

The Return of the Shaitel Controversy

Show# 167 | April 21⁸ 2018

Riddle of the week

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעז סעיף א

לאחר גמר כל הסעודה אוכלים ממצה השמורה תחת המפה כזית כל אחד זכר לפסח הנאכל על השובע ויאכלנו בהסיבה ולא יברך עליו.

משנה ברורה שם ס"ק ה

ולא יברך עליו - שהוא רק לזכר וכנ"ל.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תפט סעיף א

בליל שני אחר תפלת ערבית מתחילין לספור העומר, ואם שכח לספור בתחלת הלילה הולך וסופר כל הלילה. ומצוה על כל אחד לספור לעצמו. וצריך לספור מעומד ולברך תחלה.

תוספות מסכת מגילה דף כ עמוד ב ד"ה כל הלילה כשר לקצירת העומר

ואחר שבירך על הספירה אומר י"ר שיבנה וכו' מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב והיינו טעמא לפי שאין אלא הזכרה עתה לבנין ביהמ"ק אבל לשופר ולולב יש עשיה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה סימן תרמד

סדר הלל כל ימי החג, ובו ב' סעיפים.

סעיף א

שחרית אחר חזרת תפלה נוטלין הלולב ומברכין על נטילת לולב ושהחיינו, וגומרים ההלל וכן כל שמונת ימי החג.

Table of Contents

Selected audio from our listeners.....3-4

Selected comments from our listeners.....5-16

Rabbi Kuber

What's considered an Avodah to make Takruvos Avodah Zorah.....17-18

What establishes "Derech Avodah" 18

Rabbi Friedman

Link to the research of Reb Nissan Karelitz's Beis Din.....19

What's considered an Avodah to make Takruvos Avodah Zorah.....19, 22-24

Link to Reb Menashe Kleins Teshuva which quotes Reb Moshe Feinstein.....19

Link to Rabbi Belsky's Teshuva.....19

Reb Eliyashiv's original Teshuva (תשנ"א).....19-21

The Rambam & Ramban- Reasons for the Mitzva of Karbonos.....21-22

A person can turn anything into Avodah Zora.....24

Takruvos Avoda Zora has no Bittul.....24

Takruvos Avoda Zorah- Is it Assur B'Hanaah Min Hatorah.....25-33

What establishes "Derech Avodah" 26

A link to Rabbi Friedman's Sefer and research on the topic.....33

Rabbi Kuber's Research

To see Rabbi Kubers research *click here*

Reb Osher Weiss

To see a Teshuva from Reb Osher Weiss *click here*

Selected audio from our listeners

Answers to the riddle 1 *click here*

Answers to the riddle 2 *click here*

Answers to the riddle 3 *click here*

Answers to the riddle 4 *click here*

Answers to the riddle 5 *click here*

Answers to the riddle 6 *click here*

Answers to the riddle 7 *click here*

Comments on the Dvar Torah 1 *click here*

Comments on the Dvar Torah 2 *click here*

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Comments on the show 6 *click here*

Comments on the show 7 *click here*

Comments on the show 8 *click here*

Comments on the show 9 *click here*

Comments on the show 10 *click here*

Comments on the show 11 *click here*

Comments on the show 12 *click here*

Comments on the show 13 *click here*

Comments on the show 14 *click here*

Show Suggestion- Going to Meron *click here*

Show Suggestion- The Religious significance of Medinas Yisrael *click here*

Selected emails from our listeners

Riddle of the week- Answers

Shavua tov

Another great podcast episode. Yasher Koach. Fascinating discussions with the various experts you found.

Regarding the question you opened with about comparing Afikomen and Omer and asking why we don't make a Bracha on Afikomen but do on Omer even though both are just a Zeicher. I would suggest something along these lines. There is a Mitzva of Sefiras Haomer. Even though our doing it today is a Zeicher of the original, the Sefira is a Mitzva so we make a Bracha on it. Same with Lulav. Even though it is a Zeicher of how they did it in the Mikdash, the taking or shaking of the Lulav is the Mitzva, so we make a Bracha. With Afikomen it is different. There is no Mitzva of eating the Afikomen. The original Mitzva was to eat the Korban Pesach. We eat a piece of Matza as a Zeicher of eating the korban Pesach. The way we are accomplishing the Zeicher is by doing something different than the original Mitzva, so we do not make a Bracha.

Just a suggestion

Kol Tuv

Rafi Goldmeier

The clear difference is that with Lulav and Sefiras Ha'omer, although the reason for the Mitzva is Zecher La'Mikdash, the action of the Mitzva is the actual Mitzva act, as practiced back then. By contrast, the eating of the Matza at Tzafun is a symbolic act to recall the eating of the korban Pesach, but we are not doing the action that was the Mitzva then.

Yehoshua Ducker

-----

exact thing that was done at the time of the Beis Hamikdash, so you cannot make a Bracha, but by Lulav and Sefira you are doing the exact action, just that it is not required by the Torah.

Sholom Parnes

In response to your question of the week, there is no comparison between Afikomen and other Mitzvos that are only M'Drabonon today.

When we count Omer or take the Arba Minim on all 7 days of Sukkos, we are doing the mitzvah in the exact same way as it was done B'Zman Hamikdash, therefore we make a Brucha, just as we make on all Drabonon Mitzvos. However with the Afikomen we are not doing the same thing as was done Bzman Hamikdash, instead we are substituting matzah for the Korban Pesach, therefore we say that it's only a Zecher and we can't make a Brucha.

Comments on the Show

I listen to your program on ou.org. Thank you for the hard work and I really enjoy the program

Stephen Sokolow

Hi

Thanks for your amazing program each week, I listened to that expert you had it looks like the whole thing was political. I know that a lot of Chasidim stopped wearing any Shaitel since that bruha ha.

My wife went to buy a synthetic one.

My question is if I can ask Rabbi Dunner for compensation

I live in Tosh it's a suburb of Montreal, just to show you that your program is going far.

I live in Tosh it's a suburb of Montreal, just to show you that your program is going far.

Thanks again

Have a great week.

Mendel Weisz

Regarding the Indian hair being Botel within the total imported to China, wouldn't it only apply to the same color hair?

David

This week was indeed a fantastic show.

A couple points.

1- I think that Mr. Lee Weissman should have been questioned about the story mentioned all over the internet that they are giving the hair because the Avoda Zara once lost some hair. This story is said on many of their official websites. (even Rabbi Kuber agreed on this point).

And Emma Tarlo, in her book Entanglement also mentions the story. She also mentions in her book that she interviewed some of the pilgrims at the temple why they do it and here is a quote:

'Hair is a woman's beauty,' a woman with shoulder-length hair tells us as we step outside. 'When she gives it to God, her beauty goes straight to him.'

Tarlo, Emma. Entanglement: The Secret Lives of Hair (p. 78). Oneworld Publications. Kindle Edition.

2- Rabbi Kuber's numbers sound very suspicious. First of all, he fails to differentiate between Remy Hair and Non Remy Hair. Remy hair means higher quality hair that was cut at once, therefore all the hair cuticles are facing the same direction, Non Remy Hair

is hair that is not collected in one cutting, such as what comes at while combing or collected from the floor, and therefore the hair cuticles are facing the different directions. To prevent it from tangling, they process it by coating it with a layer of silicon. Hence, to know if hair is Remy or Non Remy all you have to do is check if there are cuticles, you can do this by holding onto a few pieces of hair and sliding your fingers up and down. Remy hair, as well as the hair on someone's head, slides away from the top easily, but is very not smooth to move your fingers from top to bottom.

All decent quality Sheitels are made from Remy hair. Emma Tarlo claims that the Chinese do not buy Temple hair as it is too expensive, however this is a silly claim, since there are many Remy Hair wigs indeed made in China, and as far as Remi Hair is concerned the Temple's prices are cheaper than anywhere else in the world.

The hair the temple auctions off is all Remy hair. However, there is a lot of non-Remy hair coming from India.

Rabbi Kuber claims that since the United Nations reports that China imports 133 Million dollars worth of hair from India, and the Temples sell at an average of \$191 a Kg, obviously there is another 900 tons of hair not from the temples. This is an erroneous Cheshbon, because he fails to point out that a lot of the hair exported is Non Remy hair which is much much cheaper.

I also found it strange that we quotes the UN, but he fails to point out that the UN also gives the weight of hair exported from India to China. They claim that it is 2,781 Metric Tons, not 900 tons like Rabbi Kuber claims.

This makes lots of sense, being that a majority of the hair is non Remy hair, and is much cheaper.

I think he should have been asked where exactly does the other 825 tons of Remy hair come from. Even Emma Tarlo doesn't claim that there is Remy hair not from the temple. There are many many temples in India that do tonsuring, and checking the auction data of just one temple is irresponsible.

Shmuel Yitzchok Freidman

HS (as reported) commodity codes

✕ 670300 - Human hair, dressed, thinned, bleached or otherwise worked; wool or other animal hair or other textile materials, prepared for use in making wigs or the like

All , Total , AG[X] or a valid code. Up to 20 may be selected. If you know the code number, e.g. 01 - Live animals , type 01 . To search by description type a word, e.g. rice .

4. See the results

Preview » Download CSV

Issues opening CSV in Excel? See this Microsoft how-to.

March 2016 Trade in Services data available in the web interface and via the API

November 2015 Fast streaming of data files through API. Bulk data extraction is now available through [Bulk API](#). In addition, batch and very large query support is still currently available via the [legacy interface for annual data](#).

5. Preview (1 records)

Period	Trade Flow	Reporter	Partner	Commodity Code	Trade Value (US\$)	Netweight (kg)	Qty Unit	Qty	Flag
2016	Import	China	India	670300	\$133,379,157	2,781,584	Weight in kilograms	2,781,584	6

Hello Mr. Lichtenstein

Great show once again,

During this week's show I felt slightly uncomfortable when your guest started discussing political maneuvering vis a vis Piskei Gedolei Hador - and there were some big names being thrown around, which made me think that this could be a good topic for a future show.

Regarding the beer issue - I was disturbed by the whole story in that all of the kashrus organizations held meetings and worked together on it in a United fashion, yet they failed to communicate to the general public what took place and the varying opinions - leading to the confusion after Pesach, (in fact if not for a few independent articles and the show you did it would probably still be unresolved).

This could have been completely avoided by a simple letter, or alternative form of communication, instead it became a confusing mess giving ammo to those looking to trash the Kashrus organizations. (I know before Pesach is extremely busy for them, but they could have gotten it out before Motzai Pesach). This seems to have been an unfortunate avoidable mistake.

Dear Rabbi Lichtenstien.

I recently heard your Podcast on Sheitlach from India with great interest, Thank you.

Though I side with you in regards to how to Pasken Lemaase, I never the less wanted to point out a few small tiny things.

1. In regards to the issue of "Rov"/ those who Asser want to apply the Din of Kovu, complicating matters to rely on Rov. Now one can Shlog Up this point, however it must be addressed and then Shloged up.

2. There was something in your podcast which turned out to be interesting. While it turns out that most hair coming into China does not come from the temple, however those hairs do end up in the hair extension market in Europe. This may pose a potential problem for those that claim that the European hair really comes from India.

3. I followed Rabbi Friedman's advice, and I googled the story about why they shave their heads. He is not accurate, there are a number of reasons brought up, and not all of them are because of Avodo Zoro, or that story. We certainly don't know the percentage of people who do. Now it may not make that much of a difference Halachikally speaking, but it must be discussed.

4. Even according to the reason of donating it to the G-d's, I am not so convinced. First of all, the one doing the Geziza is the barber, and he probably knows the real reason why the hair is being cut.

In addition, there is a certain Severo that i thought about, and I never heard anybody bring it to the table for discussion. The issue is, that I am wondering if the person who's hair is cut, knows when the hair will be given to the G-D. This is a very important question. Because if the lady expects another Avodo where the Hair is actually given to the G-D and that does not happen, then it may very well be that the Etzem Geziza is not problematic.

In addition even if it would be problematic enough on the level that we would still Asser, then we would have to assume that the issue would be based on the issue of "Machshivim Me'Avodo Le'Avodo". Meaning where she assumes the Priest will finish off

bringing it before the G-D. If that would be the case, then the only reason to prohibit it, would be based on the concept of "Machshivim Me'Avodo Le'Avodo". Now I don't know the Metzius, and it was very hard to get clarity based on the articles on the web.

This is important because according to the Brisker Rov the Issue of "Machshivim Me'Avodo Le'Avodo" only applies where the second Avodo will be one that is defined by Avodo, like for instance Shechita and Zerika, but other such things don't prohibit it. So we really have to look into the Metzius of the case. (I believe that there is a Rashba in Toras Habayis who says a bit different <http://hebrewbooks.org/pdfpager.aspx?req=41325&st=&pgnum=18>).

P.S. As I said I am inclined towards those that Permit it, but I thought to send you different articles the Osrin put out. I will send you in a separate email.

P.S.S. I am sure you don't need my advice, but if I may add something: Your Mareh Mekomos are wonderful, but do you think it would be possible to have a table of contents or index set up? It would be very helpful. Thank you

Thank you again for your wonderful podcasts.

Here is the full language of the Brisker Rov. I am including a lot more which is not all Pertinent to our matter to get a full picture of the concepts here.

חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף י עמוד א

בענין מחשבין מעבודה לעבודה, דר"י סובר דמחשבין מעבודה לעבודה, בקדשים ובשוחט לעכו"ם דילפינן חוץ מפנים, ויש להסתפק דהנה בשחיתת בהמה לעכו"ם אמרינן (ב"ק עא ע"ב) כיון דשחט בה פורתא אסרה, ואין צריך לזה מעשה שחיטה רק מעשה כל דהוא אוסר, ועיין בחידושי רעק"א ביו"ד (סימן ד') אם במחשבין מעבודה לעבודה, כגון בשוחט ע"מ לזרוק דמה או להקטיר חלבה לעכו"ם, אם צריך כאן מעשה שחיטה, או דגם הכא נאסרת במעשה כל דהוא.

ונראה לומר דבזה צריך מעשה שחיטה שהיא נקראת עבודה, אבל במעשה כל דהוא לא יאסר, כיון דילפינן מפיגול דמחשבין מעבודה לעבודה, והוא לימוד גמור, וכיון שכן צריך לזה עבודה גמורה כמו בפיגול, ומדוקדק בזה לשון הרמב"ם בהלכות שחיטה (פ"ב הט"ו) שכתב שם דמחשבין מעבודה לעבודה, דילפינן חוץ מפנים שמחשבה כזו פוסלת בהן כמו שיתבאר בהלכות פסוהמ"ק, ואין דרכו של הרמב"ם לכתוב מוצא כל דין, אלא דבא לרמז לן דכיון דילפינן מפיגול בעינן גם הכא שם עבודה, ורק ע"י שחיטה וזריקה דשם עבודה עליהם, הוא דיאסרו ולא על ידי מעשה כל דהו, ולכן כתב דין זה בהלכות שחיטה,

דלכאורה היה צריך לכותבו בהלכות תקרובת עכו"ם, אלא כיון דצריך לזה מעשה שחיטה שתהא נקראת עבודה, וכל שאין שם שחיטה עליה לא תהא נאסרת.

אבל קשה מב"ק (דף ע"א ע"ב) דפריך בגמ' כיון דשחיט בה פורתא אסרה, והא למש"כ הו"ל לאוקמי במחשב מעבודה לעבודה ששם לא מועיל לאוסרה בשחיט בה פורתא כמו שכתבנו, אלא צ"ל דהכא קאי למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף [ועיי"ש ברש"י ותוספות], וכל המעשה מתחילה ועד סוף נקראת שחיטה, ואפילו במחשב מעבודה לעבודה גם כן נאסר בכל דהו כיון דשם שחיטה על המעשה, ואעפ"י דבפיגול לא נאסר במחשב בתחילת שחיטה משום דהתם אמרינן אין מפגלין בחצי מתיר, אבל לגבי שחיטת עכו"ם דליכא להאי דינא דאין מפגלים בחצי מתיר, רק דבעינן שם שחיטה כדי שתהא נקראת עבודה, א"כ יאסר במחשב גם בתחילת שחיטה למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, או דקאי שם בסוגיא אליבא דרב פפא דס"ל בסנהדרין (דף ס"א ע"א) דאפילו במחשבין מעבודה לעבודה אינו מחוייב מיתה, וקושית הגמרא היא על המשנה דתנן קם ליה בדרכה מיניה, לכן לא אוקי הגמרא באופן שהוא מחשב מעבודה לעבודה.

אבל קשה מחולין (דף מ' ע"א) דאיתא התם השוחט בהמת קדשים בחוץ לעכו"ם חייב שלש חטאות ומקשי שם בגמ' כיון דשחיט בה פורתא אסרה, אשחוטי חוץ לא ליחייב, מחתך בעפר הוא, ולכאורה הו"ל לאוקמי במחשב מעבודה לעבודה שאינה נאסרת במעשה כל דהו, ועיין בחוות דעת יו"ד שם, וכן קשה מזה לשיטת רש"י בחולין (דף מ' ע"א) דדברים המחוברים אינם נעשים עכו"ם ותקרובת שלהם מותרים, משום דלא הוי תקרובת עכו"ם רק דגזה"כ דהאדם נקרא עובד, אבל על ההרים לא חל שם עכו"ם, ולא דמי לבעלי חיים דהתם מיקרי עכו"ם רק דהתורה התירה, ותקרובת שלהם אסור, אבל הכא אין שם עכו"ם עליהם ולכך התקרובת שלהם מותר, ואם כן הוי ליה לאוקמי בשוחט להר דאין הבהמה נאסרת והוא חייב חטאת משום עובד לעכו"ם, וצ"ע.

עוד בענין הנ"ל מחלוקת בין ר"י ור"ל אם מחשבין מעבודה לעבודה, ויש לחקור אם הפסול הוא מחמת כונה שלא לשמה בזריקה, והיינו דזהו ודאי דאין חלות פסול מחשבתו בזריקה היא, שהרי עדיין לא זרקו, ומאי פסול שייך בו, אלא הכונה בזה דעיקר חלות מחשבתו בזריקה היא, והא דמיפסיל שחיטתו הוא מטעם מחשבתו על הזריקה, או דאפשר לומר דמה שמחשב בשחיטה על הזריקה שלא לשמה, נחשב כאילו חשב שלא לשמה בשחיטה, והפסול אינו מחמת מחשבתו בזריקה, אלא דמיחשב כאילו חשב בשחיטה עצמה שלא לשמה, ובזה אתי שפיר ראית הגמ' מפיגול, והרי שם אין הפסול מחמת מחשבתו בזריקה, שהרי אם חשב מחשבה זו בזריקה לא נתפגל, ומאי ראייה הוא למחשבת שלא לשמה, וע"כ חזינן דעיקר ראייתו היא דכשחשב על עבודה אחרת איזה מחשבה שהיא, מיחשב כאילו חשב בשחיטה גופא, ומה"ט א"ש ג"כ מאי דאיתא בירושלמי פסחים דמחשבין מעבודה לעבודה מיקרי לשמה ושלא לשמה, והרי דחשבין כאילו חשב בשחיטה עצמה שלא לשמה, דאם נאמר דפסולו הוא מחמת מחשבתו בזריקה, לא מיקרי זה לשמה ולשלא לשמה, דהרי בזריקה לא חשב כי אם שלא לשמה, וגם מדין מחשבין

מעבודה לעבודה גבי עכו"ם דמדמה הגמרא לזה, חזינן ג"כ דאין פסולו מחמת מחשבתו בעבודה השניה, שהרי בעכו"ם אין זה שייך כלל לפסולי מחשבה, אלא עיקר האיסור הוא מחמת שעשה מעשה לעכו"ם, ואם כן איך שייך לומר דמחשבתו בזריקה תפסול השחיטה, והרי אין זה כלל מפסולי מחשבה, ואיך יתכן הדבר דנחשיב מחשבתו לזרוק לעכו"ם למחשבה לעשות השחיטה לעכו"ם, אלא ע"כ הטעם הוא משום דחשבינן כאילו עשה שחיטתו במחשבת שלא לשמה, וכמו"כ בעכו"ם חשבינן כאילו שחט במחשבת עכו"ם.

ובסנהדרין (דף ס"א ע"א) איתא עד כאן לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדה בסייף, וצריך ביאור מה דמיון הוא להר, דשם מה דלא נאסר ההר, הוא משום דמחוברין אינם נאסרים בתקרובת ומשו"ה שפיר עובדה בסייף, שהרי לא חסר כלום במעשיו, אבל בנידון דר"ל הלא מה שלא נאסרת הבהמה הוא מפאת שלא עשה בה עבודה שלימה לעכו"ם, משום דחשב לעבודה אחרת שלא עשאה, ואם כן הגברא אמאי מיקטיל. ונראה עפ"י דברי רש"י בחולין (דף מ' ע"א) דמחלק בין הר לבע"ח, והוא דהר לא מיקרי כלל ע"ז, ומשו"ה גם מה שמקריבים להם אינם נאסרים, אבל בע"ח אף על גב דלא מיתסרי משום ע"ז, כדקיי"ל בתמורה (דף כט ע"א) מדאסר רחמנא לגבוה ש"מ דלהדיוט מותר, משו"ה אינם נאסרים אבל אלהות מיקרי, ותקרובת שלהם מיתסרי, ולפי דברי רש"י אלו חזינן דזה שהר אינו נאסר אינו מטעם דלא חל על המחובר איסור עכו"ם, אלא דלגבי איסור באמת חסר לן בגוף העבודה, ואין כאן כלל מעשה עבודה של עכו"ם לגבי איסור, [אלא דגזה"כ דאינו חל עליהם איסור של ע"ז לגבי הדיוט], והא דאמרינן המשתחוה להר בסייף חזינן מזה דאפשר להתחלק, דאעפ"י דלגבי דבר הנאסר מיחסר כאן עיקר העבודה של ע"ז, מ"מ לגבי הגברא העובד מחשבינן למעשה של ע"ז, ומחלקינן בעיקר מעשיו, דלגבי העובד שהוא בסייף הוי מעשה ע"ז, ולא לגבי דבר הנאסר, דלזה חסר כלל מעשה של ע"ז, וא"כ שפיר מדמה הגמרא דין המשתחוה להר דעובדה בסייף דמחלקינן במעשיו, לדין דמחשבינן מעבודה לעבודה, דאעפ"י דס"ל לר"ל דהבהמה מותרת משום דאין כאן מעשה של ע"ז, אבל מ"מ זה רק לגבי הדבר הנאסר דחסר לן מעשה של ע"ז, אבל לגבי הגברא חשבינן דיש כאן מעשה של ע"ז ובר קטלא הוא, משום דאפשר לאיחלוקי במעשיו בין העובד ובין דבר הנעבד, ור"פ הוסיף שם חידוש יותר דאעפ"י דר"י ס"ל שהבהמה נאסרת מ"מ הגברא לאו בר קטלא הוא, ומחלק להיפך דאמרינן דיש כאן מעשה של ע"ז לגבי דבר הנעבד אעפ"י דלגבי העובד חסר במעשה.

והנה הא דאמרינן דגם בעכו"ם מחשבינן מעבודה לעבודה, נראה לומר דזה דוקא בשני העבודות בשחיטה ובזריקה, אבל לא בשאר עבודות של עכו"ם, וראיה לזה נראה מדברי הרמב"ם בהלכות שחיטה (פ"ב הט"ו) דכשמביא שם דינא דמחשבינן מעבודה לעבודה, מסיק שלמידין מחשבה בחוץ בחולין ממחשבת קדשים בפנים, וכמובן דהא דמביא הרמב"ם מקור הדין אין זה מטעם ילפוטא בעלמא, דאין דרכו להביא את הילפותות, אלא הרמב"ם כיון בזה לומר דכל דינא דמחשבינן מעבודה לעבודה, הוא דוקא בשתי עבודות שחיטה וזריקה, דילפינן מקדשים ושם ג"כ מחשבינן באלו שתי העבודות מאחת לחברתה, אבל

בשאר העבודות דמצינו בע"ז שם לא יהני כשיחשוב מזה לזה, דאין זה מעבודות הקדשים, ומה"ט שפיר נקט הרמב"ם דין זה של מחשבין מעבודה לעבודה בהלכות שחיטה, שבאמת היה יותר מכוון מקומו לכאורה בהלכות עכו"ם, אלא משום דדינא דמחשבין מעבודה לעבודה, אינו אלא דוקא בשחיטה וזריקה ולא בשאר עבודת עכו"ם, ולפי"ז היה נראה לומר דכיון דלא סגי בזה שהיא עבודה לגבי עכו"ם, אלא דבעינן דוקא מעשה שחיטה כמו שהוא בקדשים, אם כן בעינן דוקא בשחיטה שלימה, כמו בקדשים וכנ"ל בריש דברינו לענין זה, ודו"ק.

ובתוס' הכא (ד"ה ר"ל) הקשו איך נהרג דילמא מימליך, ותירצו דהכא בודאי לא מימליך משום שעשה מעשה עיין שם, ונראה לומר דאין כוונת התוס' כפשוטו דנהרג רק בעד מה שגמר ברצונו לזרוק כמו במסית, דאם כן לא היה שייך כלל לדמויי למשתחוה להר, כיון דאין חיובו מחמת מעשה שעשה, מחמת מעשה השחיטה, אלא מחמת רצונו לעבוד בזריקה, אלא כונתם הוא דכיון דודאי לא מימליך הוי מחשבתו בשחיטה מחשבה גמורה לע"ז.

Nochum Shmaryohu Zajac

--

B"H

Here are a few things sent to me over time that I mentioned in the other email. I had more but I can't find it.

Again I agree with your conclusion to be Mattir.

<https://view.publitas.com/discoverwhywecover/printable-shortened-report-for-lor/page/5>

<https://view.publitas.com/discoverwhywecover/pdf-indian-hair-report/page/1>

<https://view.publitas.com/discoverwhywecover/hair-is-the-sacrifice-final-pdf/page/1>

<https://view.publitas.com/discoverwhywecover/documentation-of-corruption-in-human-hair-trade/page/1>

Click here to see more

--

If I may I believe that those who are coming out against the Sheitlach have an agenda.

See the video here, and you will see what I mean.

They don't hold of the Sheitlach, and one may agree that some of today's Sheitlach are problematic. But they can't get people to stop wearing it, so they trying making it sound worse to get people to stop. That is not honest.

<http://www.fridmanbooks.co.il/ProductInfo.asp?ProdId=4164&catId=>
<https://www.youtube.com/watch?v=gHJOZMe8hNc>

Nochum Shmaryohu Zajac

Re: Shaitel Controversy.

I want to protest the Bizayin of Kovod Hatorah upon the Besmirching of Maran Posek Hador Harav Eliashiv and Yibodel Lchaim Tovim, Rav Efrati by Rabbi Weissman. In saying that Rav Eliashiv paskened without finding out the facts. The way he described the Psak process, it made rav Eliashiv look like R"L he did not know what he was doing.

It's preposterous to make such a claim vs Rav Eliashiv and Rav Efrtai
You should have protested this Bizayin Hatorah.

Shmuel Foxman

Show Suggestion

Dear Mr. Lichtenstein,

Thanks so much for your weekly Halachah Program! Me and my wife really enjoy it, due to the clarity that you shed on so many closed and avoided topics.

I wanted to bring to your attention an Inyan that for many is "hokes pokes." And this is regarding, cutting down fruit trees. I would appreciate if you can put together a special program that will involve Rabbonim that are experts in this area.

A while ago, I bought a property that had on it some fruit trees/ bushes and since then have become interested in this area.

While doing some informal research, I have heard all sorts of rumors and practices to the extent that someone did not want to cut down a tree with pine cones!

In another incident, I had a friend that wanted to build a Sukkah and had fruit branches in the way (blocking the Schach). He asked his Ruv, and he did not want to answer him, so he went to another one which told him that for a mitzvah he will let him bend back the branches with a string. (I think the Rabbonim where Chasidish).

When I called a Heimishah landscaper for my property, he didn't want to cut a certain part of my property that had overgrown grass and bushes because he identified some of the tall stalks to be (wild berry) blackberry bushes.

I would appreciate if you can navigate and explore this topic, as is your expertise! I want to know what is Halachah, what is really a Sakanah (can it be scientifically proven?), and what is plain fear. Below are some questions;

- Do you need a Heter even when transplanting a Fruit tree?
- I heard of a solution to sell the tree to a non-Jew and he will cut it down? Is this recommendable/common practice?
- If I hire a non-Jewish Landscaper should I warn him of fruit bearing trees that shouldn't be touched?
- How do builders build in Upstate NY where there are many blueberry and blackberry bushes?
- Why is it, that in the year 2018 there is a need for a tree cemetery ? (Hatzlachah landscaping of Monsey NY, has a whole tree cemetery in Goshen, New York! And does fruit tree transplanting for a costly price!).
- Is it Taka a Sakana? Are the stories true? Or is it Buba Maysis?

Thanks so much!

Ben Silver

בית הבחירה (מאירי) מסכת עבודה זרה דף נ עמוד א

אף על פי שע"ז של גוים יש לה בטילא תקרובת שלה אין לה בטול לעולם שהרי קראן הכתוב זבחי מתים מה מת אין לו בטול אף תקרובת ע"ז אין לו בטול וטעם הדבר מפני שתקרובת אינו אסור אלא כשהוא כעין ארבע עבודות הנעשות בפנים ומעתה כשם שקרבן אין לו התר עולמית כך תקרובת ע"ז אין לו בטול ומ"מ אבנים שמרקילוס נעבד בהן אינן אסורות משום תקרובת שהרי אינן לא כעין פנים ר"ל שיהא כיוצא בו קרב לגבי מזבח ולא כעין זביחה **ר"ל שיהא נחתך מתחלתו לשם כך**.

בית הבחירה (מאירי) מסכת עבודה זרה דף נא עמוד א

והזריקה בכלל הנסוך וכל חתיכה תולדת זביחה.

חידושי הרמב"ן מסכת עבודה זרה דף נא עמוד ב

והני נרות של שעה שמדליקין לפני ע"ז נויי ע"ז נינהו, ואף על פי שעשאן מתחילה לכך אין הקדש לע"ז ומותרין עד שמדליקין לפני ע"ז, דההיא שעתא ודאי אסירן ובביטול בעלמא סגי להו הילכך אם מכרן או נתנן כומר לישראל מותרות, ואף על גב דבע"ז עצמה אמרינן דאפי' מכרה או משכנה לצורף ישראל אסורה, התם משום דמימר אמר איידי דדמיה יקרים מזבין לה לגוי ופלח לה, אבל נרות הללו אין דמיהן יקרים, וכן הדין בכל משמשי ע"ז שאינן ניכרין שהן משמשין כדי שיתיקרו בהן, ועוד שאין חיבת משמשין עליהם כחיבת ע"ז עצמה שיתיקרו בהן, לפיכך אם מכרום או משכנום ואין דעתם עליהם בטלים, ותניא נמי בתוספתא אף כלים המשתמשין בה ובגופה אם גנבום כומרים ומכרום הרי אלו מותרין, וכן נמי אם כבו אותם כומרים להשתמש בהן לעצמם זהו ביטולן דנויים נינהו ובטילי, וכ"כ ה"ר שמואל רומרוגי ז"ל, ויש מי שאוסר בנרות של שעה משום תקרובת ומדמי לה לפרכילי ענבים שבצרן מתחילה לכך שהדלקתן זו היא שבירתן, ואינו נכון דהתם מתכוין לעבודה (נ"א, זרה) באותה בצירה דהיינו שבר מקל לפניו, וכן פי' רש"י ז"ל, אבל אלו אין עבודתה בכך אלא לקלון ע"ז עשויות ומשמשיה הן, ועוד שאין זה כעין פנים שהרי אינן קרבין ע"ג המזבח ואף על פי שהיתה הדלקה בפנים אינה עבודה כדאמרינן במס' יומא (כ"ד ב'), ולא נתרבו עבודות משום כעין פנים אלא זיבוח וקטור וניסוך והשתחואה כדאיתא בפ' ד' מיתות (ס' ב').

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קלט סעיף ג

איזהו נוי ואיזהו תקרובת, נוי כגון שמדליק לפניו נרות או שטח לפניו בגדים וכלים נאים לנוי. ותקרובת כל שכיוצא בו קרב על גבי מזבח, כמו כל מיני מאכל כגון בשר, שמנים וסלתות, מים ומלח אם הניחו לפניו לשם תקרובת נאסר מיד.

ש"ך יורה דעה סימן קלט ס"ק ג

ותקרובת כו'. וכב"י דלהרמב"ם אם נמצא במקום עבודתה הכל אסור אפילו אינו קרב על המזבח א"כ הני נרות נמי אם הכניסום במקום עבודתם תקרובות ניהו ולית להו ביטול ע"כ ודבריו נכונים וכל בעל נפש יש לו להחמיר ול"ד נרות אלא בכל הדברים שהיו בבית תרפותם איכא משום תקרובת עבודת כוכבים דשמא נכנסו במקום עבודתם ואין להם ביטול כלל להרמב"ם עכ"ל ב"ח.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף מה עמוד א

ת"ר: וגלח הנזיר פתח אהל מועד וגו'. בשלמים הכתוב מדבר, שנאמר: ושחטו פתח אהל מועד; אתה אומר: בשלמים הכתוב מדבר, או אינו אלא פתח אהל מועד ממש? אמרת? אם כן, דרך בזיון הוא

רש"י מסכת עבודה זרה דף נ עמוד ב

שבר מקל בפניה חייב - כדאמרין בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף ס:) דכל עבודות שבפנים שעבד בהן עבודת כוכבים בין דרכה בכך בין שאין דרכה בכך חייב דכתיב זובח לאלהים וגו' אלא מידי דחזי לשם אסור לכל עבודת כוכבים ודבר שאינו כעין פנים דרכה בכך חייב דנפקא לן מאיכה יעבדו הגוים האלה וגו' אין דרכה בכך פטור וזו אם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל דלא שייכא בפנים ואם היו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למידק זרק מקל בפניה פטור ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או בענין אחר הלכך שבר מקל בפניה חייב ואף על פי שאין עבודתה בכך דכיון דדמי שבירה לזביחת בהמה של פנים ששובר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה בכך והא לא דמיא לעבודת פנים כדמפרש לקמן.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נא עמוד א

תנן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא יינות שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לכך.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סד עמוד א

תנו רבנן: מעשה בסבטא בן אלס שהשכיר חמורו לנכרית אחת, כיון שהגיעה לפעור אמרה לו: המתן עד שאכנס ואצא. לאחר שיצאה אמר לה: אף את המתיני עד שאכנס ואצא. אמרה לו: ולא יהודי אתה אמר לה: ומאי איכפת לך. נכנס, פער בפניו, וקינח בחוטמו, והיו כומרין מקלסין לו: ואומרים: מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך.

Rabbi Friedman

To see the Koveitz Ohr Yisroel - The research of Reb Nissan Karelitz's Beis din [click here](#)

רש"י יבמות דף קג עמוד ב

של תקרובת עבודת כוכבים - שהקריבו ומסרוהו לפניו לשם דורון וקי"ל (ע"ז דף נ) תקרובת עבודת כוכבים אין לה ביטול עולמית דאיתקש למת דכתיב ויאכלו זבחי מתים הלכך לית ליה תקנתא וכתותי מיכתת שיעורא.

חדושי הרשב"א על מסכת עבודה זרה דף נא עמוד ב

ואותן ככרות שלוקחין מן השוק ומקריבין אותן לפני הע"ז אסורין דכעין פנים איכא, ואם לשו עיסה וחזרו בהן מותרת דאין הקדש לע"ז, וגם משום (ששברו) [שלשון] אותה לע"ז אינה נאסרת לפי שאין בחוקי הע"ז ללוש אותה לשמה אלא לוקחין אותה מן השוק ומביאין, אבל אותם אובליאש שהוא לחם אונן שלהם לחם מגואל הוא ואסור משעת לישה דהוי כעין זביחה אע"פ שאינו משתבר לפני הע"ז, שהרי השוחט לשם הרים הרי הוא זבחי מתים אע"פ שאינו לפני הע"ז. וכתב רבינו הרב נ"ר ורבינו יצחק ז"ל היה אומר שאין הככרות תקרובת לפי שאין מתכוונים אלא לתתם לגלחים, ודוקא באותן דורות שהיו עובדי ע"ז אונמרים] שהע"ז אוכלת ונהנית מן התקרובת היה התקרובת אסור. ויש טעם לאסור כי מכל מקום כיון שמניחין אותו תקרובת לפניו וחושבין שמתרצה בהנחתו לפניו אע"פ שעושין על מנת לתתו לגלחים משלפניה אסור. ובשם רש"י ז"ל כתבו גם כן שהככרות הן תקרובת ע"ז הן ואסורין, ואע"פ שלוקחין אותן אח"כ ומשברין אותן אין בטלה עולמית לתקרובת:

To see Reb Moshe Feinstein [click here](#)

To see Rabbi Belsky's Teshuva [click here](#)

קובץ תשובות הרב אלישיב חלק א סימן עז

פאות נכריות העשויות משערותיהן של עובדי אלילים הגרים בהודו שהם מסתפרים לע"ז שלהם

ע"ד השאלה אם מותר להשתמש בפאות נכריות העשויות משערותיהן של עובדי אלילים הגרים בהודו שהם מסתפרים לע"ז שלהם. אם אין בהם משום תקרובת ע"ז ואסורים בהנאה .

ודאי עצם השאלה תלוי במציאות באיזה אופן הם עושים זאת, אמנם כת"ר צירף למכתבו חו"ד של אחד הידוע כמומחה הכי גדול בעניני הודו, ד"ר.... לפי"ד נתינת השערות אינם בגדר קרבן אלא גדר נדבה ואם אירע לאחד איזה צרה או שמחה נודר דבר חשוב לע"ז כגון כלי זהב וכסף כך יש שמנדבים שערותיהן. - לפי חוקי ההינדו אסור לנשים לגלח שערות ראשן כי אם באופן זה. והשערות אצלן דבר חשוב. הוא הוסיף כי השערות דבר טמא הוא לפי ההינדו ואסור להם להכניס שערות לבית ע"ז. והם מסתפרים מחוץ לבית ע"ז [רק בשטח השייך לרשות

ע"ז] ובתי עכו"ם מעמידים מגלחים חוץ לבית ע"ז שלהם, והם המגלחים שערות ראשן. ובזמן הקודם לא היו נותנים השערות לכומרי בתי אלילים אלא היו זורקים אותן לאשפה ורק בזמן האחרון לוקח המנהל של בית ע"ז את השערות ומוכר לסוחרים. השערות מעולם לא מכניסים לבית ע"ז כי כאמור הם דבר טמא אצלם. אלו המסתפרים בכלל אין להם ענין בזה לאן הולכות השערות העיקר אצלם לגלח שערותיהם בשטח הקרוב לבית הע"ז. זה תוכן דבריו .

והנה קיי"ל ביו"ד סי' קל"ט סעי' ב' דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר מדין תקרובות א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת, והוא דרך לעובדה באותו דבר אף על פי שאין דרך לעובדה בזה הענין כיצד עב"ז שעובדים אותה שמקשקים לפני' במקל ושיבר מקל לפני' נאסר מפני ששבירת המקל דומה לזביחה אבל אם אין עובדים אותה במקל כלל אינו חייב ולא נאסר. לפי האמור, אין עובדים ע"ז שלהם בהקרבת שערות כלל, ואם כן גם אם הי' מתכוון המתגלח לעבוד בזה את הע"ז שלו, אכתי לא נאסר וכנ"ל .

והנה המגלחים הלוא יודעים שהשערות הולכות לאשפה או עומדים למסחר והא קיי"ל דאין הכל הולך אלא אחר העובד וישראל ששחט בהמתו של גוי אפי' חישוב הגוי לע"ז כשרה (יו"ד סי' ד' סעי' ג') אך בנ"ד גם הניקף מסייע, וקיי"ל מכות כ' א' המקיף וא' הניקף לוקה. אכן לדעת הש"ך בנקה"כ יו"ד סי' קצ"ח מסייע אין בו ממש ורק בלאו דלא תקיפו מדאפקיה רחמנא בלשון רבים משמע דאתרי אזהר רחמנא וגם ניקף בכלל. ודלא להוי כלאו שאין בו מעשה בזה סגי במה שהוא מסייע דבמעשה כל דהוא סגי. והא כדאמרי' בעלמא עקימת פיו הוי מעשה וכ"כ הריטב"א במכות כ'. ואף להט"ז החולק ע"ז וס"ל דבזה שמטה עצמו אליו להקיפו ייחשב מעשה [וזזה כתי' קמא בריטב"א הנ"ל] אכתי יש לדון אם בסיוע של הניקף ייחשב כעובד שיאסר משום תקרובות. וע' סד"ט סי' קצ"ח סקל"ט "ע' בריטב"א מכות כ' בהדיא בשם ר"מ כדברי הש"ך - ואף שכל שם עוד תי' - נראה מדבריו שתירוץ זה שכל בשם הר"מ הוא עיקר, וכ"נ מתוס' בפ' המצניע" וכ"ד המג"א בסי' ש"מ .

והנה בע"ז דף נ' עכו"ם שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה וכן בדף נ"א שבר מקל בפני' חייב ונאסרת. וכ"ה לשון הרמב"ם פ"ז מע"ז ובשו"ע סי' קל"ט. אלא דבע"ז דף נ"ט פליגי בזה תנאי אי בעינן ניסוך בפני ע"ז דוקא ועכו"ם שניסוך יינו של ישראל שלא בפני עכו"ם אסור ור"י בן בבא וריב"ב מתירין משום שני דברים א' שאין מנסכין יין אלא בפני עכו"ם וקיי"ל כרבנן דנאסר אפי' שלא בפני עכו"ם. מ"מ י"ל דזה דוקא בניסוך וה"ה שחיטה זריקה הקטרה דדבר הנעשה בפנים אבל דברים שלא שייכים בפנים ורק דנאסרים בגלל דדמי שבירה לזביחת בהמה ששובר מפרקתה וזה דוקא - כאמור לעיל - באופן שעובדין אותה בקשקוש מקל - וז"ל הריטב"א שם "דכיון דליכא עבודת מקל לפני' היכי חשבינן לה כעין זביחה אלא דכיון שבכך עבודתה במקל הוא מקל לדידה כבהמה בפנים ומעתה הויא שבירת מקל זה כזביחת מפרקת בהמה וחשיבא ליהוי תולדה דידה". ובזה ובכיוצ"ב שפיר י"ל דבעינן שתהי' דוקא בפני'. וע' ריטב"א ע"ז דף נ"ט דמסתבר טעמייהו דר"י ב"ב וריב"ב שאין מנסכין אלא בפני ע"ז .

ולפי"ז במקרה דנן הרי אין מתגלחים אלא בחוץ לבית ע"ז, אכן בע"ז דף נ"א גרסינן בשלמא יינות שמנים

וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה המשתברת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבליים לא כעין בפנים איכא ולא כעין זריקה המשתברת איכא א"ר כגון שבצרן מתחלה לכך. ופירש"י שבבצירתן עבדה לעכו"ם דהוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה. הרי לכאורה גם בהני לא בעינן שיהי' בפני ע"ז. אכן בלא"ה הק' הראשונים על שיטת רש"י הסובר שאין המקל נאסר ע"י שבירתו אם אין עובדין את הע"ז בקישקוש מקל. ולמה א"כ נאסרו פרכילי ענבים ועטרת שבליים גם אם בצרן מתחלה לכך מ"מ הרי בע"ז של מרקוליס עסקינן ואין דרכה של מרקוליס בכל אלו כלל ות"י דהתם ליכא שום תקרובת מקל בפנים בעינן שתהא עבודתה במקל אבל הכא שכיוצא בו הוה בא לפנים בבכורים שפיר מתסר מדאורייתא אליבא דרב. ולפי"ז אכתי לא שמענו במילי אחרינא כגון שבירת מקל שיאסר אם שבר מחוץ לבית ע"ז.

שו"ר בס' עבודת עבודה להגאון מוהר"ש קלוגר זצ"ל וזל"ש "כגון שבצרן מתחלה לכך הנה כיון דנקט תחלה שיבר מקל לפני' משמע דאם לא הי' בפני' פטור וא"כ צ"ל דלמאי דמשני עכשיו שבצרן מתחלה לכך דעיקר איסורו מצד הבצירה א"כ צ"ל שהי' הכרם נטוע לפני ע"ז ובצרן לפני' לעבודתה ולכך מתסרו אך אפשר"ל דמאי דנקט תחלה שבר מקל לפני' הוי רק דאז בסתמא אף שאינו מפרש דהוי לעבודתה מסתמא הוי לעבודתה וחייב אבל שלא בפני' אינו חייב בסתמא אבל אם פירש דהוי לעבודתה חייב וא"כ שוב י"ל דמיירי כאן שלא בפני' רק שבצרן מתחלה בפירוש לכך". ותירוצו השני צ"ע דלכאוף משנה שאינה צריכה היא. דאטו ס"ד בא' שבר מקל ולא אמר מידי, שייאסר משום תקרובות ע"ז גם אם שבר בפניה סתם לעבודתה בקשקש מקל פשיטא דסתמא כפירוש.

ובלאו כל הני מילי לפי המומחה הנ"ל - אין במעשה התגלחת שום סרך של עבודת עבודה לע"ז אלא הני עובדי אלילים רק מראים במעשה התגלחת עד כמה הם אדוקים בע"ז ושהם מוכנים להשחית ולאבד את היקר להם בגללם. אבל אין שום חלות שם ע"ז על עצם השערות.

אכן כל דברינו טובים והולכים עפ"י דברי המומחה הנ"ל. וכמובן שאין בידי לקבוע עד כמה דבריו מתאימים למציאות. כי לפי"ד כת"ר קיים הכחשות וסתירות בעצם מעשה התגלחת. והדבר טעון איפוא בירור גופא דעובדא היכי הוי.

רמב"ן פרשת ויקרא פרק א פסוק ט

והנה בכתוב הזה טעם הקרבנות שהם אשה ריח ניחוח לה'. ואמר הרב במורה הנבוכים (ג מו) כי טעם הקרבנות, בעבור שהמצרים והכשדים, אשר היו ישראל גרים ותושבים בארצם מעולם, היו עובדים לבקר ולצאן, כי המצרים עובדים לטלה והכשדים עובדים לשדים אשר יראו להם בדמות שעירים, ואנשי הודו עד היום לא ישחטו בקר לעולם. בעבור כן צוה לשחוט אלה השלשה מינין לשם הנכבד כדי שיודע כי הדבר שהיו חושבים כי הם בתכלית העבירה הוא אשר יקריבו לבורא, ובו יתכפרו העונות. כי כן יתרפאו האמונות הרעות שהם מדוי הנפש, כי כל מדוה וכל חולי לא יתרפא כי אם בהפכו. אלה דבריו ובהם האריך:

והנה הם דברי הבאי, ירפאו שבר גדול וקושיא רבה על נקלה, יעשו שולחן ה' מגואל שאיננו רק להוציא מלבן של רשעים וטפשי עולם, והכתוב אמר כי הם לחם אשה לריח ניחוח:

וגם כי לפי שטותם של מצרים לא תתרפא מחלתם בזה, אבל תוסיף מכאוב, כי מחשבת הרשעים הנזכרים לעבוד למזל טלה ומזל שור שיש להם כח בהם כפי מחשבתם, ולכן לא יאכלו אותם לכבוד כחם ויסודם, אבל אם יזבחו אותם לשם הנכבד זה כבוד להם ומעלה, והם עצמם כך הם נוהגים, כמו שאמר (ויקרא יז ז) ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים, ועושי העגל זבחו לו. והרב מזכיר שהיו מקריבים ללבנה בכל ראשי חדשיהם, ולשמש בעלותה במזלות הידועים להם בספריהם. ויותר תתרפא המחלה באכלינו מהם לשובע שהוא אסור להם ומגונה בעיניהם ולא יעשו כן לעולם:

והנה נח בצאתנו מן התיבה עם שלשת בניו אין בעולם כשדי או מצרי הקריב קרבן וייטב בעיני ה' ואמר בו (בראשית ח כא) וירח ה' את ריח הניחוח. וממנו אמר אל לבו לא אוסיף עוד לקלל את האדמה בעבור האדם (שם). והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו (שם ד ד), ולא היה עדיין בעולם שמץ ע"ז כלל. ובלעם אמר את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח (במדבר כג ד), ואין דעתו עתה לשלול ממנו אמונות רעות, ולא נצטוו בכך, אבל עשה כן לקרבה אל האלהים כדי שיחול עליו הדבור. ולשון הקרבנות את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי (שם כח ב), וחלילה שלא יהא בהם שום תועלת ורצון רק שוללות ע"ז מדעת השוטים:

ויותר ראוי לשמוע הטעם שאומרים בהם, כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו. וקרבן התמיד, בעבור שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד. ואלה דברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נא עמוד א

תנן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא יינות שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לכך.

בית הבחירה (מאירי) מסכת עבודה זרה דף נ עמוד א

אף על פי שע"ז של גוים יש לה בטילא תקרובת שלה אין לה בטול לעולם שהרי קראן הכתוב זבחי מתים מה מת אין לו בטול אף תקרובת ע"ז אין לו בטול וטעם הדבר מפני שתקרובת אינו אסור אלא כשהוא כעין ארבע עבודות הנעשות בפנים ומעתה כשם שקרבן אין לו התר עולמית כך תקרובת ע"ז אין לו בטול ומ"מ אבנים שמרקילוס נעבד בהן אינן אסורות משום תקרובת שהרי אינן לא כעין פנים ר"ל שיהא כיוצא בו קרב לגבי מזבח ולא כעין זביחה **ר"ל שיהא נחתך מתחלתו לשם כך**.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נ עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל, שבר מקל בפניה - חייב, זרק מקל בפניה - פטור. א"ל אביי לרבא: מאי שנא שבר? דהוה ליה כעין זביחה, זרק נמי הוה ליה כעין זריקה! אמר ליה: בעינא זריקה משתברת וליכא.

רש"י מסכת עבודה זרה דף נ עמוד ב

עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל - שמקשקשין לפניה במקל.

שבר מקל בפניה חייב - כדאמרינן בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף ס:) דכל עבודות שבפנים שעבד בהן עבודת כוכבים בין דרכה בכך בין שאין דרכה בכך חייב דכתיב זובח לאלהים וגו' אלא מידי דחזי לשם אסור לכל עבודת כוכבים ודבר שאינו כעין פנים דרכה בכך חייב דנפקא לן מאיכה יעבדו הגוים האלה וגו' אין דרכה בכך פטור וזו אם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל דלא שייכא בפנים ואם היו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למידק זרק מקל בפניה פטור ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או בענין אחר הלכך שבר מקל בפניה חייב ואף על פי שאין עבודתה בכך דכיון דדמי שבירה לזביחת בהמה של פנים ששובר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה בכך והא לא דמיא לעבודת פנים כדמפרש לקמן.

זריקה המשתברת - כגון זריקת דם של פנים שאינה מחוברת אלא משתבר ונופל טיפים טיפים.

חידושי הרמב"ן מסכת עבודה זרה דף נ עמוד ב

ע"ז שעובדין אותה במקל. פרש"י ז"ל מקשקשין לפניה במקל שאם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים, ואם היו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למימר זרק מקל בפניה פטור, אלא כגון שהיו עובדים אותה בקשקוש מקל או בענין אחר, ואם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל לפניה דלא שייכא בפנים, וזה הפי' צריך לפנים כיון דשבירת מקל כעין פנים היא ואפי' אין עובדין אותה במקל הו"ל כזובח בהמה לפעור, דהא שבירת מקל תולדה דזביחה היא כדאמרינן בפ' ד' מיתות ואפי' בשלא כדרכה לגמרי נמי מחייב, אלא שיש לומר דכי מרבינן תולדה לזביחה מאחת מהנה לחייב עליה מיתה בשלא כדרכה לגמרי מחייב אפי' בשאין עובדין אותה במקל אבל במסקנא בפ' ד' מיתות לא קיימא הכי ואידחייא לה הילכך לית לן אלא בשעובדין

אותה כן ולא תולדה מרבינן אלא כעין אמרינן, ומיהו רש"י ז"ל פי' נמי התם בשעובדין אותה במקל, ונראה שדעתו לומר שאם אין עובדין אותה כלל במקל אין שבירתה דומה לזביחה אף על פי שמשתברת, אבל כיון שעבודתה במקל הו"ל מקל זה לארורה זו כבהמה בפנים הילכך שבירתה נמי כזביחה היא ואף על פי שאין עבודתה בשבירה חייב, ואין זה מחוור, ועוד הקשו עליו דתנן מצא בראשו פרכילי ענבים אסורים ואוקימנא לקמן במשתבר כעין פנים והא הכא דמרקוליס לאו דרכו כלל בענבים ולא כיוצא בהן ואפ"ה כי משתבר הוי כעין זביחה וחייב, לפיכך נראה לפרש דהא דנקט שעובדין אותה במקל ריבואתא קמ"ל שאע"פ שעובדין אותה במקל זרק מקל בפניה פטור הואיל ושינה מדרך עבודתה, וכך פירשה הראב"ד ז"ל.

וההיא דא"ר נחמן לקמן זרק מקל בפניה חייב, התם כשעובדין אותה בזריקת מקל, וכך פי' רש"י ז"ל, וליכא למימר אמוראי נינהו ופליגא דרב יהודה, דהא רב נחמן גופיה בעי זריקה משתברת, ועוד דהא ליכא למ"ד דמחייב בשלא כדרכה אלא בכעין זביחה ומשבירה לזריקה שלא כדרכה הוא ודאי דהא דמי לזביחה והא לא דמי לה כלום, אלא בשעובדין אותה בזריקת מקל היא כדברי רש"י ז"ל, וזה שסתמו בגמ' שעובדין אותה במקל משום דאמרינן הכא חייב והכא אמרינן פטור וזריקה משתברת בלחוד אתו לאשמועינן, ולשון אחר י"ל דתרוייהו בע"ז שמקשקשין לפניה במקל וכיוצא בו ובהא פליגי מ"ס מקשקוש לזריקה שלא כדרכה הוא ומ"ס כדרכה הוי.

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ג הלכה ד

ספת לה צואה או שניסך לה עביט של מי רגלים חייב, שחט לה חגב פטור אלא א"כ היתה עבודתה בכך, וכן אם שחט לה בהמה מחוסרת אבר פטור אלא אם כן היתה דרך עבודתה בכך, עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל, שבר מקל בפניה חייב ונאסרת, זרק מקל בפניה חייב ואינה נאסרת, שאין זריקת המקל כעין זריקת הדם שהרי המקל כמו שהוא והדם מתפזר, המקבל עליו אחד מכל מיני עבודת כוכבים באלוה חייב סקילה **ואפילו הגביה לבנה ואמר לה אלי אתה וכן כל כיוצא בדבור זה חייב ואפילו חזר בו בתוך כדי דיבור ואמר אין זה אלי אין חזרתו כלום אלא נסקל.**

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נ עמוד א

דאמר רב גידל א"ר חייא בר יוסף א"ר: מנין לתקרובת עבודת כוכבים שאין לה בטילה עולמית? שנאמר: ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים, מה מת אין לו בטילה לעולם, אף תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה לעולם.

מנחת חינוך מצוה כו אות ג

והנה במה שכתבנו לעיל דבעינן זביחת כל הסימנים, אף דלענין איסור בהמה מחמת תקרובת, נאסרה אף במעשה כלשהו, כמבואר בחולין מ' ע"א וביו"ד ס' קמ"ה ס"ח, מ"מ איסור לחוד וחויב לחוד, כמו שוחט על מנת לזרוק לרבי יוחנן דאסור ומ"מ לאו בר קטלא הוא, וזה פשוט.

תוספות מסכת חולין דף יג עמוד ב

תקרובת עבודת כוכבים ודלא כרבי יהודה בן בתירא - משמע הכא דרבנן לא מקשי תקרובת עבודת כוכבים למת וכן משמע בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לב:) גבי בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר והיוצא אסור וקאמר בגמרא והיוצא אסור אי אפשר דליכא תקרובת מני רבי יהודה בן בתירא היא והקשה ר"ת דלעיל בההוא פירקא (דף כט:) גבי יין של עובדי כוכבים דאסור בהנאה מפרש בגמרא דנפקא לן מדאיתקש לזבח וזבח למת ולא קאמר רבי יהודה בן בתירא היא כדקאמר גבי בשר היוצא ועוד הקשה ר"ת דלעיל בשמעתין דייק נבלה אין איסור הנאה לא מתניתין דלא כר' אליעזר דאי ר"א האמר סתם מחשבת עובד כוכבי' לעבודת כוכבים ומאי קושיא לעולם מתניתין כר"א והא דלא אסור בהנאה משום דלא אתיא כרבי יהודה בן בתירא ומיהא יש לדחות ולפרש דקאמר מתניתין דלא כר' אליעזר למאי דמוקי מתניתין כרבי יהודה בן בתירא ונראה לפרש דלענין איסור לא פליגי דמקיש רחמנא למת לענין איסור הנאה דהא כתיב אכילה בקרא (תהלים קו) ויאכלו זבחי מתים ובטומאה הוא דפליגי וכו'.

תוספות מסכת עבודה זרה דף נב עמוד א

תנהו ענין לכלים - ולא דמי לתקרובת הר שהתרנו לעיל בפ' כל הצלמים (דף מה. ד"ה אלהיהם) דשאני התם דכתיב (תהלים קו) ויאכלו זבחי מתים ומיניה נפקא לן תקרובת עבודת כוכבים וקרא כי כתיב בפעור כתיב שהוא תלוש ונאסר ולהכי תקרובתו אסורה אבל גבי עבודת כוכבים של מחובר לא מצינו איסור בתקרובתו אלא גבי כלים כדמסיק הכא ואף על גב דדברי קבלה הן עד דאתא דוד גמרא גמירי לה ואתא דוד ואסמכיה אקרא.

תוספות הרא"ש מסכת סנהדרין דף מח עמוד א

משמשין ממשמשין גמר. כגון בגד למת, מיהו מת גופיה ילפינן מעגלה ערופה כדאיתא בפ' אין מעמידין. ותימה ועורו של מת מי גרע מתכריכין דאמר בפ' העור והרוטב דבר תורה עור אדם טהור ומפני מה אמרו עור אדם טמא כדי שלא יעשה אדם עור אביו ואמו שטיחין אלמא ליכא איסורא דאוריתא, ובכל דוכתא משמע דאיכא איסורא דאוריתא דתקרובת ע"ז ילפינן ממת בפ' אין מעמידין ובפ' ר' ישמעאל אמרי' גבי תערובת תקרובת ע"ז דאיסור דאוריתא לא בטיל, ומפרש ר"ת דאע"ג דאסור מדאוריתא הוצרכו לגזור טומאה משום דחמיר להו טומאה כדאשכחן בשילהי כיצד צולין ובסוף ערבי פסחים הפגול והנותר מטמא את הידים משום חשדי כהונה ומשום עצלי כהונה אף על גב דבלאו הכי [איכא] בל תותירו והמחשב בקדש לוקה הוצרכו לגזור טומאה משום דחמיר להו.

To see the Shaar Hamelech about Takruvos Avodah Zorah [click here](#)

שלחן ערוך יו"ד סי' קלט סעיף ג

תקרובת, כל שכיוצא בו קרב על גבי מזבח, כמו כל מיני מאכל, כגון בשר, שמנים וסלתות, מים ומלח, אם הניחו לפניה לשם תקרובת, נאסר מיד. אבל דבר שאין מקריבין ממנו בפנים, אינו נאסר אלא א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת, והוא דרך לעבדה באותו דבר, אף על פי שאין דרך לעבדה בזה הענין. כיצד, עבודת כוכבים שעובדים אותה שמקשקשים לפניה במקל ושיבר מקל לפניה, נאסר, מפני ששבירת המקל דומה לזביחה. אבל אם אין עובדים אותה במקל כלל, ושיבר מקל לפניה, אינו חייב ולא נאסר. ואם עבדה בקשקוש מקלו, והוא דרך עבודתה חייב ולא נאסר. וכן בכל דבר שעבדה כדרך עבודתה, בין אם הוא דרך כבוד או דרך בזיון, ואינו כעין פנים, חייב ולא נאסר. אבל אם לא עבדה במקל כדרך עבודתה, אלא זרקו לפניה, אינו חייב ולא נאסר.

חידושי הרשב"א מסכת עבודה זרה דף נא עמוד ב

פרכילי ענבים ועטרות של שבלים. פירשה רבה בר עולא בגמ' כגון שבצרן מתחלה לכך, כלומר שיש בחוקיהם לבצרן מתחלה לכך, וליכא לפרושי בדידעין ודאי דבצרן מתחלה לכך דהא מצא קתני, ואומר רבינו הרב נ"ר דאע"ג דבבשר הנכנס לע"ז לא חיישינן דילמא נשחט מתחלה לכך, הכא שאני דאין דרכן להביא מן הבצור אלא ממה שבוצרין מכרמיהן בתחלה לכך אבל בשר דרכן להביא מן החתוך, והילכך אף בפרכילי ענבים אי ידעין דאינם קפדין בחוקיהם לבצור מתחלה לכך אף הענבים הנמצאים שם מותרין עד דידיעין שנבצרו מתחלה לכך.

חידושי הרשב"א מסכת קידושין דף נח עמוד א

ובירושלמי פ"ק דמכלתין גרסינן כתבו על דבר שהוא אסור בהנאה תני ר' זנין מעשה בא לפני ר' ואמר הרי זו מגורשת ר' אלעזר אמר אינה מגורשת כו' עד מהו כדן רבנן דקסרי בשם ר' יעקב בר אחא מאן דאמר מגורשת אסור הנייה מדבריהם ומ"ד אינה מגורשת אסור הנייה מדברי תורה ופריך באיסור הנייה מדבריהם מקודשת אין תימר כן לית הדא פליגא על ר"מ המקדש בחמץ מו' שעות ולמעלה לא עשה ולא כלום וחמץ מו' שעות ולמעלה טב הוא כלום תמן בגופו קדש ברם הכא בהנאה שבו קדש, אלמא המקדש בגוף איסורי הנאה של דבריהם אינה מקודשת, ויש מביאין ראייה מדתניא בתוספתא דמכלתין (פ"ד) המקדש בין נסך ובעורות לבובין ובכל מה שחל עליו שם ע"ז אף על פי שמכרן וקדש בדמיהן אינה מקודשת, ואמרי דתקרובת ע"ז אינה אסורה בהנאה אלא מדרבנן דהא מדכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים ילפינן לה בע"ז (כ"ט ב') ודברי קבלה הן ואסמכתא דרבנן ואפ"ה אינה מקודשת, וליתא דהא אמרינן בחולין בפרק השוחט (מ' א') השוחט בשבת בחוץ לע"ז חייב שלש חטאות ואקשינן והא כיון דשחט בה פורתא אסרה אידך מחתך בעפר בעלמא הוא אשחוט חוץ אמאי מיחייב, ואם איתא דמדאורייתא לא מיתסרא שפיר מיחייב אשחוט חוץ כיון דשחיטה ראוי' מדאורייתא היא דגרסינן בכתובות פ' אלו נערות (ל"ג ב') גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"ז גנב שור הנסקל וטבחו משלם תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' דברי ר"מ וחכמים פוטרינן ואוקימנא דטעמייהו דרבנן דפטרי משום שחיטה שאינה

ראויה ור' שמעון היא דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה ובשחיטת שבת סבר לה כר' יוחנן הסנדלר דאמר מעשה שבת אסורים ואמרי' עלה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מעשה שבת דאורי' וחד אמר מעשה שבת דרבנן ואקשי' ולמ"ד דרבנן מאי טעמייהו דרבנן דפטרי ופרקי' כי קא פטרי רבנן אשאר אלמא אף על גב דאינה ראויה מדרבנן אפ"ה מיחייב בתשלומי דו"ה דשחיטה ראויה קרינן לה, ושוחט לע"ז דלא קרי' שחיטה ראויה משום דאינה ראויה דאורייתא היא, ותירצו בתוס' דבאכילה ודאי אסירא דבר תורה והיינו דפרכי' אשחוטי חוץ אמאי מיחייב דתו לא הוי ראויה לפתח אהל מועד אבל בהנאה שרי ורבנן הוא דאסרוה, וא"ת אי הקישא דמה מת אסור אף תקרובת אסורה עיקר, כי היכי דגמרינן מינה איסור אכילה אף איסור הנאה ילפינן מינה ואי לא חשבת לה עיקר אפילו באכילה אינה אלא של דבריהם, י"ל דלמאי דכתיב בקרא בהדיא מקשי' לה דאכילה הוא דכתיבא כדכתיב ויאכלו זבחי מתים לאכילה איתקש ולא להנאה, ומיהו אכתי קשה מדגרסינן בפרק מרובה (ע"א ב') השוחט לע"ז משלם תשלומי דו"ה ואקשינן כיון דשחט בה פורתא אסרה אידך איסורי הנאה הוא ולא דמאריה קא טבח ואי לאו מדאורייתא דמארי' חשבי' ליה שהרי מן התורה לא אסרה וכדאמרינן התם גבי חולין שנשחטו בעזרה דדוקא אי הוי מדאורייתא לא מיחייב משום דכיון דשחט בה פורתא אסרה ואידך לאו דמרי' קא טבח אבל אי הוי מדרבנן מיחייב, ותירצו דיש דברים שהחמירו חכמים באיסור הנאתן לעשותם כאלו אינו דמריה ויש שלא החמירו עליו כל כך, וכדכתבי' לעיל.

תורת הבית הארוך בית ה שער א

דבר תורה יין שנסך לע"ג וכן המים שנתנסכו לע"ג אסורין ואפילו בהנאה וכו'.

שדי חמד- כללי הפוסקים סימן י אות ב

(ב) הרישורא כשפותר דבריו מנידושו לסורת הבית פדוק
 עיקר מ"ש בתורת הבית לפי מ"ש הרב מוהרימ"ס
 בח"מ סי' ז' דכל פוסק שעשה חיבור כולל לשלם יש לפתום דברי
 החיבור עיקר כ"כ הרב יד דוד בס' ק"י דף קנ"ג ע"א (ד"ש אינה)
 ע"ש וכן גלפ"ד מדברי מרן הב"י יו"ד סי' פ"ז (ד"ש הלג אמלא)
 שכתב וז"ל והרש"א אפ"י שכתב בחידושו שגראין דברי ר"ם
 בתורת הבית כתב מותר דאינו אלא כפירשא עכ"ל וכן נראה
 מדברי הרב חיי אדם בהלכות פסח בנשמת אדם סי' י' . ופיין
 בטרי חמד ח"א בחלק הכללים במערכת הגימל אות ה"ן (נד"ש
 ולפי קוט של נכ"י) שכתבתי קלח בזה ויד"ן הרב מוהרש"ק בספר
 מלאכת שלמה בחי' לחולין דף ג"ן ע"ב כתב מסבירא דנפשיה דחור
 זו בתורת הבית מ"ש בחידושו לחולין ע"ש . ומלאחי לסרב
 כנסת הנדולה יו"ד סי' ל"ט הנכ"י אות ב' שאמר שכתב סברת
 הרש"א בחידושו לחולין ושבתורת הבית לא כתב כן וכמו שהביא
 בשמו מרן הב"י סייס ואמר ואולי בתורת הבית חזר בו ממ"ש
 בחידושו וכונתו שמפני זה הביא מרן הב"י מ"ש בתורת הבית אף
 שהוא סיך מ"ש בחידושו לפי שס' תורת הבית חזרו באחרונה
 והוא עיקר דעתו כנגד החידושו (פיין לקמן ד"ש אחר זמן) :

פרישה יורה דעה סימן קלט

ותקרובותיה אין להם ביטול. הטעם שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אין לו בטלה לעולם אף תקרובת כן. גמרא. (וכתב רש"ל בביאורי סמ"ג (לאוין מה ח ב) הטעם דתקרובת הוא מקריב לאלוהות עצמו לאפוקי ע"ז כגון פסילים אינן אלא דמיונות ואין ממשות בהן ואפשר על דרך קבלה שהתקרובת קולטת מיד רוח הטומאה עד כאן לשונו. עד כאן המגיה):

ט"ז יורה דעה סימן קלט ס"ק ד

ותקרובתה אין לה ביטול. דכתיב זבחי מתים מה מת אין לו ביטול לעולם אף עבודת כוכבים כן ונרא' לי הטעם דתקרובת גרע (מאליל) [דאליל] עצמו ונויו תלוין בשלימותו דכל זמן שהוא שלם הוא פלח ליה וכן מחזיק אותה לנוי אבל אם נפסל בטל ממנו מחשבה זו מה שאין כן בתקרובת דאפילו דבר מועט שאינו חשוב מקריב לפניו נמצא דלא פקע איסור אם נפסל:

משנה למלך הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ח

עוד כתבו התוס' שם בפ' כל שעה (דף כ"ו) וז"ל והא דאסר בפ' כל הצלמים לישב תחת אשרה משום דאשרה לצל עשויה והיא דרך הנאה ועוד דגבי ע"ז לא כתיב אכילה, ע"כ. וכפי הנראה דהתוס' הם מסופקים אם לוקין בע"ז שלא כדרך הנאתן או לא. ובפ"ק דע"ז (דף י"ב) ד"ה אלא נסתפקו בדין זה יע"ש. (א"ה וז"ל התוס' שם דהא דאמרינן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא בדרך הנאתן מ"מ איסורא מיהא איכא ושמא בע"ז אפילו ללקות נמי לקי מידי דהוה אכלאי הכרם כו' ובע"ז נמי לא כתיב בה אכילה בדאורייתא אלא בדברי קבלה דכתיב ויאכלו זבחי מתים ואף על גב דכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו מ"מ לא הוזכרה אכילה אצל איסור רק בדברי קבלה דאיתקש זבח למת. ועיין בתוס' פ' מרובה (דף ע"ב) ד"ה דאי שדקדקו מאותה סוגיא דאיסור אכילה בתקרובת ע"ז הויה דאורייתא וביארו דבריהם דהיינו משום דהוקשה למת וזה סותר דבריהם שבכאן תו ק"ל במאי דנסתפקו אי תקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא ועל זה כתב וז"ל ואין להקשות דאי איסור באכילה דאורייתא היינו ע"כ משום דהוקשה למת מהאי טעמא תיאסר בהנאה כמת וי"ל כיון דכתיב ויאכלו זבחי מתים לאכילה איתקיש ולא להנאה, ע"כ. וכיוצא בזה כתב הרשב"א דכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מה זבח אסור בהנאה כו' זבח גופיה מנ"ל דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי אסור בהנאה כו' ואיך כתבו דלאכילה איתקש ולא להנאה וצ"ע. ועיין מ"ש הריטב"א פ"ב דקדושין (דף נ"ז) בסוגיא חולין שנשחטו בעזרה שכתב דתקרובת ע"ז איתקש לזבחי מתים לגבי הנאה ואכילה יע"ש) וכן כתבו התוס' בפ' אין מעמידין (דף ל"ב) ד"ה והיוצא יע"ש. אלא שאני תמיה דאם איתא דלוקין על ע"ז שלא כדרך הנאתן אמאי לא קאמר אביי בפרק כל שעה הכל מודים בע"ז והתוס' שם הוקשה להם מחולין שנשחטו בעזרה ומבשר בחלב אמאי לא הוציא אותה אביי מהכלל כמו שאכתוב דבריהם לקמן בס"ד ולא ידעתי אמאי לא הוקשה להם מע"ז. ועיין מ"ש התוס' פסחים (דף נ"ח) ד"ה ותנן ובפ"ג דע"ז (דף מ"ג) אהא דתנן התם ר' יוסי אומר

שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל כתבו התוס' וז"ל ואין להקשות דרבנן אדרבנן דהכא חיישי רבנן לזבל ואילו גבי חמץ בפ' כל שעה אמרי רבנן מפרר וזורה לרוח דיש לחלק גבי חמץ כתיב לא יאכל והילכך אינו אסור אלא כדרך הנאה גמורה אבל בע"ז כתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם ואפילו כל דהו א"נ רבנן דהתם היינו ר' יוסי דהכא, עכ"ל. ויראה דמ"ש בשם ר"י דרבנן דחמץ היינו ר"י דע"ז הוא משום דס"ל לר"י דאין חילוק כלל בין ע"ז לשאר איסורין ולפי התירוץ הראשון יש חילוק. ויש לדקדק לתירוץ של ר"י דסבר דרבנן דחמץ הוא ר' יוסי דע"ז ולפי זה רבנן דע"ז ס"ל דחמץ אינו זורה לרוח משום דנעשה זבל. ולפי מה שכתבנו לעיל דס"ל להתוס' דכל שלא כדרך הנראה שרי לגמרי אמאי אסרי רבנן נהי דס"ל זה וזה גורם אסור אבל הכא ליכא גורם דאיסור בשלא כדרך הנאה. ואם היינו אמרינן דר"י ס"ל דכל שלא כדרך הנאה איסורא דרבנן מיהא איכא ניחא דטעמייהו דרבנן הוא דכיון דאיכא איסורא דרבנן הו"ל זה וזה גורם ואסור וס"ל דזה וזה גורם אסור אפילו במידי דרבנן אלא שלפי זה צ"ל דלפי התירוץ השני נמי הכי ס"ל דלעולם יש איסור בכל האיסורים אף שלא כדרך הנאה אלא שמה שחידשו הוא דבע"ז איכא איסור תורה ומש"ה החמירו חכמים דדוחק הוא בעיני לומר דשני התירוצים הללו פליגי בעיקר הדין אי איכא איסור דרבנן בשאר איסורין שלא כדרך הנאתן או לא:

To see the Divrei Emes [click here](#)

שו"ת בית הלוי חלק א סימן לב

[ז] ובדברינו הנאמרים למעלה ניחא לי ג"כ מה דהוי קשה לי טובא דבמס' ע"ג דף כ"ט אמרינן י"נ מנ"ל דאסור משום דאיתקוש לזבח דכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מה זבח אסור אף יין אסור וזבח גופה מנ"ל דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור ועיי' בב"ק דף ע"ב בתוס' ד"ה דאי שכתבו דבאכילה ודאי דאסור מדאורייתא וראייתם מהא דטבח לע"ג חשבינן ליה שם שחיטה שאינה ראויה ופטור מארבעה וחמשה אבל הא דתקרובת אסור בהנאה כתבו דיש לומר דהוי רק מדרבנן וכתבו דא"ל כיון דבאכילה ודאי דאסור מה"ת א"כ ע"כ הוי הך היקשא דלמת דרשא גמורה ולא אסמכתא א"כ נוכיח מיניה גם איסור הנאה מה"ת די"ל כיון דכתיב ויאכלו זבחי מתים לאכילה איתקוש ולא להנאה. והנראה בדעתם דס"ל דאפי' לר"א דס"ל דלא תאכל הוי גם הנאה בכלל מ"מ בלשון ויאכלו לא הוי הנאה בכלל וכמש"כ התוס' בפסחים דף כ"א דגם לר"א לא הוי נהנה מחמץ בפסח בכרת ואף על גב דכתיב כי כל אוכל מחמצת ונכרתה דכה"ג דלא הוי לאו לא הוי הנאה בכלל.

אמנם מצינו חולקים על זה דהתוס' בחולין דף י"ג הקשו על הא דפליגי רבנן וריב"ב דריב"ב ס"ל דתקרובת ע"א מטמא באוהל ונפקא לי' מהיקשא דלמת ורבנן ס"ל דלא מטמא והקשו התוס' דא"כ לרבנן דס"ל דלא מטמא באוהל ע"כ לא ס"ל ההיקש והרי מהך היקש ילפינן איסור אכילה והנאה של תקרובת בע"ג דף כ"ט ולא אמר שם מני ריב"ב היא ומוכח דלכ"ע אסור בהנאה ותירצו דלענין הנאה כ"ע מודים לההיקש דהא כתיב אכילה בקרא ורק בטומאה פליגי דריב"ב ס"ל דלגמרי איתקוש ואפי' למה דלא כתיבא בהך קרא וכן כתבו התוס' במס' ע"ג דף ל"ב בד"ה והיוצא. ולכאורה נראה דהתוס' דחולין ודעו"ג ס"ל דבלשון ויאכלו הוי גם הנאה בכלל דאל"כ לא

מתרצי כלל דהדר קשה דמאי בין הנאה דמודו רבנן דריב"ב לטומאת אוהל דחולקים עליו ואי דקשה לדידהו קושית התוס' דפסחים דא"כ יהיה לר"א נהנה מחמץ בכרת כבר מבואר תי' נכון ע"ז בהמשנה למלך ועכ"פ להתוס' דחולין ודע"ג ע"כ מוכרח דהנאה מתקרובת אסור מדאורייתא דלדידהו הא אין מקום לחלק בין אכילה להנאה וכיון דאכילה ודאי הוי דאורייתא וכמו שהוכיחו התוס' בב"ק כמו כן הוי הנאה. ולכאורה קשה לי על התוס' דחולין דהניחא לר"א אבל לחזקיה דס"ל דבלשון אכילה לא הוי הנאה בכלל תשאר הקושיא דאמאי בטומאה חולקים רבנן על ריב"ב ובהנאה מודים דאסור. דודאי אין לומר דבאמת לא תירצו התוס' רק לר"א דהא עיקר קושייתם של התוס' לא היה רק על הא דלא קאמר בע"ג מני ריב"ב ועל זה מתרצי שפיר דלר"א ניחא הא דמודה בו רבנן ואתיא הך סוגיא דע"ג כר"א ולחזקיה גם התוס' דחולין מודים דהוי רק מדרבנן. זה אינו מספיק חדא דעיקר הדבר קשה לומר כן ולעשות פלוגתא בין חזקיה ור"א דלר"א יהיה הנאה מדאורייתא ולחזקיה רק דרבנן דהא בפסחים בעי הגמר' מאי איכא בין חזקיה לר"א ומשני דחוב"ע איכא בינייהו ואליבא דר"י ואמאי לא משני דתקרובת ע"ג איכא בינייהו דלר"א הוי דאורייתא ולחזקיה הוי מדרבנן ונ"מ זו הוי אליבא דהלכתא. ועוד קשה לי דהנה ראיתי בשער המלך ה' אישות שהביא ראיה דהנאה אסור מה"ת בתקרובת מהא דבע"ג דף נ"ב בעי ר' יוחנן תקרובת ע"ג של אוכלין מי מהני ליה ביטול לטהרה כיון דאיסורא לא בטל טומאה נמי לא בטל או דלמא איסורא דאורייתא לא בטל טומאה דרבנן בטל הרי דקאמר דהוי דאורייתא וע"ש שהוכיח דע"כ הא דקאמר איסורא דאורייתא קאי על הנאה וא"כ קשה לי דהא בירושלמי דפסחים ריש פ' כל שעה מבואר דר' יוחנן ס"ל כחזקיה דלא תאכל לא הוי הנאה בכלל וא"כ תיקשה על ר"י דאמאי בהנאה ס"ל הוי דאורייתא וטומאה אוהל לא יליף מהך היקשא וקאמר דטומאה הוי רק מדרבנן:

[ח] ולדברינו ניחא שפיר דהנה בס' טעם המלך ה' אישות הקשה על שיטת התוס' דב"ק דס"ל דאיסור הנאה הוי רק מדרבנן והקשה דכיון דאכילה ודאי הוי דאורייתא וא"כ נילף איסור הנאה בק"ו דאיסי מערלה דמדאורייתא אסור. ובאמת דאין זה קושיא על התוס' דב"ק דהא י"ל דא"א ללמדו בק"ו דנאמר מה לערלה שכן לוקה על אכילתו תאמר בתקרובת שאינו לוקה על אכילתו דמהך קרא דויאכלו זבחי מתים ליכא מלקות דלא הוי לאו וגם הוי דברי קבלה ואין לומר דנלמד גם הא בק"ו מערלה דלהוי לוקה על אכילתו דהא אין עומה"ד ואפי' לפמש"כ המ"מ דהיכא דידיעין האיסור שוב לוקין מה"ד מ"מ הא גם הוא לא כתב כן רק היכא דהאיסור ידעין בלאו הכי מכלל עשה וכדומה דהאיסור כתוב בתורה אבל איסור תקרובת דגם איסור אכילה דידיה לא ידעין רק מדברי קבלה וצ"ל דהוי הלכה למשה מסיני ובא דוד ואסמכיה אקרא אפשר דלכ"ע אין עומה"ד וגם די"ל דהתוס' דב"ק לא ס"ל כלל סברתו של המ"מ. רק כל זה הוא לשיטת התוס' דב"ק ובכמה דוכתי דס"ל דגם איסור אכילה דידיה ידעין רק מהך היקשא אבל הרמב"ם כתב בפרק א' מה' מאכלות אסורות דאיסור אכילה של זבח ויין ידעין מגופיה דקרא דכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו ויין נסיכם וכן כתב בספר המצות מצוה קצ"ד והרמב"ן בהשגות שם במנין המצות כתב דאיסור אכילה דידיה ידעין מקרא דהשמר לך פן תכרות ברית ליושב הארץ וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו ולהרמב"ן הא ודאי לוקה על אכילת תקרובת דהוי לאו גמור דהשמר הוי לאו ואפי' להרמב"ם דנפק ליה מקרא דאשר חלב זבחימו יאכלו מ"מ הא נוכל ללמוד דלהוי לוקה על אכילתו

בק"ו דערלה כיון דהאיסור מפורש בו ואיהו ס"ל כהמ"מ. וא"כ להרמב"ם ורמב"ן הא ודאי דלא צריך כלל ההיקש דלמת לענין איסור הנאה דהא נוכל ללמדו בק"ו מערלה. ומ"מ ניחא הא דהביא הגמר' בע"ג הך היקש דלמת לענין איסור הנאה משום דהא כמה תנאי לא ס"ל הך ק"ו דאיסי וכמו שכתבנו אבל מ"מ הא מתורץ מה דהקשינו דלחזקיה ולר' יוחנן מנ"ל איסור הנאה מתקרובת מדאורייתא דלפי"ז ניחא דנאמר דהם ס"ל כהק"ו דאיסי וכיון דידעינן איסור אכילה ממילא אסור בהנאה ג"כ ואין להקשות דלחזקיה ור' יוחנן למאי הלכתא איצטריך ההיקש דלמת דהא איצטריך לכדדרשינן במס' ע"ג דף נ' מנין לקרבתות שאין לה ביטול כו' מה מת אין לה ביטול אף תקרובת אין לה ביטול דבלאו הך היקשא אף על גב דידעינן האיסור מערלה דלעולם אסורה מ"מ הוי ס"ד דתקרובת לא עדיף מע"ג עצמה דיש לה ביטול ושריא בהנאה כשביטלה עו"ג וקמ"ל ההיקש דתקרובת חמור מע"ג ואין לה ביטול וממילא גם לענין הנאה אסורה לעולם ולא מהני לה ביטול. ואין להקשות דא"כ דחזקיה ור' יוחנן ס"ל הך ק"ו דאיסי א"כ למה צריך לדידהו אותו לחוב"ע הא גם חוב"ע נדע מהך ק"ו מערלה וא"כ אייתור ליה אותו ע"כ לכל איסורין שבתורה וכדר' אבהו גם זה ניחא דהא י"ל דהם דרשי' הך אותו לאסור חוב"ע גם שלא כדרך הנאתן וכמש"כ למעלה דמהק"ו לא ידעינן רק דרך הנאתן וכמו שנתבאר:

To see the Tuv Taam Vdaas [click here](#)

חזון איש יורה דעה סימן ס אות כב

שם הו' דנמא איסור דאורייתא לא צטיל כו', מצוהר דתקרובות דאורייתא אפי' חליצה דרצנן דריצ"ב, דלריצ"ב גם עומאה דאורייתא כדמשמע חולין קכ"ט א' פסחים ע"ג א' וכמש"כ הו' חולין י"ג ב', ואף אם בגמ' שם מספקא ל' מ"מ הכא דאמר בפשיטות דעומאה דרצנן ע"כ חליצה דרצנן קאמר, ולמאי דצעי למימר דגם לריצ"ב לאו דאורייתא ז"ל דרצנן לא פליגי אלא אעומאה אהל, דלא מסתבר דרצנן מטכרי לגמרי, וכדאמר צסוגין בפשיטות דעומאה דרצנן איכא, וצתו שם פירשו דגם לרצנן מספקא ל' שיכא דאורייתא, וז"ע מנ"ל כיון דלא מקשי למת לענין עומאה.

ובש"מ צ"ק ע"א ב' צ"ס ר"י נסתפק אי תקרובות עכו"מ דאורייתא, וז"ע מאי מספקא לכו כלא צסוגין אמרו בפשיטות דתקרובות דאורייתא.

רבי עקיבא איגר מסכת חולין דף יג עמוד ב

בתוס' ד"ה תקרובת ע"ג וכו' ונראה לפרש דלענין איסור לא פליגי דמקיש רחמנא למת לענין איסור הנאה דהא כתיב אכילה בקרא יאכלו זבחי מתים וכו' עכ"ל, ועי' בתוס' בב"ק (דף ע"ב ע"ב ד"ה ואי ס"ד וכו') דמסתפקי אי

איסור הנאה דאורייתא דאפשר דדוקא אכילה דאורייתא דכיון דכתיב ויאכלו זבחי מתים לאכילה איתקש ולא להנאה ע"ש, ולכאורה קשה מסוגיין (ע"ז דף נ"ב ע"ב) איסור דאורייתא לא בטלה טומאה דרבנן בטלה ואמאי לא מבעי נמי אם מהני ביטול לענין הנאה דהוי רק דרבנן, ואף דאפשר לומר דהנאה גזרו שהיא קרובה לאכילה דינו כמו אכילה ומקרי שורש דאורייתא משא"כ טומאה שהוא ענין אחר, מ"מ למה צריך התוס' בב"ק שם להוכיח דאיסור אכילה דאורייתא מדקרי לה התם שחיטה שאינה ראוי', דראי' זו יש לדחותה בקל, די"ל דרבנן ס"ל כריב"ב דאפילו טומאת אהל שלה דאורייתא אף דלא נזכר בקרא מ"מ איתקש כולו למת ממילא גם הנאה דאורייתא אבל לרבנן דריב"ב דלא אקשו אלא למה דכתיב בקרא י"ל דהוי גם דאורייתא [וצ"ל דהתוס' קאי התם בשיטת רש"י בע"ז (דף מ"ה) דגם לריב"ב תקרובת אוהל לאו דאורייתא] הלא סוגיא ערוכה אסורה דאורייתא טומאה לאו דאורייתא, וצ"ל דאפשר לפרש אסורה דאורייתא היינו איסור שלה דאסמכוהו אקרא דכתיב ויאכלו זבחי מתים וממילא מכח אסמכתא אין לה בה ביטול כדרב גידל דמה מת אין לה ביטול, טומאה דרבנן היינו בטומאת מגע לרבנן דלא אסמכוהו אקרא דזבחי מתים דא"כ גם באהל לטמא אלא ע"כ דגזרו גזירה בעלמא לטומאה י"ל דבטל.

והנה מזה י"ל ליישב שיטת רבינו יונה שהובא ברא"ש (פרק ז' במכילתין) דפסק כרב אבוהו דכ"מ שנאמר לא יאכל לא תאכל וכו' א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע, וע"ש ברא"ש שהאריך דיש לפסוק כחזקי', והיינו דס"ל ג"כ כתוס' דטעמייהו דרבנן דלא דרשי לטומאת אהל משום דלא איתקוש אלא למה דכתיב בקרא, ולזה הי' קשה לו דממילא מסברא י"ל דדוקא אכילה דאורייתא ולא הנאה דלא כתיב בקרא וא"כ קשה כנ"ל איך קאמר ר' יוחנן איסורא דאורייתא הא הו"ל למבעי ג"כ לענין הנאה אם מהני ביטול, גם קשה מסוגיין דפריך וליחוש שמא מין הוא, והיינו דהוי פלגא ופלגא וכו"ל, והא לענין איסור הנאה דהוי רק דרבנן הוי ספיקא דרבנן ולקולא, אע"כ דקי"ל כר' אבוהו ובלישנא דאכילה גם הנאה במשמע ואיתקש גם לענין הנאה.

ומיושב ג"כ מה דדחקו תוס' בב"ק שם הא דפריך לר"מ טבח לע"ג מכי שחט בה פורתא אסרה אידך כי קטבח לאו דמרא קטבח, הא איסור הנאה הוי רק דרבנן ומקרי דמריה כמו בחולין שנשחטו בעזרה, ולפי הנ"ל א"ש דהא לר"מ דלא דריש להקדים נתינה דגר וממילא מקרא דנבילה מוכח כר' אבוהו, וכ"כ תוס' להדיא בפסחים (דף כ"ב ע"א ד"ה ור"ש וכו') דלר"מ בודאי כר' אבוהו ע"ש, א"כ לר"מ לשיטתי' גם להנאה איתקש ושפיר פריך דלאו דמריה קטבח.

ונראה דהא דמיאנו תוס' בזה היינו לשיטתייהו בפסחים (דף כ"א: ד"ה כל מקום) דכי כל אוכל לא דמי ללא יאכל ע"ש וה"ה ויאכלו זבחי מתים, אבל באמת אין הכרח לסברתם דקושיתם דשם כבר יישב המל"מ בהל' שגגות היטב ע"ש ושפיר י"ל כנ"ל וק"ל.

ובאמת צריך לעיין לשיטת תוס' דאיסור הנאה לאו דאורייתא קשה כנ"ל דמאי פריך בשמעתין וניחוש שמא מין הוא הא הוי ספק דרבנן, וכמו כן קשה לשיטת הפוסקים דהא דאדם אוסר דש"ש במעשה הוא רק מדרבנן א"כ י"ל דמתניתין בעכו"ם ששחט לישראל והוי ספיקא דרבנן, וצ"ל דהש"ס קאי להך שינויא בעירובין (דף ל"ו ע"ב)

דספק דרבנן בעיקרו דאורייתא להחמיר וה"נ כיון דהנאה משום סרך אכילה הוי עיקרו דאורייתא, או די"ל דסוגיין קאי לשמואל דס' בסוגיא דזבחים (דף ע"ד ע"א) דבע"ז ספק ספיקא אסור ע"ש, ובכ"מ משו"ה הפוסקים ספק דרבנן לס"ס בדאורייתא וכמ"ש לעיל בסוגיא דהשוחט בסכין ונמצא פגומה וא"כ לשמואל ספק דרבנן בע"ז ג"כ אסור ושפיר פריך ועדיין צ"ע.

To see Rabbi Friedman's research on the topic *click here*

בית דין צדק בני ברק

בראשות מרן הגאב"ד רבי ש.י. נסים קרליץ שליט"א

רשימת תוכן עדות שליח שנשלח לטירופטי, הודו, כפי שנאמרה בבי"ד בראשות מרן הגר"נ קרליץ, ביום ה' ט"ו אייר ס"ד.

קטורת ומתפלל אליו. רוחצים את אחורי
אוזניו, משכיבים אותו לישון ומעירים
אותו וכו', כל אליל והטיפול המיוחד שלו.

ב. מקום העבודה זרה

המקום עצמו אינו עיר מגורים כלל,
ונמצא במקום מבודד שבעבר היו צריכים
ללכת כ-15 ק"מ ברגל. כיום הדרך פתוחה,
במרכז המקום יש את בית הע"ז, ובנפרד יש
את הבניין שבו מתגלחים. סביבות זה
התפתח כל המקום שעיקרו בתי הארחה
ומלונות כדי לקבל את הבאים וכו'. גודלו
של כל המקום על כל האמור הוא כשל
העיר בית שמש הישנה, להבדיל. המקום
מתנהל בעושר מופלג לאור הכמות האדירה
של המנחות המובאות. הבאים הינם גברים
נשים וטף. כמות המבקרים הינה 40-60
אלף איש ביום, כאשר מסתפרים בפועל
15-20 אלף איש ביום. היתר באים להגיש
מתנה/מנחה או להקטיר וכו' כמבואר
בהמשך. שמעתי שיש עוד 8-10 מרכזים
כאלו בהודו שגם בהם מסתפרים בהמונים,
אך זה, היחיד שביקרתי בו, הוא הראשי
והגדול ביותר למרות שכפי הנשמע גם
האחרים גדולים.

שאלה: איך הם מגדירים את מה שהם
נותנים?

תשובה: אני ואשתי דיברנו עם רבים
מהם, אך השיחות התקיימו באנגלית (בגלל

הרשימה הייתה גם לעיני השליח,
ואושרה כמדויקת.

א. עניין העבודה זרה ודרכי עבודתה לפי שיטתם

אליל בעל כוחות וכו' (הקודם עוד
לבודהה) שהי' צריך "להינשא" ולשם כך
"לווה" את כל העושר וההון שיש בעולם,
והתחייב להחזיר את ההלוואה בריבית וכו'.
ומכיוון שזה קשה מאד להחזיר כ"כ הרבה,
לכן אלו המאמינים בו ומכירים בכוחו
מוסרים לו תוך כדי הכנעה דברים שונים
(ראה בהמשך, שאלה 5), והוא גומל להם
במילוי בקשותיהם ובהשפעת טובה וכו'.

הדברים שמביאים לו הם ממגוון רחב
מאד: זהב, יהלומים, מזון מכל הסוגים כגון
קוקוס, חמאה ועוד ובגדים. השיער הוא
אחד מהדברים הניתנים לו, אלא שיש בו
גם פן מיוחד של התבטלות — לאור
הערכתם את השיער.

הנהוג הוא שאדם נודר לאליל בנוסח:
"אם תתמלא בקשתי... אביא מנחה/קרבת
את השיער/מזון/זהב וכו'". את נדרו זה
מביא הנודר לאחר מילוי בקשתו או אף
קודם לכן.

האנשים מאד אדוקים בדתם זו. לכל
אחד מהם פסל קטן בביתו, עשוי מחומרים
שונים ואפילו מפלסטיק, כל אחד מקצה
לפסל שלו פינה משלו, בו מקטיר לו

נותנים זאת אליו ובוהה הסתיים חלקנו".
(ראה בהמשך שאלות 3-4).

ג. התהליך שנעשה בשיעור

בעבר היו מספרים בחצר שהייתה מוקפת חומות כעין היכל לפני היכל, שרואים כלפי פנים ובפנימי נמצאת הע"ז עצמה, אך אני חושב שלא ראו מהחצר את הע"ז, לפני הע"ז מונח כלי הנקרא "הונדי" שיסופר עליו בהמשך. לפני כמאה שנה, משרבו המתגלחים, בנו בניין ענק בן כמה קומות המשמש לתגלחת. לבניין זה הכניסה נעשית מצד אחד היישר לקומה הרביעית (הבניין בנוי על צלע הר) והיציאה נעשית מצידו האחר. על הבניין עצמו יש פסל ענק, אך אין הוא נראה בבירור לבאים מכיוון שהוא ממוקם ביציאה מהמקום, ושם יש שלט גדול האומר: "המקום למסירה תוך כדי הכנעה של שיער אדם לאליל...". לפני שנכנסים למקום חולצים את הנעליים, דבר המורה על מקום "קדוש". כאמור, נכנסים היישר לקומה ד', ובג' הקומות התחתונות ישנם אולמות התספורת. ישנם כ-600 ספרים בס"ה בשלוש משמרות. ספרים אלו ממונים על ידי המערכת ואין סתם אדם יכול לספר כיוון שיש נהלים בכל דבר והם מקפידים מאד על נהלים וכו'.

שאלה: אם יבוא יהודי, שיציג עצמו כיודע לספר, האם הוא יורשה לעשות זאת?

תשובה: לא שאלתי, אני מניח שיהודי יכול להסתפר אך בשום אופן לא לספר אחרים. הם לא יקחו מי שאינו שייך אליהם, וכבר מאות שנים שהם שומרים על נוהגם באופן קפדני. כאמור, הכל נמצא תחת חסותם, ואין הם נותנים מקום ליוזמות פרטיות, האנשים המוכשרים בתור ספרים

ריבוי הדיאלקטים) כך שאני יכול רק לומר את הביטויים שאמרו באנגלית: Offering (הצעה/מנחה): Sacrifice (קרבן). אף לא אחד השתמש במינוח Tribute שמשמעותו הוקרה מחויבת, וכולם מסבירים שהם באו לתת מנחה/קרבן לאליל.

כפי שאמרנו מביאים כל מיני דברים שביסודם מתחלקים לארבע קבוצות: 1. דברי מאכל 2. דברי לבוש וכיו"ב 3. זהב ויהלומים 4. שיער אדם. בעיקרון כל הדברים נלקחים — לאחר נתינתם לע"ז — ע"י עובדי המקום, נמכרים במרכזים ובכסף שמתקבל בתמורה משתמשים להחזקת המקום, לצרכיהם ולצרכי בתי הארחה וכו'. את המזון מחלקים בעצמו, יתר דברי החפץ נמכרים ותמורתם משמשת לצרכים האמורים.

לגבי השיער עצמו — כפי ששמעתי, בעבר לא נעשה בו שימוש מסחרי רב, וחלקו הי' משמש לצרכי המקומיים שרצו להוסיף שיער וכיו"ב. נאמר לי שגם להם וגם לעמים שמסביבם היה מנהג להוסיף שיער לשערם, כדי שייראה ארוך ויפה, ועד היום מוכרים מחוץ למקום שערות בצמות ארוכות.

לאור הגידול בכמויות השיער, ולאחר שנתגלה הפוטנציאל המסחרי של השיער (המשמש למגוון רחב מאד של דברים), ובעיקר של זה הארוך והאיכותי המיועד לפיאות ולתוספות שיער וכו', הוחל למסחר גם אותו. באופן כללי כל הבאים מודעים לכך שהמנחות שלהם נלקחות ומשמשות הן או חליפיהן לצרכי המקום והסביב לו. התשובות שקיבלנו בקשר לכך היו בנוסח: "אנחנו נותנים זאת לפסל, ומבחינתנו אנחנו

זאת לכלי ה"הונדי" הנמצא בתוך בית הע"ז, מול הע"ז עצמה.

שאלה: מדוע יש שמכניסים קצת משערם ל"הונדי" שבפנים?

תשובה: בכדי להרגיש יותר "קרובים" לע"ז. כעין מה שאמר לי מהנדס לוונינים הודי שבא להסתפר דווקא בבית התגלחת הראשי ולא הסתפר בבית ההארכה, כי הוא רוצה להרגיש יותר קרוב.

לגבי "קדושת" בית התגלחת. אשתי ואני היינו במקום יותר משבוע ימים, ולמדנו "להרגיש" את המקום ואת תחושות האנשים. יש לציין כי אמנם יש בבית התגלחת אורה של התרגשות אצל האנשים, אבל לא הרגשתי שהולכים שם "על קצות האצבעות" כמו בבית הע"ז הראשי.

ד. כלי ה"הונדי"

עפ"י אמונתם הם מייחסים כוחות לכלי זה (ראה בהמשך, שאלה 7), וברור שאי"ז סתם מקום איחסון, אלא הם מעוניינים שכל מה שהם נותנים לפסל יעבור דווקא דרך שם. עפ"י אמונתם הי' כלי "הונדי" אחד מקורי שהי' בבית הע"ז הקדמון לפני הפסל שבו היו מניחים את כל ה"עשירות" שמביאים, כיום ישנם כלי "הונדי" בעוד מקומות, בבית התגלחת ישנם 4 הונדי, בכל חדר תספורת. יש "הונדי" המיוחדים לזהב, יהלומים כו', וישנם 2 כלי "הונדי" המיוחדים לשיער, השיער נאסף ע"י האנשים הממונים לכך מהרצפה והוא מונח ב"הונדי". כאשר מצטברת כמות וכו' הם מעבירים זאת לחצר למטה, שם מתבצע תהליך של מיון לפי אורך השיער, סוגים וכו'.

הם אנשים רגילים במערכת בית הע"ז ולא אלו הנחשבים יותר.

קודם לתגלחת הספרים מרטיבים את שערם של האנשים במים וכו', ומספרים את השיער כשהוא רטוב. ישנם אולמות גדולים מלבנים, וליד הקיר מסביב ישנה מדרגה ארוכה שעליה יושבים הספרים, וכל מי שתורו מגיע יושב מול הספר, והספר מגלחו. בחדרי התספורת אותם בדקתי אין ע"ז או תמונות של הפסל. ואין רואים במבט החוצה את הפסל שבחוץ. אך בבניין זה בקומת התספורת התחתונה ישנו מקדש קטן עם כמה מן הע"ז שלהם והוא מיוחד לתפילה ולהקטרה קטורת ומנחות, חלק קטן מאד של האנשים בערך 3 מתוך 200 איש שמתפללים שם מניחים קטורת אך אף אחד לא מסתפר שם.

³³מבירור ותחקורים שערכנו התברר שישנם בערך 40% מהמסתפרים שבעת הגילוח הם משננים בפיהם את שם הע"ז שהם מאמינים בו. עוד בערך 40% אמרו לנו שהם חושבים על שמו בעת התגלחת, והנותרים התגלחו בסתם מבלי התייחסות כלשהי. בעת התספורת הספרים מחלקים בין השיער הארוך והאיכותי שאותו הם מגלחים ומיד קושרים אותו כל ראש בנפרד (כפי שיוסבר בהמשך, שאלה 14) לבין השיער הקצר או הפשוט יותר הנופל על הארץ. ישנם אנשים ממונים מטעם המקום האוספים את כל השיער ומניחים אותו בתוך כלי הנקרא "הונדי" והנמצאים בתוך חדרי התספורת, ישנם מעט מאד מהמתגלחים שכאשר מספרים אותם הם לוקחים לעצמם קבוצת שיער קטנה מהשיער של עצמם והם הולכים להכניס

בארבע איכויות שונות (המאוכסנות בארבע חדרים שונים, שדלתותיהם נחתמות בחותמת שעוה), הם מעבירים את הכל למחסן ראשי בטירופאטי, הנמצאת כ-25 ק"מ משם, ונמכרים אחת לחודשיים — שלושה במכרז פומבי. התיירדתי עם האחראי על המקום של השיער, ואמרתי לו יש לי חבר שמעוניין בשיער, והוא הראה לי את כל המקומות ופתח לי כל חדרי המיון וערך לי סיור מקיף על כל התהליך. שם גם ראיתי על לוח נתונים על כמות השיער ואיכותו.

המחירים נקבעים לפי רמת השיער הנקנה, וישנם הפרשים עצומים בין הדרגות השונות. רמת החלוקה של השיער נקבעת לפי 2 פרמטרים: א. איכות השיער (מתחלק ל-4 סוגים), ב. אורכו (מתחלק ל-4 דרגות), כאשר לכל דרגת איכות ואורך ישנו מחיר אחר. לא נעשית חלוקה לגווני השיער השונים, והם הסבירו לי שזאת משום שגווני השיער השונים מושגים ע"י פעולות כימיות. גם לגבי ה"רמי הייר" (ז"א שקבוצת שיער זו הינה ללא ערבוב, וכמו"כ נשמר "כיוון השיער") נאמר לי שבדבר זה יש הרבה הונאה, ע"י שגוזרים את הקצוות של השיער שלא יוכלו כ"כ להכיר, ומטפלים בשיער באמצעים כימיים כדי לשפר את רכות השיער.

נאמר לי שרוב השיער עובר תהליך של עיבוד. יש מפעלים של עיבוד גם בהודו וגם באירופה, אבל שעיקר העיבוד נעשה בסין, קוריאה והפיליפינים.

יש מכרז כל חודשיים — שלושה, ובסך הכל בשנה נמכרים משם 240 טון שיער.

הכמות שהצטברה למרכז היא:

סוג 1 המובחר ביותר — 4 טון

שאלה: האם ההקפדה להניח ב"הונדי" הוא חלק הכרחי מתהליך המתנה/קרבן, או אולי זו רק הוכחה לפסל שהנה תרמתי ונתתי?

תשובה: יש הרבה סוגים ודרגות בהבנתם של הנותנים. שמעתי אומנם גם איזשהו נוסח שאמרו לי (זה הנוסח "החילוני" שלהם, ואיני חושב שהוא הנוסח השגור) שזה הוכחה לאליל, אך רוב האנשים כנראה לא מבינים כך, אלא מייחסים לכלי "הונדי" כוחות והשפעות, וכמו כן מביאים לשם את כל המנחות שלהם.

ישנם אנשים שאינם רוצים לבוא ולהתגלח עם כולם בבניין הראשי והם מתארחים בבתי המלון שבסיבה, והספרים נשלחים אליהם לגלחם תמורת תשלום. בכל המקומות האלו, התספורת נעשית דוקא כאשר יש שם תמונה של הפסל, ומסביב לתמונה זו מגישים קטורת, פרחים וכו' (ראה עוד בהמשך, שאלה 11).

שאלה: האם גם השיער המגולח מבתי ההארחה עובר דרך "הונדי"?

תשובה: זה התברר לי רק ביום האחרון (שאז נשאלתי על כך), לא שמת לי לב לכך בעצמי, אלא שאלתי את הנהג שמועסק שם בעסקי השיער כבר 20 שנה, ואמר לי שבכל בית הארחה ישנו כלי "הונדי" קטן והשיער אכן עובר דרך כלי זה (ראה עוד בהמשך, שאלה 10).

ה. מסלול השיער

יש להם מקום מיוחד אשר בו הם מרכזים את כל השיער, שרובו מגיע מבית התספורת הראשי, ולשם גם מביאים את השיער מבתי ההארחה. לאחר יבוש ואריזה

הערה

סוג 2 14 טון

סוג 3 22 טון

שיער מה"הונדי" הקטן 175 ק"ג

אפור 150 ק"ג

שאלה: מדוע מוכרים את השיער המגיע מה"הונדי" הקטן בנפרד?

תשובה: הוא אמר לי שזו כמות קטנה שאינה לא "ראמי" ולא מובחר אלא פשוט מאד, ונמכר במחיר הזול ביותר, בנפרד, מכיוון שהרבה מהשיער ששם הוא שיער של תינוקות, וגם מעורבים בו שיער מסוגים ואורכים שונים, ולכן הוא לא נחשב איכותי. (ראה בהמשך, שאלה 15). שאלתי על היצרן "גופטה" ממדרס והוא אמר לי שהוא אחד מהקניינים הגדולים שלו.

כפי שרואים בנתונים דלעיל, אזי רוב השיער הוא מהדרגה הירודה יותר (סוג 3) שהוא תערובת של שיער מאד לא איכותי, והוא הולך בעיקר לתעשיות כימיות של מוֹנָן, בושם וכו', כך נאמר לי. הסיבה לכך היא, משום שרוב המסתפרים (כ-75%) הם גברים וילדים.

סיפרו לי שיש בהודו עוד מקור של שיער, והוא, לפי שהעוני בהודו הוא עצום, יש מחוזות בהם כמעט כל אשה יש לה שקית בבית ובה היא שמה את כל השיער המצטבר כולל שאריות הנותרות לה במסרק, והכל נמסר לספר מקומי, הנותן לה בתמורה משהו מועט, אך אין שליטה על חלק זה של שיער לאן הוא הולך וכו'.

ו. היצרן גופטה ממדרס

כאמור לעיל, היצרן גופטה ממדרס הוא

אחד מהקניינים הגדולים של מקום התספורת האמור, ובהמשך לכך ערכתי ביקור אצל היצרן גופטה. הצגתי את עצמי בפני העובדים כאזרח אמריקאי המתעניין לקנות סחורה. הם חששו משאלות הנוגעות קצת בעומק, והיה נראה שהם נזהרים כיון שיודעים שיש מישהו האמור לבוא ליבואן ולחקור אותו על כל השיער, מה מקורו וכו'. כאשר פגשתי לאחר שעתיים את מר גופטה, ראיתי לפי התשובות המתחמקות שלו שהוא לא ינדב לי מידע, ומיוזמתו אמר שהוא לא קונה כלל סחורה מ"הטמפל", דבר שכבר ידעתי אז שזה שקר מוחלט, כפי שסיפר לי האחראי במחסן השיער בטירופאטי שהוא אחד מהקניינים הגדולים וכו'. ואז אמרתי לו את האמת, שבאתי לברר ושאמרו לי שהוא אחד מהקניינים הגדולים, ואז הוא שינה טקטיקה והתחיל להתחמק, שאל אם בכלל יש לי מושג מה כמות השיער שמגיעה מ"מקדשים" בהודו, ואני אמרתי לו בערך 1000 טון, ואז הוא אמר לי אני אומר לך שיש בהודו 10 אלף טון, ההודים בעצמם לא יודעים ואף אחד לא יודע. עוד אמר לי שכמות השיער הבאה מהכפרים בצורה המתוארת לעיל היא פי ארבע מכמות השיער הבאה מהמקדשים. כמובן שלא יכולתי לבדוק נתונים אלו, וכאמור לעיל אי אפשר לסמוך על דבריו כלל.

בין שאר דבריו הזכיר האדם מהמפעל הנ"ל קונה ישראל, יצרן פאות מהעיר..., ושמו..., שהוא לוקח ממנו שיער לא מעובד ומעבדו אצלו בהמשך.

עד כאן העדות שנתקבלה בבית דין.

תקציר שיחות של א' מדייני בית הדין לאחר מבן, עם השליח הנ"ל

משמש את צרכי הפסל ומה שמסביב לו ישירות. הם חזרו ואמרו לי שמבחינתם הם נותנים זאת לפסל ובזאת הועבר לשליטת הפסל והסתיים תפקידם, ואנשי המקום, הנחשבים לשלוחי הפסל, הם המשתמשים בזאת לכל הצרכים הרבים של המקום.

צריך להבין שאין הם רואים בכך סתירה כלל, כפי שהסברתי שעצם אמונתם היא שהוא לווה את הכל וצריך הרכה ממון להחזיר, ובנתינתם הם בעצם עוזרים לו לממש את הבטחתו ולפרוע את חובו, ומכאן "יוחזר להם השפע וכו'" כך שאין כאן כל סתירה, זה בדיוק מה שאמור להיות.

4. **שאלה:** האם ההבנה הבסיסית הזו על דרך ההשפעה של הפסל ידועה להמון העם או רק למשכילים שבהם?

תשובה: ברמה הבסיסית כפי שתוארה היא ידועה לכולם, זו "אגדה" עתיקה השגורה בפי כל.

5. **שאלה:** כאשר א' מהם הולך לחנות לקנות זהב במטרה למסור מנחה/קרבן, אזי עצם הקנייה עצמה היא רק יוצרת אפשרות ליתן מנחה מאוחר יותר, אין עצם יצירת האפשרות — הקנייה, פעולה בעלת משמעות של הקרבה. ומכאן השאלה: האם התספורת בעצמה היא פעולת תספורת גרידא היוצרת אפשרות ליתן ל"הונדי" את השיער מאוחר יותר, או שכעצם פעולת התגלחת יש כאן משמעות, ואם כן — איזו?

תשובה: אין לי תשובה ברורה לזה. יש הרי בודאי הרואים את פעולת ההתבטלות כלפי הפסל בעצם הנכונות להתגלח ולוותר

הדברים היו לעיני השליח, ואושרו על ידו כמדוייקים.

1. **שאלה:** האם הנשים מגדלות את שיערן מלכתחילה כדי שבכוא היום הם ינדבו ויגלחו אותן?

תשובה: אני לא שאלתי, אך אני מעריך לאור השיחות הרבות שניהלתי, ולאור העובדה שלא סיפרו לי זאת, כי באופן סיסטמי (שיטתי) בודאי שאין זה כך, אני לא חושב שמה שהן רגילות לטפח את שערן בשמן קוקוס נעשה מלכתחילה במטרה כזו. זה אופן טיפול רגיל בשיער בהודו למי שמחשיבים את השיער כדבר בעל ערך נחשב מאד, אולי לפני שנשים באות להתגלח הן מטפחות אותו באופן מיוחד, אך לא באופן שיטתי. אני שוב מדגיש שזו רק הערכה שלי.

2. **שאלה:** אמרת שכל הבאים הגדירו את כוונתם להתגלח וליתן השיער לאליל בא' מב' האופנים: א. מנחה/הצעה ב. קרבן. האם היתה חלוקה בולטת לצד אחד, או חלוקה מאפיינת כלשהי?

תשובה: לא זכור לי בדיוק, בוודאי שלא חלוקה בולטת, שתי האפשרויות נאמרו במידה רבה (השליח שאל גם את אשתו המאשרת זאת), אני גם מניח שכל אדם השתמש בדרגת ההבנה שלו.

3. **שאלה:** האם שאלת אותם אם אין הם רואים סתירה לכאורה בין הקרבן/מתנה שמביאים, לבין העובדה שאח"כ שיער זה יימכר בשוק לכל המרבה במחיר?

תשובה: ההבנה הכללית של כולם היא שכל מה שנותנים מתנה/קרבן נמכר או

אוצר החכמה

הפסל עצמו, או משהו אחר כמו "נציג" או "חברת בת" וכו'?

תשובה: בבסיס אמונתם יש להם את האליל הראשי שהוא התגלמות של ה"וישנו" ומשם נוצרו פיצולים וכו', עד כדי 7 פסילים משניים השייכים כולם ל"ראש" המדובר, וכל אחד מהמאמינים מלבד אמונתו הראשית בפסל הראשי יש לו פסל שלו המייצג כוח מיוחד מכוחות הפסל הראשי בו הוא חפץ וכיו"ב.

הם מייחסים לפסל הראשי מלבד כל הבעלות על העושר כאמור, גם כוח ריפוי, ישועה, פוריות, נישואין, בריאות, אריכות ימים וכו'.

לפי שטותם אין הפסל מצטמצם לצורתו המוכרת בלבד, אלא מפושט הוא, ולדוגמא "כוח הישועה" של הפסל עצור וטמון מתחת לכל ה"הונדי" האמור, שם הוא רובץ והוא ה"מושיע" אותם בעת שמגישים לו מנחה או קרבן.

צריך לדעת שהתייחסותם וגישתם ל"הונדי" היא שהכלי הזה אוצר בקרבו כוחות של ע"ז. סיפור שגור אצל כולם הוא על נערה שנדרה טבעת עתיקה הנמצאת במשפחה מדורי דורות באם תתמלא בקשתה, בעודה עומדת מול ה"הונדי" נתחרטה על מה שוויתרה על טבעת מיוחדת זו ולכן שמה ב"הונדי" את תמורת הטבעת ואז יצר "כוח" מה"הונדי" ושאב את הטבעת מידיה אל תוכו. לכאורה ברור שאין כוח זה כעין "נציג" של הע"ז אלא הם מבינים שזה הע"ז בעצמו בחלק ה"מושיע" שלו.

8. שאלה: האם הם מייחסים קדושה לשיער שנכנס ל"הונדי"? ארחיב ואשאל —

על דבר שמאד נחשב להם — השיער, וכמו שנשים אמרו לנו שאף פעם בחיים לא היו חושבות להתגלח ורק לכבוד הפסל הן עושות זאת. אפשר לומר שכל האנשים ששאלנו אותם שאלות בנוסח "לשם מה באתם?" או "מה פשר טקס התגלחת שאתם עורכים?" תשובתם הייתה בנוסח דומה: אנחנו מוסרים את השיער שלנו לפסל. וע"כ התגלחת מבטאת "נתינה תוך כדי הכנעה" וכפי הכיתוב בשלט גדול ע"ג בנין התספורת "המקום של מסירה תוך כדי הכנעה של שיער אדם לאליל...".

עוד הסבר מאוחר שקיבלתי לחשיבות השיער הוא בכך שהוא ניתן מגוף האדם, ולא מרכוש וכו' שהוא מחוץ לאדם.

את השאלה בצורה החדשה שנשאלתי לא שאלתי אותם, אך ברור שעצם הורדת הנעליים, המנטרה (שם ע"ז) שאומרים בעת התספורת, וחזרה או חשיבה על שם הע"ז שלהם, מראה כי יש משמעות של פעולה חשובה מאד בעצם התגלחת.

6. שאלה: האם שאלת את הספרים למה או למי הם מספרים את הבאים?

תשובה: לצערי לא שאלתי אותם שאלה ספציפית זו. ביקשו ממני המון דברים לברר ולא הכל הספקתי. אני יודע רק שכל האנשים המורשים לספר הם אנשים מאמינים, ועברו הכשרה מיוחדת. כפי שאמרו לי, יש להם הדרכות והנחיות בכל דבר, אך אני לא חושב שהם נחשבים לכהני דת אפילו לא מדרגה נמוכה.

7. שאלה: מה האנשים יודעים על ה"הונדי" והאם הם מייחסים "כוחות" ל"הונדי" עצמו או שזה סתם מקום להנחת המנחה/קרבן? והאם כוחות אלו הם כוחות

10. שאלה: האם כלי ה"הונדי" נמצא בחדר התגלחת עצמו או מחוץ לו, והאם יש בחדר התגלחת פסלים או תמונות של הפסל? והאם כלי ה"הונדי" נמצא למול המסתפר?

תשובה: כלי ה"הונדי" נמצא תמיד בתוך חדרי התגלחת, בבנין התגלחת הגדול ישנו בכל חדר גילוח ארבע "הונדי" שמתוכם שניים מיועדים לשיער. אין הם נמצאים בדווקא מול המסתפר אלא בצדדי החדר. "הונדי" יש בכל מקום שמסתפרים, גם בבתי המלון ובבתי הארחה (הנמצאים סביב בית ע"ז זו במקום הזה), שם ישנו חדר מיוחד המיועד לתגלחת, הנכנסים לשם חולצים נעליהם ומתגלחים יחפים, ושם יש תמונה של הע"ז ומסביבה קטורת, ופרחים, ובחדר זה ישנו גם "הונדי" (אשר סיפרו לי שלתוכו מניחים את השיער), ומשם הוא מועבר למיון. אין זה הכרחי שה"הונדי" יהי מונח מול התמונה.

לעומת זאת בבית התגלחת המרכזי אמנם המתגלחים נכנסים יחפים, וישנם כל מיני סימנים המראים שזה מקום "קדוש", אבל בחדרי הגילוח שבבית התגלחת המרכזי לא ראיתי תמונות של הפסל.

11. שאלה: מה ההסבר לכך שבבית התגלחת אין להם צורך בתמונות של הע"ז בשעת התגלחת, מה שאין כן בתי הארחה ששמים תמונות וקטורת במקומות שלהם?

תשובה: כאמור לפי הסימנים שתיארתי גם מייחסים קדושה מסוימת לבית התגלחת, אומנם שאינו מוגדר אצלם כ"טמפל", ושאלתי אותם האם כאן זה טמפל? ואמרו לי לא, ה"טמפל" הוא שם. ושאלתי אז מדוע אתם יחפים, ומה כל הנהלים שאני רואה שזה מורה על מקום

אילו כל דבר המתקדש אצלם הי' מקבל צבע ירוק, האם השיער הנכנס ל"הונדי" הי' מקבל צבע ירוק?

תשובה: בהחלט שהם אוחזים שישנה "קדושה" בכל דבר שניתן לפסל. הם מייחסים "דרגות" של "קדושה" לכל דבר, לי נראה שהתרחש שם תהליך שהוא כעין "ירידת הדורות" בכך שפעם הפולחן הזה הי' מצוי רק למעטים שהצליחו להגיע, וכיום זה השתנה למצב שכולם באים. יש לכל אחד בביתו פסל ומקטירים לו מתפללים אליו וכו'. אך לכל דבר הניתן יש קדושה, ובמילים אחרות הוא בהחלט הי' נצבע בירוק, רק שאין אני יודע את מחשבתם לגבי המשך התהליך, ויתכן שהם היו אומרים שבמכירת השיער אח"כ יורדת קדושתו, אך לא ביררתי זאת.

(אמרתי לו ש"יד לאחים" שלחו לי מסמך ובו הם מציינים כי השיער לאחר שמונח ב"הונדי" נקראה "ג'אטה" (ATAJ) וענה לי שאין הוא מכיר מלה זו, אך הוא מניח שיש לזה שם כלשהוא, מכיון שכל דבר וכל פעולה שהם עושים הם מייחסים לה משמעות ונותנים לה שם, הכל מדוייק, מחושב, ועם תהליך מסודר לכל דבר והם מאד מקפידים על כך).

9. שאלה: האם כל השיער הנגזז עובר דרך כלי ה"הונדי"?

תשובה: בהחלט, הכרחי שהוא יונח ב"הונדי", שכן בלי זה אין את הפעולה של הכוח המניע של הישועה הרובץ דווקא שם. כפי שאמרתי רק מיעוט קטן נוטל בעצמו חלק מהשיער ושם בעצמו ב"הונדי", רוב המסתפרים משאירים לאנשי המקום הממונים על כך שהם יניחו את השיער הנגזז ב"הונדי" שבבית התספורת.

שבהם הי' ארוז השיער לא הבחנתי בחותם כלשהו.

15. שאלה: אמרת שהשיער הנמצא ב"הונדי" הפנימי ב"טמפל" עצמו הינו בכמות מועטת ונחשב באיכות ירודה. האם אמרו לך אם וכיצד הוא נמכר, לתעשייה, לפיאות באיכות נמוכה וכו'?

תשובה: שיער זה נמכר בתוך המכרז הכללי אך בנפרד, במחיר הזול ביותר, והם לא אמרו לי לאיזה שימושים הוא מתאים. לא אמרו לי שהוא אינו מתאים לפיאות, ובהחלט יתכן שלאחר מכן הסוחרים מערכבים אותו ביחד עם השיער באיכות הירודה, המיועד לפיאות פשוטות. אין לי מידע מדויק על כך.

כפי שהוסבר לי, שיער זה נחשב לשיער בדרגה נמוכה, מכיוון שאלו המניחים שם שיער שמים רק קוצת שיער ממה שהתגלחו, כך שיש שם תערובת של הרבה סוגי שיער בכמה וכמה אורכים שונים ומתוכו הרבה שיער של תינוקות, וגם אין הגיוון של השיער מוקפד. ומכיון שכך, מסתמא לאחר שנמכר נכנס למערכת הכללית של שיער שאינו איכותי.

שיער זה בודאי איננו נמצא בשיער האיכותי, שאותו הם קושרים מיד לאחר התגלחת בכרי שישמור על אחידות ועל רמתו הגבוהה.

עד כאן נרשם עפ"י שאלות שנשאל העד לאחר הגביית עדות ע"י אחד הדיינים.

קדוש? וענו לי כאן זה המקום למסירה תוך כדי הכנעה של שיער אדם לאליל, וכמו שכתוב על השלט בחוץ.

יש בבית התגלחת בקומה התחתונה בית תיפלה קטן ובו פסלים של ממש, וכמו"כ על הבניין מבחוץ ישנו פסל ענק. משא"כ בבתי ההארכה. ולכן שם התגלחת נעשית כאשר ישנן תמונות, פסל וקטורת וכו'.

12. שאלה: אותו מיעוט אנשים המוסרים מעט משיערם ל"הונדי" שבפני הע"ז, האם המדובר על בית הע"ז הראשי, או על החדר המיועד לע"ז בבית התגלחת הגדול?

תשובה: למקום הע"ז הראשי, שם יש "הונדי" ראשי הנמצא לפני הפסל.

13. שאלה: סיפרת שאמרו לך שישנם בהודו עוד 8-10 מרכזים כמו זה שביקרת שהוא אכן הראשי, האם אמרו לך מה הגודל שלהם ביחס לראשי?

תשובה: לא, אמרו שגם הם מקומות גדולים, אך יותר קטנים מזה שהייתי בו, אמרו לי שאותם מקומות יחד הם בהחלט יותר מאשר המקום הראשי בו שהיתי.

14. שאלה: איזה סוג שיער הם קושרים בנפרד, והאם הסחורה היוצאת משם מסומנת באופן כלשהו?

תשובה: רק השיער האיכותי נקשר מיד עם גזיזתו, ולאחר מכן בחצר פותחים את כל הסוג המיוחד הזה יחד לייבוש, אך הוא נשמר בנפרד. ביקרתי במחסנים ועל הדלתות מבחוץ יש חותמת, אך על השקים

אוצר החכמה

הרב מנשה קליין

רב אב"ד אונגוואר
ראש ישיבת "בית שערים"
ברוקלין - ניו יורק

שיעור המגיע ממדינת הודו

הדיה האחרונים של פרשת הפיאות - שהסעירה את הציבור החרדי על כל גווניו - שכבו זה מכבר. גדולי הרבנים כבר חזו את דעתם בנושא, אלו אוסרים ואלו מתירים, דומה שלא נותרה אכן אחת שלא הפכו אותה בנושא; האם אמנם רוב הפיאות מגיעות מהודו, האם הן ממקום עבודה זרה, האם יש לזה "דין עבודה זרה" וכו' וכך, לכאורה, אין כבר מה להוסיף בנושא. ובכל זאת, אין בית המדרש בלא חידוש, לפנינו מובאים לראשונה דברי הגאון ר' מנשה קליין שליט"א, גאב"ד אונגוואר, המפרט את חוות דעתו בנושא. המאמר היה למראה עיניהם של גדולי הרבנים והיה משקל חשוב בפסק ההלכה, אך משום מה לא התפרסם בציבור עד עתה וכעת הינו מוצג לפנינו בבחינת לקט שכחה ו"פאה". המאמר מתמקד בעיקר בשלילת העובדות כפי שהובאו לידיעת הציבור הרחב; הציבור קיבל כעובדה מוגמרת את העדויות כאילו השערות שנגזזות באותו בית עבודה זרה בהודו נעשות לשם עבודה זרה, ולא דנו אלא אם שערות יכולות להיאסר מדין תקרובת עבודה זרה ואם יש להם ביטול ברוב וכו' (וראה להלן מאמרו של הגרי"י בלינוב שליט"א, רב מרכז בני-ברק, שאסף את כל סברות ההיתור הללו ופלפל בהם) הגר"מ קליין שליט"א, לאחר בירור עם אנשים יראים ושלמים ולהבדיל גם עם הכמרים העוסקים באותה עבודה זרה מכחיש את העובדות האמורות לעיל מכל וכל, ומתוך כך מסיק הלכה למעשה בנידון. בין בתרי המאמר ימצא הקורא גם סברות הלכתיות שונות להתיר את לכישת הפאות, אך כאמור - עיקר החידוש בבית המדרש זה הוא בזה שאנו מתודעים לכך שהעובדות כפי שהוצגו לציבור אינן חד משמעיות, ובכך חשיבותו הרבה של המאמר.

א מע"כ ידידי הרבנים הגאונים שליט"א: אחדש"ת בידידות נאמנה. הנני בתשובה על דבר אשר שאלוני רבים בנידון העומד על הפרק, בענין שערות אדם הבאים מהודו אשר יש שעושים מהם או מתערובתם פיאות נכריות לבנות ישראל הכשרות, ונהגו כן

בנות ישראל זה שנים רבות, וכבר לפני כעשרים שנה יצאה השאלה על שערות הללו אם אין בהם חשש תקרובת עבודת זרה, והורו גדולי ישראל הלכה למעשה להתיר, ובתוכם ידידי נפשי, מרן הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל, ולהבחל"ח מרן הגאון ר' יוסף שלום אלישיב שליט"א

פעמי יעקב * גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

כמה שאלות מאמונתם, ובעיקר על הדבר הזה שבאים לשם נשים ואנשים לגזוז שערותיהן, מהו הענין הלזה ומה טעם יש בו, ואם גם פה באמריקה מתנהגים כך. **ואמר** לי דברי תיפלות שאין בדעתנו להעלות על הכתב, ואך תוכן הדברים מה שנוגע לנו אכתוב בקצרה: בני הדת הזו מאמינים שיש מין 'אנרגיה' - כח שיוצא מן האדם [שהם מכנים "קארמא" בלע"ז] שמשפיע עליהם, והאדם צריך לעשות רק טוב, וכשאינו עושה הטוב - הרע מייסר את עצמו ונתהפך עליו רעה תחת רעה וכו', עפרא לפומי'. וכשהאדם רואה שצריך לתקן עצמו מפני שמפחד שתגיעהו רעה, או שכבר קיבל הרבה טובה בעולמו ורואה שלא עשה טוב עד כדי כך שיהיה ראוי לקבלת הטוב הזה, אז תרופתו היא לשבר את גאוותו ולהשפיל את עצמו, ומכיון שהשער הוא היופי של האדם ובזה הוא מתגאה, לכן מבזה האדם הזה את עצמו על ידי גזיזת שערותיו, ובכך סרה ממנו הגיאות.

ואמר עוד, שפה באמריקה ישנם ג"כ הרבה תיפלות כאלו, וגם ישנם

כאלו שגוזזים שערותיהם ע"י ספר, ככל מה שעושים בהודו, אלא שכאן הוא בזעיר אנפין נגד הודו, שמשלמים סכום לבית העבודה זרה לטובת הע"ז ואח"כ הולכים לספר הסמוך שאינו קשור כלל לתיפלה שלהם ושם מגלחים את שערותיהם, ולפעמים משאירו שם ולפעמים לוקח המסתפר את שערו לבית הע"ז, וכן אמר לי ספר אחד מפד (פענסילוואניא) כשדיברתי עמו. ושאלתי

בתשובתו שנדפסה בספרו קובץ תשובות (ח"א סי' עז) ועוד שאר גדולי ישראל. ועתה זה יצא מכתב ממרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, לפי הכירורים שערך כי השיער הנגזז כמתחם העבודה זרה בטירופאטי דינו כתקרובת עבודה זרה ולפיכך הורה שאין להשתמש בפיאות העשויות משיער אדם שמקורו בהודו.

ובישיבי מתבונן, והנה צעקת בנות ישראל באה לפני, מה אתה שותק וכרם ישראל בוער, שפתאום יצא פסק לאסור ונמצא שבני"ד הורו להתיר עבודה זרה ובנות ישראל בכל העולם נכשלו בעון ע"ז ח"ו, והמה הלא עשו רק ע"פ פסק גדולי הדור, וגם אני הקטן לפני כעשרים שנין נמנית להתיר. והיות שראיתי כמה חילוקי דעות בענין זה, לכן אמרתי שלא אסמוך על אחרים ואשנה בס"ד משנה זו ע"פ מה שבררתי לעצמי. ומה' אבקש מענה לשון לבל אכשל בדבר הלכה.

והנני להגדיר, כי יש לפנינו שני דינים, האחד דין האיסור והשנית דיני ממונות שבוה, וראשונה נברר מדין האיסור:

בירור המציאות

אביא בקצרה מציאות השאלה, כפי מה שדרשנו וחקרנו בעצם עבודה זרה שלהם: דברתי עם שלשה כמרים מאמונתם, מכמה מקומות ברחבי ארה"ב, ושאלתי אותם במהות עבודתם, ולאחדים מהם אף הסברתי שאני רב המייצג את אחינו בני ישראל ודתם ורציתי לשואלם

עוֹד אמרו, שמנהג זה של התספורת במקום העבודה זרה התחיל רק לפני כמאה - מאה וחמשים שנה, או קצת יותר, ולכן לא נמצא בספרים הישנים של כתביהם ואמונתם שום דבר מזה כלל. ודברים אלו ביררתי בעצמי מפי כמה כמרים שלהם.

בינתיים חיפשו כמה מלומדי הכולל דכאן והביאו לפני כמה ספרי פיסול ומאמרים שלהם מענין גזירת השערות של דתם, וכולם כותבים שתספורת השערות היא ענין של 'תיקון' עצמו ונפשו, ולהבדיל - כנדר של נזירות, ועי"ז מתחדש ומרגיש כמו בריה חדשה, והכתב מחזק את מה שאמרו בעל פה.

והנה, קיי"ל ביו"ד (סי' קלט, ב) דדבר שאין מקריבין ממנו אינו נאסר מדין תקרובות אלא אם כן עשה כעין עבודה, כעין זביחה או כעין זריקת המשתברת, וצריך שיהא דרך לעבד באותו דבר, כגון אם היו עובדים עבודד זרה שלהם בהקרבת שערות באיזה אופן שהוא, כמו ע"ז שמקשקשין לפניו במקל ושבר המקל שאז שבירת המקל דומד לזביחה, אבל אם אין עובדין הע"ז במקל כלל - אינו נאסר. ולכן אפילו נימא שהם מוסרין השערות שיקריבו אותן, בחושבן שיש בזה הקרבה, מ"מ הרי הכמרים והספרים ושאר שמשים יודעין שאין בזד הקרבה, ושבמציאות אין מביאין השערות לשם הקרבה, וא"כ אפילו נימא שאותם אלו שמגלחין שערותיהם חושבין על איזו עבודה שיעשו לאתר הגילוח, אבל הרי

את הגלחים מדוע באים ההמון להסתפר דווקא בטירופאטי - מקום העבודה זרה שלהם - הלא אפשר לעשות זאת בביתו או במקום מגוריו, וענו לי שבאמת אפשר לעשות כך גם בבית ויש אמנם יחידים העושים כן, אך רבים מהנודרים רוצים להשלים עצמם ולקיים התגלחת קרוב למקום התורפה שלהם שהוא יותר חשוב. ומיהו לא מסתפרין במקום התורפה ממש שבו עובדים לעבודה זרה ומקריבים לה, ואין זה מן הכבוד להכנס עם השערות ולהסתפר שם דהוי זלזול, והגזיזה לא הוי אלא הכנה ליכנס למקום התורפה ממש. וגם ישנם עשירים שאפילו בעיר של העבודה זרה עושים התגלחת בביתם או במלון ולא עם שאר ההמון בבית העבודה זרה עצמה.

וחקרתיו את הכמרים כמה פעמים האם גזירת השער הוא באיזה אופן כעין קרבן שמקריבין, והכחישו את זה לגמרי, שכדת שלהם אין מקריבין שערות. והסיבה של הגזיזה הוא לשבור את גאוות האדם ולהכניע ולהשפיל עצמו וזוהי ההכנה שעושים כדי שיוכלו להכנס למקום העבודה זרה, והשערות שמשאירין לאחר הגזיזה אין עושין עמהן שום הקרבה והוא נשאר להכומר או להספר. ואצלם תקרובת שמקריבים לפני עבודה זרה הם רק פרחים, פירות או 'קוקונאט"ס' (-אגוז קוקוס) וזה מה שהאליל 'אוהב', אבל שערות שהם מותרות הגוף ודבר טמא אצלם כצואה, לא יעלה על הדעת שיקריבום לפני האליל.

פעמי יעקב * גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

אומרים כשמקריבים תקרובת פרחים
ופירות לפני האליל, נמצא שעצם הגזיזה
נעשית לשם הקרבה לע"ז.

ושאלתי את הגרא"ד דונר שליט"א, האם
שאל גם את הכמרים עצמם מה
דעתם בזה, וגם אמרתי לו מה שהכמרים
אמרו לי במפורש שאין זה הקרבה כלל,
והשיב לי שגם הוא יודע שכך אומרים
הכמרים ולפני שנסע לשם גם חקר
מכמריהם וספריהם וידע מכל הנ"ל, אבל
בהיותו שם לא שאל מהם, משום
שהכמרים הם אפיקורסים, שאומרים שאין
בזה שום הקרבה או עבודה, וכן כל אנשי
המדע ביניהם מתביישים באמונות
ופעולות כאלו, ולכן נותנים טעמים
הנשמעים יחסית הגיוניים למעשיהם
המשונים.

והנה לפענ"ד, אדרבה, עיקר הבירור היד
צריך להיות על פי דבריהם של
כמריהם, שחשוב מאד לדעת דעתם בזה.
ולפענ"ד כיון דכהניא נשאלו על ידינו וענו
כולם כמסיחים לפי תומם בדרך שלא נוגע
להם, ובפה מלא מכחישים כל דין הקרבד
בקיצוץ השערות, וכן כל ספריהם מעידים
כך שאין דרך עבודתה בכך, הם הם
שיודעים בטיבה של עבודה זרה שלהם
שהרי הם עובדיה, והם הקובעים בעבודד
זרה הזו כיצד לעבדה, וההמון נמשך אחר
דעת הכמרים, וזו העדות שקובעת להם
ולנו, ועלובה עיסה שנחתומה מעיד עליד
שהיא רעה.

ותן, דהרי כמה עשירים יש שאינם גוזזים
את שערם בבנין ההוא אלא בביתם,
וגם יש שאינם נוסעים לשם אלא

ליכא במקום זה שום תקרובת שערות
במציאות, ופשוט דלא נאסרו השערות
מדין תקרובת ע"ז. וחז"ל קבעו לנו
מגזירת הכתוב איזה דברים נאסרים משום
תקרובת עבודה זרה, וכל שאינו כעין פנים
או כעין זביתה לא נאסר לנו, וא"כ בדידן
דליכא כאן שום הקרבה כלל = דאיי דלא
נאסרו השערות משום תקרובת.

דעת הכמרים

והנה, הגרי"ש אלישיב שליט"א סמך על
הבירור של ידיד נפשי הרב הגאון
אהרן דוד דונר שליט"א דיין בלונדון,
שנסע במיוחד להודו, לעיר ששם מקום
קבוע לעבודה זרה הזו ובירר הסוגיא בכל
פרטיה ודקדוקיה, ומפי עדותו יצא לו
שמקום הגילוח כולו עבודה זרה וגם
השערות הם תקרובת ע"ז. ובשמעי זאת,
מיד בעש"ק בה"ב צלצלתי ללונדון
ודברתי עמו, ודיווח לי כל מה שראה שם
ואת דעת מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א.
ותוכן דבריו, שעל ההר ישנו בנין מיוחד
שבו גוזזים את השערות, ושאל מהנגזזים,
והרבה מהם אמרו לו בפירוש שחושבים
לשם עבודה זרה ונותנים את שערותיהם
לאדון שלהם שהוא 'אוהב שערות'
כלשונם, וראיה לזה שזה לעבודה זרה
ממש ולא רק מטעם הכנעה וכדומה, כי
ישנם נשים שאינם רוצים לחתוך את כל
שערותיהם ולכן מניחים לחתוך רק כמה
שערות מצד זה שבראשם ועוד כמה
שערות מן הצד האחר, וגם בשעת הגזיזה
מתפללים תיפלה קצרה כאותו תפלה שהם

שמעינן מזה דלא אזלינן בתר דעת העובד שהרי בעובדא דידן דעת העובד לא היתר אלא לבזותה וכיו"ב, ואפ"ה נחשב לעובד עבודה זרה בשוגג, ומינה דהדבר תלוי במחזיקי הע"ז, הם הקובעים מה היא דרך עבודתה ואין העובד יכול לשנותה כמחשבתו.

ומה ש"ל להרא"ד דונר שליט"א, שכל הכמרים וחכמיהם מעלימים את הטעם האמיתי מאתנו, שגזיזת השערות הוא תקרובת לאליל, אתמהה, הלא שאר דברי שטויותיהם אינם מעלימים כלל וכלל ומספרים הם שהאליל 'אוהב פרחים וקוקונאט"ס', ושהאליל לזה כסף לצורך נישואיו ואין לו לשלם את הרבית ולכן הם נותנין לו מתנות לשלם את החובות שלו... וכיו"ב עוד שאר דברי הבל שאין להעלות על הכתב ועל הדעת, וא"כ מדוע שלא נסמוך עליהם בכל דבריהם ונאמר פלגינן דיבורא שבחלק מן הדברים הן בושים ומשנים עדותם ובחלק הן מעידים את האמת. ובאמת כי כל מעשה העבודת זרה הם הבלי הבליים, אבל כל זמן שעובדין אותה הרי זו עבודה זרה והם הבעלים.

ולפי זה ליכא מקום לאיסור ואין בשערות שום איסור תקרובת ע"ז. ומד שטוען שנמצא לפעמים שאחד שעולד לאולם עבודה זרה לוקח כמה שערות ואח"כ מחזיר אותם, אינו כדאי להתייחס לכך, דאדרבה, כיון דכמעט כולם אין נוטלים שערות לשם וגם מי שכן לוקח -

מסתפרים ^{אוצר החכמה} בחנויות בכל העולם, ולפי זה מוכח שאין זה ענין של תקרובת לע"ז, שהרי זה אינו בתחום הע"ז בכלל, ולכן יש לסמוך על זה דאין זו דרך עבודתה ואין זו תקרובת ע"ז. וברור שאם יתברר היום לכמריהם שמכיון שההמון חושבים זאת לתקרובת לכן לא נוכל עוד להמשיך לקנות שערות משם, אין שום ספק שהם יעכבו את מחשבת ההמון ויודיעו שאין זו תקרובת, אך עכשיו לא איכפת להם במחשבת כל יחיד, העיקר שיבא ויסתפר והם הכמרים ירויחו הכסף. ופשוט מאד שהכמרים הם הקובעים בענין ולא מחשבת היחיד, ודבר זה פשוט בין מסברא ובין מגמ' דעבודה זרה והלכותיה, שהכמרים הם החשובים והם הקובעים דרך עבודתם, כדחזינן מדין מעביר זרעו למולך שמוסרו לכמרים, ועוד בגמ' תמורה (כט, א) אין מוקצה אסור אלא עד שיעבדו. עולא א"ר יוחנן, עד שימסרוהו לכמרי עבודת כוכבים, ע"ש ובלשון א' של רש"י וברמב"ם (פ"ד מהל' איסור"מ ה"ד).

וכעין ראייה לזה מגמ' סנהדרין (סד, א): "תנו רבנן, מעשה בסבטא בן אלס שהשכיר חמורו לנכרית אחת, כיון שהגיעה לפעור אמרה לו המתן עד שאכנס ואצא, לאחר שיצאה אמר לה אף את המתניני עד שאכנס ואצא, אמרה לו: ולא יהודי אתה? אמר לה, ומאי איכפת לך, נכנס פעור בפניו וקינח בחוטמו, והיו משרתי עבודה זרה מקלסין לו ואומרים מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך".

מהשערות מראים שרצונם להכניע את עצמם לפני האליל במדת האפשר, עכ"פ נמצא שהעדות מוכחשת היא. ושוב קבלתי תשובה מהרה"ג חי"ד ווייס שליט"א, דיין באנטווערפן, שג"כ שלח שלוחים להודו ונתברר לו שאין המקום הזה שגוזזים שערות מקום ע"ז ולא תקרובת, והשערות נגזזות באולם אחר שאין שם שום תקרובות.

דין האולם וההר

והנה, בדין האולם שגוזזים שם השערות, לפי מה שהבנתי מדבריהם נראד פשוט שאין לו דין עבודה זרה, ואדרבך הוא האולם שמכינין עצמן לע"ז, ולכן פושטים מעליהם כל מיני טומאה ומכינין עצמן ליכנס לעבודה זרה, ולכן אין להחשיב את האולם של הגזיזה אלא כהכנה לע"ז, ובזה הכל מודים שאת השערות הנגזזות לא מעלים לאותו אולם העיקרי שהוא מקום שעובדין ומקריביין לע"ז עצמה.

והנה הגרא"ד דונר שליט"א העיד עוד, שעל ההר מחוץ לקלקלין ישנם מקריבים המשתחווים לפיל, וגם ישנם אנשים שמגלגלים עצמם על הריצפד מחוץ לקלקלין לכבוד האליל, ומשו"ד הגיע הגרי"ש אלישיב שליט"א למסקנד שכל ההר שליד הע"ז הוא מקום עבודד זרה ומיקרי "בפני ע"ז". וכנראה שמשום כך חזר בו הגרי"ש שליט"א ממה שכתב בספרו שיש להקל משום שאין התגלחת לפני הע"ז ממש.

אינו לוקח אלא מעט שערות, וגם הכמרים אומרים שבנימוסיהם אין להביא את השערות לפני הע"ז, ממילא נראה שאין זה דרך עבודה, וזה שלקח מקצת שערות - או שטעה או לאיזה כוונה אחרת עושה כן.

שוב דברתי עם אחד שגר שם במקום העבודה זרה כמה וכמה שנים והיה שם מאות פעמים [ה"ה מוה"ר צבי וייסמאן מקליפורניה], והעיד לפני שאין הגוים מחשיבים זאת לתקרובת כלל וכלל, אלא רק ענין של הכנעת עצמו וכדומה, והעבודה זרה שלהם הוא הפסל הגדול שמונח בבנין מעבר לרחוב ושם מקריבים מה שהע"ז 'אוהב' - פרחים, פירות והעיקר - הרבה ממון... וגם מרחיצים וסכים אותה וקוראים לפני העתון היומי (וכתבתי זאת כי כל ליצנותא אסורא בר מליצנותא דע"ז), אך אין לזה שייכות כלל לגזיזת השערות. ומה שבא הגרא"ד דונר שליט"א למסקנתו הוא משום שלא שמע הדברים מכלי ראשון אלא שהמתורגמנים שלו תרגמו מהשפה המקומית להינדו ומהינדו לאנגלית ובכה"ג קשה להגיע לתכלית האמת, ובלשונם המקומית (שנקרא טאמי"ל) אף קורים למעשה תגלחת זאת "התקרחות", ואין קורים למעשה זו "הסתפרות", שעיקר מעשה זה הוא להיות קירח בלי שערות ולא שהשערות הם דבר חשוב שעולה לתקרובת או כיו"ב. ומה שקצת מהנשים מניחים לגזוז רק קצת מהשערות, הוא מטעם שמתביישים להתגלח לגמרי ובזה שגוזזים קצת

שחיטת עובד כוכבים נבילה, ואפילו היד חכם ואפילו ישראל עומד על גביו, מפני שסתם מחשבת עובד כוכבים - לעבודת כוכבים. ואשר הביאנו שלא נאמר עליד אסורה בהנאה כמו תקרובות עבודת כוכבים כפי מה שביארנו במס' ע"ז, לפי שהעובדי עבודת כוכבים נחלקים לב' חלקים; האחד מהן היודעין לעשות אותה ר"ל להביט אל המזלות הצומחין לצורך מלאכתם להוריד הרוחניות בהן, ושאר אותן שטויות שמטנפין השכל, כמו שמאמינים בעלי האמונה ההיא, וזאת עבודת כוכבים ממש. והחלק השני, הן שעובדין לאותן הצורות הידועות כפי מד שלמדו מתכמיהם בלבד, וכן הם רוב עובדי כוכבים. והחלק האחרון - עליו אמרו חכמים הענין בלשון הזה: עובדי כוכבים שבחור"ל לאו עובדי כוכבים הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם, ועל אלו אמרו שחיטתן מטמא במשא בלבד ואינו אסור בהנאה, עכ"ל. ודבריו העתיק המאירי בחולין דף י"ג.

וראיתי למרן החת"ס (חולין יג ד"ה אין רוב אומות מינין), וז"ל: "בודאי הסברא תיצונה נוטה לכך שאין סתם בני אדם באומות מבינים ומשכילים דברים עמוקים כאלה, והם אומרים לעץ אבי אתה כמצות אנשים מלומדה, ולא דעת ולא תבונה. אך לעומת זה הסברא להיפך, היתכן שיהיה מי שיש לו מח בקדקדו ולכול עץ יסגוד ישתחוה למכמתו?! מי פתי יסור הנה לולי שמנערותו וילדותו הבינוהו אבותיו מבטן ומלידה ומהריון.

ולא הבנתי, דמ"מ אין לזה שייכות עם השערות, וכל עבודה מיוחדת היא לעצמה, והלא אין כולם משתחווים לפיל ולא גוזזים שערותיהם לפיל, אלא כל דבר הוי עבודה בפני עצמה, ומי שעובד לפיל לא בהכרח שעובד להע"ז שמתגלגלין לפניה וכו', ואנו דנין על פעולתם בעת תגלחת שערותם ולא על ע"ז אחרת שנעשית במקום ההוא, וכל זה אינו מחייב לעשות כל ההר לע"ז, ואדרבה "על ההרים אלהיהם" וגו' אבל ההרים עצמם לאו אלהיהם, וההר עצמו לא נעשה ע"ז בכלל. עכ"פ לפענ"ד פשוט שהאולם שמסתפרין שם אינו עבודה זרה כלל. ושוב אמר לי אחד שהיה שם, שהרואה בכלל טעה בהבנתו, שאין האנשים שם משתחווים כלל לפיל ע"פ אמונתם, וזה רק ענין של שחוק, שהתיירים נהנים מזה שהפיל משים את החדק שלו על ראש האדם, והרואה היה סבור שהם משתחווים לפיל, ולא היא! בין כך ובין כך, אין זה שייך לגזיזת השערות.

עכו"ם בזמן הזה לאו עובדי אלילים הם

עוד נלפענ"ד, דהנה עצם איסור עבודה זרה בזמן הזה לכאורה צריך ביאור, ובגמ' אמרו (חולין יג, ב): "עכו"ם שבחור"ל - לאו עובדי אלילים הם, אלא מנהג אבותיהן בידיהם".

וביאר הרמב"ם (פיה"מ ריש חולין), וז"ל: "שחיטת עובד כוכבים - נבלה ומטמאה במשא... ודע, שסיבת היות

הטומאה אלו, וכל בעלי אומניות האלו יבש ידם, הכל סר יחדו נאלחו, ואין גם אחד אשר כח בידו לכשף או לנשף, והאמונה באלה ובכח הכישוף כעת, לא תקונן רק במוחי השוטים והתינוקות. והעיד עוד הגאון הנ"ל בשם גדול הדור אחד, כי חפשו אנשי שם בתורה וביראה בכל קצוות הארץ, ולא מצאו כל אנשי חיל אפילו רק שמץ ממשות מדברים אלו, וכל איש נאמן אמור יאמר רק כך שמעתי, אבל אין אומר ואין דובר דברים "כך ראיתי", ולכן עכשיו כל עניינים האלו רק דמיונות כוזבות והבל ורעות רוח, עד כאן תוכן דברי הגאון הנ"ל שכתב כן כבר לפני ב' מאות שנים.

והרבה האריכו בספה"ק בזה, ובגמ' ע"ז (יד, ב): "גמירי, דעבודת כוכבים דאברהם אבינו ד' מאה פירקי הויין, ואנן חמשה תנן, ולא ידעינן מאי קאמרינן". חזינן דכמשך הדורות נתמעטו דרכי העבודה זרה, ואכמ"ל.

שיטת הרמב"ם בנושא

ולפירוש הרמב"ם בפירוש המשניות ריש חולין, צריך לומר דכל היכא דמוזכר בהלכות עבודה זרה איסור הנאה, הכוונה לעובדי כוכבים ממש. וכן משמע קצת מפירוש המשניות למס' עבודה זרה (פ"ג מ"א): "כל הצלמים אסורים, תושבין בעלי זה המעשה כי כשתהיה השמש במעלה ממעלות הגלגל, איזה מעלה שתהיה, יעשה צלם לאותה המעלה על דמות הצורה המיוחסת לאותה המעלה

ע"כ מייתי ראייה מעדותו של רחב"א אר"י, שנכרים שבחו"ל כולם בני בלי דעת הם, רק שמנהג אבותיהם בידיהם, וכיון שזה אפשר א"כ הדרן לכללן אפילו במקום דאיכא מינים דידע - מ"מ אין הרוב ככה", ע"ש. והנראה מדברי מרן, דבאמת רוב ההמון הם אנשים שאינם מבינים מעצמן כלל אלא הם כמצות אנשים מלומדה, וכל שהעבודה זרה אינה מובנת, שוב יש בה רק משום מנהג אבותיהם בידיהם ולא ע"ז ממש.

וכן נתבטל הרבה ע"ז ואביזרייהו, ככל ענייני כישוף ואוב וידעוני, וכתב הרמב"ם בספר המצוות: "והמצוה התשיעית היא, שהזהירנו מעשות מעשה הידעוני, והוא גם כן מין ממיני עבודה זרה". וכן משמע מדבריו בהלכות עבודה זרה, ובחינוך (מצוה תקי"א) כתב שהם ניצוץ מענייני ע"ז, ובמנחת חינוך כתב על זה שלפ"ז אפשר שגם במקום סכנה אסור כעבודה זרה, ולא גרע מאביזרייהו דע"ז, וצ"ע, עכ"ד. וע"ע ברמב"ן (פ' שופטים, עה"פ לא תלמד לעשות כתועבת הגוים). וראה גם בתפארת ישראל למשניות סנהדרין (בועז פ"ז משנה ז אות ג), וז"ל: אולם כגון דא ודאי מצוה להודיע, דיפה כתב כאן רבינו הגאון מה"ר יעקב חאגיז זצוק"ל בעץ החיים, וז"ל בקיצור, דעתה קרוב לאחרית הימים שיתפשט האור האלקית על כל בשר, וראו כל בשר כי אין עוד מלבדו, לכן האור הזה כבר הבקיע ומאיר ובא, והטומאה כליל תחלוף, וכבר גער ד' בשטן ונתבטלו כחות

פעמי יעקב * גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

ונראים ממנו כוחות במציאות בענייני אותה צורה, והפועלים המיוחדים לה והם מקטרים לאותו צלם ומתפללים לו ומגדלין אותו בשעה שתהיה השמש באותה מעלה, וזה מין ממיני הצלמים ונקרא ^{ע"כ} "בערבי טלאס"ם, ע"כ. ופסקו הרמ"א בסי' קמ"א סעי' ג'.

והמאירי בריש פרק ד' ממסכת ע"ז כתב: "כבר ידעת על האומות הקדומות שכל אמונותיהם סוככות לעבוד לצבא השמים, זה בכה וזה בכה, והיו עושין צורותיהם על דמיון איזה כח עליון בהורדת הרוחניות, וכבר ידעת מסתרי הרב מורה צדק ז"ל, היות שהגלגל נהלק לארבעה כדורים, לכל אחד מהם יסוד מארבעת היסודות, יהיה הכדור ההוא התחלת כח היסוד ההוא והוא המניע תנועת ההויה, והוא שכדור הירח מניע המים וכדור השמש מניע האש וכדור חמשת כוכבי הנבוכה מניע האויר וכדור הכוכבים העומדים מניע הארץ, והוא סיבת התאחרות תנועתה לקבלת ההפעלות וההמזגות לאחור תנועת הגלגל המניע, וזאת האומה, ר"ל עובדי מרקילוס, היתה עבודתם ליסוד הארץ או למניעה לאדיקותם בעבודת האדמה ולהיות האבנים יותר מפורסמים בדוממיות ובאיחור תנועה לקבלת ההמזגות וההפעלות, היו עושין צורתן אבן און, ועיקר הצורה היתה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן על שם צורת איזה כוכב ידוע אצלם, זהו עיקר מרקילוס, עכ"ד. ומה שהעתיק המאירי מהרמב"ם,

הוא בספרו מורה נבוכים (ח"ג פרק כט - ל), שהביא שגעונות עובדי עבודה זרד ממה שנפשות ההמון נוטות אליו ונקשרות בו, ר"ל עשיית הטלסמאות והורדת הרוחניות והכשוף והשדים והמזיקים והשוכנים במדברות. וע"ע במאירי ע"ז (דף ב), ומתוך כך עיקר הדברים נראה לי שדברים אלו כולם לא נאמרו אלא על עובדי האלילים וצורותיהם וצלמיהם, אבל בזמנים הללו מותר לגמרי, ומה שאמרו בגמ' נוצרי לעולם אסור, אני מפרשו מלשון "נוצרים באים מארץ מרחק" האמור בירמיה, שקרא אותם העם נוצרים על שם נבוכדנצר, וידוע שצלם השמש היה בבבל וכל עם נבוכדנצר היו עובדים לו, וכבר ידעת שהחמה משמשת ביום ראשון כענין ראשי ימים ומתוך כך היו קורין לאותו יום נצרי על שם שהיה קבוע לנבוכדנצר על צד ממשלת חמה שבו, והדברים נראין וברורים.

אלא שבב"י ריש סי' קכג (בחלק שנשמט ברוב הדפוסים מיראת הצנזור) כתב: "ונראה שדעת הרמב"ם שלא לחלק בין גוים שבזמנם לגוים שבזמננו, שכתב בפרד י"א מהלכות מאכלות אסורות (ה"ז), כל גוי שאינו עובד עבודה זרה, כגון אלו הישמעאלים - יינן אסור בשתיה ומותר בהנאה, וכן הורו כל הגאונים, אבל הנוצרים - עובדי ע"ז הם, וסתם יינם אסור בהנייה עכ"ל, ומדסתם ולא חילק משמע דלא מפליג בין זמן לזמן כלל", עכ"ל. ולפנינו, ברמב"ם הנדפס הגירסא בהלכות מאכלות אסורות, כל עכו"ם

פעמי יעקב ★ גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

יין נסך ותקרובת עבודה זרה בזמן הזה

יְסוּד זה, שעכו"ם בזמן הזה מנהג אבותיהם בידיהם ולא עובדי עבודה זרה הן, מובא בכמה מקומות בהל' יין נסך והל' עבודה זרה: הרמ"א בריש סי' קכג כתב, דבזמן הזה אין יין נסך אסור בהנאה (ולהלן נפרש דבריו עפ"י הב"י). וכן בסי' קכד (סעיף כד): "ובזמן הזה דהאומות לאו עובדי כוכבים הם - כל מגען מקרי שלא בכוונה" (ועיין עוד ברמ"א קכח, א; קכח, ד; קלב, א-ב; קלב ז; קלג, א).

וּכְתָבוּ הראשונים במס' עבודה זרה (עי ברשב"א דף נח, ב, ודף סד, א; חי הריטב"א ע"ז נו, א; מרדכי סי' תתנ"ו; רבינו ירוחם נתיב יז ח"א ועוד הרבה), שיטת רש"י בשם הגאונים שהאידנא אין הגויים בקיאים בטיב עבודה זרה ומשמשיה אלא שמנהג אבותיהם בידיהם, ולכן מגען מותר בהנאה. וז"ל הטור (יו"ד סי' קכג): "אבל הרשב"ם כתב בשם רש"י, שכתב על שם הגאונים דבזמן הזה אין איסור הנאד במגע של גוי ביין שלנו, דגויים בזמן הזר אינן רגילין לנסך והווי לענין ניסוך כאילו אינן יודעין בטיב עבודה זרה ומשמשיה". והוא לשון התוס' בע"ז (נו, ב). וכתב על זה בב"י (ובהרבה דפוסים נשמט מחמת הצנזורה): "ואני תמה על דברי רשב"ם בשם רש"י, היאך כתבו דגויים בזמן הזר אין רגילים לנסך לעבודה זרה, הא חזינן הני גויים דמנסכו יין ולחם אונים היא

שאינו עובד עבודת כוכבים - כגון אלו הישמעאלים - יינן אסור בשתיה ומותר בהנייה, וכן הורו כל הגאונים, אבל אותם העובדים עכו"ם סתם יינם אסור בהנייה, עכ"ל. ולפי"ז יש מקום לפרש, דרק אלו היודעים בטיב ע"ז אוסרים היין בהנאה. ולפי גירסת הב"י יש לומר דהרמב"ם חזר בו מפירוש המשניות לענין דינא, אך מכל מקום חילוקו קיים בהסבר עכו"ם שיודעים בטיב ע"ז ומשמשיה ובין אלו האוחזים מעשה אבותיהם, ולדידן קי"ל לחלק כן. **שׁוּב** מצאתי שכ"כ בשו"ת הראנ"ח (סי' קיב), בתשובתו הידועה אודות יין נסך, שהעתיק לדברי הרמב"ם ז"ל שכתב "וכן כל גוי שאינו עובד עבודה זרה, כגון אלו הישמעאלים יינם אסור בשתיה ומותר בהנאה וכן הורו כל הגאונים, אבל הנוצרים עובדי עבודה זרה הם וסתם יינם אסור בהנאה", אלא שנראה מדבריו לכאורה שהנוצרים בכלל עובדי עבודה זרה הם ולא יצאו מכלל עובדי עבודה זרה אלא הישמעאלים שלא כדברי רשב"ם, והמקומות שנהגו ליקח יין מן הגויים שאינם מחשיבים הגויים שבזמנם לעובדי עבודה זרה ואיפשר לחלק בנוצרים שבזמן הרב ז"ל או שהרב ז"ל מלתא פסיקתא נקט ישמעאלים דקים לן בהו בלתי ספק דלא פלחי, והוא הדין לכל נוצרים דלא פלחי, דאף בנוצרים שבזמן הזה - מקומות מקומות יש ולא פסיקא בהו מלתא, מכל מקום אין לנו אלא פשיטות המנהג שכתבו הפוסקים האלה שפשט להתיר.

פעמי יעקב ★ גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

כדרך ניסוך פנים, מכל מקום כיון דקיי"ל דגויים שבתוצה לארץ לאו עובדי עבודה זרה נינהו אלא מנהג אבותיהם בידיהם, א"כ מה שמנסכין יין לעבודה זרה אין קרוי ניסוך כלל, כיון דקרינן בהו שאין יודעין בטיב עבודה זרה ומשמשיה, דמהאי טעמא אין רגילין לנסך לעבודה זרה, כלומר, אין רגילין לנסך תמיד אלא לפעמים", עכ"ל. וחזינן מדבריהם להקל אפילו בנסך ממש ותקרובת בזמן הזה לענין היתר הנאה. ולפי זה בנידון דידן - אפילו יכוונו בשערותיהן לתתן לאליל לא יאסרו.

תקרובת עבודה זרה שאוכלין הכמרים

תו מצינו שהתירו הראשונים כעין תקרובת שנהגו הגוים בזמנם, ע"י רשב"א (ע"ז נא, ב): "ואותן ככרות שלוקחין מן השוק ומקריבין אותן לפני העבודה זרה אסורין, דכעין פנים איכא... וכתב רבינו הרב נ"ר, ורבינו יצחק ז"ל היה אומר שאין הככרות תקרובת, לפי שאין מתכוונים אלא לתתם לגלחים, ודוקא באותן דורות שהיו עובדי עבודד זרה אומרים שהעבודה זרה אוכלת ונהנית מן התקרובת היה התקרובת אסור", ע"ש. וכתב בחידושי הריטב"א שם, וז"ל: "ולענין לתם אונים והאובלדש שרגילין הגוים בזמן הזה, כתבו בתוספות בשם רש"י ז"ל שהיה אוסרן, שהרי תקרובת עבודה זרה הן ומשעת לישד נאסרין דאיכא כעין זביחה, ואע"פ

להם, והיא עיצומה של ע"ז. ויש לומר, מכל מקום לא מיקרי ההיא נסך, כיון דלא שפכי ליה קמי עבודה זרה בדרך ניסוך פנים, אלא שהגלח מקריבו קמי עבודה זרה ואחר כך שותהו, נהי דמיתסר משום תקרובת ע"ז, מכל מקום לא מיקריא ההיא עבודה ניסוך", ע"כ. וכוונתו צריכה בירור, וצריך לומר דכיון דאינה דומה לניסוך ממש אלא לתקרובת, לכן לא שייך לגזור בסתם יין איסור הנאה אטו ניסוך, כמו שלא גזרו בשאר דברים אטו תקרובת, וע"י בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' קפ).

וכדברי הב"י כתב האשכול (הל' יין נסך סי' נט): "תשובה לרבנא יעקב ברבנא משה ז"ל, ועוד חזי לן דמותר בהנאה, דגוים שבחו"ל לאו עובדי עבודה זרה הן אלא מנהג אבותיהם בידיהם, ובזמן הזה אין מנסכין יין לעבודה זרה אלא תקרובת בעלמא, ודאי יין של גויים שמקריב אסור בהנאה, אבל אידך אין אסור אלא משום מגע, וגזירה היא, הלכך יינו של ישראל עשוי ביד גוי מותר בהנאה שאין בו משום תקרובת ע"ז ולא משום יין נסך". והאשכול חולק, ובאמצע דבריו כתב: "ומה שכתב עוד דגוים שבחו"ל לאו עובדי עבודה זרה - ליתא, דלא אמרו אלא שאינם כמינים האדוקים בעבודה זרה, אבל גזרת סתם יינם איתא בכולהו, ויש שאומר שהגוים בזמננו אין יודעים בטיב עבודה זרה", וכו'.

ועיין ב"ח (סי' קכג, ד) הביאו הש"ך סק"ב, שהוסיף להקל ביותר: "דאפילו שפכו ליה קמיה עבודה זרה

פעמי יעקב ★ גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

הר"ן שם (כג, ב, ד"ה גמ' מה מת), כתוב
 בחידושי הרמב"ן (נא, א, סוד"ה הא), לחם
 אונים שלהם - הראב"ד ז"ל התיר, ששכר
 גלח הן ע"כ. ואיני יודע אי זה לחם התיר,
 עכ"ל [הר"ן]. ונראה לי שטעמו מפני
 שלחם אונים משמע דהיינו העוגה שקורים
 אושטיא, והוא תימה בעיניו להעלות על
 דעת להתירה מפני שהיא תקרובת עבודה
 זרה ממש. ולפי הטעם שכתבתי בשם
 המרדכי משמע דאפילו לחם זה לא הוי
 תקרובת, עכ"ל הב"י.

וכעין זה כתב בתוס' רי"ד (דף נו ד"ה
 תינוק): "ונ"ל שגם הנוצרים בזמן
 הזה אין מנסכים לעבודה זרה כלל ולא
 מקריבים זבחים לעבודה זרה כבראשונה,
 אלא שעושים מן היין דמו של חשוד",
 ע"ש. וזה דרכם כסל למו, שמשימים יין
 על המזבח שלהם בבית התיפלה לפני
 העבודה זרה, ועי' בספר העיקרים (מאמר
 ג פכ"ה).

ונדון דידן דומה לדברי הראשונים הנ"ל,
 שהכמרים כוונתם לעצמם, להרויח
 ממון, ועוד, שגם אלו שמסתפרין לעבודה
 זרה ממש הרי יש טעם לדבר שמסתפרין
 והוא משום הכנעה ושאר טעמים, וכל
 שיש להם טעם אחר לתקרובתן, כגון
 משום הכנעה וכיו"ב, אע"פ שנותנין אותו
 לפני האליל לא מיקרי תקרובת ע"ז.

שחיטתו של כומר - היתרו בהנאה

ושמעתי מי שאומרים שלא נאמר הכלל
 הזה אלא לענין יין נסך, ודבר

שמשברין אותם אחר כך וגם מוכרין אותן -
 אין ביטול לתקרובת עבודה זרה, אבל
 ר"י ז"ל היה מתירם, שאין מתכוונין אלא
 לתתם לגלחים, ונראין דבריו ז"ל, חדא,
 דאנן כר' יוחנן קיימא לן דבעי כעין פנים
 ממש, ואע"ג דפרישנא לעיל שהוא אוסר
 מדרבנן כשיש כיוצא בו בפנים, והכא הא
 איכא בפנים לחם הפנים ואיכא בלישה
 דבר המשתבר כעין זריקה והן עושין אותו
 לכך, הני מילי דבר הנתון לעבודה זרה
 להיות לה תקרובת, אבל זה אין עושין
 לדעת תקרובת אלא אותו שמשקין אותו
 הכומר ואוכל אותו שם, אבל שאר
 האוכלדש דורון לכומרים הוא, ומה
 שמניחין אותו בפני עבודה זרה, אינו
 בדרך תקרובת כלל. אלא כמי שנותן לה
 פרס לכומריה, הילכך הרי הן מותרין למי
 שלא נזהר מפת של גוים. וכן דעת מורי
 הר"א הלוי ז"ל, וכן נהגו ברוב המקומות,
 וכן נראה ודאי להלכה, ועם כל זה -
 שומר נפשו ירחק מהם, עכ"ל.

וכן פסק בכל בו (סי' צו ד"ה כתב הר"ר):
 "ואותן ככרות של עבודה זרה
 שנותנין לכומרים שמקריבין לעבודה זרה
 - מותרין, דאין נותנין אותן להאכיל
 לעבודה זרה ואם כן לא הוי תקרובת אלא
 נותנין לכומרים".

וכן כתב בב"י (יו"ד סי' קלט, מהדור' מכון
 ירושלים, ונשמט בהרבה דפוסים):
 "וז"ל המרדכי שם (סי' תתמ"ב), לחם חק
 לכומרים אינה תקרובת לעבודה זרה, כי
 בימים הראשונים היו מאכילים לעבודה
 זרה עצמה, מה שאין כן בזמן הזה. וז"ל

פעמי יעקב ★ גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

זה טעות, שהרי לפי הב"י והש"ך הרי יין נסך זה תקרובת, ומ"מ כתבו הב"ח והש"ך להתיר.

והנכון ^{אוצר החכמה} שמצינו שמשתמשין בהיתר זה בכמה דיני ע"ז: ע"י בתבואות שור (ס"ב אות ג): "שחיטת מין, בחולין דף י"ג דייקנין מדתנן שחיטת נכרי נבלה, הא דמין [פירוש כומר, בין עכו"ם ובין ישראל] לעבודת כוכבים ומזלות, והיא אסורה בהנאה כתקרובתה. ומימרא זו השמיטה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור וכל הפוסקים המפורסמים וכו'. ובתורת הבית הארוך והקצר כתב, נכרי ששחט פסול, התחיל אחד מהפסולין, כגון נכרי או מין וכו', שחיטתו פסולה, ולא הביא הברייתא דשחטה מין אסורה בהנאה וכו', רק רבינו ירוחם כתבה ובב"י הביאה ולא בשו"ע ולבוש פר"ח הביאה וכן ש"ך ס"י ד', ותמהני שלא הרגישו לתת טעם להשמטת הפוסקים מימרא זו. ולענ"ד נראה פשוט הטעם מדאמרינן התם בגמ' גוים שבחו"ל בזמן מוסדי התלמוד לאו עובדי עבודה זרה הן אלא מנהג אבותיהם בידיהם, ופירושו שאינן יודעים בטיב עבודה זרה ואינן אדוקים בה כ"כ להיות מחשבתם לה, בין כמרים בין אינן כמרים, ועיין בפירוש המשניות ריש חולין. ומתני' דשחיטת נכרי דדייקא מינה הא דמין לעבודה זרה, היינו בא"י דבא"י הוי מיעוטא מינים בזמנים הקודמין דהוי ידעי בטיב וכו'. ונראה דהשתא לא מפלגינן [פי', בין מין לסתם גוין], ותדע דכל דיני ניסוך דמקילינן האידנא מטעם דעכו"ם

שבזמן הזה אינן יודעים בטיב וכו', ולא אישתמיט שום פוסק לחלק בין נכרי לכומר, והב"ח כתב ר"ס קכ"ג והביאו הש"ך, דאפילו חזינן דשפכו ליה קמיד עבודה זרה מותרת בהנאה מטעם דלא הוי ניסוך. ועוד ראייה, מתשובות הרשב"א (סי רמב), אי פת כמרים אסור כפת של גוים, ואנן תנינן בפ"ג דחולין פת מין כפת כותי ע"ש בתוס', אלא ש"מ דכמרים אין דינן כמין דהתם" וכו', וסיים: "ומ"מ לא מלאני לבי להתיר לכתחילה כי אם בדיעבד במקום הפסד", עכ"ל, ע"ש. ואת דברי התב"ש פסקו להלכה בשו"ע הרב (ריש ס"ב), דבזמן הזה אף הכמרים אינם אדוקים בע"ז כל כך, כי מעשה אבותיהם בידיהם ויש להתיר שחיטתן בהנאה בהפסד מרובה, ע"ש.

יום אידיהם של גוים בזמנינו

וכתב בטור (יר"ד ס"י קמח): "והאידנא כתב הרשב"ם בשם רש"י, שהכל מותר, דלאו עובדי אליל הם ולא אזלי ומודי". ובמחבר (קמח, יב): "יש אומרים, שאין כל דברים אלו אמורים אלא באותו זמן, אבל בזמן הזה אינם עובדי עבודת כוכבים, לפיכך מותר לשאת ולתת עמהם כיום חגם ולהלוותם, וכל שאר דברים". ולשון הלבוש (קמח, יב): "יש אומרים שאין כל הדברים האלו הנאמרים בסי' זד אמורים אלא בזמניהם, שהיו הגוים אדוקים בעבודה זרה והיו יודעים בטיב ע"ז לעבדה, אבל גוים שבזמן הזה לא עובדי ע"ז הם ואינם יודעים בטיב עבודת

ולזה לא חששו בזמן הזה ולא לנידון דידיה. ונגע שם משו"ת יהודה יעלד למוהר"י אסאד (חיו"ד סי' קע), דרצה לומר שם דגם לשאר דברים אמרינן כן, והביא שחלק עליו בשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סי' נג אות ג). וז"ל המנחת אלעזר שם: "בענין מקום שמקפידים הכומרים שהיהודים ידליקו נרות ביום אידם, והחת"ס בתשובד כתב שצריך למסור נפשו על זה, והגאון מהרי"א המציא היתר, וכתב דכיון שבזמן הזה לאו עובדי עבודה זרה הן - לא מקרי אליל שלהן ע"ז. ונבהלתי בראותי הדברים האלה, שהרי ברמב"ם (ובדפוס החדשים נחסר זה מפאת גזירות הבקורת בעו"ה) מפורש יוצא דעבודת הנוצרים הוא ע"ז וחייב סקילה", עכ"ד.

וְלָפִי מה שכתבתי לעיל מהראנ"ח על דברי הרמב"ם לק"מ על מהרי"א. וגם כדברי מהרי"א כתב התבואות שור הנ"ל, דגם לשאר מילי הלכה הוא דעכו"ם שבחו"ל אינם עובדי כוכבים אלא מנהג אבותיהם בידיהם, וגם בדרכי תשובה (קנ"ס"ק יד) העתיק לדברי מהרי"א ולא השיג עליו.

ואמנם כי לא השתמשו הפוסקים בסברא זו בכל דיני עבודה זרה, והרי גם בגמ' חולין אמרו זאת רק לענין שחיטה סתם ולא לענין היכא שמכוון לעבודה זרה ממש ואדוק בה. וגם לענין יום אידיהם איתא בגמ' ע"ז (דף ז, ב) בגולה אין אסור אלא יום אידם [ולא ג' ימים לפנייהם ולאחריהם] אך ביום אידיהם עצמו מיהא אסור, ופירש"י שם דטעם הקולא בגולה

זרה, לפיכך מותר לשאת ולתת עמהם" וכו'.

שאר דיני עבודה זרה בזמנינו

בדרכי תשובה (קלח ס"ק ט) הביא משו"ת מהר"ח או"ז (סי' עח), דבזמן הזה יש להקל בשעת הדחק בתשמישי עכו"ם, כיון דאינן אסורין עד שיעבדו, ועכו"ם שבזמן הזה לא עובדי עבודה זרה הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם, עיי"ש. ועי' בס' מנחת פתים, בחידושו לסי' זה שהביאו, וסיים שהוא חידוש גדול ומשמעות יתר הפוסקים לא נראה כן, עכ"ד. ובשו"ת הרי בשמים (מהדו' ה' סי' כח) הביא דבריו כסניף להקל. ובדרכ"ת (קנא ס"ק יב), לענין למכור כבש לגוים בחגא שלהם, צירף טעם להקל משום דבזמן הזה ליכא ע"ז. **ויסוד** זה מובא גם לענין קידושין, והוא בדברי בעל העיטור המובאים בבית יוסף (אה"ע סי' מד): "ויש אומרים, דמשומד לעבוד ע"ז דינו כגוי גמור ואין קידושו קידושין. וכתב בעל העיטור, ומסתברא דקיי"ל גוים שבחוץ לארץ לאו עובדי עבודה זרה הם - האידנא אינו משומד לע"ז".

ומצאתי לידיד נפשי, הגאון הגדול מוה"ר עובדיה יוסף שליט"א (שו"ת יביע אומר ח"ב יו"ד סי' יא ד"ה ועדיין), שנגע בהא הלכתא דעובדי כוכבים שבחו"ל, והביא דעת המחבר בשו"ע (יו"ד סו"ס קמח) ודברי הרמ"א, וכתב דהם לא התירו רק לענין דאזלי ומודי לעבודה זרה,

בסברא זו במקום הפסד וכדו' או במקום דאי אפשר בענין אחר.

עבודה זרה בזמן הזה - בספק ובהפסד מרובה

ובתבואות שור (סי' ד ס"ק יז), דן בענין שותפים בבהמה שאחד מהם

אמר ששוחט הבהמה לע"ז, ותוכן דבריו:

דאע"ג דמשמע מדברי התוס' (חולין יג

וע"ז לב) דהנאת תקרובת עבודה זרה

דאורייתא, וכן משמע מהרמב"ם הלכות

עבודה זרה, מ"מ משמע מדברי התוס'

(ב"ק עב ה"ה דאי) די"ל דהוא מדרבנן, והא

דכתיב "ויאכלו זבחי מתים" דמיניה ילפינן

איסור אכילה בע"ז מדאורייתא, דהוקשר

למת - לענין אכילה איתקש ולא להנאה,

ומי יודע באיזה פוסקים מצא הטור

כדבריהם דהנאה אסורה רק מדרבנן ולכן

הקיל בספיקו, וכן נ"ל לדינא להקל בזמן

הזה בהפסד מרובה, דהא מקילינן בכמד

קולות לענין ע"ז ויין נסך, כמבואר

בהלכותיהן, מטעם גוים בזמן הזה לאו

עובדי עבודה זרה הן, ע"ש.

עכ"פ הרי לן היתר גמור בשערות, דאולי

אין כאן איסור תקרובת, ואפילו

אם תמצא לומר שיש בזה משום תקרובת,

מ"מ בכל פאה יש להסתפק שמא אינר

מאותו אדם המחשב לעבודה זרה אלא

מחלק האנשים שמחשבים לשם הכנעה

וכדו', וא"כ שוב יש לסמוך דתקרובת

מדרבנן ולהקל בספקו בהפסד מרובה.

ומה שכתב התבואות שור שהטור מצא

שאר פוסקים הסוברים שתקרובת

משום שאין העובדי כוכבים אדוקין כל

כך בעבודת כוכבים, כדאמרינן עובדי

כוכבים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודת

כוכבים נינהו. והגם שבגמ' לא התירו את

יום אידם בעצמו, מ"מ כתב הרא"ש שם

(סי' א): "נהשתא דחזינן דגוים שבחו"ל

לא אדוקי כלל - אפילו ביום אידם יש

להתיר לכתחילה". ולשון הריב"ש בתשו'

(סי' קיט ומועתק בגליון השו"ע סוף סי'

קמח) שחכמים בתקנה זו לא השוו בה

מידותיהם אלא הכל לפי הזמנים ולפי

המקומות ולפי האנשים, ע"כ. וכ"כ

המאירי על מסכת עבודה זרה (כו, א)

ובדברי האשכול שהבאנו לעיל, וע"ע ש"ך

סי' קנה, טז. גם הרמ"א (סי' קכד, כד)

פסק שכשנגע הגוי שלא בכונה היין שרי,

ואין לפרסם הדבר בפני עם הארץ.

ומה שכתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי'

קלא) והתזון איש בסנהדרין (ליקוטים

סוף סי' כב, וחלק יו"ד סי' סב, יח) שהא

דאמרו שבחוץ לארץ לאו עובדי כוכבים

הן אלא מעשי אבותיהם בידיהם אינו אלא

רפיון ידם מעכו"ם, אבל אין נפקותא בזה

לא לענין איסור והיתר ולא לענין חיוב

ופטור, ותקרובתן משום מעשה אבותיהן

אסורה מן התורה ככל תקרובות עכ"ד,

כוונתם כנ"ל, שחז"ל לא הקילו בכל דיני

עבודה זרה משום הסברא דמעשי אבותיהם

בידיהם, אבל היכא דהגוים אינן אדוקין

כלל, שוב סמכינן על זה בכמה עניינים,

כמו שכתב הרא"ש הנ"ל וכל הפוסקים,

ובש"ך מהב"ח דאפילו נסך ממש לפני

עבודה זרה מותר. וכן השתמשו הפוסקים

פעמי יעקב * גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

מהן מתגלחין משום הכנעה וכדו', וגם הרי הגלחים מוכרים את כל השערות ונהנים מהם, וגם דעת התבו"ש הנ"ל להתיר בהנאה במקום ספק והפסד מרובה. **ובנידון** דידן ההיתר מרווח יותר, לא מיבעיא להכמרים שהם אומרים

שאינן זה עבודה זרה כלל דאין ספק דשרי, אלא אפילו לחלק מההמון שחושבין שזה כן ע"ז, מ"מ הרי בטל דעתם לגבי הכמרים שלהם האומרים שגזיזת השערות מעולם לא היתה בכלל תקרובת עבודה זרה. ואפילו נימא שלא בטל דעתם, מ"מ כיון שאין דעת הכמרים אתם, א"כ וודאי כו"ע מודו דהכא מנהג אבותיהם בידיהם ואין זה תקרובת הנאסר משום ע"ז גמורה, ולשון הרמב"ם בפיה"מ הנ"ל בחילוקן השנית: "שהוא כפי מה שלמדו מחכמיהם בלבד, וכן הם רוב עובדי כוכבים", וכאן אף גם זאת לא הוי, שהרי חכמיהם מכחישים שזו תקרובת, וא"כ אפילו שהרבה מכוונים לע"ז אך א"א לכנותם 'בקיאים בטיב ע"ז'. וכל שכן לפי מה שהעידו אחרים שאין הם מתכוונים כלל להקריב שערותיהם לעבודה זרה, שלפ"ז ההיתר ברור ומבורר.

ולפ"ז אין למנוע מללבוש ולחבוש שערות אלו, צא ולמד מד

שכתב המזרחי (שו"ת הרא"ם סי' פא): "שסתם בתי הגוים מכניסים בם עבודד זרה, שהעבודה זרה היא יותר חמורד ויותר מאוסה מכל העבירות, ועם כל זד אנו שוכרים וקונים בתים מן הגוים ואנו מתפללים בתוכם בכל תפוצות גלותינו

אסורה רק מדרבנן, עי' בשאלתות (פ' האזינו) ובהעמק שאלה (דף רסח) דס"ל באמת דהוא מדרבנן, ובשטמ"ק עמ"ס חולין (הנדמ"ח, דף יג) כתב לחלק דיין נסך אמנם דאורייתא אך שאר תקרובת - דרבנן.

מנהג אבותיהם בידיהם

ושמענו מהבית יוסף בהלכות יין נסך, דשיטת רש"י דסתם יינם מותר בהנאה בזמן הזה אע"פ שעדיין מנסכים וניסוכם נאסר משום תקרובת, מ"מ סתם יינם שרי, כיון שאין בקיאים בזמן הזה בטיב עבודה זרה, ועוד דהגלחים אוכלים את התקרובת, וכ"פ הרמ"א. ובש"ך פסק, דאפילו מנסכים לפני עבודה זרה ממש, לדידן אינו נאסר בהנאה. ובתבואות שור - דאפילו כומר המנסך יינו מותר. וא"כ ה"נ הני שערות, אפילו אם נחשיבם לתקרובת, מ"מ הרי גדר אינן בקיאים בטיב עבודה זרה ביארו הרמב"ם בפירוש המשניות והחת"ס, ופשוט שהני פתאים שבארץ הודו אינם אדוקים יותר מהכמרים שבערי צרפת, איטליה וספרד בזמן הראשונים, שדרכם היה לנסך ולהקטיר (עי' תוס' ע"ז דף נ, ב), וא"כ לא גרע דינם מכומר המנסך יין לפני ע"ז דשרי. ואע"פ שהם הולכים בהמוניהם להשתחוות לעבודה זרה, כבר כתב באר"ז הגדול (מס' ע"ז ריש פ"א): "ואע"ג דחזינן להו דאזלי לתועבה בכל יום, כל מה דעבדי אינו אלא מנהג אבותיהם בעלמא". ועוד, הרי לא כל המתגלחים מחשבין לתקרובת, והרבה

ולא נמצא שום פוצה ומצפצף לערער בזה, וכל המערער בזה אינו אלא טועה, שהרי דברים ק"ו, ומה אם בית מקדשנו שהוא מקדש בית עולמים שהשכינה שרויה בו והוא קדש קדשים לא נאסרו תפילתנו בו אף על פי שהכניסו בו ע"ז וכו', ומה שאסרו לעשות טלית של מצוה מתכשיטי הכמרים, הני מילי לעשות מהן טלית של מצוה או לקנות מהן אבנים וקרשים ללבנות בית הכנסת שהוא עצמו נעשה גוף המצוה, אבל ללבוש טלית שלבשו אותו הכמרים לקשט עצמו לעבודה זרה - מותר להכנס בבית הכנסת להתפלל עמו, כיון שאינו גוף המצוה עצמה וכו', עיי"ש.

הפסד מרובה

עוֹד מוכרח אני לכאר ענין שלא דנו בו כלל, והוא, כי לבד מחלק האיסור יש בפסק זה ג"כ דין מדיני ממונות. ונעשה חשבון קצר; הנה פשוט דהלכה זו ופסק זה נוגע לרוב מגשי בניי החרדיות, ומסתמא יש קרוב למליון נשים בכל העולם שלובשות שייטעל, ולכל אחד יש בערך שני שייטלע"ך, ואם נפסוק לזרוק את הספק ולקנות חדשים תחתיהם, אז יפסידו כל משפחה כאלף דולר או אפילו יותר עבור זה, ויעלה החשבון לערך מיליארד דולר לבד מהצער שגרמנו. והנה כשאנו דנין צריכין אנו להתחשב לא רק עם הספק איסור אלא גם עם הודאי ממון, שאם באמת אינו תקרובת ע"ז ממש, נמצא שגרמנו לכל משפחה הפסד ממון רב ואין

הפסד מרובה גדול מזה והתורה חסה על ממונן של ישראל, ועיי' בדרכ"ת (סי' לא ס"ק יא) בדיני הפסד מרובה.

וְהָרִי ראינו כמה טרחו רבותינו בעלי השו"ע להתיר בכל ענייני סימן קמ"ח בדיני חגי האלילים, להתיר לשאת ולתת עמהם וכיו"ב, לבד מסעי' ט' לענין ליכנס לבית העובד כוכבים ביום חגם וכו' ע"ש. וכן בכל שאר המקומות שהבאנו לעיל, והכל בשביל הפסד ממון. ובפרט בתשובות הרשב"א (סי' רנג, הביאו הב"ח חו"מ סי' כה ובפסק הב"ח בהנהגת הוראת או"ה בתחילת טור יו"ד) דרצה לומר דאפילו בדאורייתא מקילין משום הפסד ממון, ואמנם אף להחולק מ"מ בדין הלא הרבה עדים בירו דלא הוי ע"ז כאמור לעיל, וכיון דכבר נהגו נשות ישראל רבות בשנים לצאת בשייטלען כאלו בהוראות של גאוני ישראל לפני כעשרים שנה והו"ל החזיק בהיתר ע"פ התורה, וכל דבר שהחזיק בהיתר צריכים עדות גמורה ולא מוכחשת בין לאיסורא ובין לממונות, וכ"ש הכי דאיכא לתרוייהו, ואנן מצינו עדות מוכחשת מכמה עדויות שמכחישין את המציאות וגם אני בעניי בירתי דלא כוותיה, א"כ לכל הפחות עד שיתבררו כל הענינים הללו לא היה לן לצאת באיסור לכל העולם. ופשוט דבכגון דא יכולין לומר 'אנן אהיתר של ראשונים מחזיקין'. **וְגַם** לא שמעתי מהרבנים המחמירים שליט"א לחייב את הסוחרים להחזיר כסף למי שקנה פיאות אלו שאסורות בהנאה לפי דבריהם, ובע"כ

פעמי יעקב * גליון חודש מנחם-אב תשס"ד

שלח לי תמונות משם שנראה בעליל שאין ידיהם על לבם בשעת תועבת ההסתפרות. כמו כן לא דנתי כאן כלל מדיני ספיקות וספק ספיקות ורוב, שכולם היתרים ברורים, שהרי בהודו נמי צריך לחלק, שהרי המדינה גדולה ויש בה לערך כמליארד אוכלוסין, והמקום ההוא - טירופאטי - הוא מקום מועט לגבי כל המדינה, וכן יש שערות מאינדיא שלוקחים שלא ממקום הע"ז ושערות אלו מותרים לכו"ע, ומעתה יש כאן ס"ס, ספק אם השערות הם מהגוזזים במקום שיש שם ע"ז או ממקום אחר באינדיא, ואפילו למי שרוצה להחמיר ולאסור שערות שנעבד בהם עבירה, מ"מ מאן מפיס שפאה זו היא מהחושב לע"ז ואולי היא רק מהחושב לשם הכנעה, ויש לצרף עוד ספיקות רבים.

שבהפסד מרובה כו"ע מורים להיתר, וא"כ ההיתר גם לכל יחיד ויחיד. והנה לא נכנסתי כלל לדון מדין מקיף וניקף שכתב הגר"ש אלישיב שליט"א בספרו היתר בדבר משום שהמקיף אין כוונתו לע"ז, וכן העיד הרא"ד דונר שליט"א שדבר זה נכון, ושהם אמרו לו בשחוק שוודאי כל כוונתם לכסף, ובכך לא נשתנה ענין זה מאז ועד עתה. ומה שאמר הרב רא"ד דונר שליט"א שהגוזזים אומרים להנגוזים להניח ידם על לבם וזה מראה על ענין של עבודת ע"ז - הנה אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות, אך העיד לפני הר' צבי וויסמאן הנ"ל, שבהודו אין מניחים ידם על לבם בעבודתם בשום פעם, וזה לא מראה שום ענין של עבודה ורק מניחים את ידיהם למטה שלא יפריע לגזיזת השערות, וגם

ובכל זאת, להלכה אני מסכים לדעת הגדולים והפוסקים להפסיק לקנות השערות המיובאות מהודו, משום סחור סחור אמרינן וכו' ולכרמא לא תקרב (וגם זה רק בהודו או שמוכרים ממש שערות הודו מפורש, אבל חוץ ממדינת הודו לא שמענו לאסור כלל), אבל לענין להחשיבם תקרובת ולאסרם בהנאה מדינא - לפענ"ד הענייה לא שמענו. ובס"ד עלה בדינו להצדיק את הצדיק דמעיקרא, ומה שהורו ב"ד מלפנים היא הוראה נכונה בלי שום פתלתול ואין בה שמץ עבודה זרה ח"ו, והנשים שלבשו מכל השערות לא עשו עול ואין צריכין לעשות תשובה על זה.

סימן כח

בענין שערות הפיאות

מבוא: בשנת תשס"ד התעורר חשש באשר למקור השערות של הפאות הנכריות, שמקורם מהודו מבית ע"ז שלהם אשר לשם באים מאמיניהם וגוזזים את השער. והספק היה מכמה פנים, האחד אם יש דין תקרובת ע"ז על השערות הנגזזות שם, ועוד, גם אם נאמר שיש לזה דין תקרובת ע"ז, מה כמות השערות הבאה משם בפרט ומהודו בכלל, לעומת השערות הבאות ממקומות אחרים, כדי לדעת כיצד לדון על הפאות שלפנינו, ואם יש בהם דין תערובת וביטול. ובתוך כל הדו"ד הדיונים והבירורים, נסע לאותו מקום שבהודו הרה"ג רא"ד שליט"א, כדי לעמוד על הדברים ולבודקם מקרוב, וכשחזר הביא את התרשמותו לפני מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א, ועל פי דבריו ועדותו של הרא"ד הורה מרן שליט"א כי יש לאסור את הפאות שמקורן מהודו. (וזאת למודעי שכבר בשנת תש"ג עלתה שאלה זו לפני מרן הגרי"ש שליט"א, ופסק דלפי הנתונים שהובאו בפניו אז, הפיאות מותרות, ונדפסו הדברים בקובץ תשובות ח"א סי' עז, ובתוך דברינו הזכרנו תשובה זו).

1000000

1000000

וז"ל האיסור שנתפרסם בשמו :

בס"ד, אור לכ"ב אייר התשס"ד

לבקשת מרן שליט"א נסע הגאון רא"ד ד. שליט"א... למדינת הודו לברר את ההיבטים המעשיים של פאות נכריות הנעשות משער אשה בהודו.
לפי הבירורים שערך עולה כי השיער הנגזז במיתחם העבודה זרה - בטירופאטי דינו כדין תקרובת ע"ז.
לפיכך הורה מרן עט"ר הגרי"ש אלישיב שליט"א שאין להשתמש בפיאות העשויות משער אדם שמקורו בהודו.

ולמחרת נתפרסם עוד בשם מרן שליט"א :

...עפ"י המידע העכשווי, רוב הפיאות הנמכרות או המיוצרות בארה"ק: מקורם בשער ממדינת הודו (גם אם היצור נעשה במדינה אחרת) ולכן כל פיאה שאין ידוע מקורה - אסורה בשימוש...
בארצות אחרות: אם רוב הפיאות הנמכרות או המיוצרות במקומות אלו אינם משער הודי - הרי פיאה שאין ידוע מקורה אינה נאסרת (מדין כל דפירש), אך חובה לברר את מקור הפאה...
ביעור: א. פיאה שמקורה ממתחם הע"ז - חייבת בביעור. ב. פיאה שמקורה מהודו - ראוי לבער. ועל פסק הלכה זה יסובו חילופי המכתבים דלהלן.

[המוסגר בסוגריים מרובעות עם מקף בראשיתו, הוא תוספת על הנכתב במכתבים המקוריים]

וזה החלי, במכתבי למרן שליט"א :

התגלחות - רק פעולה בגוף. ומה שמשמשים בשער אח"כ לטובת האליל אין בו כדי לאסור, כי אין כאן לא דבר הקרב בפנים ולא עבודה כעין פנים*. ויותר מזה שכבר קבעו הראשונים (הרמב"ן [-במס' ע"ז דף נא ע"ב ד"ה והני נרות], והרשב"א [-שם ד"ה ואותן נרות] ועוד) שמסירה לכומר על מנת שימכרו לאחרים נחשבת כביטול למה שנאסר כבר, כ"ש שלא יקבע ע"י דין תקרובת למה שעדיין לא נאסר, ואף בהתגלחות, יהיה מה שיהיה נעשה שלא לפני האליל ואין בזה כדי לאסור².

הנני בזה להציע לכבוד מרן שליט"א מה שנתעורר אצלי בענין הנ"ל [-האיסור שהוציא מרן שליט"א על הפיאות], ולא אאריך בהבאת מקורות וראיות כי הכל ידוע ומבורר אצל מרן שליט"א ואין צורך להוכיח על המוכח מכבר, אחלק בע"ה הא דלהלן לג' חילוקים :

א. קיצור המצב ההלכתי שנתקבל ונתחזק טרם נסיעתו של הרב א"ד שליט"א, ושעל פיו בנו [-עד היום] טעמי ההיתר.

ב. מה שנשתנה עקב סיפורו של הרב א"ד וביקורו.

ג. מה שיש להעיר אחר כל זה, ואולי יתברר שיש כאן טעמים חזקים להיתר על אף השינויים הנ"ל.

א. המצב ההלכתי שנתקבל טרם נסיעתו של הרב א"ד: מאחר שהעידו ומסרו המון אנשים וכולם כוונו לדבר אחד, ביניהם בעלי תשובה ילידי הודו, ביניהם גרים בני כמרים והרבה כמרים עצמם, ומומחים ופשוטי עם, נקטו לדבר פשוט שדרך פעולתם בסביבות האליל היא כך: עולים לבנין התספורת שבגובה ההר סמוך להיכל האליל ושם עושים תגלחת. כולם אמרו שתועלת התגלחת היא להשפלת הגאווה והיופי, ואף את"ל שיש בתגלחת עצמה עבודה לאליל, לית בזה דין תקרובת, דהרי הפעולה הנקובה היא מעשה ההתגלחות בגוף האדם, לא הקדשת השער ע"י

ב. ביקורו של הרב א"ד גילה כמה דברים חדשים:

1. על אף שהכומרים והמומחים עדיין בשלהם עומדים, דאין בהתגלחות שום צד הקדשת השער, מ"מ אצל ההמון הפשוט יש הרבה שאומרים להיפך, ר"ל שתועלת ההתגלחות היא להביא נחת רוח לאליל, כי הוא אוהב שער ומגלחים כדי להעניק לו את השער החביב שלהם. והרב א"ד שמע מהם (ע"י מתורגמן) כמה ביטויים המוכיחים על זה. ואם כן, מה בכך שהסדר הרשמי הוא דלא כהבנתם, מ"מ כך העובדים מבינים, ודי בזה [-כדי להחשיב את השער כתקרובת עבודה זרה ולאוסרו].

והנה אף שיש לטעון שעם כל זה עדיין הקדשת השער היא דבר נפרד מההתגלחות, ועל זה הכריע מרן בדעתו הרמה שיש לקבוע כי הבנתם של הפשוטים שונה מזו של הכמרים, וא"כ יש במעשיהם עבודת תקרובת כעין פנים,

א. [-להקל על המעיין, הא לך תמצית הלכה זו: איתא במס' סנהדרין (ס ע"ב) דכל עבודות שבפנים, היינו הנעשות בבית המקדש, שעבר בהן עבודת כוכבים, בין אם דרכה של אותה עבודה זרה לעבודה בכך, ובין שאין דרכה בכך, חייב. ודבר שאינו כעין פנים, אם דרכה בכך חייב, אין דרכה בכך פטור. ובמס' ע"ז (נ ע"ב) איתא: "אמר רב יהודה אמר רב, עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל [שמקשקשין לפניה במקל, רש"י], שבר מקל לפניה חייב, זרק מקל בפניה פטור".

ופירש"י עפ"י דברי הגמ' בסנהדרין הנ"ל, "שבר מקל בפניה חייב... וזו אם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל, דלא שייכא בפנים ואם היו עובדין אותה בוריקת מקל לא מצי למידק זרק מקל בפניה פטור, ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או בענין אחר, הלכך שבר מקל בפניה חייב ואע"פ שאין עבודתה בכך, דכיון דדמי שבירה לזביחת בהמה של פנים ששובר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה בכך והא לא דמיא לעבודת פנים". (ועי' רמב"ם הל' עבודת כוכבים, פ"ג הל' ב-ד).

ב. [ע"י ע"ז נא ע"ב; רמב"ם עבודת כוכבים פ"ז הט"ו; שו"ע יר"ד סי' קלט סעי' ו].

ותלח |

ביטויים כולם מסוג זה, וברור שמשתלמים ע"י ההיכל והכמרים, א"כ עושים לפי דעת אלו בדוקא ולא לפי דעת המתגלחים, והלוא הכמרים ואנשי ההיכל כולם סוכרים ומצהירים על התגלחת שהיא מעשה בגוף האדם לשוייה למגולח, או למגולח במקצת כעין האי עובדא דהנערות בעלות שער יפה¹, ולא בשום פנים כהקדשת השער ע"י גלוח, ואיך נעמים בדעת הכמרים ובדעת שלוחיהם מה שלא נמצא רק בדעת הפשוטים המתפתים.

וְעֵינֵי דַעַת הַנִּיקָף כִּבְר בִּיָּאָר מֵרֵן שְׁלִיט"א [בִּקְבוּץ תְּשׁוּבוֹת ח"א ס"י עז] בְּטוֹט"ו דַּאִין בְּמַעֲשֵׁה דִידֵהוּ מִמֶּשׁ.

אגב שמענו מהרבה אנשים נאמנים שבעת הגילוח לא נחים הספרים מלפלפל ומלדבר דברי פוליטיקא ודברי שחוק וכיו"ב כדרך כל הספרים שבעולם, ואינו ניכר בהם שום סימן שיהא ניכר על ידו שעושים איזו עבודה ושירות לאליל, ואף הרב א"ד הודה לזה, אלא שטען דלא גרע זה ממה שסתם בע"ב שלנו עושים כן בבהכ"נ בעת התפילה. ואני מגיב, כן, אמת הוא, ומי שיאמר שבעת פטפוטיהם [של הבע"ב בביהכ"נ] מתכוונים לעבודה, ושם [אצל הספרים שבהודו] גרע טפי דמעיקרא אין לנו שום ראייה והוכחה שמעולם התכוונו הספרים לעבודה ע"י התגלחת שלהם.

3. טעם גדול יש לי כנראה להתיר בהרחבה, וגדולה היא אצלי כי כן יצא לי בע"ה מעת ומאז לימודי בסוגיית הגמ' ובפוסקים מימי חרפי, והוא שנראה ברור מגמרא ומסברא שא"א לעשות שום פעולה ולקבוע על ידה כלפי חפץ שיהיה עליו דין תקרובת, אא"כ ייחד החפץ מקודם לע"ז, ר"ל להיותו עתיד לעשות ממנו דין תקרובת לע"ז, ומשיהיה החפץ מוכן לכך אז יתהפך דינו להיות תקרובת ע"י קביעת מעשה - או מה שהוא כעין פנים, או

וקרוב למה שאמרו ז"ל [ע"ז נא ע"א] על פרכילי ענבים שבצרם מתחילה לכך².

2. בענין שלא לפני האליל [שאינם גוזזים את השערות לפני האליל ממש, אלא בבית המיוחד לזה סמוך לבית שבו נמצא האליל שלהם], ראה מרן שליט"א שהואיל וההר כולו בעיניהם כמקום קדוש (כפי עדותו של הרב א"ד נ"י), הוה בזה כלפני האליל ממש, ואזדא ליה האי טעמא.

ג. מה שיש להעיר לענ"ד:

1. נקטינן להלכה כדעת רש"י ז"ל [ע"ז נ ע"ב ד"ה שבר], וכן הוא בשו"ע יו"ד סי' קל"ט [סעי' ג] דשבירת מקל אינה אוסרת אא"כ דרך עבודתה בכך או שעובדין אותם במקל ע"י קשקוש וכדו', אז אף שאין בשבירה דרך עבודה יש בה במה לאסור. והנה כאן אין בשער שום פעולה כעין קשקוש כלל מלבד החיתוך מראשם גופיה, כי ברגע קט משנחתך השער מראשם יצא מרשותם של המתגלחים והושלך על הארץ ואח"כ שמים אותו בפח, והם - ר"ל המתגלחים, פקע מהם שום התערבות בשערם מאז. ואף את"ל שיש איזה מעשה, הלוא כל זה לאחר התגלחת, וא"כ לא היה נאסר השער רק ע"י מה שדרך עבודתה בגילוח. ולכאורה דבר פשוט הוא שדרך עבודתה מיקבע ע"י מה שהכומרים והמומחים מחליטים ועל הדרך הרשמי המובא בספריהם וע"י מה שמפרסמים בכל רחבי העולם והנודע לגרים וכו' וכו', לא ע"י מה שהפשוטים מבטאים מתוך התלהבותם. ואף שנוכל לנקוט שיש בזה כוונת עבודה ותקרובת, מ"מ בלי דרך עבודה לית בזה כלום.

2. נקטינן [זבחים מז ע"א, חולין לח ע"ב, רמב"ם פסוה"מ פי"ד ה"א] דאין מחשבה וכוונה אלא אצל העובד ולא אצל הבעלים, ואין הבעלים מפגלים או מחשבים כלל. והנה הרב א"ד הגיד לי שהספרים אמרו שעובדים ע"פ מה שמשלמים להם שכר פעולתם והרבה

ג. [ז"ל הגמ' שם: "תנן, מצא בראשו כסות ומעות או כלים, הרי אלו מותרין. פרכילי ענבים, ועטרות של שבילים, ויינות, שמנים וסלתות, וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח, אסור. בשלמא יינות שמנים וסלתות, איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת, אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבילים, לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת איכא. אמר רבא אמר עולא, כגון שבצרן מתחלה לכך". וברש"י שם: "שבצרן מתחלה - לצורך עבודת כוכבים, ובבצירתו עבדה לעבודת כוכבים דהוי כשבר מקל לפני דדמי לזביחה".]

ד. הרב א"ד העיד שראה שכאו שם כמה נערות שחסרו על שערן, ועל כן לא גזזו משערותיהן אלא מעט. וביקש להוכיח מזה שגזיזת השערות לא נעשות בגוף האדם, שהרי לא גזז מהן אלא מעט, אלא לשם תקרובת השער. וע"ז יש להשיב, שאדרכה יש לומר שפעולת הגזיזה היא בגוף האדם, "לשוייה מגולח או מגולח במקצת", העיקר שיהיה באדם איזה מעשה של השפלה והכנעה.

נאסרה שום תקרובת, ולא נקטינן להלכה כמ"ד דס"ל הכי, הלוא המה הרמב"ן ותלמידיו והרא"ש והר"ן ועוד. ואף דהמחבר בשו"ע לא הביאם, הלוא לא הביא ג"כ הא דבצרן מתחילה לכך, ומידי ספיקא לא נפקינן, הרי לפנינו עוד צירוף חשוב לקולא.

6. בעת כתבתי כל זאת שוחחתי עם אדם חשוב יר"ש, שעסקו עם יבואנית מהודו שהיא מאמינה אדוקה באלו הפסלים והאלילים, והיא נוהגת במנהגיהם והולכת לשם כל שבועיים שלש, והלה סידר לי שיחה עמה, והיא אמרה שמי שיעלה על הדעת שמקריבין שער באיזה צורת קרבן או הקדשה, אם הוא מהם הוא בודאי שוטה גמור, כי השער אצלם דבר טמא ונבזה, ולכך מגלחים אותו להשפיל הגאווה ולעקור אהבת היופי, וח"ו להביא איזה שער לתוך הלפני ולפנים שלהם, ובית התגלחת הוא רחוק יותר מחצי מיל מהיכלם כדי להבדילו ממנו. וסיפרה שרוב ילדיה הביאה לשם כשהיו בני שנתיים ויודעת מאד מה זו סיבת ההתגלחות, והטעם אך ורק כהנ"ל. והפעוטה הגרה אצלה פה, הביאה אצל ספר בניו יורק ושם התגלחה, וזה אותו הדבר ממש שעשתה עם הגדולה שמה, אלא ששם על ההר הקדוש יותר מסוגל לחשוב על השפלת הגוף מפני האוירה השורה שם. והוסיפה שכל חבריה ומכריה הוודים, לעגו על מה שנתפרסם שהיהודים הוציאו רינן על דבר שפשוט אצלם להיפק, ואין אף אחד ששמע דברים מוזרים כאלו וכו' וכו'.

אבקש שמרן שליט"א יעיין קצת בדברים הנ"ל ואולי יתקבלו אצלו וידון עליהם כפי חכמתו כי עיני כל ישראל עליו.

ישראל הלוי בעלסקי

הכנסה להיכל הע"ז כדעת הש"ך [י"ד סי' קל"ט ס"ק ג] בדברי הרמב"ם וכו'. אבל בלי חפץ מוכן לכך א"א, להקבע בשום פנים [-להיותו ע"ז]. והמקל והפרכיל בעוד שהוא מחובר וכו' כולו מוכנים לכך בתורת חפץ לע"ז. אבל אצל שער אדם זה בלתי אפשרי, כי בהיותו מחובר לגוף האדם אי אפשר לו להיות חפץ מיוחד כי הוא חלק מגוף האדם ולא חפצא של תקרובת, דלית לן שער העומד לגזו כגזו דמי (גיטין לט ע"א, רמב"ם מעילה פ"ה ה"י) ואין ראוי לעשות מגוף האדם תקרובת עד שיוסר השער ממנו, ומאז אין כאן מעשה שייאסר על ידו. והסברא נותנת לכך, כי אין בשום עבודה מעבודות פנים שום חשיבות א"כ ייעשו בדבר המוקדש מכבר, ואף בפרכילי ענבים שבצרם מתחילה לכך, ברור שמכיון שדעתו לבצרם לע"ז כבר קבעום לחפצים המיוחדים לע"ז. אבל על חלק מגוף העובד אין בדעתו זו כלום, כי לא ייחד חלק מהגוף עד אשר יבדל ממנו וייעשה חפץ לא אדם. וראוי לעיין בזה כי כנראה ראוי לסמוך עליו למעשה אף בלי להצטרף השאר.

4. שמעתי מן המומחים שאף השער הבא ממדינת הודו רובו הוא דלא מהני של הנ"ל. ואף את"ל שיש לחשוש לדין קבוע, לא גרע מספק השקול, וא"כ משנמכר ונשלח לשאר מקומות מתערב פעם ב' עם שערות המקום, ולדעת הר"מ אף ע"ז ניתרת בכ' תערובות (י"ד סי' ק"י ש"ך ס"ק נ"ב), ומעולם לא נתברר אצל מישהו דבאלו התערובות יש רוב ברור של שער הנ"ל, א"כ לפי"ז במקום דנתערב יהא מותר להשתמש ישר בתערובת השניה.

5. סוכ"ס א"א להתחמק מהמון רבוותא דס"ל להלכה דבשביל שבירת מקל ותלישה כעין זביחה לא

* * *

בס"ד י"א סיון תשס"ד

כבוד הרב הגאון נודע למשגב מוהר"ר ישראל הלוי בעלסקי שליט"א
ברכה ושלוש רב

עברתי על מכתב כת"ר בענין הפאות ובו נאמר טענות, א' על עצם האיסור על הפאות הבאים מהודו.
ב' גם אם נימא שיש בהם משום תקרובות ע"ז אין מקום לאוסרם.

מקודם נדון על ה'ב', כת"ר כותב [-ג, 4] "שמעתי מן המומחים שאף שער הבא מהודו רובו לא
מתגלחת ע"ז ואף את"ל שיש לחשוש לדין קבוע לא גרע מספק השקול, וא"כ משנמכר ונשלח
לשאר מקומות מתערב פעם ב' עם שערות המקום, ולדעת הרמב"ם אף ע"ז ניתרת מב' תערובות - יו"ד
ק"י - לפי"ז במקום שנתערב יהא מותר".

הנה לפי שמטרו לי שבאו מסמך משלטונות הודו ש-75 אחוז השערות המובאות מהודו מאלה
שנתגלחו בבית ע"ז שלהם. גם אם זה להיפך דין קבוע להם כמ"ש בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' נ"ז
וזל"ש "כשהקונה כותב ומבקש ממנו [מן הגוי] שישלח לו כו"כ והוא שולח מביתו בכה"ג הו"ל כלקח
מן הקבוע ולא יחלוק ע"ז זולת".

והנדון של שני תערובות, כתוב בשו"ע [-יו"ד סי' ק"י סעי' ח] נתערבו באחרים ונפל מהתערובות
הזאת א' לשנים אחרים כו'. ובעצם הדבר מה שייך כאן לומר שמתערבים בשערות אחרים. הלא
כל מדינה ומדינה השערות הוא מסוג אחר. ומחיר מיוחד לכ"א ואחד, ואף גם הדמים מודיעים לדעת
מאיזה סוג קונה.

עוד כתב [-ג, 5] "א"א להתחמק מהמון רבוותא דס"ל להלכה בשביל שבירת מקל כעין זביחה לא
נאסרה - ה"ה הרמב"ן והרא"ש והר"ן".

והנה הטור בסי' קל"ט פסק "אליל שעובדין אותה במקל פירש שמקשקשין לפניו במקל ושבר מקל
לפניה נאסר ששבירת מקל דומה לזביחה". וכ"כ בשו"ת שבות יעקב בהשמטות לח"א סי' י"ב,
זל"ש "באשר שידוע ומפורסם הביאו הסמ"ע בדוכתי טובא - שבכל מקום שפסק הטור נגד הרא"ש
אביו צריך להביאו". זאת ועוד בפסקי הרא"ש שלפנינו [-ע"ז פ"ד סי' א] כתוב "והא דבעינן זריקה
המשתברת היינו בדבר שאין מקריבין ממנו בפנים כגון שבירת מקל".

והר"ן, הן בפירושו על הרי"ף והן בחידושו, אמנם הביא דעת הרמב"ן, אבל הביא גם דעת
החולק עי"ש.

אשר לטענה הראשונה, לפי"ד הרא"ד שליט"א עצם התגלחת, עבודתה בכך. וכנראה זה עפ"מ"ש
הרמב"ם בסה"מ מ' ל"ת (ה' - ז') ו', זל"ש "ובתנאי שיעבוד כדרכה, כלומר בדבר שדרכה
שתיעבד בו כו' כמו פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס ומעביר שערו לכמוש" - [ו-כאן], בזמן התגלחת
הם מזכירים שם האליל. והמגלחים אמרו לו על אף שעושים בשביל קבלת שכר עבור התגלחת, מ"מ
אמרו הלוא גם הם מאלה הטמאים הרואים בזה פולחן לע"ז. ובכה"ג הדבר פשוט שאומרים בזה סתם
עכו"ם לע"ז (עי' חולין י"ג) שהרי עצם מטרת המתגלחים היא לע"ז.

ומ"ש כת"ר [-ג, 3] "שנראה לו ברור מגמ' ומסברא שא"א לעשות שום פעולה לקבוע על ידו כלפי
איזה חפץ שיהיה עליו דין תקרובת, אא"כ ייחד החפץ מקודם לע"ז - להיותו עתיד לעשות ממנו
תקרובת לע"ז - כי אין בשום עבודה מעבודת פנים שום חשיבות אא"כ ייעשו בדבר מוקדש מכבר".
אמנם קיי"ל [-חולין מ ע"א-ע"ב] השוחט בחורץ, חטאת העוף - לע"ז חייב משום ע"ז כיון ששחט סימן

אחד - מחתך בעפר הוא ונאסר משום ע"ז, אף שאין לו שום זכות לקבוע ולייחד את העוף לע"ז שהרי הוא הקדש, אלא עצם מעשה השחיטה שהוא עושה לע"ז חל עליו דין תקרובת. והנה מן הראוי להאריך ובמקום שאמרו להאריך. אך בגלל הטרדות הסובבים אותי הוכרחתי להסתפק בהנ"ל.

בכרכת התורה

יוסף שלו' אלישיב

* * *

כבוד מרן פאר הדור עט"ר שליט"א
אשר כל ישראל שומעי לקחו והולכים לאורו
שלום וברכה וכוט"ס

שלפני פגישתנו, כי אז ישבו ראשי ומנהלי מערכת הכשרות ... עם בעל המפעל עצמו שמונה שעות רצופות, ובדקו וחקרו, ולבסוף יצא להם שאמת דיבר הנ"ל מעיקרא, וכל החומר שלו לא מן המקדשים הוא לגמרי, וגם העניקו לו את ההכשר שלהם!

עוד בדקנו במקורו מה שציטט הרב י"א מכתבי הרב חיד"א וייס מאנטוורפן, ונתברר שמעולם לא הודיע שרוב השער מהמקדשים כמו שטען הוא, גם דברנו עם הרב חיד"א עצמו והוכיח אצלנו כל זה באופן בלתי מסופק. ומעתה כשל עוזר ונפל עוזר והאמת יורה דרכו, כי רובא דרובא משער הודו שמשתמשים בו לפיאות אינו משם כלל. והנה בשלב הראשון של מסחר השער, אוספים מכל מדינות הודו מהודו ועד הודו, רובו ממה שמוכרים העניות, (ולדוגמא אביא מה שראיתי מחברה אחת מתוך המון חברות מסוג זה, שאצלם עובדים אלפיים פועלים מיוחדים, שתפקידם להסתובב בכפרים ובעיירות לקנות שער מן העניות. עוד בררתי שרוב השער הכי-מעולה היוצא מן המקדשים הנקרא 'רמי', מיוחד דוקא לראשי השחורים ולא לפאות כלל!), ומצרפים הכל יחד ומחלקים אותם כפי האורך והצבע והאיכות, ואח"כ - אחר שכל מה שבידם התערב היטב וכבר אזדא לה היכולת לחלק ביניהם - אז באים סוחרי העולם וקונים כפי צרכם, ואין להם חילוק כלל מאיפה מקור השער.

נמצא שבמה שלפנינו אין לו שייכות כלל להא דשו"ת דברי חיים, דשם מיירי במי ששלח לקחת ממקום

שמחתי מאד לקבל תשובתו של כבוד מרן עט"ר ונתכבדתי מאד בזה, ובודאי רצונו של כבוד מרן שליט"א הוא שאשים עיוני בו לדקדק בכל דבור היוצא מפי קדשו כזקוקין דנורא פרי עטו, ואבחר בקיצור כי כן יאות, ובפרט שלא להטריח על זמנו היקר וכוחותיו של מרן מאור הגולה.

בענין מה שמסרו השלטונות ש-75 אחוז מהשערות המובאות מהודו הן מאלו שהתגלחו מבית ע"ז שלהם, אמת שכן מסר פקיד אחד, וכבר בדקו אחריו ושאלוהו מנין לו, והלה אמר כי כן ראה באינטרנט וזיהה מאיפה לקח, והביטו שם ומצאו להיפך ממש, ואולי הלה התבלבל כי רגיל לקרות מימין לשמאל ומה שראה היה באנגלית ולכן קרא בהיפך, ומעתה גם עדותו של הפקיד הנמוך הלז משתוה עם המון המסמכים אשר בידינו.

מה ששמעתי מכבוד מרן שליט"א שהוגד לו שמצאו הצהרה רשמית מממשלת הודו שרוב השער היוצא משם הראוי לפאות, בא מן המקדשים. על זה כבר תמהתי בהיותי בנוכחותו שליט"א כי ליודעים לא נשמע מהצהרה זו כלל. וידידי הרב י"א שליט"א הבטיח לי אז שיחפש אחריו, ועדיין לא נמצא.

אגב מה שהזכיר ידידי הרב י"א נ"י שגילו שהשער שהשתמשו בו לפאות במפעל ... היה משל המקדשים, וזה אחרי אשר הצהיר בעל המפעל בעצמו שכל מה שברכשו מהם הוא, והביא הרב י"א את זה לראיה על שקרנותם של המייצרים, וגם לחזק בו את שיטתו שהרוב הוא מן המקדשים. והנה המצב האמיתי יצא לאור ביום

|תמב|

מש"כ מרן בענין דעת הרמב"ן וכו', לא הבאתי זה אלא לצירוף להקל היכא דכבר מוכיחים כל הטעמים והסברות לקולא מלבד מה דאתחזק להיתירא, אלא דחשש מרן משום חומרא דע"ז, על כן אמרתי לצרף דעות המקילים אף דלית הלכתא כותייהו, ובפרט היכא דכל יסוד האיסור בנוי על הא דפרכילי ענבים דנאסרו בבצרון מתחילה לכך, והרי השמיטוהו כל הפוסקים, ולכאורה טעמם מוכח דלא קאי האי תירוצא במסקנא, שהרי אסרו דברים המוכאים בפנים בהבאה בעלמא, ולא צריך לדחוקי בתירוצא דבצרון מתחילה לכך, ומוכח דלית הלכתא כהאי שינויא כלל, דאילו כך היו מביאים אותו להלכה אף דלא בעי ליישב קושיית הגמ' בזה, הואיל ונפק"מ בו למעשה, אלא מוכח דס"ל לגדולי הפוסקים דלא קאי למסקנא שאין לאסור שום דבר דאינו ממין המוכא בפנים ע"י בצירה מתחילה דלא מקרי ע"י זה דנעשה בו כעין ד' עבודות. ואחר הביאור, נראה דבודאי יסכים מרן שליט"א דשפיר יש בכ"ז סיוע רבה להלכה.

מש"כ מרן דיש הוכחה מדברי הר"מ בסה"מ דהעברת שער מקרי דרך עבודתה מהא דכלל בין אלה שדרך עבודתה בכך הא דמעביר שער לכמוש, לא זכיתי עדיין לירד לעומקא של דעתו הבהירה, חדא דמאן יימר דמה שדרך עבודתה אצל כמוש יחשב גם דרך עבודתה אצל שיקוף אנשי הודו אחרי שכל חכמי דתיהם אומרים דאינו כן אצלם - הכומרים והמומחים וספרי דתם וכל הבקיאים שבדקו וחקרו וירדו לסוף דעתם - כולם העידו דלא כן הוא ואף ביניהם נמנו כמה שומרי תו"מ שהעידו על מה שראו משך שנים רבות בימי משוכותם, ומה בכך שירידי הרב א"ד שמע שעה שעתיים מאחדים מפשוטי העם ע"י חבל תרגומים חלשים שהרי כל המתגלחים והמגלחים לא דברו אלא שפת טמיל וקבוצת הרב א"ד לא ידעו ולא הבינו מילה משפה זו עד שמצאו פועל א' ששרת על פתח המלון ושדבר בקושי שפת הינדי נספח על שפת עריסתו שהיא טמילי, והלה תרגם להם דברי המתקדשים לשפת הינדי ואחר כך בא מר א. מבומבי ששפת האם שלו היא מַרְטִי והנספח שלו הינדי כהראשון,

שהאיסור וההיתר מובדלין כל אחד לבדו וזה לוקח מן הקבוע ממש, והא דידן הוא לוקח ממה שכבר נתערב ביד עכו"ם (מלבד מה שרש"ק ז"ל בשו"ת טוב טעם ודעת [מהד' תליתאי ח"ב סי' יד] והחזון איש [יו"ד סי' לו אות יג] ורוב האחרונים חולקים על דעה זו).

ואין לטעון דכל התערובת שביד סוחרי השלב הראשון תהא אסורה הואיל ותקרובת ע"ז אינה בטילה, זה אינו, חדא דמאן יימר דבכל מלא הכף של קיבוץ שער מצא מן האיסור, כי ברור שהרבה מהם נקיים לגמרי מן האיסור, ועל כל אחד נימא זיל בתר רובא ומותר מיד בלי תערובת שניה. (ואין לגזור שמא יקח מן הקבוע אף לאוסרין בלקח בשוגג, כי אין ללוקחין גישה אל הקבוע - וקצרתי, אבל מוכן למבינים).

שנית, דהא דתקרובת אינה בטילה מקורו הוא מזבחים ע"ד, ושם מיירי בטבעות וכוסות דאינם בטילים מחמת חשיבותם, אבל שער דלא חשיב ודאי בטיל בלי תערובות שנייה, (עיין בש"ך סי' ק"י סק"ד דס"ל כן, וכן הוא בחזון איש סי' נ"ו ס"ק י"ד ורוב הפוסקים). והא דשער בכור לא בטיל בבגד מחמת חשיבותו (ערלה פ"ג מ"ג), הוא דוקא היכא דעשה ממנו ציפורתא (תמורה ל"ד) וכן הובא בר"ש בערלה שם, ואי לאו בטיל ברוב. שלישית, דאצלנו יש גם תערובת שנייה, ואף בכוסות וטבעות יתבטלו בכ' תערובות כשנ"ת.

ומש"כ מרן דליכא תערובת שניה, דמיחדים שערות של כל מדינה ומדינה לבד, בודאי כן הוא לפעמים ומזה לא קמיירי, ולא השתמשתי בחשבון זה אלא להתיר מה שלא נתייחד לשער הודו אלא - לדוגמא - לשער אוקריינא ושער אונגארן ושער קוריא, שיצא על כולם קלא דלא פסיק דמערבים בהם משער הודו, ע"ז אמרתי מה בכך, הלא באופן זה יש תערובת שניה ומותר, הואיל ועדיין נמצא ביד עכו"ם או ביד ישראל מומר עד שנכנס ישראל או שלוחו ולוקח מתערובת הב' הנ"ל, אבל העיקר הוא מש"כ לעיל דכבר ניתן מעיקרא בתערובת הראשונה לרוב הפוסקים.

ה. [ע"י קידושין נה ע"ב-כו ע"א, רמב"ם הל' מע"ש פ"ו הט"ז וכ"מ שם.]

כ"ט, וקצתי במקום שאמרו להאריך כי המשך הדברים מובן מאליו ויתבאר עוד לקמן בע"ה.

פ"ש"ב מרן בענין מה שכתבתי שעשיית תקרובת לא שייך אלא בדבר המיוחד מכבר, והוסיף על מה שכתבתי לומר דבעינן דבר המוקדש מכבר לא רק מיוחד, ואולי יצא לו כך למרן שליט"א ע"י מה שהבאתי הוכחה מהא דעבודות של קדושה לא שייכי אלא במה שהוקדש כבר. בודאי א"א להשוות ענין הקדש וענין תקרובות לגמרי, וזה פשוט למרן שליט"א ולכל מבין כי אין הקדש לע"ז ולא שייך בה הקדשת חפץ כללי, אלא דמ"מ בעינן מעשה באיזה חפץ שיקבענו להיות עליו דין תקרובת, וא"א לדבר על תקרובת בלי חפצא של תקרובת, והאדם עצמו א"א למחשביה כחפץ של תקרובת בשום פנים, הגע בעצמך, היתכן שיאסר גופו של המשתחוה לע"ז מדין תקרובת, והשער עד שלא העבירו הרי הוא עצם גופו של האדם כמו שהוכחתי, ואין מה לדבר עליו מענין תקרובת עד שיוסר מהאדם, ומאז שהוסר אין עושים בו שום מעשה שיקבע על ידו לתקרובת, וזה ברור לכאורה. והא דשייך דין תקרובת בדברים שא"א לאסרם מדין נעבד כגון מחובר (פרכילי ענבים) והקדש (חטאת העוף) או קרקע (מחתך עפר) אין גדרו נעבד דומין לגדרי תקרובת, כי כל אלה שייכי שפיר בתקרובת, אבל מ"מ בעינן בכל ענין תקרובת חפצא של תקרובת ומעשה הנעשה באותו חפצא שיאסר על ידו, ובכל אלו יש חפץ ויש מעשה, משא"כ בעניננו כלל וכמשנ"ת.

והנה מרן שליט"א הזכיר בתוך דבריו הקדושים, שדומה לעניננו מאי דאיתא בגמ' חולין למ"ד סתם מחשבת עכו"ם לע"ז נעשה הבהמה ששחטו לזבחי מתים אף בלי הקרבת שמץ מנהו לע"ז, והשחיטה לבדה היא מה שפעל בה להיות לה דין תקרובת בלי שום הקרבה אחרת בחפץ. כן הוא באמת, אבל הבהמה כולה היא ודאי החפצא של תקרובת שדברנו עליו, והשחיטה היא הפעולה שנעשית

והוא תרגם מזה לבלילת אנגלית ועברית והשתדל להבינם להרב א"ד נ"י (ז"א תרגומו היה מהשפה הב' שלו לשפות ג' וד' שלו). ואף את"ל שעל ידי כל הנ"ל יצאה לו להרב א"ד אמיתת כוונתם של אלו, הלא דרך עבודתה מיקבע ע"י המומחים וספרי הדת שלהם (כך הם דברי הרשב"א [ע"ז נא ע"ב ד"ה מתני' מצא, וז"ל: "שאינה נקראת תקרובת אלא דבר שאוחזין בחוקי הע"ז שלהן שהיא חפצה בכך", ע"ש] ופשוט הוא), א"כ מה בכך שאצל כמוש הוה העברת שער דרך עבודה, מאחר דאינו כן הכא.

שנית, כל מה שהביא מרן שליט"א אינו ענין לתקרובת ע"ז, אלא לחייב העובד על שעבד דרך עבודתה ולא ע"י עבודה מד' עבודות פנים ר"ל זיבוח ניסוך קיטור והשתחויה, אבל אין בכלום מה שנוגע לאיסור תקרובת, דאין הצואה נאסרת אצל פעור מדין תקרובת וגם אבני מרקוליס נאסרים מדין אחר לגמרי ולא מטעם תקרובת כדאיתא בסוגיין, וגם העברת השער אינו ענין לתקרובת, שהרי עובדין לכמוש במה שמעבירים שער הגוף לכבודו, ולא שמענו מעולם שמקדישים השער לכבוד פסיליהם. וכן הוא להבדיל אצלנו בדין נזיר שמשחית את שערו כשמגלחו ("מה ראית להשחית את שערך זה הנאה" - נדרים ט ע"ב) אע"פ שעושה הכל לכבוד שמים ("העבודה שאגלתך לשמים" - שם), מ"מ אין בתגלחת שלו ענין להקדשת השער, אלא אדרבא גידול השער הוא המקדישו ("קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו" - במדבר ו, ה) והעברתו היא המשחיתו, ואין בלשון "העברת השער" משמעות לפעולה בגוף השער, אלא דוקא לפעולה בגוף האדם המתגלח שמעבירין ממנו שער, כי נושא פעולת ההעברה הוא האדם, ולא דברו כלל על פעולה הרומה לשחיטה הנעשה בשער, ואילו היה כן היו מונים העברת שער זה בין אלה שמסוג הד' עבודות מגדרי השחיטה, ולא בין אותם שחייבים עליהם מדין דרכו בכך, ועי' בספר החינוך מצוה

1. [ז"ל: "שלא נעבד שום עבודה זרה בעולם בדברים שדרכה שעובדים אותה המאמינים בה, ואף על פי שאין עבודתה באחת מארבע עבודות שאמרנו למעלה, מכיון שעבדה כמה שדרכה להעבד חייב, ואף על פי שעבודתה דרך בזיון, כגון הפוער לפעור וזורק אבן למרקוליס ומעביר שערו לכמוש, שנאמר [שמות כ, ה] ולא תעבדם, כלומר כמה שדרכן להעבד אי זו עבודה שתהיה"].

2. [עבודה זרה מד ע"ב: "תניא, האומר בית זה לעבודת כוכבים, כוס זה לעבודת כוכבים, לא אמר כלום, שאין הקדש לעבודת כוכבים". וברש"י שם: "שאין הקדש לעבודת כוכבים - באמירה עד שיקריבנה לפניו בתקרובת"].

דברי הראשונים לכבוד מרן שליט"א שאילו היתה אצלם איזה כוונה בודאי היה הסתמא שלהם כפי דעת הכמרים ולא כפי דעת ההמון, שהם פועלים אצל הכמרים ועובדים בשבילם ומקבלים שכרם מהם, אבל האמת היא שאין להם שום כוונה, ולא גילו מעולם להרב א"ד שום ביטוי שיוכל לסמוך עליו להעיד על מה שבלבם, והרי אני מכירו שנים רבות לאיש אמת הנותן נפשו אך ורק בשביל האמת הטהורה, וברור שמה שאמר בשמם למרן פאר הדור שליט"א היה בדרך גוזמא, אחרת אין לי פירוש לדבריו. אבל מה שאמר שמבינים העם שעושים עבודה לשער שלהם בכדי להקדישו לע"ז - כוונה זו כל כך רחוקה ומוזרה מלהעמיסה בשכלם של פשוטי העם, וטרחתי מאד להבינה ולא נכנסה באוזני, ובפרט שהיא בהיפך ממה שמעידים אלף עדים, וד"ל. מיהו אין תמיהה עליו מזה כי כן דרך השומעים ממתרגמים וכ"ש ע"י בלילת תרגומי "בדיעבד" כהנ"ל.

והנה אנו משתדלים מאד בסידור הפגישה שהציע מרן שליט"א בין המומחים ובין הרב א"ד לפני בית דין, ואחר כך להעביר מסקנתם לעיני מרן שליט"א בדיוק כמו שצוה עלינו לעשות, וגם כן עובדים על עריכת המקורות והמסמכים המוכיחים על רוב ההיתר נגד מיעוט האיסור כמו שיעדנו למרן שליט"א, שעל זה הסכים כי כן היא הדרך הנכונה בע"ה.

עיני כל ישראל נשואות לכל דבור ודבור היוצא מפיו קדשו של מרן שליט"א ובטוחים אנו שאזנינו תשמענה דבר מלפנינו ומאחרינו לאמר זה הדרך לכו בה, אם תימינו ואם תשמאלו והיו עינינו רואות את מורינו בע"ה, לדעת מה יעשה ישראל וכל אחיהם על פיהם.

בכבוד רב והוקרה עצומה כאימה ובהכנעה

ישראל בעלסקי

* * *

[הוספה :

שהצליחו לברר אמיתת הענין כמו עיניהם, כי בקרו בהרבה בתי חרושת ומעבדות המכינות שער לפאות, ושם ראו מאות

באותו חפצא, ועל ידי פעולה זו נשתנה הבהמה להיות לתקרובת ונאסרה. אבל אצלנו הגילוח נעשה בגוף האדם כי עדיין אין כאן שער נפרד בעולם, והאדם לא נתהפך עי"ז להיות לתקרובת בשום פנים, ואחר הגילוח לא נעשה מעשה כל דהו בשער. א"כ, איפה היא התקרובת והאיסור?

רציתי להוסיף לתמוה בענין המגלחים והמקיפים, כי ראיתי בין דברי מרן עט"ר שליט"א וד"ל "והמגלחים אמרו וכו' מ"מ אמרו הלא גם הם מאלה וכו' ובכה"ג אומרים סתם מחשבת העובדים לע"ז" עכ"ל. וכנראה שבתוך דברי עדותו של הרב א"ד שמע מרן שליט"א איזה ציטוט ממה שאמרו המגלחים עצמם שיוכיח על כוונתם בזמן שעושים הגילוח, שהרי הזכיר מרן שליט"א פעמים מה שהמגלחים אמרו. והנה כשהיתה הפגישה בין הרב א"ד ובין ששים הרבנים מניו יורק ומשאר מקומות, שאלנו לו כמה פעמים אם שמע ישיר איזה ביטוי כלשהו מפי המגלחים, ודחקנו אותו על כך והוא לא ענה שום דבר, רק מה שאמר בשמם שעושים לקבל שכרם, וברור כחמה שאילו שמע מפייהם מה שאמר בשמם למרן שליט"א היה מגיד אותו לנו אז, כי לא לכבוד היתה לו השתיקה. וכמדומני שבמשך הפגישה אמר שספר אחד הביע שהוא עושה מלאכת הקודש או איזה ביטוי חלש הדומה לזה, וכמובן שאין במשמעות אלה כלום, אלא אצל מי ששומע בכל קול עלה נדף מה שרוצה לשמוע. אולם העד החרדי הבקי בלשונם, העיד שהספרים כולם לא הפסיקו מלפטפט מה שנוגע לדברי איחוד הפועלים שלהם ועניני פוליטיקא וצחוק וכיו"ב, ולא היה שם איזה רמז שמכוונים לאיזה דבר רציני בעולם או לשום עבודה, ואני כתבתי בתוך

והנה במשך הזמן, ניסו כמה אנשים לחדור אל תוך מקומות הייצור לשער נשים שבמדינת הודו, וב"ה

הסקנו, שגם השער המגיע מהמקדשים שלהם אין בו דין תקרובת ע"ז).

(שוב שמעתי שאחרי שהודיעו כל זה ל"חבורת האוסרים" הפיאות, הגיבו, שברור להם ויודעים וכו' שה"בתים" הללו, שכרו מאות שחקניות מקצועיות והציגו לפני המבקרים כעין מחזה כדי לרמותם ולהראות בעיניהם כאילו השער בא מהמברשות במקום שבא באמת מהמקדשות.

ואין לנו ללמוד מתשובת הבל זו, אלא זו בלבד שהמשיבים אין האמת לנגד עיניהם רק אל האיסור מגמתם - יהיה מה שיהיה. ושוב אין להתחשב בדעתם כלל, וכל העסק עמהם אינו אלא לשוא).

[אייר תשס"ה]

י.ב.

נשים עובדות שעות ארוכות ללקט שער מתוך שער מאותם שנתקבלו על ידי מברשות מראשי העניות שברחבי מדינת הודו. וראו שכל השער ההולך אל תוצרות הפאות שבמדינת סין וקוריא הוא בדוקא ממקור זה ולא מהמקדשות שלהם. ואחרי שבקרו באחד עשרה בתי חרושת כאלו, שאלום המייצרים אם רוצים לראות עוד מזה, והשיבו ששוב אינם צריכים לזה, כי כבר השתכנעו שהשער הוא ממקור המתקבל לכשר.

והשתא הוכח מה שכבר קבענו מקודם, שאין רוב השער המגיע מהודו מקורו מהמקדשים שלהם, אלא משער העניות. וחל על זה הדין דכל דפריש מרובא פריש, וגם השער המגיע מהודו אין בו איסור ע"ז (מלבד מה שכבר

פוטרים, ואי תקרובת ע"ז מותר באכילה מדאורייתא, הא מדאורייתא אשר יאכל קרינא ביה, ואמאי פטור מכסוי, וכן כתבו שם בדף פ"ה ע"ב ד"ה אין, דמתניתין דפטור חולין בעזרה מכסוי יש להוכיח דס"ל דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא, יע"ש, וליכא למימר דהתוס' דפרק מרובה שלא הביאו ראייה ממשנה זו ס"ל דלענין כסוי הדם אע"ג דלא אסור אלא מדרבנן אפ"ה פטור מכסוי, דכיון דהקפידה תורה שיהא ראוי לאכילה, והשתא מיהא לא חזי מכת גזירת רבותינו ז"ל, לא קרינן ביה אשר יאכל, ודוקא גבי תשלומי ארבעה וחמשה הוא דקאמר תלמודא [ב"ק ע"א ע"ב] גבי מעשה שבת למ"ד דהוי מדרבנן דליחייב בתשלומי ארבעה וחמשה, משום דמסתמא ודאי לא באו חכמים להקל עליו, אלא להחמיר עליו, דאל"כ מציינו חוטא נשכר, דהא ליתא, מדאמרינן התם בפרק כסוי הדם [פ"ה ע"ב], ר' חייא נפל ליה יאניבה בכיתניה וכו', א"ל שקול עופא וכו', ואמרינן דצא נחור א"ל, ואקשינן מ"ט לא א"ל צא טרוף, ומשני לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא צא טרוף, דשחיטה שאינה ראויה היא, אבל צא נחור אימא אין שחיטה לעוף מן התורה ולבעי כסוי, קמ"ל, אלמא דאי אמרינן אין שחיטה לעוף מן התורה חייב בכסוי, וקרינן ביה אשר יאכל, אע"ג דמדרבנן מיהא אסור באכילה ובעי שחיטה, ועיין בספר בני יעקב סימן ב' דף קפ"ה ע"א [ד"ה ואיך שיהיה, ועיין ד"ה ועפ"י].

גם במ"ש דתקרובת ע"ז אינו אסור בהנאה אלא מדרבנן משום דלאכילה איתקש ולא להנאה, עיין בהרב פר"ח פ"ז מהלכות ע"ז שהקשה דהרי קי"ל כר' אבהו [פסחים כ"א ע"ב], דכל מקום שנאמר לא תאכל וכו' אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, ולק"מ, דויאכלו לא ילפינן מלא תאכלו, וכמ"ש התוס' פרק כל שעה דף כ"א ע"ב ד"ה כל מקום לענין נהנה מחמץ, דלא מיחייב כרת לרבי אבהו, משום דכי כל אוכל לא ילפינן מלא תאכלו, וכבר תפסו עליו בזה כת הקודמין ז"ל, אך מאי דקשיא לן הוא, דתיפו"ל דיהא אסור בהנאה מדכתיב לא תאכל כל תועבה, כל שתעבתי לך הרי הוא בכל תאכל, שהרי הזוכה לע"ז הוא מחייבי מיתות ב"ד, וכל שתעבתי לך הוא, ובשלמא לאית ספרים שכתבו התוס' בפרק כל הכשר דף קט"ו ע"א ד"ה חורש בשור ובחמור, דאית דגרסי ומה שבת דחמירא אמרת היא קדש ואין מעשיה קודש, הני לא כ"ש, וכתבו ז"ל דהיינו טעמא דכבשר בחלב לא אמרינן האי ק"ו, משום דכבשר בחלב הבישול ניכר, אבל מעשה שבת אין ניכר שנעשה בשבת, ה"נ איכא למימר דתקרובת ע"ז דאינו נאסר מטעם כל שתעבתי לך, משום דעבדינן ק"ו ממעשה שבת, דה"נ אינו ניכר שנעשה תקרובת לע"ז, אכן לפי פרש"י ז"ל שם, דהיינו טעמא משום דהן עצמן תועבה, וא"נ ליש ספרים דגרסי השתא לגבוה שרי להדיוט מיבעיא, משמע דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מקרא דלא תאכל כל תועבה, וכעין זה הקשה הרא"ם ז"ל בפרשת משפטים [כ"ג, י"ט], דלמאי

אמתני', תנא מאי קא חשיב, אי דבר שבמנין וכו', ואי איסורי הנאה קא חשיב ליתני נמי חמץ בפסח וכו', והשתא י"ל לפי דבריו ז"ל קשה אמאי לא משני דפלוגתא לא קא חשיב, גם לדברי התוס' קשה אמאי לא משני דס"ל כר"י הגלילי וכמתני' דהכא, וצ"ע.

ובמ"ש עור אהא דלא חשיב ע"ז וכו' ושביעית לאחר הביעור, כתב הרב חידושי הלכות [מהרש"א] ז"ל וז"ל, ר"ל דהו"מ למתני ברישא בשביעית דאינה מקודשת וכו', ומיהו לא ידענא לפי מ"ש התוס' לקמן דשביעית שרי בהנאה, וא"כ לאחר הביעור נמי מקודשת, ע"כ דבריו, ונראה שכונתו ז"ל למ"ש התוס' לקמן דף נ"ח ע"א בד"ה ושני כתובים וכו' וז"ל, ותימה היכי הוו שני כתובים וכו', הא לא אתי שביעית מע"ז, דאיכא למיפרך מה לע"ז שכן אסורה בהנאה, יע"ש, והבין הרב ז"ל שכונתם לומר דשביעית שרי בהנאה אף לאחר הביעור, וזה ודאי ליתא, שהרי בהגוזל קמא דף ק"א ע"א מייתי התם ברייתא דקתני בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק, הרי בהדיא דשביעית לאחר הביעור אסור בהנאה, ואף שהתוס' ז"ל פרק מקום שנהגו דף נ"ב ע"ב [ד"ה מתבערין] כתבו דכל שמפקירן מותר לחזור ולזכות בו ולאוכלו אחר הביעור, מכל מקום מודנ דאם הגיע שעת הביעור ולא הפקירו אסור בהנאה, ועיין בהרב מוהר"ם בן חביב ז"ל בקונטרס תוספת יוה"כ [יומא פ"ג ע"א ד"ה ובהא], וא"כ ע"כ לומר דמאי דמשמע מדברי התוספות דל"ת דשביעית שרי בהנאה, היינו משום דהתם בברייתא איירי בשביעית בזמן הביעור, דתופסין דמיהן לאוכלן בקדושת שביעית, ואהא הוא דק"ל דאיכא למפרך וכו', וזה הוא פשוט.

שם ואפי"ו היה אסור בהנאה מדבריהם וכו'. הנה בחידושי הרשב"א ז"ל פרק האיש מקדש דף נ"ח ע"א כתב דיש מביאים ראייה דהמקדש כאיסורי הנאה דדבריהם אינה מקודשת, מדתניא בתוספתא [פ"ד ה"ז] המקדש בין נסך וכו' ובכל מה שחל שם ע"ז עליו אינה מקודשת, ואמרי דתקרובת ע"ז אינה אסורה אלא מדרבנן, דמדכתיב ויצמדו לבעל פעור ילפינן לה בע"ז [נ' ע"א], ודברי קבלה ואסמכתא דרבנן הוא, ואפ"ה אינה מקודשת וכו', יע"ש, ובתוס' פרק מרובה דף ע"ב ע"ב ד"ה דאי נסתפקו בתקרובת ע"ז אי אסורה בהנאה מדאורייתא, וכתבו עוד, ומיהו איסור אכילה דהוי ודאי דאורייתא יש לדקדק משמעתיך דלעיל דפטרי רבנן שוחט לע"ז וכו', ואי אסור אכילה לא הוי אלא מדרבנן, לא היה נחשב בכך שחיטה שאינה ראויה, כמו מעשה שבת למ"ד דרבנן [שם ע"א ע"א], ואין להקשות דאי אסור באכילה וכו' מהאי טעמא חיאסר בהנאה כמת, וי"ל כיון דכתיב ויאכלו, לאכילה איתקיש ולא להנאה, עכ"ל. ולדעתי יש להביא עוד ראייה דתקרובת ע"ז אסור באכילה מדאורייתא, מדתנן פרק כסוי הדם [פ"ה ע"א], השוחט לע"ז והשוחט חולין בפנים וכו', ר"מ מחייב וחכמים

מעשה חושב

חמור אין ראייה לומר דנפלוגתא נמי מיירי, משום דנאמתי יש לפרשו לאחר עריפה ודברי הכל, ודבר שנמנין הוי היינו היכא דחמיכה לראיה להחכד, דומיא דנב"ח וחולין שנשחטו בעזרה, אלף דה דוחק גדול לומר דכשר חמור יהיה ראוי להחכד, וכל"ו קושיא זאת, וכן מה שהקשה אח"כ על דברי התוס', ממילא לק"מ, שהרי קאמר הש"ס [נע"ז שם, ע"ש בגליון שמיאל גירסא הר"ן] מאן שמעית ליה דחמין בפסח אסור בהנאה, רע"ק, והיינו דלי מימא נמי דמתניין דלא כר' יוסי הגלילי נמי לק"מ, דהא תנא ליה התם רע"ק מוסף וכו', וא"כ דעדיפא מינה משני, ודוק.

ר"ו והשתא לפי דבריו ז"ל קשה אמאי לא משני דפלוגתא לא קא חשיב וכו'. זה תמוה, דהא קא חשיב פטור חמור, והרי ר"ש ס"ל דפטור חמור מותר בהנאה, ואין לומר דלאחר עריפה ודברי הכל, כדמשני הש"ס בקדושין דף נ"ז ע"ב, דזה אינו, שהרי המנא צמתימין דע"ז דבר שנמנין ואיסורי הנאה קתשיב, ופטור חמור הוי דבר שנמנין, דעל חי לא צטיל, וכן פירש רש"י [ד"ה ופטור חמור] והרע"ב [ע"ז פ"ה משנה ט'], דפטור חמור אסור בהנאה כל זמן שלא נפדה, וא"כ ע"כ דקודם עריפה מיירי, ואפשר לומר דכוונת הגאון המחזיר ז"ל, ד"ל דמפטור

דם, ותנן אלו ואלו מתערבין וכו', שאני דם דאיתקוש למים, דכתיב לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים, מה מים מותרים אף דם מותר וכו', ואימא כמים הנשפכין לע"ז, התם נמי ניסוך איקרי, דכתיב ישו יין נסיכם, ע"כ, והשתא לדעת התוס' קשה טובא מאי פריך ואימא כמים הנשפכין לע"ז, הא מים הנשפכין לע"ז מן התורה מותרים בהנאה, כיון נסך ותקרובת ע"ז, וא"כ אפילו נימא דמים הנשפכין לע"ז קאמר, הא גלי קרא דדם מותר בהנאה, מדאיתקיש להו דמותריס הנאה, וע"ש בתור"ה ואימא ובהרב חרושי הלכות [מהרש"א] שם, אכן ע"פ האמור ניחא, דמעולם לא כתבו התוס' דתקרובת ע"ז מותר בהנאה מן התורה אלא משום דס"ל דהלכה כחזקיה וכדעת הרא"ש, אבל לר' אבהו ה"ג דס"ל דאסור מן התורה מקרא דפן תכרות, וא"כ מקרא דלא תאכל כל תועבה, וא"כ בפרק כל שעה דקאי התם אליבא דר' אבהו, פריך שפיר ואימא כמים הנשפכין לע"ז, דאסור מן התורה אליבא דר' אבהו.

ובהכי אפשר ליישב גם כן מאי דק"ל תו לדעת התוס' דתקרובת ע"ז מותר בהנאה מן התורה, מהא דגרסינן בע"ז פרק ר' ישמעאל דף ג"ב ע"א, בעא מיניה ריו"ח מר' ינאי, תקרובת ע"ז של אוכלים מי מהניא להו ביטול לטהורינהו מטומאה או לא וכו', ותיבעי ליה ע"ז גופיה, ע"ז גופיה לא מיבעיא ליה, כיון דאיסורא בטיל טומאה נמי בטיל, כי קמיבעיא ליה תקרובת ע"ז מאי, כיון דאיסורא לא בטיל כדרב גידל טומאה נמי לא בטיל, או דילמא איסורא דאורייתא לא בטיל, טומאה דרבנן בטיל, ע"כ, הרי בהדיא דתקרובת עבודה זרה אסור בהנאה מן התורה, מדקאמר איסורא דאורייתא לא בטיל, וליכא למימר דאיסורא דאורייתא דקאמר איסורא אכילה קאי דאסור מה"ת, דא"כ אדמיבעיא ליה בטומאה דרבנן תיבעי ליה בתקרובת ע"ז אי מהני ליה ביטול לענין היתר הנאה, מי אמרינן כי היכי דאיסור אכילה לא בטיל ה"ג איסור הנאה, או דילמא איסור אכילה דאורייתא לא בטיל איסור הנאה דרבנן בטיל, ותו דבהדיא אמרינן התם דף ג' ע"א גבי ההיא דבי ינאי מלכא חרוב וכו', איכא רבנן דפרשי וכו', מ"ט דמאן דפריש, ס"ל כי הא דרב גידל, דאמר מנין לתקרובת ע"ז שאין לה ביטול וכו', הרי דהתם לענין הנאה קאי, ואפ"ה קאמר דאין לו ביטול מדרב גידל, אכן על פי מ"ש אפשר דריו"ח ס"ל כר' אבהו, ומש"ה ס"ל דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מן התורה, אבל התוס' ז"ל ס"ל דהלכה כחזקיה נגד ר' אבהו, כמ"ש הרא"ש, ומשום הכי ס"ל דמותר בהנאה.

כך היה נראה ליישב דבריהם ז"ל, אך מאי דקשה לפי דרך זה הוא מההיא דפרכינן התם בפרק כל שעה דף כ"ג ע"ב, מיכדי אותבינהו כל הני קראי וכו' מאי בינייהו, איכא בינייהו חולין שנשחטו בעזרה וכו', והשתא לפי זה קשה דאמאי לא משני דאיכא בינייהו תקרובת ע"ז, דלר' אבהו אסור בהנאה מן התורה ולחזקיה מדרבנן, אם לא שנאמר דאה"נ, וחדא מינייהו נקט, וכבר התוס' ד"ה מאי בינייהו הקשו דאמאי לא קאמר דאיכא בינייהו חמץ נוקשה וחמץ ע"ז תערובת, יע"ש.

מיהו אכתי קשה מ"ש במרובה וז"ל, משמע דאי הוי מדרבנן חשיב דידיה שפיר, ומתוך כך היה נראה לדקדק דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא, מדקאמר לעיל ור"מ שוחט לע"ז אמאי מחייב, כיון דשחטה פורתא וכו', ואי דרבנן חשיב שפיר דמרא וכו', יעויין שם, והשתא כפי מ"ש דלר' אבהו ודאי אסור מן התורה, ועד כאן לא נסתפקו אלא אליבא דחזקיה, קשה

אצטריך לר' ישמעאל [חולין קט"ו ע"ב] תלתא קראי גבי בשר בחלב, תיפול מקרא דלא תאכל כל תועבה, ע"ש, הן אמת שקושיא זו קשה ג"כ אההיא דגרסינן בע"ז בפרק אין מעמידין דף כ"ט ע"ב, יין מנ"ל, דאמר קרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישו יין נסיכם, וזבח גופיה מנ"ל, דכתיב ויצמדו לבעל פעור וכו', והשתא קשה דאמאי הוצרך לאתויי מדברי קבלה, תיפול מקרא דלא תאכל כל תועבה, ואפשר לומר דכי בעי תלמודא התם זבח גופיה מנא לן, לא בעי אלא לחזקיה, דס"ל דלא תאכל איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע, ולר' אבהו ה"ג דנפק"ל מקרא דלא תאכל כל תועבה, אכן דברי התוס' דפרק מרובה קשים, וצריך לומר דהתוס' בפרק מרובה ס"ל כאית ספרים דגרסי שכתבו בפרק כסוי הדם.

אך אכתי קשה דתיפוק ליה דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא, מדכתיב פרשת כי תשא [ל"ד, ט"ו] פן תכרות כרית ליושב הארץ וקרא לך ואכלת מזבחך, שהרי קי"ל [מנחות ל"ו ע"ב] דהשמר פן ואל אינו אלא ל"ת, וכן כתב הרמב"ן ז"ל בהשגותיו על רבינו בספר המצות [לאוין] מצוה קצ"ד, דעל תקרובת ע"ז לוקה מן התורה מהך קרא דפן תכרות, וכיון שכן הו"ל כאילו כתיב בהדיא לא תאכל, דקי"ל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, ובשלמא אההיא דפרק אין מעמידין דבעי זבח גופא מנא לן, איכא למימר דאליבא דחזקיה קא בעי, כמ"ש לעיל, וכן ראיתי בספר ג"ב מצות ק"ב דף קמ"ז עמוד ג', שהוקשה לו כן אפשר דשמעתא דהתם, ותירץ דאליבא דחזקיה קא בעי, אכן לדברי התוס' שכתבו דאינו אסור בהנאה מדאורייתא קשה, שהרי קי"ל כר' אבהו, ולכן היה נ"ל דהתוס' בפרק מרובה ס"ל כשיטת הרא"ש שכתב בפרק גיד הנשה [אות י"ז] דהלכה כחזקיה, משום דהלכה כחזקיה אפילו נגד ריו"ח, כ"ש ר' אבהו תלמידו של ריו"ח, ודקדק כן מדברי הר"ף ג"כ, יע"ש, וא"כ מש"ה הוא דס"ל דאינו אסור בהנאה מדאורייתא, אבל לר' אבהו ה"ג דאסור בהנאה מקרא דפן תכרות. ואי קשיא לך אכתי אמאי הוצרכו להביא ראיה דתקרובת ע"ז אסור באכילה מדאורייתא מאותה סוגיא דפרק מרובה, תיפול מקרא דפן תכרות דבאכילה מיהא אסור לכ"ע, י"ל דאי מקרא דפן תכרות הו"א דמאי דכתיב וקרא לך ואכלת מזבחך, עיקר הקפידא לאו אעצם אכילה היא, אלא אולקחת מבנותיו לבניך דכתיב בתריה, דע"י אכילה יבא לקחת מבנותיו, ואי מקרא דויצמדו לבעל פעור, הו"א דאינו אלא אסמכתא בעלמא, כמ"ש הרשב"א ז"ל [הנ"ל], אמנם לפי האמת שהכריחו מסוגיא דפרק מרובה דאיסור אכילה הו"א מדאורייתא, וקרא דויצמדו לבעל פעור דרשא גמורה הוי, גילוי מילתא היא דמאי דכתיב וקרא לך ואכלת מזבחך אפן דכתיב ברישא קא מיהדר, והו"ל כאילו כתיב בהדיא פן יקרא לך ואכלת מזבחך, א"כ לר' אבהו ה"ג דאסור בהנאה מדאורייתא מקרא דפן תכרות. ובהכי אין צורך למ"ש לעיל דהתוס' דפרק מרובה סבירא להו כאית ספרים דגרסי שכתבו בפרק כסוי הדם, אלא אפילו ס"ל כפירוש רש"י שם (אריש) [או כיש] ספרים, אפ"ה ס"ל דמותר בהנאה מדאורייתא, משום דס"ל דהלכה כחזקיה, ואה"ג דלר' אבהו אסור בהנאה משום קרא דלא תאכל כל תועבה.

ועל פי זה אשכחנא פתרי מאי דק"ל טובא לדעת התוס' דס"ל דתקרובת ע"ז אינו אסור אלא מדרבנן, מההיא דגרסינן בפרק כל שעה דף כ"ב ע"א, והרי דם, דרחמנא אמר לא תאכל

ודאי שדעתו ז"ל, דאע"ג דנפק"ל מקרא דלא ידבק בידך מאומה, דויאכלו זבחי מתים אינו אלא גילוי מילתא בעלמא דקרא דלא ידבק בידך מאומה מיירי נמי בתקרובת ע"ז, דכיון דנפק"ל מהקישא דמת דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא, מסתמא ודאי דהיינו מקרא דלא ידבק, ועיין בהפ"ח ז"ל שם. ויש לי מן התימה על הרב מ"מ ז"ל, שכתב בהלכות אבל פרק י"ד דין כ"א שדעת רבינו דמת אינו אסור אלא מדרבנן, ואע"ג דנפק"ל [ע"ז כ"ט ע"ב] מג"ש דשם שם, אינו אלא אסמכתא בעלמא, יע"ש, וכפי דבריו דתקרובת ע"ז דאסור בהנאה מדאיתקש למת, כדאיתא בפרק אין מעמידין [כ"ט ע"ב], ע"כ דאינו אלא אסמכתא בעלמא ומדרבנן, שהרי מת גופיה אינו אלא מדרבנן וכדעת התוס', וא"כ קשה איך כתב רבינו דהנהנה מתקרובת ע"ז לוקה שתיים, וצ"ע.

ורבינו ז"ל בספר המצות [לאוין] מצוה קצ"ד כתב שישן נסך אסור מדאורייתא, וראיה על זה דאמרינן בע"ז [ע"ג ע"ב], ריו"ח ור"ל דאמרי תרוייהו כל איסורים שבתורה בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך דבעי במשהו, וזה ראה מבוארת דאסור מן התורה, עכ"ל, וכונתו מדהחמירו חכמים לאוסרו במשהו, ואם היה איסורו מדרבנן לא היו מחמירים כל כך לאוסרו, וכתב עליו הרמב"ן ז"ל, לא הבנתי ראה זו, שהרי אפילו סתם יינם במשהו, ומאמרם זה חוץ מטבל ויין נסך יכולו אפילו סתם יינם, וכן כתב הרב בעצמו בחבורו הגדול, עכ"ל, יע"ש, וראיתי להרב מגילת אסתר ז"ל [אות ד'] ז"ל, אני לא ראיתי לו זה הדעת שם, אבל אדרבה כתב בריש פרק י"א מהלכות מאכלות אסורות [ה"ג], השותה מסתם יינם רביעית מכין אותו מכת מרדות, הרי שלא כתב שסתם יינם במשהו, אלו דבריו, יע"ש, והן דברים תמוהים, שמ"ש רבינו השותה מסתם יינם רביעית היינו דוקא לענין מכת מרדות, אבל מ"מ מודה הוא ז"ל דאיסורא מיהא איכא אפילו במשהו, וזה מבואר ממ"ש בפרק ט"ז מהלכות הנזכרות הלכה כ"ט ז"ל, נתערב סתם יינם ביין הרי זה אסור בכל שהוא בשתייה וכו', הרי מבואר דאפילו בסתם יינם ס"ל ז"ל דאסור במשהו, והיינו דק"ל להרמב"ן ז"ל, וזה פשוט.

וישמעתי מקשים משם הרב המובהק כמה"ר ר' יצחק בכר דוד ז"ל, שהקשה לדעת רבינו ולדעת הרמב"ן ז"ל שדחה ראית רבינו וכתב דאפשר לומר דיין נסך דרבנן, מההיא דגרסינן בהוריות דף י"א ע"א, ת"ר, אכל חלב, זהו מומר, ואיהו מומר, אוכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים ושותה יין נסך, ריו"ס בר' יהודה אומר אף הלובש כלאים, ופרכינן מאי בינייהו, איכא בינייהו כלאים דרבנן, ת"ק סבר דאורייתא הוי מומר, דרבנן לא הוי מומר, וריו"ס בר' יהודה סבר כיון דכלאים מפרסם איסורא אפילו בדרבנן הוי מומר, הרי בהדיא שישן נסך דאורייתא, שהרי לת"ק דוקא באיסורא דאורייתא הוי מומר, אבל באיסורא דרבנן לא הוי מומר, וחשיב בהדייהו יין נסך (מ"ה), ולע"ד נראה

קובץ מפרשים

(מה) מ"ש קושיא בשם הגאון מוה"ר בכר דוד בעל ספר דברי אמת מהוריות דף י"א, מאד תמהני על הגאון ועל המחבר, רבין להרמב"ם ובין להרמב"ן שניהם מודים דין נסך אסור מן התורה עכ"פ משום תקרובת ע"ז, רק התוס' יחיד דברך זה דאינו רק מדרבנן, אבל כלם סוברים דמדאורייתא הוא, וכן כתב ספר התנוך [מצוה ק"א] בהדיא, וא"כ עכ"פ שפיר אסור מן התורה משום תקרובת ע"ז, ולשיטת התוס' דס"ל דאינו רק מדרבנן, הן באמת יסבירו דין נסך אסור מקרא דישתו יין נסכים, אבל להרמב"ם אין מזה ראייה, וגם על הרמב"ן אין קושיא, דהם ס"ל דתקרובת ע"ז אסור מן התורה, ודוק, ועיין פסחים דף כ"ב ע"א, האי יין נסך מקרי, דכתיב ישתו יין נסכים, ודוק, ועיין רש"י בחולין דף ה' ע"א, ובשאלתנו פרשת האזינו [שאלתא קט"ב]. ועיין טעם המלך כאן, מ"ש ליישב קושיית מהר"ש"א פסחים כ"ב, ולא דק, דקושיית התוס' הוא על מים המתנסכים ע"ג המזבח דפריך התוס' לעיל מגיה, וע"ז טובב הולך דברי מהר"ש"א, וכוז אין מקום למה שכתב. (הגהות פרי"ש נפגוון)

דמאי ראייה מייתי מההיא דפריך אר"מ שוחט לע"ז וכו', הא ר"מ כר' אבא ס"ל, וכמ"ש התוס' פרק כל שעה דף כ"ב ע"א ד"ה ור"ש ז"ל, דלכאורה חזקיה לא אתי כר"מ, דלר"מ פשיטא לן לעיל מדאצטריך למשרי נבלה דכל איסורים אסורים בהנאה וכו', יעויין שם, ומש"ה פריך התם שפיר דלר"מ שוחט לע"ז אמאי מיחייב, דלדידיה ע"כ תקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא, כמ"ש. ואפשר דהתוס' במרובה ס"ל כדעת רש"י, שכתב שם דף כ"ב ע"ב ד"ה למאי הלכתא דחזקיה אתי נמי כר"מ, יע"ש, וגם בפרק כל שעה לא כתבו אלא דלכאורה לא אתי וכו', משמע דלא פסיקא להו מילתא, דאיכא למימר כפירוש רש"י ז"ל, ואם כן היינו דמייתי ראייה מדפריך ור"מ וכו', ואם איתא לא הו"ל לתלמודא להקשות בפשיטות, והו"ל ל הניתא לחזקיה אלא לרבי אבהו מאי איכא למימר. כל זה כתבתי ליישב דבריהם, עם שהוא קצת דוחק, דכל כי האי היה להם לפרש דלרבי אבהו אסור מן התורה, ולא למסתם סתומי.

ועוד אפשר ליישב ההיא דפרק כל שעה, דודאי מ"ש התוספות ז"ל דתקרובת ע"ז מותר בהנאה מטעמא דלאכילה דכתיבא בהדיא איתקוש ולא להנאה, לאו אליבא דכ"ע היא, ובפולוגתא איתמר, שהרי כתבו התוס' פ"ק דחולין דף י"ג ע"ב ד"ה תקרובת ע"ז, דלענין טומאה הוא דפליגי רבנן אר' יהודה בן בתירא, דרבנן ס"ל דדוקא לענין איסור אכילה דכתיבא בהדיא איתקוש, אבל לענין טומאה דלא כתיבא בהדיא לא, וריב"ב ס"ל דלגמרי מקיש למת וטומאת אהל מדאורייתא, וא"כ משמע ודאי דלרבי"ב דס"ל דטומאת אהל נמי מדאורייתא, משום דס"ל דמקשינן למת לגמרי, אע"ג דלא כתיבא, ה"נ איסורילי הנאה דתקרובת ע"ז דאורייתא לגמרי מקשינן, וא"כ איכא למימר דכי פריך התם אילימא כמים הנשפכין לע"ז, למאן דס"ל דהוא מדאורייתא דהיינו ריב"ב קא פריך, וההיא דפרק ר' ישמעאל י"ל דה"ק, איסורא דעיקרו מדאורייתא, דבע"ז גופה אסורה מדאורייתא אפילו בהנאה, החמירו רבנן בתקרובת ע"ז, טומאה דעיקרה מדרבנן לא החמירו, כן ג"ל.

ושוב מצאתי (בחידושי הרשב"א) [בתוס' הרא"ש] ז"ל למסכת סנהדרין מכת"י פרק נגמר הדין, דפירש אההיא דאמרינן התם [מ"ח ע"א] משמשים ממשמשים גמרינן, כתב ז"ל, ותימה ועורו של מת מי גרע מתכריכין, דאמרינן בפרק העור והרוטב [קכ"ב ע"א] דבר תורה עור האדם טהור וכו', ובכל דוכתא משמע דאיכא איסורא דאורייתא, דתקרובת ע"ז ילפינן ממת, ובפרק ר' ישמעאל אמרינן גבי תקרובת ע"ז דאיסורא מדאורייתא לא בטיל וכו', יע"ש, הנה מבואר שדעתו ז"ל דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא מראה שהביא מפרק ר' ישמעאל, ומן התימה עליו, דבפרק האיש מקדש משמע שהסכימה דעתו לדעת התוס' דאינו אסור אלא מדרבנן, ודוק.

ודעת רבינו ז"ל בפ"ז מהלכות ע"ז דין ב', דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאורייתא ולוקה שתיים, יע"ש, ונראה

מעשה חושב

ר"ח איסור הנאה דתקרובת ע"ז דאורייתא לגמרי מקשינן וא"כ וכו' דהיינו ריב"ב וכו'. תמהני דלכתי מה הועיל מה ליישב מאי דקשה להא שרש"ב"א בחידושי לקדושין הביא ראייה מהתוספתא דהמקדש ב"ן נסך וכו' אינה מקודשת להאי דינא דהמקדש נאיסורי הנאה דכתיבה אינה מקודשת, דמאי ראייה היא, דדילמא התוספתא אמר כתיב"ב או כר' מאיר דס"ל כר' אבהו.

נסיכס, אבל להרמב"ם אין מזה ראייה, וגם על הרמב"ן אין קושיא, דהם ס"ל דתקרובת ע"ז אסור מן התורה, ודוק, ועיין פסחים דף כ"ב ע"א, האי יין נסך מקרי, דכתיב ישתו יין נסכים, ודוק, ועיין רש"י בחולין דף ה' ע"א, ובשאלתנו פרשת האזינו [שאלתא קט"ב]. ועיין טעם המלך כאן, מ"ש ליישב קושיית מהר"ש"א פסחים כ"ב, ולא דק, דקושיית התוס' הוא על מים המתנסכים ע"ג המזבח דפריך התוס' לעיל מגיה, וע"ז טובב הולך דברי מהר"ש"א, וכוז אין מקום למה שכתב. (הגהות פרי"ש נפגוון)

דיפרק אין מעמידן דף כ"ו ע"ב ד"ה וחד, שכתבו דנבלה דקתני
בברייתא מיירי במתה מחמת חולי, וטרפה שנשברה מפרקתה,
שמתה והולכת, אבל בנבלה מחמת הסכין לא הוי קרוי מין
בסתמא, דשמא אכלה לתיאבון, שהיא טובה לאכול, יע"ש,
צ"ל ע"כ דלא הוי גרסי יין נסך, דאם לא כן תיקשי יין נסך
אמאי חשיב סתמא מין, דשמא שותה הוא לתיאבון, כיון שטוב
הוא לשתות, האמנם מרבירי התוס' דסוף פרק פסולי המוקדשין
[שם ד"ה ויין] מבואר דהווי גרסי לה, שהקשו שם כקושיית הרב
בעל באר שבע, ותירצו דמ"מ לא חשיב נפש קצה בו, ועוד
דהכא מסקינן ע"י תערובות, יע"ש, ומהתימה על הרב באר
שבע איך אישתמיט מיניה, ודוק, ומיהו מההיא דפריך בפרק
כל שעה ואימא כמים הנשפכין לע"ז, מוכח בהדיא דין נסך
אסור מדאורייתא, ומה שתירצנו לדעת התוס' לא יגהה מזור
ליישב לדעת רבינו וכמובן, וצ"ע.²

מעם המלך

שכן בשרפה, ותירצו היא גופא נילף, ותינת בב"ח, אבל הכא גבי ע"ז
דילפינן מקרא דטעון גניזה ולא שרפה, ל"ש למימר היא גופא נילף, ואולם
זה ליתא, תינת ע"ז שעבדו ישראל, ע"ז שעבדו גוי דהוא בשרפה דכתיב
ואשריהם תשרפון באש מאי איכא למימר, א"כ הרי נילף מניה ע"ז של גוי,
ושוב ממילא גם ע"ז של ישראל אסור בהנאה, דכן צריך למימר לענין
בב"ח גופא, דאל"כ בב"ח שבשלו גוי מנין לאיסי בן יהודה לאסור, דהא
לא נעבד בו עבירה, דהא הגוי אינו מצווה על לא תבשל גדי בחלב אמו,
וע"כ כיון דילפינן בב"ח שבשלו ישראל, ה"ה בב"ח שבשלו גוי, וא"כ הינן
אם ילפינן ע"ז של גוי ה"ה נמי של ישראל, ואין לפקפק, וא"כ הדרן
לדברינן, לדעת תוספות ורשב"א נימא תקרובת ע"ז תוכית, שאסור באכילה
ומותר בהנאה, ואולם לפי דברי רבינו המחבר פה בהאי ענינא, דרוצה לומר
דדעת תוס' והרשב"א בפלוגתא איתמר, והיינו בפלוגתא דר' יהודה בן
בתירא ורבנן (ע"ז ל"ב ע"ב) וחולין (י"ג ע"ב), דריב"ב דס"ל תקרובת ע"ז
מטמא באוהל כמת, והיינו דמקיש למת, מה מת מטמא אף ע"ז מטמא,
דכתיב ויצמדו לבעל וכו', ורבנן דפליגי על ריב"ב כתבו התוס' בחולין (י"ג
ע"ב) בד"ה תקרובת היינו טעמייהו דס"ל אכילה דכתיב בהדיא אתקיש,
טומאה דלא כתיב בהדיא לא איתקש, וריב"ב סובר דלכל מילי דמת
איתקש, ע"ש היטב בתוס', וא"כ תוס' דכתבו במרובה דרק לאכילה אתקוש
ולא להנאה, היינו נמי לרבנן דרבי יהודה בן בתירא, אבל לריב"ב הרי הוא
סובר דאפילו לטומאה איתקש, דלא רמו בקרא כלל (אלא) [דלא] לכולא
איתקש, כמו כל היקש שאין למחצה, ודברים נכונים בפי רבינו המחבר
וראויין למי שאמרן, ולפי"ל ל"ק נמי על איסי בן יהודה הקושיא ראשונה
שהקשינו לדעת הרשב"א ותוס', נימא תקרובת ע"ז תוכית, שאסור באכילה
ומותר בהנאה, דאיסי בן יהודה כר"י בן בתירא סבירא ליה, ואמת תקרובת
ע"ז אסור נמי בהנאה מכת ההיקש, ורשב"א והתוס' אליבא דרבנן דק"ל
כותייהו, וא"ת אכתי קשה קושיא שניה, אף לרבנן דריב"ב, ניהו דמהיקש
ליכא למילף, דאכילה לכד אתקוש, נילף הנאה מק"ו דאיסי בן יהודה, וי"ל
דהנה כבר יצרנו בתחלת הצעותינו דברי תוס' ב"ה חרא, דהקשו מיד
כשאמר חמץ בפסח יוכיח נפרוך מה להנך שכן גדולי קרקע, ותירצו שני
תירוצים, חרא דמתחלה היה יכול לומר חמץ בפסח וכלאי הכרם יוכיח,
דהוי להו תלתא, ועוד דהוי מצי למימר תקרובת ע"ז יוכיח, ע"כ, ואמרנו
לעיל בתחלת דברינן, דע"כ הרשב"א ותוס' ס"ל כתירוצא קמא, דאי
כתירוצא בתרא ס"ל ולא כתירוצא קמא, ולא קשיא הא מוכח לפ"ז דס"ל
לאיסי בן יהודה תקרובת ע"ז דאורייתא, הא זה פירקנו דבאמת איסי בן
יהודה הכי ס"ל, ול"ק על הרשב"א, וזה ד"ל דאיסי בן יהודה כריב"ב ס"ל,
(ול"ק לפ"ז מה לתקרובת ע"ז שכן מטמא, ופרוקא של תוס' לא שייך,
שטומאת ע"ז רק דרבנן, הא לריב"ב טומאת תקרובת ע"ז דאורייתא, עיין
במהרש"א שכתב רק לרווחא דמילתא כתבו תוס' זאת, דאף אם תקרובת
ע"ז דאורייתא נמי איכא למימר תקרובת ע"ז תוכית, ול"ק מה לע"ז שכן
מטמא, דהר דנא, ערלה וחמץ יוכיחו, ע"ש במהרש"א), ולפי"ז לא קשה
קושייתנו נילף תקרובת ע"ז מערלה, ומה ערלה שלא נעבדה וכו', ע"ז לא
כ"ש, נימא מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, ואי נימא חמץ
בפסח יוכיח, איכא למיפרך מה לערלה וחמץ בפסח שכן גדולי קרקע,
והשתא ליכא למימר תקרובת ע"ז תוכית, דהא על תקרובת ע"ז אנו דנין,
דוק חריף, אמנם אחר העיון ראיית דאכתי יש לפקפק, הא אנן פסקינן
דכב"ח אסור בהנאה מדכתיב ג' פעמים לא תבשל, ועיין בטור י"ד סימן

ליישב ולומר, דמאי דפליגי ת"ק וריו"ס בריהודה בכלאים היינו
דוקא במומר לתיאבון, וכדאמרין התם מאי קאמר, הכי קאמר,
אכל חלב לתיאבון הרי זה מומר, להכעיס הרי זה צדוקי, ואיזהו
מומר שסתמו צדוקי, זה האוכל נבלות וכו', ובמומר לתיאבון
הוא דס"ל לת"ק דברבנן לא הוי מומר, אבל במומר להכעיס
אפילו דברבנן הוי מומר, והילכך ביין נסך כיון דסתמא להכעיס,
אפילו דברבנן הוי מומר, כן נ"ל. ושוב ראיתי להרב באר שבע
שם [הוריות י"א ע"א ד"ה אוכל נבלה] שהקשה בסוגית הגמ'
דיין נסך ודאי לא הוי נפשו של אדם קצה בה, מדאמרין סוף
פרק פסולי המוקדשין [בכורות ל"ז ע"א], ואלו הן דברים
שהנפש קצה בהן, ונבילות וטריפות וכו', ואלו הן דברים שאין
הנפש קצה בהן, טבלים ויין נסך, וא"כ למה הוי סתם מין,
והתוס' בפרק אין מעמידים הביאו הך ברייתא ולא הזכירו ושתה
יין נסך, ואולי טעות סופר הוא, עכ"ד. והן אמת שמדברי התוס'

ג גם אנכי תהלות לאל עמדותי בהאי ענינא, ורוב הדברים היו אתי כדברי
הרב המחבר, ואולם בקעה אחת מצאתי ממה שלא דבר ממנו המחבר,
ואשר הקשיתי קושיא עצומה על דברי תוס' במרובה מהא דאמרין בחולין
(קט"ו ע"ב), תניא איסי בן יהודה אומר, מנין לבשר בחלב שהוא אסור
באכילה, נאמר כאן כי עם קרוש, ונאמר להלן וכו', מה וכו', הנאה מנין,
אמרת ק"ו, ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה, בשר בחלב
שנעבדה בו עבירה אינו דין שאסור בהנאה, מה לערלה וכו', עד כלאי
הכרם יוכיח, והנה כתבו תוס' שם (קט"ו ע"א) ד"ה חרא, וא"ת א"כ מיד
כשאמר חמץ בפסח יוכיח נפרוך מה להנך שכן גדולי קרקע, וי"ל דמתחלה
היה יכול לומר חמץ בפסח וכלאי הכרם יוכיחו, דהוי להו תלתא, ועוד דהוי
מצי למימר בשר תקרובת ע"ז תוכית, וכ"ת וכו', ע"ש במהרש"א, והנה
ודאי מתירוצא בתרא דתוס' מוכח דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מן התורה,
ואולם לא קשה מזה להרשב"א ותוס' במרובה, ד"ל דס"ל כתירוצא קמא
של תוס' הכא שעמדנו עליו, אבל אי קשיא הא קשיא לדידהו דתקרובת ע"ז
מותר בהנאה מן התורה, א"כ מופרך תחלת דין של איסי בן יהודה, דנימא
בתחלת דין כשאמר מה ערלה שלא נעבדה בו עבירה וכו' בשר בחלב וכו',
נימא תקרובת ע"ז תוכית, שנעבדה בו עבירה ואסור באכילה, (כמו שכתבו
תוס' ב"ק דאכילה ודאי דאורייתא), ומותר בהנאה, וכי תימא היא גופא
נילף מערלה, מה ערלה שלא נעבדה וכו' תקרובת ע"ז שנעבדה בו עבירה
לא כ"ש, א"כ לפ"ז הא אית לן ילפותא דתקרובת ע"ז אסור בהנאה, ואין
אנכי יודע מי הוא החולק על איסי בן יהודה בהאי ק"ו, ואף שר"ש שם
בחולין (קט"ו ע"א) חולק על איסי בן יהודה וסובר בשר בחלב מותר
בהנאה ולא יליף האי ק"ו, היינו טעמיה דר"ש כדכתבו שם בתוס' ד"ה מה
להלן, דאיהו ס"ל אין ג"ש למחצה, (וכמו שילפינן הג"ש), וכמו דילפינן
מניה איסור אכילה ה"נ ילפינן מניה היתר הנאה, עיין שם היטב, כל זה
לענין בב"ח, אבל לענין תקרובת ע"ז מאי איכא למימר, והק"ו עצמו מוכח
וקיים, ואם תקשה לפ"ז קשיא נמי לדין על הש"ס בע"ז (כ"ט ע"ב),
דהקשה וזבח גופא מנא לן, או על רבה בר אבוה עצמו דהקשה יין נסך
מנא לן, מרוע לא למדן מהאי ק"ו דאיסי בן יהודה, ולמאי צריך כלל
ההיקש, זה ליתא, דכל זמן דלא ידעינן איסור אכילה מקרא אחרנא ליכא
למילף מהאי ק"ו, כמו שהעלה הש"ס בחולין [קט"ו ע"ב], דיש לומר חורש
בשור וחמור יוכיח, שנעבד בו עבירה ומותר בהנאה, אבל השתא דידעינן
איסור אכילה מקרא אחרנא, אמרינן מה לחורש בשור וחמור שכן מותר
באכילה, וא"כ לפ"ז צריכין ההיקש עכ"פ לענין אכילה, ואף דהשתא
דידעינן איסור אכילה באמת הנאה נפקא לן מק"ו דאיסי בן יהודה, מ"מ
אפוכי מטרותא למה לן, ונקט הש"ס האי הקישא לענין הנאה נמי, כיון
דאצטרין הש"ס להביא האי הקישא לענין אכילה, ילפינן מניה כולא,
דלכולא איתקש בין לאכילה בין להנאה, וכל זה לדין, אבל לדעת הני
אירות דאמרו דרק אכילה ילפינן מההיקש, ולא הנאה, (והא דהביא הש"ס
לענין הנאה רק אסמכתא, ועיין בהגהת מל"מ פ"ה מהלכות יסודי התורה
ה"ח במל"מ ד"ה עור כתבו תוס'), קשיא טובא, נהי דלא ילפינן מההיקש
רק לאכילה, מ"מ השתא דידעינן איסור אכילה מההיקש, תיפוק ליה איסור
הנאה מק"ו, וא"ת דאיכא למיפרך מה לתקרובת ע"ז שכן בישראל אינה
כשריפה, כדאמר הש"ס בע"ז (ג"ב ע"א) מנין לע"ז של ישראל שטעונה
גניזה שנאמר ושם כסתו, וכן כתב הרמב"ם (פ"ח מהלכות ע"ז הלכה ט'),
וכמ"ש התוס' בחולין [קט"ו ע"ב] ד"ה כלאי הכרם, דהקשו מה לערלה

סימן ה

והתוספות ז"ל כתבו שם דמיך כאלו חזק בפסם ימים אם
 היה פריך מה לערלה וחזק בפסם שכן גדולי קרקע שם לא
 היה יכול לומר כלאו הכרם יוכים מיכו יכול לומר בשר-תקרוצת
 ע"ז תוכיה אף לא יאמר אף לא יאמר כדברי הרשב"א בשם
 החוסר בקל. ומומר של אישי בן יסודם ים לו פרטא דברי
 תקרוצת ע"ז יוכים דעבדה זו עבירה ואסורה באכילה ומומר
 בהנאה ואם חומר הוא גופה נילף בק"ו כרי ינאל לו
 אסור הנאה מן החורס לאישי ו' יסודם ומאישי ו' יסודם שמוע
 לרבנן:

ראיתי להחוס' ז"ל פרק מרובס דף ע"ב ע"ב נספקו אי
 תקרוצת ע"ז אסורה בהנאה מן החורס או דילמ' דוקא
 באכילה אסור מן החורס אבל בהנאה אינו אסור אלא
 מדרבנן ומ"ס פרק אין מעמידין דף כ"ט דהוקם זבח למה
 לאכילה איחיקים דבר חורס. ולהנאה מדרבנן וראיתי שדבר זה
 מחלוקתן של רש"מים הוא אי אסור בהנאה מן החורס אי לא
 והנה דעת הרמב"ן בהשגותיו על הרמב"ן במין המע' שחקרוז'
 ע"ז אסורה בהנאה מרין חורס וכן דעת הר"טב"א בחידושו
 לקידושין דף ר"א ור"ח בחו' בע"ז דף י"ב מספקא ליב אי לוקם
 או לא אבל לענין איסורא מודה דאסור וזמ' מילין פ' כל שבשר
 משמע מן חורס' דס"ל דאף הנאה אסור מן החורס והנה
 הרמב"ם בבב' ע"ז דליקא על תקרוצת ע"ז שיש אחד מהם
 לא ידבק בידך וא' מהם לא תצא חובבם אל ביתך: אבל
 ראיתי להרשב"א בשיטתו לקידושין דף כ"ה גבי מילין ששטמו
 בעורס ס"ל דתקרוצת ע"ז אינה אסורה בהנאה כי אם מדרבנן
 וביבא כן מהם החו' והם הביאו ג"כ שטמ י"א בין באכילה
 בין בהנאה תקרוצת ע"ז אינה אסורה אלא מדרבנן (ויכר
 הרשב"א הכה על מי שסידר דבאכיל' מותר מן החורס מפ'
 השטמ דף מ' ומפ' מרובס וראיות אלו הביאו הרמב"ן במלכות
 יין נסך וב"כ קשה לי מ"ס בח' הוריות האביא לקמן ומ"ס הרב
 בעל נדר שבע על מ' הוריות דבריו תמוהין דרש לעקיד דברי
 החלמוד ולבגים הספר והלא בחיפפתא דע"ז ק' שמים ואישיחמיט
 ליה דברי החוס' דכ"ף פרק כל פסולי המוקדשין גס מ"ס מפ"ק
 דמילין שאמרו שם דמומר חיי מוסך את סין ולא האמה יין
 נסך דבר ה' - בפיכה אמת אבל לא מפי זה נשבע החלמוד
 והדברי עמיק' כי הרשב"א סידר כן בח"ס דף ט' אלא בהר"ס
 סוגר וכן הר"ן ריש פ"ק דמילין דהשואה לעבירה א' להכעיס
 מין חו' ולעתה הר"ן פ' אין מעמידין הרי"ף והרמב"ם קיימי
 בשיטתו ו' ומ"ס הרמב"ם ה' גזילה ואבדה פרק י"א ואל שאשים
 דבב"ב הרב פרי מואר שרשם לשבש הספרים של הרמב"ם
 ואישיחמיט ליה דברי הר"ם ה' גזילה אלא שליעת הר"ס והר"ן
 והר"ף והרמב"ם ז"ל שפסקו דהשייח להכעיס בעבירה אחד
 דהו' מין סוגיא דרפ"ק דמילין שאמרו דיקא משמע לע"ז ולא
 משואה לעבירה א' הייטעמא שיחזרו בהשיב ולפיכך מקבלין
 מהם ומ"ס הרמב"ם ה' מעבדה הקרנות פ"ג ולדברי הרשב"א
 בהשגות בבית קשה דהו' לו לאתמוכי מזרייתא דמס' ולא
 כלסם ולדברי הרב בעל נדר שבע מה שבע בהגיה הוחס יין
 נסך חיקטי ליה חסום אוכל ובלות להכעיס וכבר כתב רבינו
 חס הובא דבריו בשלטי הגבירים מ' עכ"ח):

ואנא זעירא אדון לפיכסם בקרקע חסא שרי כפר' כל שעה
 דף כ"ב קשה לרבי אבסו שאמר כל מקום שנאמר לא
 תאכל לא תאכלי א' איסור אכילה וא' איסור הנאה וכרי דס
 דרשומא אחר לא תאכל דס ומותר בהנאה ותירני שאני דס
 דליחקש למים דכתיב לא תאכלי על הארץ תשפכו מים
 ואימא מים השפכין לפי ע"ז הם יוסך חיקרי ואי תקרוצת
 ע"ז אינה אסורה בהנאה כי אם מדרבנן מאי חוקשם אלא דאי
 פשיטא ליה לחלמודא דתקרוצת ע"ז אסורה בהנאה מן החורס
 ולפיכך קשה ואימא מים השפכין לפי ע"ז ואשמעינן מהכא
 דבין באכיל' ובין בהנאה אסור מן החורס שלא דעתה הרשב"א
 מהם החו' וסיס חפשיים: ועוד ראיה מדאמרו פר' רבי ישמעאל
 דף כ"ב דתקרוצת ע"ז אין לה ציטול דכתוב ויאכלו חמשי מחים
 מה מת אין לו ציטול אף תקרוצת ע"ז אין לו ציטול ובעי
 מיניה רבי יוסק מרבי ינאו תקרוצת ע"ז של אוכלין מי איח
 ליה ציטול לענין טומאה או לא מי ינמא כיון דאיסורא לא
 ציטול טומאה נמי לא ציטול או דילמ' איסורא דאורייתא לא ציטול
 טומאה דרבנן ציטול ע"כ: כרי דבין באכילה בין בהנאה איסור'
 דאורייתא הוא שלא כדברי הרשב"א מהם התוספות והים
 מפרשים וכן מוכח ריש פרק השוכר את הפועל דין נסך אסור
 בהנאה מן החורס ומ"ס התוספות שם ופירשו השיטע ויין
 שין נסך אסור מן החורס שהוא הלמד מן הזבח מינה למלמד:
 עה יש ראיה מ"ס פ' כל שבשר אישי ו' יסודם חומר מין
 לנדר שבלב שאסורה בהנאה ק"ו ומה ערלה שלא נעבדה זו
 עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעבדה זו עבירה אינו
 דין שחכא אסורה בהנאה אף אי חומר ומה ערלה שלא נעבדה
 זו עבירה אסורה בהנאה תקרוצת ע"ז שנעבדה זו עבירה
 אינו דין שחכא אסורה בהנאה ומאישי בן יסודם שמוע לרבנן:

איברא שדברי החוספ' קטין לי דתקרוצת ע"ז גמרא גמרי
 לה ואחא דוד ואסמכים אקרא ומה"ס החוספ' בח' ע"ז
 דף ר"ב והרי אמרו במ"ס חיר דאין למדין מהלכה וחק
 פירכא יוכים מהלכה לא אמרין כמ"ס החוס' בח' סוטס דף
 כ"ה וע"ק על דבריכסן דלימא מה לתקרוצת ע"ז סך חופס דמי
 דמיס ומ"ס ריש פרק הסיכר את הפיעל דין נסך חופס דמי
 וכן אמרו בח' חמורס דף ל' על פרט עבלי ע"ז הביאו ספ'
 דוסייה מרס וכ"כ הרמב"ם בלכות ע"ז תקרוצת ע"ז ומשמע
 חיפסין דמיסן ובפרק השואה והמעלה אמרו מה לשיבועין שכן
 חוכסין דמיו ובהדיא אמרו בהוספתא הגיבס הרשב"א ז"ל שם
 דהמקדש ציין נסך ובשורות: לנבין מוכר וקדש בדמיסן אינו
 מוקדשת (אלא בהדברי הרמב"ן בהשגות על מ"ס ק"ה יראה
 דלא מקרו משמעי ותקרוצת מרס ולפי דבריו הא דחופס דמי
 הוא מדרבנן ופכט הסוגיא דריס פ' הסוכ' את הפועל ומ'
 חמורס נראה כהרמב"ם: ועוד קשה לי על דבריסם ז"ל דלמה
 לו לאישי בן יסודם ללמוד חג' מלמדן כ"ל ללמוד חג' ולומר
 כך ומה ערלה שלא נעבדה זו עבירה אסורה בהנאה בשר
 בחלב שנעבדה זו עבירה אינו דין שחכא אסורה בהנאה מה
 לערלה שכן לא היה לו שעה כהסר תקרוצת ע"ז יוכים וליכא
 לימור מה לתקרוצת ע"ז שכן מטמא דברי טומאה ע"ז אינו
 מטמא אלא מדרבנן וכמ"ס פ' ר' ישמעאל ולדברי ר"ח סבביל
 החו' בע"ז דף ל"ב איכא לאקשוני מה לתקרוצת ע"ז שלא
 יתה לה שעת הכושר וא"ת כרי כמה מילי ילפין חסך סיקשא
 דיאכלו חמשי מחים שהוקם זבח למה הא' איסור אכילה והשעת
 איסור הנאה והג' מה שאמרו פ' ר' ישמעאל דתקרוצת ע"ז
 אין לו ציטול מדליחקש למת וכד' מה שאמרו בירושל' פ"ג
 דע"ז מה מת בבית אף ע"ז בבית וס"ה מה שאמרו בח' ע"ז
 דף ל"ב ובמ' מילין דף י"ב דרי' בן בחירה אומ' דתקרוצת ע"ז
 מטמאה באכל חסיק' דמה מה מה מטמא באכל אף ע"ז
 מטמאה באכל ומאי ציטולין דף קכ"ט דאבי אחר כרי אחר
 תקרוצת ע"ז של אוכלין מטמא באכל טומאות לאו דאורייתא
 דאי דאורייתא כרי מילין אוכלין שטמאין טומאה ממורס חס'
 וכבר רש"י וקרא אסמכתא בעלמ' כרי דלאבי האי סיקשא
 דיאכלו חמשי מחים אסמכת' בעלמא היא: (וכ"כ הר"טב"א
 בקידושין דטומא' אכל דרבנן) ויש לומר דהוקא לענין אכילה
 והנאה איחקש למת וכן לענין ציטול אף לענין טומאה של
 לאבי דאף לרבי יסודם בן בחירה אינו אלא אסמכתא בעלמא
 ומדברי החוס' ז"ל בפסחים דף ע"ג מהם דסמחא דחלומא
 דפ' רבי ישמעאל דטומא' תקרוצת ע"ז דרבנן אחיא כלאי
 וסיקשא אסמכתא בעלמא היא אך במ"ס מילין פ"ק ד' י"ג מהשגת
 מהם דטומאה אכל לרבי יסודם בן בחירה כריא מדאורייתא
 וסביא דפ' רבי ישמעאל רבנן היא דלית לכו טומאה גבי תקרוצת
 ע"ז מדרבנן אלא שיש לומר דלא פליגי דברי החוס' אהדי אלא
 דבמ"ס פסחים דברו בלשון קר וכוונתם לומר דאפילו לרבנן
 חיירי ומסקנת דבריסם דלרבי יסודם בן בחירה מטמא מדאורייתא
 טומאה אכל ולרבנן יש טומאה מדרבנן בתקרוצת ע"ז וקאמר
 אביי דכך טומאה לרבנן אינה מן החורס אלא מדרבנן חס'
 ליה ואעפ"י כן מסקנת הס"ס דהיא טומאה דרבנן אלא שיקשה
 לי שרי אמרו כרי אמרו תקרוצת ע"ז של אוכלין מטמא באכל
 לאו דאורייתא וקאמר רש"י ז"ל דסיקשא אסמכתא ומת'
 שהחוס' ז"ל לא גרבי' באכל נקוט מיכא שרעת ר"ח ור"י סיקשא
 גמור הוא ותקרוצת ע"ז אסורה באכילה ובהנאה מן החורס
 ולרבי יסודם בן בחירה אף מטמאה טומאה אכל מן החורס
 (וכן נ"י מדבריסם במ"ס ע"ז דף י"ב דאף חלקות איכא בן
 באכילה בין בהנאה ומדברי חזק' ב"מ ה' אבות הטומאה פ'
 משמע דלרבי יסודם בן בחירה היא דרבנן אבל חמשה של
 פסקי הרמב"ם ז"ל שפסק דלא כר"י בן בחירה חומר דרבנן
 כל הלהמס דף מ' ובפ' אין מעמידין דף ל"ב סחס רבי כרי
 בן בחירה ורבי יוסקן אית ליה כרי דף ל' וכל זה כלישנא קמח'
 שלא

הלא חזר רבי ואף לליטא נחרא סם שסתם רבי שלא כר"י בן
 זבדיה מ"מ סתמא זבוכתא עדיפא ור"ל סהרמז"ס ז"ל סמך
 על מחז"ל דר"ש כליים סאמרו סתמא מוטמא זבאל ח"י סאין
 ק' באלא סטומאליה חס שלא כר"י בן זבדיה דלדידיה סה איכא
 ס' ור"ל סתמא דרביס וזבוכתא ומי יתום על סתם חסא
 כר"י חלא שר"י חטשו סל ר"י בן זבדיה קאמר וליה לא ס"ל
 חלא שר"י חטשו סל ר"י בן זבדיה חלא זכ וכל דמיה ליה ס"י
 סתמא חס וכל דמיה ליה ועיין חו' יבמות דף ק"ג ורביס שמתון
 ופרס"י חמי דבמרי' חיימס):

וראיתי לרביס שמתון בסוף חס' זביס הביא סחיספחא שטו
 סס ח"ל סכניס ראשו ורובו לבית עבדס זרה טומא וכתב
 רביס שמתון ז"ל ח"ל לאי חסוס ע"א דליה טוטמא זבאל
 כדלמריין פ' רבי עקיבא חלא הייט טוטמא דאי אפטר לדיכא
 חקריבס כדלמריין טילכי כל סללמיס גבי לא יעבור חמזי
 וברבי יוסוס בן זבדיה דלמור חקריבס ע"א מוטמא זבאל דלחקס
 למח ואע"ג דלחיקס למח לא סו כחח מוחס דאס סכניס
 חלא זבאל סתמא טמא זבט"א עד סיכניס ראשו ורובו יס
 לקוק מכלא דטוטמא חקריבס דרבנן ע"כ ומ"ס שס סמדקס
 מוחא סחוס' דטוטמא חקריבס דרבנן הייט חסוס דאי סוס
 דרסס גמורס סיס דינא כחח ואפילו סכניס חלא זבאל סיס מוטמא:
 חזימא לי חס דבביו חמאי לא פטיט אבי ספקו מוחא סחוספח'
 דאפילו לרבי יוסוס בן זבדיה חין טוטמא. מן סחירס חלא
 חלמחא זבאלמא וכן קסס סוגי' פסחי' ססיס לסס למור חין
 סלייט מוטמא טוטמא יבאלס וחקריבס ע"א אפילו לרבי יוסוס
 בן זבדיה חייט מוטמא מן סחורס ומיכרתיין חמו למור כדבדי
 סחוספח דלא זבוי למיפסכו חסך בריתא: כלוס ומי איכא חיידי
 דאבי ורב עיירא וסחמו' דחלמור' לא פסשו חסך חוספחא
 ואך רבייט שמתון פטיט לס ואס חמרו פ' רבי יסמעאל טוטמא
 דרבנן ססיי רבנן סיא זבירוס' דמ' ע"א פ"ג חמרו סס רבי
 חכס בסס רבי יוסין וילמדו לבגל פטור ויאלכו חזבחי חמיס
 חס סתמא מוטמא זבחיט חף ע"א מוטמא זבחיט ח' מוס סתמא
 חסיכניס ראשו חלא זבאלמא חף ע"א קן חסיכניס ראשו חלא זבאלמא
 גמר נחילס נחילס חזיב סמונגע חס זיח סמונגע חסיכניס ראשו
 חרוב חף ע"א חסיכניס ראשו ורובו חמור רבי חיינא זחא חומרת
 סאין טוטמא ע"א חמורת דלא בן חקיסס לקלין חויט חקיסס
 לסמתיין ח"י מוחא חמורת סיא וחוס סיא חקיסס למח ולסרן
 ללמד מוחס לקלין סבס ע"כ ובחלמור דין חסיקו דל זס
 חרבנן וסחמט דבע"א גופס קא חייירי דכרי יליף נחילס נחילס
 ונחילס זבט"א חחיב (ועיין זירוסלמי פ"ג דערלס שמתו נחילס
 עילס לענין סאפר זיח סמונגע חסור וסרב זבאל חסוס למך
 סלסות טוטמא נרעח פ' י"ח חוס למח לא זייר רבייט חולי
 סוגר סרמז"ס דסך יוסל' חליבא דרבי מוחא סיא דסו' ל' סיקס
 גמור חבל לר' חיינא דסו"ל חסמכת' וסכי חסיקו זבחלמור
 דין ליכא סך דינא חוס סוסת' סרב זבט"א טוטמא' נרעח ח' זי
 זבג' ג' על ג' חס נכוס רובו זביח טומא חס טוטמא חמחי
 סליי דחלמור עולך סוא זבוס' יבמות דף ק"ג וסביאו סרמז"ס
 וסרב עטמו סביאו סס פ' חס' טוטמא נרעח חוק) וכן מוח"ס
 דוסקס למח ולסרן ואריסל דקרא סוקס דכחיב וילמדו לבגל
 פטור חוס ססקס לדיכא טוטמא חבל זבט"א חלא חסיבא
 יוטמא חס חלא דכרי חמרו פ"ק דכרי לדיכא טוטמא חס חלא
 זבוח וסר"ס סרמז"ס זבט"א טוטמא חס פרק ח' חולי זיח
 גמונגע סטור סכניס ראשו ורובו זביח סמונגע טמא וסר"ס
 פ"ג דעגיס וסביאו סרמז"ס פ"ו חס' טוטמא נרעח וכן
 יסמורטע סכניס ראשו ורובו זביח טמא' כל חוס סיס זבוחו
 חמו סחכב סרמז"ס ספ"י חס' טוטמא נרעח סרי סאיו חרוי
 וטומא חסל (ועיין חסוס למך ח' ט"ג ססקס ח"ס חס
 חמומא זבאשי חלא זבאלמא וזבי מטרט זביח סמונגע וע"א זבוי'
 דלא ורובו ונראס לע"ד על פי חוס סאמרו זבסיפרי וכל חסר
 זבאל לרבות חקלחו ועיין פרק ססכר חס ספיעל דף ס"ו חס
 דרסס ר"מ זבסרמז"ס זבט"א פסולי סמוקסין פ"ח) וכבר ראיחי
 לסרמז"ס זבט"א חבות סטומאליה פ"ו סלסס ח"ל סכניס ראשו
 חרוב זביח ע"א טוטמא חונגע סרי דס"ל דכרי זבט"א קא חסחעי
 חענ"ס סאין טוטמא חסל לא זבט"א חלא זבחוקס סלס סר"מ
 סכניס ראשו ורובו טוטמא זבויס דס"ל חונגע ועוד נראס לי
 ראיח דחקריבס ע"א חסורס זבאלמא וזבאלמא ד"ח חוסס סאמרו
 פרק כל סבגר חמור רב חשי מנין לבגר זבאל סאסור זבאלמא
 דכחיב לא חאל כל חוטבס כל סחעבתי לך סרי סוא זבאל
 חאלא חמור רבי חכסו כל מוקס שחמור לא חאלא חמד חיסור

חילס חמד חיסור סגאס זבוח' עד סיפרט לך סכחוב מדך
 ספרט זבאלס וחקריבס ע"א חיעבתי לך סוא חלא חמי לחוסס
 חס ספרס חס זבס דחוס ספרי חייט קרוי חוטבס חבל סכא
 חרי סבגר עטמו סו חוטב' וסכי חייט חסור' זבאל' זבאלמא'
 ומורב חשי חליבא דרבי חכסו זבאלמא לחוקס דלא פליגי זבאל
 וזבואי דלחוקס חמאי חסיקא. חיימדו לבגל פטור ויאלכו
 חזבחי חמיס וסיקס גמור סוא זין לחילס זין לסגאס ורביגל
 חיי לסקסות על דברי סר"ס דפר' גיד סגס' חמאי לא חייחי
 ראיח חסא דרב חשי לפסוק סלסס כרבי חכסו דכרי סלסס כרב
 חשי זבחראס סוא חלא חסוס דרבי חכסו דכוס חלמד דרבי
 יוסין ורבי יוסין חלמדו דחוקס חסיין עלס חלא דרב חשי
 זבחראס סוא ס"ל כרבי חכסו לכוני פסקיין כרב חשי זבחראס
 סוא ומ"ס סר"י ח' סביא דלחוקס כרב חכב סר"ן ז"ל סחף סאין
 סלסס חמוח וזבואי סר"י ח' ז"ל סואלי סדברי זבירויין יומר
 ולמדו דבר זס מרבי חכסו (ועיין חוס' מוליין סס סכתבו דרבי
 חכסו חחוקסס כר"מ) סקוט דרסח רבי חמיר אעפ"י ססלסס
 כרבי יוסוס חלא נקט פסוק דלכלב חסליין חורו וסר"ס פ' כל
 שגס ואע"ג דכללל סוא ר"מ ורבי יוסוס סלסס כרבי יוסוס
 זבוח' ע"א דח"ך וס"ד חמרו סאסור לכן חחית ססס לכוני פלוגת'
 דר"מ ור' זבואי חלמדו חסרו מוחא חמנס ועיין סר"ל ז"ל
 זבויין ס' ר"ג ספסס כר"מ ור"ע ואפטר לומר דרב חשי ור"ל
 רבי דס"ל דיס לשון חילס זבגר זבאל דדידו חייט לוקס זבך
 סנאחן דחילס חחיב זבי וחדע דרב חשי לית ליה דבגר זבאל
 ליקין סלא כדך סנאחן דאי לא חיומא סכי למח ליה למימד
 ילפוחס דידס חליבא דרבי חכסו ולימא ג"כ חליבא דחוקס
 חיסור סגאס יליף זבט"א חלא חאי דלדידיס כיון דחיסור חילס
 ילפיין מלשון חילס חו ליכא ק"י דחוס לכלאי סכרס סכן לוקין
 עליסס סלא כדך סנאחן וכן ריס לקיס סר"י ח' עטס דב' דס"ל
 דחסיק ליה מוחא חאלכו חין למור ערלס חויכס דאיכא חיימי'
 חוס לסר ססיס סכן גיחולי קרקע וזכוס' זבוס' זבירוח דף י"ד
 חכב דחנא דבי רבי יסמעאל לית ליה חאי ק"ו ור"ע חין דוט
 סוס לכלאי סכרס חלא חסמחן זב' חייט חוקס זבירוסלמי דפר'
 סוסר חס ספיעל דסחמא דחלמד' נקוט טוטמא דחנא דבי רבי
 יסמעאל דב' פעמי' נאמר לא חבגל מד' לחיס' זיטל ומד לחיסור
 חילס ומד לחיסור סגאס ולסיק לוקס סלא כדך סנאחן חמיל'
 חחית סוא דרב' חשי. מ"מ חייט דוקא זבגר סנאלקו על רב
 חשי חבל סכא זבחוקס ע"א לא חייט חו סחית' חמוח' זבאלמא
 חו זבאלמא כדי סנאחן דרבי רב חשי: (וכמ"ס סר"מ פ"א חס'
 ע"א):

וראיתי לספ"ח זבט"א רחס ספסן סל ח"ל זבלי
 סחו' חחית' דרבי חכסו סאמרו כל מוקס סנא' לא
 חאל כל חאלכו ח' חיסור חילס ח' חיסור סגאס וסכא סחי'
 ויאלכו חלא דיבור נכוס כי סחו' חכבו דיס סילוק לר' חכסו
 זין כי כל חוכל חחן ללא חאל כל חלא חאלכו וכל סכן סיס למור
 שיש סילוק זיאלכו חזבחי חמיס חדברי קבלס סכרי לא נאמר
 לא חאלכו: וראיחי לר"ל זבלי סחו' ז"ל זב' ע"א דף י"ב וספסן
 ח' חקריבס ע"א ליקס עליס סלא כדך סנאחן חע"ב דחילס
 חחיב זבו מ"מ זברי קבלס סן (ועיין זבדיה סחו' פ' כל טעיס
 דף כ"ז וזבט"א דף ח"ג זבפ' כל שגס דף ל"ח) וחחית עליסס
 ז"ל דאס חיתא סו"ל לחחי פרק סל שגס למור סלל חחית
 זבאלאי סכרס זבחוקס ע"א סליקין עליסס סלא כדך סנאחן
 (חחרי חכבי ראיחי זבט"א חסוס למך ח' יסחי סחורס סגרגס
 חוס וגס ראיחי ססקס סס דלפילו למ"ד מוליין סשסמו זבגורס
 דלורי' חין זבסס חלקות כי חס לכו זבאל חוכל עשס) וסחי'
 ז"ל חקסו סס דחמאי לא חוי מוליין ששסמו זבגורס וסחיר'
 דלפנחא סיא חלא סייך סלל חחית ועוד חקסו דחמאי לא חוי
 זבגר זבאל וכתב ז"ל דסחא חין חחיתין מן סדון חלא סבחי
 קוסייחס דכרי זבגר זבאל פליג חוי רבי שמתון זבגר כל
 זבגר וס"ל דמומר זבאלמא וכן רבי ס"ל דחילס חחיב זבי
 וכן ר"ל חס כן חמאי קוסיח ססס סחירט זבי מוליין זבגורס
 דלפנחא סיא חך זבגר זבאל חוינו ז"ל חירט דלחוי בן
 יוסוס ליכא חלקות דסחא חין חחיתין זין ויחוסס סכתבו סחא
 חייט דיס למור דע"כ לא חמרי' חין עיסיין מן סדון חלא זבגר
 סלא חכבי' חיסורו מן חחורס חבל סכא סכבר נאמר זבאלמא
 וסגאס חחי מוק' חוס למ"ס ס"ס זבי סיימי טוטמא דייקן
 דעגסס חפורס זכחוב סאט רויין ללמד סלחו לא חחיב חחורס
 ועונס מן סדון ולפי' חכבו סחו' וסחא חין חחיתין חלא חעחי
 חמאי לא חוי לרבי שמתון ולרבי ולריס לקס:

וראייתי לרמב"ם ז"ל גם' מאכלות אסורות דין נסך אינו אלא בדרך הנאחי סכרי כחב מין מנשר ומלב וכלאי סכרם וכ"כ גם' יסודי החור' פ"ה ולא כחב סוף מין נסך ומקריבנה ע"ז: וראיתי לרמב"ם במנין המטות מט"ב ק"ב שלא להכות יין נסך ושכר נחפרסם בחלמוד שליטתו עליו וכרמב"ן כחב שלא חלף דבר זה לא בבבלי ולא בירושלמי וס"ר בעל לב שמה שחב לרפאל שבר גדול על נקלה שהרמב"ן לא הבין כונת הרמב"ם שהרמב"ם לא קאי על המין אלא על הזבח וכוננו על סוגיה מכות ולא הרויח צוה הרב כלום כי כסוגיה מטות לא יש אלא המושגל בענין אשרה והסם סוי ע"ז גופה וצוה לא בחלקו אבל תקריבנה דילפינן לה מדברי קבלה וכמה קולמוסין שחברו למילא לה איסור מן התורה ויכין מניין לו המלקות: וכבר ראיתי בנ"י סיריות דף י"א שחשמוע מסיס איסור יין נסך הוא מן החורס ומנו אינו כאיכל שקי"ס ורמז' וקראויו מומר ומכאן ראינו שלוקה וכו"מ הרמב"ם שחפרסם בחלמוד שאילו לא היה כחן תלקות היה כשר לעדות ואיך קראויו מומר וכבר כתב בנ"י מסיס חשיבת כר"י דרשע דפסול לעדות נרד' שיהיה בר מלקות וכמו שאמרו ח' בכתפיה וכשר):

הגוראה לענין דעמי הק"רס שטעמו של הרמב"ם ממש בירושלמי פר' בתרא דע"ז על מחניחין דאלו איסורין בכל סכן דין נסך וע"ז נפקי מקר' דלא ידבק בידך מאומה מן הסרס וירושלמי זה הביאו הר"ן ז"ל פ' בתרא דע"ז ורבינו שמשון פ"ג דערלה ובפ' אין מעמידין דף ל"ד ע"ב אמרו דפרס עגלי ע"ז המקדש צבס אינה מקדשת וצפרט שור הסנקל מקדשת איבעיית אימח' סברא איבעיית אימח' אימח' סברא גבי עגלי ע"ז ימח' ליה בנפמי. איבעיית אימח' קר' ולא ידבק בידך מאווי מן הסרס ירש"י פיר' במחני' שאמרו מפני מה אסרו בגיטת בגיסי מפני המעמידין אותם בקיבת עגלי ע"ז ופירש רש"י ז"ל קיבת עגלי ע"ז שנעטי לה תקרוב' ובני ע"ז אפי' פרס אסור דנימח' ליה בנפמיס שיראש יפס כדאמרי' בגמ' ובפ"ק דף י"ב אמרו דהכנסה מפירות ורד של ע"ז סכן תקריבנה ע"ז עובר על ולא ידבק בידך מאומה מן הסרס ובמסכת תמורה דף ל' על המקדש צפרס עגלי ע"ז הביאו הפסוק דוכיית חרס כחוסו כל שאחש מחוס כמוס ומינס ליהו פ' הסוכר אח הפיעול דין נסך חופס דמיי וכחב רש"י והכחיב והיית מרס כחוסו כל שאחש מחוס כרי הוא כחוסו ובשבת פרק ר"ע דף ל' אמרו המוילא מחסמי ע"ז כל שכיח מייב שאמרו ולא ידבק בידך מאומה מן הסרס ואלמלא ראיית הרמב"ם ז"ל שהביא ממאמרו כל איסורין שבחירה בר"ט מין מטבול ויין נסך המורה יין נסך איסורו תורה הייתי אימח' מה"ס על יין נסך לא ידבק כיון שאמרו אסמכת' עכשו שידעטו שייך נסך הוא מוגף תורה כיון שאמרו עליו פסוק לא ידבק בידך כרי נחפרסם בחלמוד מלקות על לא ידבק צמס' מכות וכבר כתב הרמב"ם גם' ע"ז דבין על בע"ז בן על תקריבנה בן על המהמנין ליקח מהיס לא ידבק ומסיס לא תביא וכן על כל הנעשה בשזילה וא"ח כלל מנס הרב לאו דלא חדבק וכלל סס תקריבנה ויין נסך ולמה חור וכחב מ"כ אמרת ביו"ט נסך וכמו שהקשה עליו הרמב"ן ז"ל שחרי ככר מנס צמט' כ"ס: וואו יש לומר דבמעשה פטור עדין לא נטוו ישראל על איסור יין נסך וכמו שהביא הרב מפרקי רבי אליעזר ובירושלמי דפ' חלק אמרו ועדין לא נאסר יין נסך לישראל וכן אמרו במדרש שיר השיר' על פסוק שלחך פדסם רמויט ח"ל מאין היו מוכסין ישראל כל ארבעים שנס צמדבר רבי יוחנן אמר מן כבאר הים מעלה לכן מניי דשאים מניי זרעוים מניי אילנות רבי לוי אמר ון האשכול ורבנן אמרין ממה שחברי גיסי מוכרין להס לישראל תני רבי ישמעאל עדין לא נאסר יינס של גיסי לישראל: ומור"ס יפס ז"ל הקשה ח"ל לא ידעתי מה אחא לאשמועינן פשיטא דמדרבנן הוא ע"כ ולעתה הרמב"ם ז"ל ימח' וטובא אחא לאשמועי' דאיסור יין נסך גמור לא נאסר עדיין לישראל דאילו לרבי יוחנן ולרש לקיס אף שעדיין לא נאסר סחס ייין ח"מ כיון שייך נסך אסור לא היו ישראל מקריבין על גבי המזבח והפרוטים מוסיין אח ידיסם דשחא נהנסך להכי אמרו רבנן ממה שחברי גיסי וכי' דהא חנא ר"פ דעדין לא נאסר ייין של גיסי לישראל: (וראייתי להרשב"ן ז"ל דברים ממוסיס אי צמ"ס דייסך לע"ז כיון מן העבדות ומכ ראינו היה זו הלל אונט אימריס אם הזבח או היסך אי אכלן אדם אי אם ליקס אם לאו גם מ"ס דמגע גי כיון מן התורה ישחקע בדבר ולא יאמרו): ומה שהביא הרמב"ן ראינו מפרקי רבי אליעזר שעמד פנחס והמרים בצור סס הכפורס ובכתב הנכחב

על הלימות ובמסר בר' העליון ובמסר בר' הכחמון שלא יסר מייקן של גיסי כי אם צרפס רגליסם ועל סחס ייין קאי ויכר' בעל לב שמה חמה על דברי הרמב"ן דליך אפטר ספסוס סמריס ומשפ רבוי וסנודי גדולס עמו ולא פשט איסורו אחמסה ואין ס' שקויט חזיקס הוה על הרמב"ן אין אסור שמש רבוי יב"ד בזרו למיגדר מלחא ולא הועילו מעשיסם עד שבאו תלמידי. שאחי והלל אך גם דברי הרב בעל לב שמה שפירש שדוקא על יין נסך גמור סמריס וסוב אסרתו תורה ועלמו מנסי סכרי אמרו כי אם צרפס רגליסם ירי סחס ייין בכלל: ועל"י אפטר לומר דפרקי רבי אליעזר ס"ל כחנא רבי ישמעאל ופנחס גור בן על ביון נסך בין על סחס ייין דכרי גור כי אם צרפס רגליסם אלא שהלמודא דיהן לא ס"ל הכי ואפטר צב' פייס לו דליח ליה כלל דפנחס גור דלא גור איך אפטר שלא פשט לו דלאחר דפנחס גור על היין נסך בעלמו ולא גור כי אם צרפס רגליסם ולא גור אלא על היין נסך בעלמו מהסו לימח' דע"ז ואמ"כ התורה אסרתו דכחיב יסרו יין נסיסם וכיון שיראש הרמב"ם ז"ל שחסיי נטוו על בע"ז ומשחסיי ולא נטוו על יין נסך ואף שלטוו לא נטוו אלא אחר מעשה פטור ממחא למעס אסרת: (וכבר ראיתי בפ"י ספרי כ"י מהמסר להראב"ד ז"ל וכחוב סס על מ"ס ועדיין לא נאסר ייין של גיסי פירס סחס ייין ופנחס גור עליו אסר מעשה מדין יס' אומרי' דניאל גור עליו דכחיב ויסס דניאל על לבו עכ"ד כרי דיש מולקיס על פ"ר"א) ומה שעטעס הרמב"ן כי כל המלח נטוו מסניי כלליס ופרטיס וקדוקיסי ואם יין נסך לא נטוו כפי דברי הרמב"ם היא כוראש שלא למיחיה כלל:

אמינא ליה אלא ולטעמיך פ' שחיי יין. שאמרו' לאסרן אמרי מוח שני בני אסרן וכמ"ס הרמב"ן עלמו צפ' שחיי פ' מה שאמרו שחיי יין היו לומר כי מפני יין טעו צלש זרס לא שיהיה הטובס מפני סייך כי עדין לא החכרו ממנו וכבר כמ' רש"י בנ"י חגיגות דף כ"א כי הסיניס היתה צבר סיני עד יוס ר"ח ייטן שהיקס מהסבן ונסעס מהס וישבס לה על הכפרות הסיס בליל מועד שנית החור' כללותיס ופרטיס ואפי' לדעת הר"ש צמח' כלל י"ב דנאמרו כל הדינין הכרייין לעגרבס קדס בעצרה ח"מ כרי מניי לרבי לוי צמ' גיטין דף ס' אמרו סס שמונס פרטיס נאמרו ציוס שהוקס מהסבן ומד מיימיכו פ' שחיי יין ואין אפטר שני אסרן נטוו וחקף ומד עברו על ה"וי חליבס חליבס וסס היו קרובי' ס' וגדוליס ממסה ואסרן אלא מוכרחין אנו לומר כדעת הרמב"ן ולא כדעת הר"ש ז"ל שלאסר שמהו החכרו אמו סכסיס חו היא שאמרו שציוס שהוקס מהסבן נאמרו פ' שחיי יין וכמ"ס במדרש חל' לרופא וכר"ש ז"ל דמה מדרש זה וכבר תמס עליו מור"ס יפס ז"ל מנ"ס בחורות ככני' שחיימח' אלוו' סדבור יותר קשה לע"ד כך דגיטין נקייט מייחא שהרמב"ן ז"ל מוכיסי ספ' שחיי יין נאמרה צבאל מועד וא"כ חיקקי ליהידי: ולעתה הרמב"ן יוכח לאו דלא ידבק בידך ולא דלא תביא לא ביון נסך ולא במשחמי ע"ז ולא בתקריבת' שלס אלא בתקריבת' וביון אימח' לאו דכחמך לך וקרא לך ואכלת מחבמי ויקיט יין לזבס ויוקט צמ' למח לענין איסורי הולס ג"כ יולא בסברתו דמ"ס דין נסך ותקריבנה ע"ז חופס דמיו היינו מדרבנן ואפטר שזו היא סברת רז"ל בעלי החו' צמולין דף ק"ו שהקשיט לעיל שטעו פירסא מתקריבנה ע"ז ולא אמרו מה לתקריבנה ע"ז סכן חופס דמיו: (יש ראינו לדבריסי מנ"ס פרק הסוכר דף ס"ד דילמח שאני חחס כיון דדעתיסו לאיגיורי דהיי צטליס וסקשה כרי' אלסן סס בחי'ס חיינה ע"ז אבל יין נסך דליח לה ציטול מחי אימח' למיח' ולדברי הרמב"ן ימח' דליח ליה חפיסח דמיס דהאורי' גבי תקריבנה גם מ"ס החו' דע"ז ממיר מייך נסך מדברי הרמב"ם דף י"ב יש לדקדק דס"ל כדעת הרמב"ם ולא כדעת הרמב"ן שכוה' ז"ל אמר שייך נסך ותקריבנה ע"ז ליקין עליון שלא מדך הלאהן ואע"פי שכתוב בכן ויאכלו מחבמי מחיס היינו מדברי קבלה והשחא ימחי אן הלי מלקות שלוקס ממחיס כחוב הוא אם מן הפסוק שאמרו ואכלת מחבמו כרי אכילה כחיב ציט וביאך ליקס שלא בדרך הלאהן אלא דהיי שהמלקות הוא מלא ידבק ואע"פי קן ס' לר"ח יאע"פ שכתב צו אכילה מ"מ מדברי קבלה כן:

גם מ"ס הרמב"ן דהשוחה יין נסך לוקה מן הכחוב שאמרו וקרא לך ואכלת מחבמו והזבח וכיון המיסק לע"ז אסר סן כמו שאמרו בכל מקוים המחבם והמקשר והממסק חיינ' וקטור

לחקרונם ע"י סקן איסורו במשכו וכח"ס פ' השומט והמטיל
 דף ק"ו וביבמו' פ' חרס:
איברא שלל על הכה' חלוטתו כי על כה"ס פ' האש' מקדש
 כשלאמרו שם דע"י חפסת דמיה מודכניב וביח' מרס
 כמוכו לאמרו שם וילף מויה ומושי דהר"ל ע"י וביבמו' ב'
 כתובים בכלים כא' ואין מלמדוין ולמה לן לטעמא דב' כתובים
 הא לא מלין למילף מע"י דמה לע"י סקן איסורו במשכו והא
 יש לומר דהיא גופה מילף וילף כל איסורי הגאח מע"י דחוס
 דמיו ושאיסורו במשכו כשחל' דלא מלין למילף חפסת דמיה
 דהר"ל ב' כתובים בכלים כחמד חו לא מלין למילף כלום דמה
 לע"י סקן חופס דמיה וביבמו' לא מלין מע"י דמה לע"י
 סקן איסורו כהנאה:

וראייתו לטבור י"ד סי' קמ"ו כתב דמשמי עכ"ס וטיח אם
 בלא ליד ישראל חכה צב וחס"י ציטון בני מותרין שאין
 לסתמיר בכן בגורס אשו של ישראל אלא צליל עננה והר"ן
 כתב פ"ד ישמעאל שנסתפק הרמב"ן במשמי' ע"י של ישראל
 אם יש לכן ציטול וסברא צ"ד סובר שאין לכן ציטול ולדעת
 הרמב"ם משמי' ע"י וטיח וע"י עננה הכל כן מלא ידבק
 בידך מלאמה מן הסרס דין אחד יש לכן וליכא חילוק צייסם
 וכבר כתב מרן שלדעת הרמב"ן איסור במשמי' עכ"ס אם בלא
 ליד ישראל חכה צב ולע"י גם הרמב"ם וסבר' הכי ס"ל ועיין
 ר"פ ר"ע דשבת ונס' בתי ככונה סי' י"ג: וראייתו להח' פ'
 כל הבשר לוף קט"ו ע"ב על מ"ס שם דרבי סבר דאיסור בשר
 בחלב נפקא לן מקרא דלא תאכלנו ואיסור הגאח נפקא ליה
 מנ"ס נאמר כאן כי עם קדוש וגאח' לכן לא יכיה קדש מה
 כאן איסור בהנאה אף כאן איסור בהנאה וכתב בתי' דלי ללא
 קרא דלא תאכלנו כו"ל והנאה כגוף בלא אכילה אסור הכתוב
 ולומר עלה בעלי החיידוסין ז"ל דהיכן מויה איסור הגאח וסיור
 אכילה ונראה לע"ד שיינחם לומר דלי ללא קרא דתאכלנו כו"ל
 שלוקט עליהם שלא כדרך הנאמן מאחר דלא כתיב צבו אכילה
 כהם שאמרו בכלאי הכרם דלא כתיב ציה אכילה ומייב עליו
 שלא כדרך הנאמן לפי' הוכיר הכתיב לא תאכלנו למייב עליהן
 דוקא דרך הנאמן חו היא מנחם לומר הנאה כגוף לכלול כל
 מין הנאה בלא אכילה רואה לומר' שלא הוכיר הכתיב לטון אכילה
 וינא' לו דלרב אשי דמפיק ליה מלא תאכל כל חובענא ולרבי
 דמפיק ליה מלא תאכלנו ולריש לקיש דמפיק ליה מלא תאכל
 מומט נא ובשל מנהג' כיון דאסורו כתיב' בלשון אכילה אף שהוא
 אסור בהנאה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאמן וראייתו בספר
 משנה למלך צב' יסודי הכתיר דף ס' ע"ד להחכם המגיה דברים
 בלתי מודקים:

ולפי' מה שכתבתי א"ס דרבי וריש לקיש רב אשי צבו למילף
 איסור הנא' ונאמא' לא' מייחו' לה צק"ו דאיסי צן יהודה
 אלא דלדכו' ליכא ק"ו דמה לכלאי הכרם שכן לוקין עליהם
 שלא כדרך הנאמן וכח"ס פירק כל שעה דף כ"ד:
וראייתו בחוס' דמו' צכיות דף י"ד שכתבו דמח' דבי רבי
 ישמאל דילף מתלת קראי חד לאיסור ציטול וחד לאיסור
 אכילה וחד לאיסור הגאח ליה ליה ק"ו דאיסי צן יהודה וצריכי' אט
 לחת לב מאחר דלתי' דבי ר' ישמעל לא כתיב אכילה צבי צבי
 במלג א"ב סק"ו במקומו עומד ואמאי ליה ליה ליה ק"ו ואף כתיב
 ולר"ל ולרב אשי קשה אמאי לא ילפי' צק"ו ואי משום מה
 שכתבתי דליכא למיפק' מה לכלאי הכרם שכן לוקין עליהם
 שלא כדרך הנאמן איכא למימר שור הנסקל יוכיח שנעבד
 צו עזירה ואסור בהנאה ואט"פי' שאינו חייב אלא כדרך הנאמן
 שכרי אכילה כתי' ציה ובי' חיינא מה לשור הנסקל שכן לא
 היחה לי שעה הכוסר וכח"ס התוס' בפסחים מתן צפסם
 יוכיח ומר דרין לא ראי' זה כראי' זה ולי' למיפק' מה לכלאי
 שכן גידולי קרקע דשור הנסקל לא היו גידולי קרקע וכיוצא
 אף כתיב כה"ס פ' כל שעה ד"ס מה לתמן צפסם הקשו
 שם וימי' שור הנסקל יוכיח ותירט' דליכא למיפק' מה לערלה
 ושור הנסקל שכן לא היחה לה שעה הכוסר וא"ח כפי חידושים
 זה יש להקשות ימח' מתן יוכיח ומר דרין לא ראי' זה כראי'
 זה כד' האם וכו' וליכא למיפק' פירכא כל דהוא דשור הנסקל
 לא היו גידולי קרקע אה' יש לומר דאיסי צן יהודה חלש ללמד
 דרין צק"ו דאלי' וכח"ס שם ד"ס כלאי הכרם ואב"י דלי ללא ק"ו
 ספיר ילפי' צמה מויה דסיי' הד' השם ובלטורף שור הנסקל:
 ואם מאחר צפרק כל שעה מלי' פירק' מה לכלאי הכרם שאין
 לוקין עליהם שלא כדרך הנאמן ימח' שור הנסקל יוכיח דמות
 מתקשה איש לסתור הלימוד אלא קאמי' על איסי צן יהודה
 דמחמט

וקיטור ויטך סכס כחוס' ז"ל צמ' ע"י דף כ"ט הקשו דלמה לן
 קרא לין שנתוסך מי נפיק מכלל צמ' וחיתו' דביחמה ויטך שני
 עיניים כן וכל זה שלא כדברי הרמב"ם: (והרמב"ם ז"ל צב'
 ונאכלות אסורות פי"ו כתב דמניח בין המצות כשיוולך הגאח
 לים המלך מהמניח סגי ואלו צב' ע"י פ"ס דין ט' כתב בני
 וצח' דשילכס כלל לים המלך כרי דביחמה ויטך חרי עיניים
 הצרי' הלחם מתי' חמוהין דכסם שייין כן דברי קבלה כך הוצח
 וצבר' חמה עליהם הפ"ח ז"ל): והרמב"ם ז"ל פ"ד מה' שמיטה
 כתב שכרי' ששחטו בסכין יפה ואפילו קטן לוקט ישראל על
 אכילתו מפס' וקרא לך ואלתה מחמו' כרי דקרא זה לא מיידי
 בחקרוצת ע"י: וראייתו להר"ש פ"ק דטולין הביא חוס' ר"י
 ששמיטת נכרי בסכין יפה שהוא נבלה נפקא לן מחצתה ואלתה
 כל שהוא מוטה על השמיטה אכול השמיטה וכדבריו איחא
 צרי' מולין בתי'ספחא ח"ל חצתה ואלתה ולא שונה גוי ולא
 קף-והר"ש הביא דברי הרמב"ם וכתב ואין דברים של טעם
 שכתובים לא דיבר אלא צמה שונה בדרך ציחי' לא צמה שונה
 בפני ישראל בסכין יפה:

וראייתו להרמב"ם ז"ל צב' אבות הטומאה פ"ב נסתפק אם
 מה שאמרו במשנה שמיטה נכרי נבלה ומטמאה במשא
 אם היא טומאה סוי' מדרבנן או מן הסורה ומייב על טומאת
 מקדש וקדשו ומדברי מרן ז"ל שם צכ"מ דהיות קרוב צעני'
 הרמב"ם שהוא טומאה דרבנן משום ליחא דע"י וקשה לי' שכרי
 אמרו שם צבולין על מהגח שמיטה נכרי נבלה ומטמאה במשא
 שמיטה כיון דנבלה היא מטמאה בהשא' ואם איחא טיבא
 אשמועינן דאם שחט קוף בסכין יפה ואחרים רואין אותו נבלה
 גאיה מטמאה במשא וכרי' ששחטו בסכין יפה ואחרים רואין
 אותו ואפילו קטן מטמאה דמדרבנן ומתקשה בדרך פשיטות
 המחמ' דכל שלא ששחט שמיטה ראויה ע"י צד צמות נבלה היא
 ומטמאה טומאה נבלה וכן נראה מדברי רש"י שפירש על מ"ס
 מטמאה במשא דכתיב והטמא' את נבלתה וכו' כרי' דטומאת
 גבלה ממה היא: ע"ק לי' לדעת הרמב"ן מ"ס פ"ב דשבוטות
 אמרו לו לר"ע היכן מויה צבול כל שהוא שהוא מייב שיהא
 זה מייב וע"י הקשו בגמ' והרי מולל שחטו והרי הקדש
 סא' צעין שם פירוטו וכו' ואמאי לא הקשו כרי' חקרוצת ע"י
 דכתי' וקרא לך ואלתה מחמו' ולוקט אכל שהוא וכח"ס הרמב"ם
 וצב' לא יכתיבו הרמב"ן וכמו שר"ח מדברי צב' כהשגח
 (ועיין צב' צ"ג יעקב סי' ק"ג שנסתפק אי עבר אכל חשקט'
 במשכו):

איברא שגם לדעת הרמב"ם קשה שכרי הוא פטור שלא כדרך
 הנאמן בחקרוצ' ע"י וכמו שכתבתי לדעתו ובפי' כתב
 שאם עירב דברים המרים לחוד יין נסך שפטור- שלא כדברי
 הח' פ' כל שעה דף כ"ח ופרק כל הללוים דף מ"ג וסייט
 טעמא' לדברי החוס' בחקרוצת לא כתיב ציה אכילה וקרא
 דכתיב ויאלתה מחמו' דברי קבלה כן אכל להרמב"ם ז"ל
 ססובר דאף ציון נסך צעין דרך הנאמן וסייט דהוי דאכילה
 כתיב כהם נמי ימח' וכרי' חקרוצת ע"י ויין נסך דאכילה כתיב
 צבו והאבול כל שהוא לוקט אלא שלדעת הרמב"ם ז"ל יש להשיב
 שייך שהמלקות הוא מלא דיק' בידך מלאמה לא הקשו בגמרא
 אלא הקושיא דאמי' כה' דכתיב מלאמה אף לדעת הרמב"ן ז"ל
 שהמלקות הוא מואכלת מחמו' ואט"פי' קן ס"ל דכל הנאמין
 ממשמי' ע"י כן הוי דין כע"ו אף שדוקא ע"י נקרא חרס
 ולא משמי' (ועיין צמ' פ' אחת ר"ע דף פ"ב ע"ב ד"ס למשמי'ם
 שכתבו כי דמתי' חרס הוא לא משמי' למעוטי משמי'ם חס' שלא
 דברי הרמב"ן שכתב חרס הוא ולא משמי'ם ועיין פירק האיש
 וקדש) ומ"מ כיון דלחשבי' רחמנא בני ע"י ס"ה למשמי'ם
 אף שאין צפירוס כתיב בני משמי'ם א"ב כרי' מלי' אכילה
 צל שהוא ולא חיקטי' מ"ס צמ' מעיל' דף י"ו דשרי'ם בתי'תן
 איסורן במשכו דהחם נמי שיעורן כבעדשה וכבר הקשו וכו'
 הקדש וחיתו' חסם צפרוטס סי' החם כבעדשה ועיין בצר"ן פ'
 גיד' כהם בני גיד' אף קשה לרבי שמעון דס"ל צלל הסורה
 סלס' פ' אלו כן הלקוין למלקות צלל שהוא ואמר להו' למכתי'ם
 אי' החם מדי' לי' בצבול נמלס' ואמרו לו החם ככריית' אחמי'
 לא אמר להם אי' אחס' מדי' לי' בצבול חקרוצת ע"י שהוא
 מייב צלל שהוא אף שגא' בלשון אכילה לדברי הרמב"ם והרמב"ן
 דל' ומדברי הח' צבולין דף ק"ו הנאה דברי'ם לעיל מחמט
 שם מדברי'ם לית' לבו בחקרוצת ע"י דהאבול כל שהוא מייב
 דלי' לא חיינא הכי כשאמרו חקרוצת ע"י יוכיח ימח' מה

ואחז טפיר כך דחיר ב"כ דחיר טו כמו מחן בפסח דהוא
 לא טעם כהפסד ולא דעתי אחזי לא אמרו גבי כלאי סכרס
 ומח חמס שאין לוקין עליו אלא דרך אכילתו ויבג בזרן ובח"ל
 כלאי סכרס שלוקס עליו אפי' שלא דרך אכילתו לא כ"ס:
 ראייתו בנ' יבמות פ' חלות חליטה דף ק"ג ע"ב אמרו סס
 סתל של ע"ז לא חתלת ואם חללה חליטה כשרה של
 תקרובת ע"ז ושל עיר כדמתח לא חתלת ואם חללה חליטה
 פסולת ופי' רש"י של תקרובת ע"ז א"א שהקריבו ומסרוהו לפניו
 לשם דורון וק"ל תקרובת ע"ז אין לה ביטול עולמית דליחתקס
 למח דכתי' ויאלכו ומצתי מחים הלכך לית ליה תקנתא וכחותי
 מיכתת שיעריה: וה"ה פ"ד מ"ב יבום כתב ח"ל ופירוט תקרובת
 ע"ז כגון שזבח לפניה כהמה ועשה מונעל מעורר אבל אם
 הקריבו סתל ומסרוהו לפניו לשם דורון אין זה תקרובת ע"ז
 שאין תקרובת אלא המשחף כעין פנים וכן מחבאר מדברי
 רבינו שהכשיר אחי שמימין ברגלי הכורס וכן כתבו הרמב"ן
 והרשב"א וקשה על דברי ה"ה סהרי הרמב"ם ב"ב ע"ז פ"ו
 הלכה ט"ו כתב דבשר או פירות שהקריבו לפני ע"ז נעשו
 תקרובת ואסורים בהנאה מן התורה ובפ"ח הלכה ט' כתב
 דתקרובת ע"ז אין לה ביטול ומחם הרמ"ך ז"ל סוכה ב"מ ז"ל
 דאין סהס וכתב דתקרובת ע"ז אין לה ביטול דהיינו דוקא
 במשחף כעין פנים:

דרי שדעת הרמב"ם שלא לחלק כדעת רש"י ז"ל והראיה שהביא
 ה"ה מרגלי הכירה אינה מוכרעת דהתם לא הקריבו
 לפניה אלא משמשי ע"ז הן: ועוד דמפסוק א' ינאו האיסור
 והביטול דכתיב וימחו לבעל פגור ויאלכו ומצתי מחים ואם אט
 אומרו דכל תקרובת ע"ז בין כשהוא כעין פנים דהיינו אבות
 לע"ז בין בשר שלא זכוס ל"ע אלא שהקריבו לפניו הכל
 נאסר מסיקשא דמת א"כ בכלן נמי אין לו ביטול וכבר הרמב"ם
 ז"ל גילה דעתו דבשר שהקריבו לפני ע"ז נעשה תקרובת וכל
 הנמלא בבית ע"ז אפילו מים ומלת אסורי' בהנאה מן התורה
 מעתה גם לענין ביטול הדין כן: וכבר ראינו לרבינו חס בחוס'
 פ' אין מעמידין דף ל"ב דתקרובת ע"ז אינו נאסר לדברי חכמים
 אלא כעין פנים דהיינו זביחה וקטור ויסוד ולפיכך טו סמתי'
 בלשון המשנה בשר היולא אסור מפני שהוא חזבתי מחים ולא

אמרו סכן זבחי מחים אלא שר' יואה בן בחירס ס"ל דאפילו
 שאינו כעין פנים מוטמא בהלל ולרבנן אינו אסור אלא כעין
 פנים ולדידה סיקשא דאין לו ביטול ב"כ ליחיה אלא כעין פנים
 ולפי דבריו א"ס דהכתוב סקס זבחי דהיינו עבודה פנים למח
 דהיינו לאיסור ולביטול אלא שר' יואה בן בחירס ס"ל דאף בשר
 היולא סכן חזבתי' מחים אבל שנאמר דסיקשא שבא לאיסור
 ולהנאה אחי בין לעבודה פנים בין לבשר היולא ולענין שאין לו
 ביטול לא מחוקמת אלא במשחף כעין פנים אינו כולמו:

וראייתו בחוס' דמ' ע"ז פ' רבי ישמעאל דף י' כתוב טרסי' ז"ל
 ס"ל דלא בעיין כעין זריק' המשחבת אך דומיא דעין פנים
 בעיין ולפי' ככרות שמביאין לשם ע"ז משיב כעין פנים דומיא
 דמונח מחסה תור ושר"י ז"ל חולק דאפילו בכעין פנים זריקס
 המשחבת וקשה לר"י ז"ל בשר מוכחה שלא מבחה לע"ז שאמרו
 דכוי תקרובת ע"ז ואע"ג דלא הוי זריקס המשחבת דהו'
 כרמז"ם כדעת רש"י סהרי כתב בשר או פירות ולא הוי זריק'
 המשחבת' ואע"פ שבפ"ג כת' דרק מקל לא נאסרה אך דבר
 הקשה גבי מונעל דלא הוי לא כעין פנים ולא זריקס המשחבת
 וכבר תמוס כרמז"א בחידושו למ' יבמות' לך ק"ג על דברי
 רש"י ז"ל גבי מונעל:

וראייתו לרש"י ז"ל פ"ו לולב הגזול דף י"א על מ"ס לולב של
 ע"ז לא יטול ואם נטל כשר פי' רש"י ששמוס צו לע"ז
 לכד לפניה קרקע אי נמי העבודה בלילב להעבירו לפניו או
 חרקס צו ע"ז: ודבריו נפלאו דהא לא הוי כעין עבודה פנים
 ואינה נאסרת ואי נאסרת אין לה ביטול וכחותי מיכתת
 שיעוריה והיאך יולא צו וכבר ראינו לרבינו בעל כפות תמרים
 היינו ב"ב:

באופן שבדברי הרמ"ך אשר הטיג על הרמב"ם בהלכות ע"ז
 לריכין עיין אחזי הטיגו סס סהרי הרמב"ם ז"ל ביאר
 דעתו דלא בעי זריקס המשחבת רק עבודה כעין פנים בלבד
 מלאסר בשר היולא וכמ"ס הרא"ש כן דברי ה"ה שכתב משחף
 כעין פנים לעתה כרמז"ם לע"ד אינו כן דכרמב"ם לא בעי
 משחף רק כעין פנים בלבד הוא דבעי וכן דברי רש"י ז"ל גבי
 מונעל של תקרובת ע"ז והרמב"ם סתם את דבריו הדברי רש"י
 ז"ל פ' לולב הגזול לריכין עיין:

סימן ו בענין הפקר

גרסינן פ"ב גיטין דף ק' אמר רב חסדא יכילנא למיפסיליה
 לבלבו גיטי דעלמא אמר ליה רבי מאי עטמא
 אלימא ממוס דכתיב וכתב וסכא איכי קא כתבא ליה כלומר
 שטמנת סכר סוסו' דילמא אקניי אקנו ליה רבנן ופירש"י והו
 כמאן דהייב ליה איכו דהפקר ב"ד הפקר ע"כ וכת' הטור א"ס
 פי ק"ך ומפני חקנת עגונות חקט חכמים שהלכה חתן סכר
 על סוסו' ותקינו לבעל וסרצ בעל גט פשוט ס' סה' ידד לוח'
 על מה שהוקשה לו בדברי הטור דלמא כהניך שתקינו הלכה
 לבעל והלא מחילא קניי הוא לבעל מטעם הפקר ב"ד הפקר
 והא כתב דכתיב דים לסס כח לב"ד לאפיקי ממונא מיד הלכה
 ג"י הפקר אמוס היאך יקוס הבעל המעות כהלי סגס שסס
 הפקר אם לא זוכה שסס-הבעל חמיל' דלא מנינו בשום דוכת'
 שסס כח לב"ד לאוקומי ברשית אדם דבר שאינו של ולא החזיק
 צו עדיין סגס שמנינו בפרק החקין דף ר"ה אוקומי רבנן ברשותיה
 מי כיכי דייחויב עליה שאני התם דהחזיק בדבר וכנס ברשו' מ"ס
 סכא דלא נכנס ברשיתו ולפיכך אמר תקינו לבעל עכ"ד וכיוצא
 אה ראייתו לרבי הגדול בעל ממוס אפרים בה' מכירה דף י"ד
 על מ"ס סרין פ' התקבל על מה שאפליגו סס דף ס"ד רב
 יוסה ורב חסדא ורב יוסה סבר דהיכ בין לעלמו בין לאחריה
 ג' חסדא סובר דאינו זוכה לאחרי' וכתבו בחוס' דפליגי אי
 זוכין לאחרי' מן התורה או לא ולרב יואה קטן זוכה לאחריה
 מן התורה ולמ"ד דאין זוכה לאחריה מדאורייתא הוא דקאמי'
 אבל מדרבנן מודה דכי ולפיכך כשהקשו לרב חסדא מתי"ס כידי
 דמאחרי' בנזוי וכו' חילט שאני שחופי מבוזות דרבנן אלו דברי
 סמ"ס והקשה כר"ן ז"ל עליהם ח"ל ואינו תמים אי מודה שמואל

ואינו תמים עליהם סהרי אמרו פ"ו השולח דף ל"ו מנין שהפקר
 ב"ד הפקר שנאמר וכל אשר לא יבא בענת סהרים וכו'
 רבי אליעזר אימור מהכא אלה הסולות אשר נתנו אלעזר הכהן
 ויושע בן נון ראשי הכהנות וכו' מה עיין ראשון אלא אבות
 לומר 58

והיינו מטעם שקנסה אותו התורה שלא יועילו מעשיו. מיהו היכא דלא שייך קנס כגון בשוגג, בזה שפיר לחלק דהיכי דהעבירה נעשה בין כך או כך אז עבד מהני, ובין אם אין העבירה נעשית רק אם יועיל מעשיו אז בעבד לא מהני אף בשוגג כדי שלא יהיה נעשית העבירה. והעיקר המירון בשוחט בשבת דאף במזיד שחיטתו כשרה כמ"ש הש"ך. ומה שתמה הש"ך על השלטי גבורים עיין מ"ש בחידושי ליו"ד סי' ד' [פרק יד] שישנו שם דבריו על נכון. ועיין (לקמן) בחידושי לחו"מ סימן ש"ג שישבתי קושית הסמ"ע והש"ך על דברי הש"ע דסתרי אהדדי בענין אחר, די שחילוק בין עשה לל"ת עיי"ש.

כת"י משפט צדק מהדורא קמא ח"ב

בקיודשין [נט,ב] שמחשבת (תרומה) [טומאה] נחשב כמעשה יע"ש, ודאי אמרינן אי עבד לא מהני.

כת"י משפט צדק מהדורא קמא ח"ב

דעת כמה פוסקים [עיין פלתי סי' זה סק"ג], דהא דאדם אוסר דשא"ש הוא רק מדרבנן לא מדאורייתא. ובאמת לכאורה תמוה דמוכח מש"ס שהוא מן התורה, שהרי התוספות הוכיחו צ"ק דף ע"ב [ע"ב] ד"ה דאי דאורייתא, דתקרובת ע"ז אוסר באכילה מן התורה דאל"כ הו"ו שחיטה ראויה כמו במעשה שבת עיי"ש. וא"כ הרי הש"ס מוקי לה הברייתא בטובה ע"י אחר, וכמו שם התוספות לעיל [ע"ה, ד"ה בשלמא] דס"ל כמ"ד אדם אוסר דשא"ש, וא"כ מה בכך שתקרובת ע"ז דאורייתא סוף סוף כיון דהו"ו שא"ש הו"ו רק דרבנן, (ועיין לקמן פרק י"ד מ"ש בזה) וא"כ הו"ו מן התורה שחיטה ראויה, אלא ודאי שהו"ו דאורייתא. אף אי נימא דס"ל להני פוסקים כדעת הר"ן [ת,ב מדפי הרי"ף ד"ה גמ'] דבאכילה אסורה מן התורה אף אם אין אדם אוסר דשא"ש כלל א"ש, דהתם באכילה עכ"פ אסורה אבל בהנאה הו"ו רק מדרבנן אוסר דשא"ש. אף לפ"ז יהיה מוכח דאף דאין אדם אוסר כלל דשא"ש מן התורה מ"מ באכילה אסורה, וגשאר קושיותינו שם על דעה זו מן הש"ס כמו שתמהתי שם לעיל עיי"ש ותבין. ובע"כ כמ"ש בחידושי לחו"מ סימן הנ"ל ליישב ודוק היטב. שוב מנלתי בת"ש [סק"ט] שהרגיש צריכה זו והוכיח דהו"ו מן התורה, ולפמ"ש ליכא ראייה.

כת"י על ד חלקי שו"ע שנת תקע"ט

עיין בחצורי למס' ע"ז [עבודת עבודה] דף נ"ד ע"א [ד"ה מאבני מוצת] מ"ש שם ליישב פרש"י דס"ל דע"י מעשה הו"ו רק דרבנן, ושיש חילוק בין של הקדש לשל הדיוט, ובשל הדיוט מודה רש"י דהו"ו מן התורה יע"ש.

כת"י חידושי טוב טעם ודעת

פרק יד

דוחה ראיתו שהביא בפרק הקודם שאדם אוסר דש"ש וכן תקרובת ע"ז הו"ו דאורייתא, ומיישב את קושיות תוס' שמהם היתה הוכחתו * מחלק בין מעשה שבת שאם איסורו מדרבנן הו"ו מתורת קנס ואז אין לאסור אלא למי שעבר עבירה, לבין הני דלעיל שאף אם איסורם מדרבנן הו"ו משום איסור ע"ז או לתא דע"ז * עפ"ז מיישב את שאלת הש"ך בסימן רח על הש"ג.

הגדה צדין אם אדם אוסר דבר שאינו שלו הו"ו דאורייתא, יש מחלוקת עיין בתבואת שור [סק"ט], ופלתי סק"ג]. גם צדין אם תקרובת ע"ז אסורה באכילה מן התורה ג"כ יש דעות, ועיין לעיל בחידושי לסימן זה (בדף נ"ד) [פרק יג] שהבאתי ראייה מהש"ס ממה דפריך [צ"ק

וה"ל בחו"מ סי' שני:

... דהנה הכל הקשו על השוחט בשבת דשחיטתו כשרה ולא אמרינן כל מיני דאמר רחמנא לא תעבד כו', והנה באמת כבר הרגיש בזה הש"ך בחו"מ סי' ר"ח. והעלה דהעיקר הוא דהמעשה אפשר להיות נעשה דרך היתר אז כל דעבד מהני, אבל כל שאי אפשר להיות דרך היתר אז לא מהני יע"ש. ונלפענ"ד דזה אינו שייך רק בדבר התלוי בזמן כגון השוחט בשבת שאין האיסור מנלד מעשיו או מחשבתו רק מנלד הזמן שהזמן גורם האיסור, בזה אמרינן כיון דהאיסור נמשך ממילא מכח הזמן הרי גם ההיתר יבא אח"כ ממילא דשמאל ממילא ערבא והזמן ממילא קאחיא, לכך נחשב מעשה זו כאלו נעשה ביום שלאחריו כיון דלאו האיסור מנלד מעשיו או מחשבתו רק מכח הזמן, בזה אמרינן הרי אח"כ יומשך זמן היתר ואם היה נעשה אח"כ בזמן ההיתר מעשה זה עצמו היה מותר לכך גם עכשיו נחשב כאלו נעשה אח"כ כיון דהזמן ממילא אחיא. אבל בדבר שאין איסורו מנלד הזמן ממילא רק מנלד מה שהוא חושב בזה מחשבה פסולה, בזה ודאי אמרינן אי עבד לא מהני.

ו"א שייך בזה לומר שאם לא היה חושב כך וכך אז היה צדק היתר, שהרי גבי אונס שגירש [תמורה ה"א] פריך הש"ס דשמא אי עבד לא מהני, והתם ג"כ שמא דאף שעכשיו אין רלוונה בנט אם היתה רולה בכך לא היה איסור בדבר אף עכשיו אין איסור, אלא ודאי הא לא אמרינן דמחשבה כמעשה בזה, ולכך מה שחושב בזה הו"ו המחשבה חלק מהמעשה ולא שייך בזה לומר אם לא היה מחשב וכו' היה היתר, דאז שאני דלא היה נעשה המעשה בענין זה. וכמו בכל הני דפריך הש"ס דנימא עבד לא מהני, ולא אמרינן כיון שאם היה נעשה בענין אחר היה מועיל, דאם היה נעשה באופן אחר לא היה באופן זה, וכל כה"ג לא אמרינן כיון דאפשר לעשותו בהיתר וכו'. ולכך בשוחט ומחשב לע"ז כיון דמחשבה זו עשתה התורה כמעשה הו"ו כחלק מן המעשה עצמה, [וכעין זה דאמרינן

ע"א, צ] למ"ד מעשה שבת דרבנן וכו' דתקרוצת ע"ז אסור באכילה מן התורה, וכמ"ש התוס' הוכחה זו בדף ע"ב [ע"ב ד"ה דאי דאורייתא], ומשם מוכח דגם אדם אסור דש"ש הוא מן התורה, אך כתבנו שלדעת הר"ן [ת"ב מדפי הרי"ף ד"ה גמ'] אין ראיה מזה.

ובעת נראה דבלא"ה א"ש ולק"מ לא קושית התוס' בדף ע"א [ע"א] כמה דקאמר אלא למ"ד דרבנן אמאי פטרי רבנן, ולא מה שהקשו בדף ע"ב ד"ה דאי דאורייתא. והוא דהכלל כך הוא, דזה דומה למ"ש הנודע ביהודה בתשובה [או"ס מהד"ק סי' כ ד"ה הנה מקור] לענין גזל חמץ ועבר עליו הפסח דמותר לכל צהנאה, כיון דאומר לו הרי שלך לפניך וליכא הפסד להגזלן רק להגזל ואיהו לא חטא לא קנסין לדידיה יע"ש. ולפ"ז ה"ג כן הוא, דקושית הש"ס כך היא, דצשלמא למ"ד מעשה שבת דאורייתא אסור, א"כ אין סברא לחלק בין אם הוא צוה הפסד להגזב או להבעלים, דאם הוא דאורייתא אין לחלק צוה ותמיד אסור לכך פטרו רבנן. אבל למ"ד דאסור רק מדרבנן א"כ הוא רק מטעם קנס, וצשלמא צעלמא דהוי הפסד להעושה שפיר קנסוהו לו לתסור באכילה, אבל הכא אין סברא לאסרו באכילה דצוה מפסידין לבעלים דאם היה מותר היה חייב ד' וה' וכעת שהוא אסור יפטר מד' וה', וא"כ הוי עיקר הקנס לבעלים והוי לו הפסד יותר מלהגזב, שהגזב מפסיד רק אותה הבהמה אבל מרויח שלש וארבע שאין צריך לשלם רק כפל, והבעלים מפסיד מן שלש וארבע. לכך כל כהאי גוונא להפסיד להבעלים אין סברא לקנסו, וראוי להעמיד כאן על הדיון שיהיה מותר אף באכילה שלא יפסידו הבעלים על ידו והם לא חטאו ולא פשעו.

וה"פ"ז א"ש, דצשלמא בחולין שנשחטו בעזרה וכן בתקרוצת ע"ז, דהתם מה דאסרוהו רבנן לאו צמורת קנס הוא רק צמורת איסור משום סרך ע"ז או משום ליתא דקדשים. ותדע דאם הוי צמורת קנס למה יתסור צוה אף צשוגג, וצ"ז אסור אף של נכרי והרי צוה לא שייך קנס, וצ"כ צמורת איסור הוא, ואין סברא לחלק בין אם הוי הפסד להבעלים או לא. וכיון דכל ענין אסור שוב אזלינן צתר דרבנן כיון דמדרבנן אסור הוי שחיטה שאינה ראיה, כדאשכחן בצבעת עדות [לא, א] דקיי"ל כמ"ד למעט משחק בקוביא דאזלינן צתר דרבנן, כן ה"כ. אבל צמעשה שבת כיון דס"ל לר' יוחנן דצשוגג מותר רק צמוזד אסור, צע"כ הוי הטעם רק מכת קנס דאי מלד איסור אף צשוגג יתסור וצ"כ רק מלד קנס, א"כ כה"ג אדרבא ראוי יותר להחיר ומהיכי תיתי נקוט להבעלים, לכך ראוי להיות מותר אף מדרבנן. אבל היכי שהוי מדרבנן אסור י"ל דצתר דרבנן אזלינן, וא"ש ואין ראיה ד"ל דצר שאינו שלו הוי רק דרבנן וכן תקרוצת ע"ז הוי רק דרבנן. **ובזה** יש ליישב דברי הש"ג [צ"ה כ, צ"ה כ, מדפי הרי"ף אות ד] שהביא הש"ך צחו"מ סימן ר"ח [סק"צ] שמתה על הרי"ף [שם], והש"ך תמה עליו כיון דלא הוי רק

מדרבנן חייב ד' וה' כדמוכח בכל הש"ס יע"ש. ולפי הנ"ל אין ראיה, אדרבא מחולין שנשחטו בעזרה מוכח להיפוך לכאורה כמו שהקשו התוס' בדף ע"א [ע"א ד"ה אלא למ"ד], דאף אם מדרבנן אסור הוי שחיטה שאינה ראיה, וכן מוכח להסוברים דאיסור דש"ש הוי רק דרבנן וכן תקרוצת ע"ז, וממעשה שבת אין ראיה דהכוונה כנ"ל. ובלא"ה דברי הש"ך תמוהים, דלענין מכירה הנוגע לממון ודאי צתר דרבנן אזלינן דהפקר צ"ד הפקר והם הפקיעו הקנין, ודוקא לענין שחיטה שאינה ראיה דהוי רק לענין איסור אכילה צוה אזלינן צתר דאורייתא ולא לענין קנין כיון דרבנן הפקיעו הקנין והכסף אין כאן מכירה וכמ"ש התוס' עצמן צ"ק דף ע"ב ע"ב ד"ה דאי, דאף שס"ל שם דלענין שחיטה שאינה ראיה אזלינן צתר דאורייתא מ"מ לענין קדושין כתבו שם דאזלינן צתר דרבנן, ה"ה נמי צוה ויפה תמה הש"ג ואכ"מ להאריך יותר.

ובזה מיושב מה שהקשינו לעיל. דמה פריך [צ"ק ע"א, צ] למ"ד דרבנן מ"ט פטרי רבנן נימא דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי, דהרי מיירי צשלמו סתמא לדעת המשלח. ולפמ"ש א"ש, דהכוונה דיהיה מותר לגמרי, והתוס' דס"ל דאסור מפרשין דמיירי צוה על שבת, ולא ק"ל כדעת הרמב"ם צנתערב איסור אחר.

כת"י על ד חלקי שו"ע שנת תקעט

פרק טו

בדברי התוס' בב"ק ע"א השואל נימא לצעורי קמכוין. תמה דהרי שם איירי בהתרו בו דלא אמרינן לצעורי קמכוין * דן אם הסוגיא בב"ק המקשה מכי שחט ביה פורתא אסרה מיירי בהתרו בו או לא, ומתבאר אם בטובה ע"י אחר צריך להיות שלוחו של הגבב, והאם מומר דינו כגוי לענין שליחות * מוכיח דתוס' הנ"ל שהקשו איירי בלא התרו בו דבהתרו בו הוא מומר ושחיטת מומר נבלה ואינה שחיטה * כתב דתוס' האומרים שבפ"א לא נעשה מומר אף במזיד, מודה דבהתרו בו נעשה מומר בפעם אחת * מוכיח מסוגיין דלא כפמ"ג שהשוחט שחיטה גמורה בשבת לכ"ע נעשה מומר, דבתחילת השחיטה חילל שבת ובגמר השחיטה נעשה מומר * מסברת הפמ"ג מוכיח שצדקו דברי הטור בדעת הרמב"ם ששליח ששחט בשבת חייב הגבב בד' וה'. כ"כ מיישב את התוס' ב"ק המעמיד בצוהו לשחוט לע"ז * דוחה ומוכיח דלא כפמ"ג דלא מחלקינן שחיטה לשתיים ורומז כיצד לתרץ את הטור.

טע"ף ד

ואם התרו בו ועבר התראה הרי זה אסור כשאר מומרים. הנה התוס' צ"ק דף ע"א ד"ה צשלמא ע"ז ושור הנסקל שחיטה שאינה ראיה הוא, הקשו דאף למ"ד אדם אסור דש"ש הרי אמרינן לצעורי קמכוין יע"ש. ולכאורה תמוהין דצריהם דהרי לפי הס"ד דמציא ראיה

בירורי ענינים בענין השערות מהודו

נודע בבי מדרשא הנידון שעלה באחרונה בענין שער הפאות המיובא חלקו מהודו מבית ע"ז והנידון הוא שיש לשער דין תקרובת ע"ז שאסורה בהנאה ואין לה ביטול, ויש בנידון מבוכה רבה וספיקות ונברר בזאת הנידונים שעלו בבי מדרשא, קוטב הבירור יסוב בהנחה שהגויס מגלחים שער ראשם במספרות בעיר טריפוטי כ 17 מספרות [ואין במספרות פסל] ואחר מכן נוטלים המתגלחים את שערם והולכים למקום אחר שיש שם פסל ומניחים שם את שערותיהם הגזוזות לפני הפסל ולאחר מכן בלילה אוספים את השער ומשווקים אותו, [הנחה זו היא ההנחה הראשונה הידועה מאתר האינטרנט, לפרקים נדון באם חלק מההנחה שונה – ברם נקודה זו דאין במקום הגילוח פסל (נתבררה)].

א. בגמ' ע"ז דף נ. דתקרובת נאסרת רק אם היא כעין פנים, ובשו"ע סי' קלט ס"ג פסק כהרא"ש דיש בזה ב' חלוקות, דבר [חומר] הקרב בפנים כגון בשר שמן וסלתות וכיו"ב נאסר מדין תקרובת אפילו אם רק הניחו לפני הע"ז לשם תקרובת, דבר שאינו קרב בפנים נאסר אם עשה בו עבודה דכעין פנים או כעין שחיטת קרבן או כעין זריקת הדם או הקטרת אימורים או ניסוך היין, אבל אם לא עשה בו עבודה מעין ד' עבודות אלו אינו נאסר. ונתבאר בגמ' ושו"ע ששבר לפניה מקל נאסר, אע"ג דמקל אינו קרב בפנים, אך עבודת שבירה דומה לשחיטה וע"כ נאסר [זו ש"י הרא"ש שנפסקה להלכה ויש בזה עוד ב' שיטות ראשונים ואכמ"ל].

ולנידונינו ה"שער" אינו קרב בפנים (שער נזיר ל"ש, דבעי קרב במזבח כמבואר בראשונים גבי מנורה ועוד דאיי"ז עבודה) וא"כ הנחת השער לשם תקרובת אינה אוסרת, רק עלינו לדון מצד פעולת הגילוח דהוי כשחיטה, והנה פעולת הגילוח לכא' הוי כשבר מקל וכדחז"י בגמ' דבצר ענבים לשם פעולת ע"ז הוי דומיא דזביחה כמש"כ רש"י והראשונים, וגילוח השער מהראש דומה לבצירת ענבים מהענף ועוד איתא במאירי ר"ה כ"ח דחתך קרן מהאיל לשם ע"ז נאסר הקרן דהוי פעולה כעין זביחה.

ב. אך הנה הרמב"ן דן בנרות שעה שהדליקום לפני ע"ז האם יאסרו מדין תקרובת דהדלקתן זו שבירתן ויש בהם כעין זביחה וכתב לדחות דאינו דומה לענבים שבצרן דהתם מתכוון לעבודה באותה בצירה והוי כשבר מקל לפניה, אבל בנרות אין מעשה הדלקה עבודה אלא ההדלקה רק לתכלית שיאירו הנרות לכבוד הע"ז הבזויה, ולמדנו א"כ דבעי שמעשה השבירה – הזביחה יעשה בתורת עבודה לע"ז, וא"כ עלינו לדון בגילוח השער דאפי' שתכליתו לע"ז אך שמא העבודה היא בהנחת השער לפני הפסל והגילוח נעשה למטרה זו אבל אין הגילוח עצמו עבודה לשם ע"ז. ויש לנו לדמות דבר זה לדברי הרשב"א בהתר הכיכרות שהקריבום לפני הע"ז שכתב שאין בהם איסור תקרובת אע"ג שנעשה בהם לישה לשם ע"ז ולישה הוי כעין זביחה [הערה: הרשב"א והרמב"ן סוברים שגם חומר הקרב בפנים אינו נאסר אלא א"כ עשה בו כעין ד' עבודות ודלא כהרא"ש שבסק"א] לפי שאין בחוקי הע"ז ללוש אותה לשמה אלא לוקחין אותה מן השוק ונמצא א"כ שאפילו שהוא לש למטרה להקריב לע"ז והרבה עושים כן אך כיון שאפשר ליקח מהשוק זה ראייה שהלישה עצמה אינה עבודה אבל לחם אונן שלהם כתב הרשב"א שאסור דאעפ"י שאין לישתנו לפני הע"ז אך וודאי חק הע"ז הוא ללוש לשם ע"ז והוי

ר' רב לנדאו

כתב הרב בהקדמה: בענין שער הפאות המובא חלקו מהודו וכו'.

יש להעיר: לפי העדויות היום למעלה מ 98% משיער הפאות הוא מהמקדשים שבהודו. וסותר שיער ותיק ומומחה אומר בתוקף כי מעל 99.99% מהפאות **מעורב בהם** שיער הודי. (דבר זה מתאים לדברי ראש ההכשר הר' שלזינגר שאמר, כי בכל פאה מעורב שיער של 50 ראשים).

כתב הרב שם: "קוטב הברור יסוב בהנחה שהגויים מגלחים שיער ראשם במספרות בעיר טריפוטי, כ 17 מספרות, ואין במספרות פסל... ונקודה זו דאין במקום הגילוח פסל, נתבררה".

יש להעיר: לפי העדויות, תחקירים, תמונות, וסירטונים שבפנינו, יש שם באולמות פסל. רא' קובץ מצורף (מס' 60)

כתב הרב בסע' ב: "הרמב"ן דן בנרות שעה שהדליקום לפני ע"ז האם יאסרו מדין תקרובת, דהדלקתן זו היא שבירתן, ויש בהם כעין זביחה. וכתב לדחות דאינו דומה לענבים שבצרן, דהתם מתכוון לעבודה באותה בצירה והוי כשבר מקל לפניו, אבל בנרות אין מעשה הדלקה **עבודה**, אלא ההדלקה רק לתכלית שיאירו הנרות לכבוד הע"ז (הבזויה), ולמדנו א"כ דבעי שמעשה השבירה - הזביחה יעשה בתורת עבודה לע"ז, וא"כ עלינו לדון בגילוח השיער **דאפי' שתכליתו לע"ז** אך שמא העבודה היא בהנחת השיער לפני הפסל, והגילוח נעשה למטרה זו, **אבל אין הגילוח עצמו עבודה לשם ע"ז**".

יש להעיר: ברמב"ן שם לא מדובר שרוצה לעובדה ע"י אש או הדלקת נר, אלא הוא מדליק את הנר להאיר, והרמב"ן שואל מדוע אינו תקרובת מצד מה שעושה זאת עבודה בפניה, ומשיב שמעשה ההדלקה אינה עבודה, כנ"ל. אולם בענין גילוח השיער, הלא הרב עצמו כתב שאחר הגילוח הם מניחים את השיער בפני הפסל, א"כ **הסתמא** הוא שזה עבודה, ואין לנו לספוקי שמא הגילוח אינה עבודה - **ללא ראייה לכך**.

במילים אחרות, במדליק נר אצל הע"ז התכלית **הסתמית** של הנר היא להאיר, ולא לשם עבודה כתקרובת. משא"כ בשיער, התכלית הסתמית היא נתינה עבור האליל, כפי שנמצא בספריהם ובעדויות המתגלחים שהאליל שלהם לוקח את השיער שהם נותנים לו ומביא את זה לנסיכה שהשתילה לו שיער משלה, א"כ **בכגון זה אין לעמוד ולחקור 'שמא אינו עושה זאת לשם עבודה'**.

וכך הוא בכוליה דש"ס, כגון בההיא דעורות לבובין, דמבואר שם **שכל** הבהמה אסורה בהנאה משום תקרובת! ולפי הנ"ל אין לאסור את כל הבהמה, כיון דאמנם הלב ניתן כתקרובת עבור היראה, אך מי מעיד לן שקריעת העור היתה בשביל **'מעשה עבודה'**?

התשובה היא, דכיון שקרע את העור עבור הוצאת הלב להקטירו, אנו דנין את קריעת העור לשם כך כעבודה, כל כמה שלא ידוע לן אחרת.

כמו כן בשבר מקל לפנייה דאיתא בש"ס דהוי עבודה, לא מספקינן "אולי התכלית שלו היא להביא בפני הע"ז שתי חתיכות מקל, אך עצם השבירה אינה עבודה..." , אלא כל כה"ג חשבינן למעשה השבירה או הזביחה 'עבודה' **כל כמה שאין ראיה לומר להיפך**.

בפרט בנידו"ד שהם אומרים שוב ושוב (בצורה מאד אדוקה, זה ממש קשה לשמוע את זה!) את שם האליל **לאורך כל התגלחת**, והם אומרים בפה מלא שהגילוח נעשה עבור האליל, ולא עבור הורדת היופי (אם כי חלק מהמתגלחים הזכירו את ענין הורדת היופי - אך ציינו זאת **כדבר נלווה**, ולא שזה הסיבה שנסעו כמה ימים לכאן, וחיכו לתגלחת 10 שעות וכו', דבשביל הורדת היופי היה מספיק לגלח בחדר הרחצה בבית).

כתב הרב שם: "ויש לדמות דבר זה (כלומר את ענין גילוח השיער) לדברי הרשב"א בהיתר הכיכרות **שהקריבום לפני הע"ז** שכתב שאין בהם איסור תקרובת".

יש להעיר: הרשב"א לא דיבר על כיכרות שהקריבום לפני הע"ז, אלא על עיסה שלשו אותה עבור ע"ז, **וחזרו בהם ולא הקריבום לפני הע"ז**. (ופלא שהרב שגה בדבר המפורש ברשב"א להיפך). (אם הקריבום לפני הע"ז ודאי נאסרה משום תקרובת לכל הדעות). על זה אומר הרשב"א שאפי' שלישה היא כעין זביחה, בכל זאת הכיכרות מותרות, כיון שאין זו סוגיא של תקרובת, אלא סוגיא של הקדש, ואין הקדש לע"ז.

ומדוע אין זו סוגיא של תקרובת? מבאר הרשב"א שם כיון שאין חק הע"ז בזה ללוש את העיסה **עבור** כיכרות אלו, אלא אפשר ליקח עיסה מן השוק לכיכרות אלו. משאיי"כ כיכרות אובלי"ש **שצריכין ללוש אותם עבור הע"ז**, הוי הלישה כעין זביחה, ואסור אף אם לא הקריבו בפניה.

כתב הרב שם: (קאי על הנ"ל - שרוצה לדמות את ענין הגילוח לכיכרות הניתנות לכמרים [לא האובלי"ש] שאין חק הע"ז ללוש אותן **עבור** הע"ז, אלא ניתן ליקח עיסה מן השוק): "אע"ג שנעשה בהם לישה לשם ע"ז ולישה הוי כעין זביחה, לפי שאין בחוקי הע"ז ללוש אותה לשמה, אלא לוקחין אותה מן השוק, ונמצא א"כ שאפילו שהוא לש למטרה להקריב לע"ז והרבה עושים כן, אך כיון שאפשר ליקח מהשוק זה ראיה שהלישה עצמה אינה עבודה". כוונת הרב ללמוד מהכא היתר לענין השיער, דאולי אין חק הע"ז לגלח **עבור** הע"ז, אלא חק הע"ז הוא שאחר הגילוח - לשים השיער בפני הפסל, עיי"ש.

יש להעיר: הרשב"א מדבר על כיכרות שתכליתם היא עבור הכמרים, עד כדי כך שאפילו לא מניחים את הכיכרות הללו בפני הע"ז!! (כך מוכח ממה שמביא טעם לאסור את כיכרות אובלי"ש משום ש"ס" זה הונח איזה רגעים בפני הע"ז, חל על זה שם תקרובת, עיי"ש). א"כ אין זה נוגע כלל לנידו"ד שהסוגדים מגלחים **עבור האליל**, ומה שהכמרים לוקחים זאת למכירה, זה רק אחרי שהיה בכלי המיוחד לאליל, והיה בכך 'נתינה' לאליל (ואליבא דאמת, אפי' אם הכמרים היו לוקחים מיד למכירה, הוי תקרובת, כיון שהגילוח נעשה לשם האליל, וכמ"ש

הרשב"א שם דאם הזביחה נעשית עבור האליל, נאסר מיד גם בלא לפניה, כשוחט לשם הרים וכיו"ב, ובפרט שבנידו"ד הוי "בפניה" מלבד מה דאיתא שם צלמים כדמות האליל הנמצא בסמוך, הרי שכל התחום שם לטענתם הוא של האליל ההוא. ומבואר ברשב"א שם, דהא שצריך "בפניה" הוא כדי לייחס את הזביחה לע"ז, אך אם זה מיוחס לע"ז מחמת דבר אחר, הוי תקרובת מעת הזביחה אף אם אינה בפניה). ומה שהכמרים לוקחים אח"כ למכירה, אין זה גורע מאומה משם 'עבודה זרה', כפי שכותב הרשב"א שם אודות כיכרות של אובלי"ש.

כתב הרב שם: "ואין לנו א"כ ראייה האם הגילוח הוא עבודה לע"ז, או רק לתכלית הקרבת השערות, ומכיון שאין מתגלחים בפני הפסל שפיר י"ל שאין זה עבודה רק הכנת השערות לעבודת הקרבתו".

יש להעיר: ראשית לפי העדויות, תחקירים, תמונות, סרטונים, שיש בידינו הם **יש פסל באולם בו הם מתגלחים**, והוא מקום קדוש עבורם מחמת כן (שלא ללכת בנעליים, לא לצלם וכו'). **שנית**, דין "בפניה" אינו אלא בשביל לייחס את העבודה לע"ז. ובא לאפוקי מגוי ששוחט בהמה, באופן שהע"ז נמצאת במרחק ממנו, שבזה אינך צריך לחוש ששחט לע"ז, כיון שיש לע"ז וילון (קלקלין) לצניעות וכבוד לה (עפ"ל), וכין ששחט חוץ לוילון לא תלינן ששחט עבורה, ושרי בהנאה. אבל באופן שהוא **מודיע** ששוחט עבור הע"ז פלונית, ודאי הוי תקרובת אף שאינו בפניה, כמבואר ברשב"א שם. (וכמו שוחט ללבנה וכיו"ב, דהוי תקרובת אף שאינו בפניה. ורא' ע"ז נא ע"ב שאין קלקלין לפעור ומרקוליס ונפסק ברמב"ם ע"ז ז, טז, והביאור הוא שהוילון נעשה לצניעות וכבוד כנ"ל, ממילא המוצא בשר חוץ לוילון יש להניח שלא ניתן עבורה. אך פעור ומרקוליס עבודתו דרך בזיון ואין לה וילון לכבוד, ממילא כל שנראה עמה אסור, **ש'בפניה' אינו דין לעצמו, אלא רק בשביל לייחס את העבודה אליה**. א"כ ה"ה הכא, גם אם באולמות של טירופטי אין פסלים (וכאמור לפי העדויות והתמונות שבידינו יש שם פסלים) עד כמה שבכל מקדשי הודו שחוץ לטירופטי יש פסלים לכל הדעות, והם מגלחים כנגדם, ובטירופטי הם אומרים שכל האיזור שם שייך לאליל, א"כ הוי בפניה. וכמ"ש הרי שטרנבוך. זאת מלבד העובדה שהם אומרים את שם האליל שוב ושוב לאורך כל התגלחת (כמו מנטרה), א"כ הגילוח ודאי מיוחס לאליל.

כתב הרב בסע' ג': "ואפילו את"ל שיש מטרה בעצם מעשה הגילוח עדיין י"ל דאיי"ז בתורת עבודה לע"ז **רק בתור מצוה מחק דתם** [ועי' מנ"ח מצוה רח' שביאר בדרך זה בהיא דעבודת המולך למ"ד שאינו ע"ז]."

יש להעיר: יש מחלו' בסנהד' סד ע"א האם הימולך' זה ע"ז או שזה 'בריה' בפני"ע **בתוך קטגוריית הע"ז**. כלומר, אין צד שימולך' אינו ע"ז, אלא רק שהוא לא שייך לקטגוריה הרגילה של ע"ז. במילים אחרות, הימולך' **חולק שם ע"ז לעצמו**, ולכן אם יזבח לה בהמה, לא יאסר משום תקרובת כזובח למרקוליס. ועל זה אמר המנ"ח שם שכך הוא "חק דתם", ר"ל שחק דתם של ע"ז זו הוא לשלול את דרכי העבודות האחרות. **ולא לומר לן ש'מולך' אינו ע"ז!**

לנידו"ד, הרב שליט"א מתכוון ע"י המחלוקת בסנהד' הנ"ל לפתוח מושג 'שלישי' שאדם יעבוד כלפי ישות נפרדת מהקב"ה, וזה יהיה לא ע"ז ולא 'מולד'!! אין דבר כזה. אין בידנו לחדש מציאות של אדם המקטיר עבור פסל, ולא להחשיבו לעובד ע"ז. כל מה שאתה יכול זה לחקור האם זו ע"ז רגילה, או ע"ז של 'מולד' וזהו.

לפי דברי הרב, אם אומה תחליט 'חק דת' להשתחוות לפסל ולהקטיר בפניו, וכי זה לא יהא ע"ז? בגלל שזה נקרא חק דת? ודאי שלא. אלא זה ע"ז לכל דבר. כל מה שהמניח התכוון בקוראו ל'מולד' חק דת, אין זה כדי להוציא את המולד מכלל ע"ז, אלא כדי להוציאו מקטגוריית הע"ז הרגילה, שלע"ז זו אין זובחים בהמה וכו' כשאר ע"ז. אבל הא דמעביר בניו שם למולד נחשב ע"ז, זה ברור ופשוט.

כתב הרב בסע' ד: "ויש כאן עוד ספק על פי מש"כ החזו"א (סי' סב סקכ"א וסקכ"ב) שאין ע"ז אלא דווקא בעובד נברא באמת, אבל אם צייר בנפשו כח נברא כזב ועובדו אינו אלא מינות. ושוב כתב דבעובד לתמונה (פי' פסל) באמונה שהכח הנברא (כגון כוכב או שר) משפיע עליה כח, וודאי הוי ע"ז ואם זה רק לזכרונה צ"ע יעש"ה, ולמדנו דהעובד פסל חשוב ע"ז רק בכה"ג שמאמין שהפסל עצמו הוא כח או שיש לו השפעה מכח נברא, אבל עובד כח כזב וכן עובד פסל שמושפע לדעתו מכח שהוא כזב אי"ז ע"ז".

יש להעיר: החזו"א שם לא אומר זאת כלל. החזו"א שם אומר כך: אם אדם מצייר בנפשו כח נברא ועובדו זה מינות. אך אם הוא עובד נברא שמת, הוי ע"ז כיון שהנשמה קיימת. מוסיף החזו"א ספק מקורי במיוחד: עד עתה אנו יודעים על שני דברים: **עובד ונעבד.** מה יהיה אילו נכניס נשוא שלישי? והיינו, א. האדם העובד. ב. תמונה שעשו לזכרון איזה נפש, כגון תמונה של יש"ו (יש"ו). ג. יראת המצווה לעובדה. אם כן כך: המקטיר לתמונה, הוא לא עובד אותה בעצם, כיון שאילו היראה תתבטל, הוא יזרוק את התמונה לפח (כיון שהוא לא מאמין בשום כח כזב המשפיע עליה). אי"כ הוא עובד לתמונה **מחמת היראה** המצווה אותו על כך. אך מאידך, גם את היראה הוא לא עובד, הוא לא מקטיר לפניו, אלא לפני התמונה הנ"ל!! - על זה מסתפק החזו"א לומר אולי זה רק משמשי ע"ז, שהוא משמש את היראה המצווה אותו להקטיר לתמונה. או מכיון שהוא מקטיר לתמונה ע"פ ציוויה של היראה, הרי הוא עובד את היראה, והוי ע"ז. זה הספק של החזו"א. אך זה ברור שאילו עובד לפסל תוך אמונה שמשפיע כח כזב על הפסל, ודאי הוי ע"ז!! **וז"ל החזו"א שם "ומיהו אם הכוונה למשפיע על התמונה הזאת שפע וכח, ודאי הוא ע"ז עצמה"**. (ומש"כ שם "וצ"ע", זה קאי על החידוש שכתב בסמוך לזה, ולא על המשפט הזה, דהרי זה גדר ע"ז כנ"ל, ולא שייך להסתפק בכך).

לסיכום, היכן החזו"א כתב שהעובד פסל שמושפע לדעתו מכח שהוא כזב אי"ז ע"ז? - אם זה לא ע"ז, אז מה זה ע"ז? כל היגרעותא ביכח כזבי זה לגבי העובד כח זה ללא פסל ותמונה, אלא רק מציירה בנפשו, בזה מחדש החזו"א שהוא 'מין' ולא עובד ע"ז, ופשוט.

כתב הרב שם: "ולפי אמונת ההודים יש כמה כוחות שהם האלים, ולפי מה שנתברר בינתיים הכוחות שהם מיחסים אותם לאלים הם **בדותות**, ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא".

יש להעיר: כאמור לעיל, כל שעובד לפסל או תמונה, ליכא מאן דפליג שזה ע"ז, אפילו שזה כח כזב ובדותא. וכי מה חשבנו? שהכח הנעבד אינו בדותא? הלא זהו ע"ז שעובדים לאל שהוא בדותא. כל החידוש של החזו"א בענין בדותא זה רק שכל עבודתו של הסוגד היא לבדותא הזו ללא כל הגשמה של פסל ותמונה, וכנ"ל.

כתב הרב בסע' ה': "ועוד יש כאן חזקה קמייתא דהשיער בתחילה כשהיה מחובר בראשם היה מותר בהנאה וספק לנו אם נעשה בו גילוח לשם עבודה לע"ז", ומפלפל שם טובא בטיב חזקה זו.

יש להעיר: חזקה קמייתא אמרי' על דבר שנולד בו ספק, ללא שיש לך לפשוט זאת באחת מדרכי הבירור הקיימות (רוב, קרוב, אומדנא דמוכח וכו'). בנידו"ד אין שייכות להתיר את השיער משום חזקה קמייתא, כיון שהם מודיעים בפה מלא שהם גוזזים את השיער עבור האליל. והם אומרים את שם האליל שוב ושוב לאורך כל התגלחת. והם יושבים במקום ע"ז, הן מצד שזה המקום השייך לאליל, והן מצד שבכל אולם תגלחת יש פסל או תמונה של אותו אליל. ואין לבוא ולשאול מדוע הם לא מתגלחים בטמפל עצמו, דעד כמה שהמקום בו הם מתגלחים הוא מקום קדוש (מלבד מה שהם אומרים כך, כך גם ההתנהלות שם היא כזו; אין להיכנס לשם בנעליים, אין לצלם, יש דמות ענקית של האליל שהוא על המבנה וכו') ושייך לאליל, מה בכך שאין זה בטמפל עצמו?

הרי להבדיל אא"ה, גם בדין הכהן מקטיר **בקדש הקדשים** ביוה"כ, האם משום כך נימא דקרבן חטאת אינו עבודה משום שקרב על **מזבח החיצון**? אלא התשובה היא זה מקומו של קטורת דיוה"כ, וזה מקומו של חטאת ואשם. כן הדבר, להבדיל, בנוגע לגילוח, זה מקומו של הגילוח - במבנים שמסביב לטמפל. א"כ לא שייך כלל לדון על חזקה קמייתא, כיון שאין לך ספק כלל.

כל זאת כתבנו לפי טענת הרב, אך אליבא דאמת יש בידינו עדות מוסרטת של כומר בכיר בטירופטי שאומר בפירוש, **כי בעבר היו מגלחים בטמפל עצמו, ומחמת חוסר מקום בנו את מבני הגילוח סביב הטמפל**. ראי' קובץ מצורף מס' 65.

כתב הרב בסע' ז': "ועוד יש לנו להביא ד' התבו"ש סי' ד' סקיי"ח בסופו שהוכיח שדעת הטור שספק תקרובת ע"ז מותר (א.ה. הדיון הוא על הנאה בלבד) משום שהטור הכריע כהראשונים שתקרובת ע"ז אסורה בהנאה רק מדרבנן".

יש להעיר: לא זה מה שכתב התבו"ש. א. התבו"ש כתב שם שיש תוס' בב"ק ע"ב שמסתפק האם איסור הנאה של תקרובת הוא מדאורי' או מדרבנן. והטור משמע דנוקט שאסור מדרבנן, וכתב: "ומי יודע באיזה פוסקים מצא הטור כדבריהם דהנאה (מתקרובת) דרבנן הוא והיקל בספיקו", עכ"ל התבו"ש. א"כ אין כאן מקום סמיכה להתיר ספק

תקרובת בהנאה - אלא דברי הטור (אמנם יש רשבי"א בקידושין נ"ח שמביא י"א הסוברין שתקרובת אסורה בהנאה רק מדרבנן, ושאל עליהם מכמה גמרות ויישב בדוחק, ולא ברור שם אם גם הוא מצדד לכך). **ב. התבו"ש** שם מצדד לנקוט כהטור רק **בהפסד מרובה** (ובנידו"ד הוא להיפך, אם הנשים תחבושנה פאה זה הפסד מרובה, ואילו תחמרנה ללבוש מטפחת הן ירוויחו כסף...). **ג. התבו"ש מייסד את טעמו לנקוט כהטור להקל בהנאה מספק תקרובת בזמן הזה** (אגב, כך התבו"ש לומד בטור, אולם אין הכרח ללמוד כן בטור) **משום שנשתנה המציאות**, והגויים כבר אינם עובדי ע"ז, ולא מצינו מי שישכשך יין לע"ז. יותר מזה אפי' אם תאמר לגוי 'תשכשך יין זה לע"ז', הוא לא יידע על מה אתה מדבר. **אבל מה כל זה נוגע לדידן?**

הרי ההודים עובדי דת ההינדו, הם עובדי ע"ז במוצהר!! על זה יאמר התבו"ש שיש לספוקי שמא אינו תקרובת!!?

כתב הרב בסע' ח (אולי זה דברי האחיין, כפי שהבנתי מהרב י.ב. גולדנטל): "אחר שהובא עדויות מביה"ד של הגרני"ק שליט"א, עבר אדמו"ו שיחי' (הרב לנדא) על כל העתק עב"ע שנכתב ע"י הבי"ד, ולאור משכ"ש אמר שכל הנידון אינו מתחיל, ואי"ז כלל "תקרובת" רק **שהם מאמינים שיהיה להם ברכות** וכו' בזכות שהם מחזיקים **בהוצאות המקום** ההוא... זה רק **נדבה ונתינה** להחזקת המקום".

יש להעיר: ראשית, בכל הנוגע לגביית עדות בתחום הפאה בבי"ד של הגרני"ק שליט"א יש להעיר דבר חשוב שאינו ניתן להיכתב, אפשר להתקשר אלי, בטל' 0533199434, או לרב יקותיאל פיש בטל' 0583209982, ולשמוע את הפרטים (הקשים לשמיעה, ומדאיבים את הלב, אך יש בידינו את העדויות הברורות לכך).

שנית, לפי העדויות, תחקירים, תמונות, סירטונים, שיש בידינו הסוגדים גוזזים את השיער עבור האליל. הם בהמוניהם מספרים לך כי האליל בלאגי (כתבתי שמו בשינוי קצת משום 'לא ישמע על פיד') ראה רועה צאן שהולך להכות את הפרה הקדושה, והוא בא בגופו להציל את הפרה, וקיבל את המכה של הרועה בראשו, ונעשה קרח בחלק של הראש. הנסיכה דייבי ראתה זאת, והיא השתילה לו שער משלה ע"י כישוף. בעבור זאת הוא הבטיח לה שכל השיער שהסוגדים שלו (סוגדי דת ההינדו) יקריבו עבורו, זה ינתן לה. **הם אומרים לך בפה מלא שזה מנחה וקרנן עבור האליל.**

כאן המקום לציין, שכמה מכמרי דת ההינדו הגרים בארצות המערב, דואגים לייפות את הדת שלהם, ומסבירים את מעשה הגילוח באופן התואם לרוח המערבית. הורדת הגאווה וכו'. הם לא רוצים להראות בעיניהם כשוטים, בפרט שהם נתמכים על ידם. אך הסוגדים, הספרים, והכמרים **הנמצאים בטמפלים שבהודו**, אומרים לך את אמונתם המלאה כפי סיכלות לבבם ללא נפתול ועיקש, כפי שניתן לראות בתחקירים ובסירטונים.

יותר מזה, הרי המאמינים נוסעים כמה ימים, וחלקם נוסעים כמה יבשות עבור הגילוח האגדי לאליל ההינדו שבטירופטי. ואם אין זה פולחן אלא הכנעה והורדת הגאווה, יכולים לעשות זאת בביתם ולחסוך זמן טירחה וכסף. (גם ניתן לראות שחלקם גוזזים מעט

מקצוות השיער [להבדיל אא"ה, כעין 'קמיצה' דידן] להניחו בהינדו עבור האליל, וזה ודאי לא עבור הורדת הגאווה... אלא כני"ל, עבודתם היא עי"י נתינת השיער אליו - ואשה שאינה רוצה עתה לגלח לו את שערותיה, היא עכ"פ לא מוותרת על ה'עבודה' הזו ועושה משהו מזה).

הע"ז קיימת מאות שנים או אלפי שנים, ועד 1980 היו **שורפים** את השיער, א"כ מה שייך לומר שהשיער ניתן להחזקת המקום?

זאת ועוד, אם זה להחזקת המקום, יתנו את כסף הנסיעה שלהם למקדש והאליל ירוויח פי כמה מהשיער. (גם ניתן לראות שחלקם גוזזים מעט מאד מקצוות השיער [להבדיל אא"ה כעין קמיצה דידן] להניחו בהינדו עבור האליל, וזה ודאי לא עבור החזקת המקום...).

לגבי הטענה שעושים זאת עבור ישועה, **מה זה סותר שזה עבודה לאליל?** וכי יש איזה גמ' בע"ז האומרת שאם העובד מצפה לישועה עקב עבודתו אין זה ע"ז? ודאי למדתם פרק 'לפני אידיהן', האם לא כתוב שם עשרות פעמים שהגוי הולך ומודה בפני הע"ז עבור הישועה שעשתה עבורו? **לפי הבנתו - למה היא עשתה לו את הישועה אם לא בעבור שהוא הקטיר בפניה ועבד אותה?** האם נאמר שא"כ ההקטרה הזו אינה 'עבודה' כיון שהוא רצה ישועה? הס מלהזכיר.

תמו מילי. המסיים בברכה ובצפייה שתבחנו את הדברים הנ"ל בעין האמת, ותצילו רבים מעוון. מיכאל ניר, צפת.

ר' בעלסקי

כתב הרב בתחילת דבריו (סע' ג' 1): "ולכאורה דבר פשוט ש'דרך עבודתה מיקבע ע"י הכמרים והמומחים... לא ע"י מה שהפשוטים מבטאים מתוך התלהבותם".

יש להעיר: לפי עדויות שבידינו, כמרי ההינדו אומרים בפה מלא **שגילוח השיער הוא קרבן לאליל**. וענין ההכנעה והורדת היופי הוא טעם נלווה בלבד (כפי שיובא בסוף התשובה ראיון עם עובדי הטמפל).

כתב הרב בסע' 2: "אגב שמענו מהרבה אנשים נאמנים שבעת הגילוח לא נחים הספרים מלפלפל ומלדבר דברי פוליטיקא ודברי שחוק... ואינו ניכר בהם שום סימן שיהא ניכר על ידו שעושים איזו עבודה ושירות לאליל".

יש להעיר: לפי הסירטונים שבידינו אין הדבר כך כלל. **המגלחים אומרים עם המתגלחים שוב ושוב את השם של האליל** (ניתן לראות בסירטונים), ולא נשמע מהם קלות ראש וליצנות. אדרבה נראה בסירטונים שהם עושים זאת בכבוד ראש.

כתב הרב בסע' 3: "נראה ברור מגמר' ומסברא שא"א לעשות שום פעולה ולקבוע על ידה כלפי חפץ שיהיה עליו דין תקרובת אא"כ ייחד החפץ מקודם לע"ז", עכ"ל.

יש להעיר: בינותי בגמ' ולא מצאתי זכר לזה, שאלתי בת"ח ולא ידעו להשיב מהיכן נפקא ליה האי חידושא. וכפי שתמה עליו הגרי"ש זצ"ל מחטאת העוף (דאמרו כיון ששחט בה סימן אחד [לע"ז] אסרה וודאי לא ייחד לה העוף, דזה הקדש ואינו ברשותו לייחד לע"ז). וכיהודה ועוד לקרא איתא ביו"ד קמ"ה דשוחט בהמת חבירו לע"ז נאסרת משום תקרובת (אם אנו בטוחים שלא עביד רק לצעורי), ולהיכן אזיל חובת ייחוד הנ"ל, הרי אינו יכול לייחד דבר שאינו שלו... וכן ע"ז הדרך יש ראיות רבות לדחות חידוש זה.

כל מה שהגבילו בתקרובת (ואולי זה גרם לטעות), זה במה שאמרו שאם חק הע"ז שאין צריך ללוש מתחילה עבודה, אלא ניתן לקחת עיסה מן השוק, אז אילו הוא לש מתחילה עבוד הע"ז, ובסוף נמלך ולא הקריב לפניה, אין לזה דין תקרובת. דמכיון שיכול לקחת עיסה מן השוק, הרי שפעולת הלישה עבור הע"ז, היא ככל 'הקדש', ואין הקדש לע"ז. ע"כ. זה הדבר הכי קרוב למה שרצה הרב לומר. אך לומר שאין תקרובת אא"כ ייחדה קודם לע"ז, זה אינו נכון כלל.

ואף אי נימא הכי, מנין שלא יכול לייחד שער? ואם משום שזה גודל והולך ואינו 'דומם', הא גם 'עורות לבובין' (ע"ז כט ע"ב) כך, ונתנו לזה דין תקרובת מעליא.

כתב הרב סע' 4: "שמעתי מן המומחים שאף השיער הבא ממדינת הודו, רובו הוא דלא מהני של הנ"ל (ר"ל לא מהטמפלים)", עכ"ל.

יש להעיר: לפי כל התחקירים שבידינו, הרוב המוחלט של שיער פאות בעולם הוא מהטמפלים. מעיד סוחר שיער ותיק (שומר מצוות), שהיה לו חבר הודי שהיה לו **כמו אח ממש**, (הסוחר הנ"ל הלווה להודי \$1,000 ללא ערבים, והלה הרגיש שחייב לו את חייו) והוא **נשבע לו** שהשיער שמביא לו, הינו מרחבי הודו **ולא מהמקדשים**, ואח"כ נתברר לסוחר היהודי שזה היה רק מהמקדשים!!

ואמר לנו הסוחר שאין לו שום טענה על אותו הודי, **משום שאין לו ברירה!** למה?
"כיון שהתחרות היא באפס סיכויים, דהרי אם מנהל טמפל מוכר קוקו ב \$5 אז הוא הרויח \$5!! אם כן מי יכול להתחרות איתו? הלא בכמה שתשיג קוקו אחר, המנהל הטמפל ימכור לך בפחות!!

שאלו את הסוחר הנ"ל: הרבנים כתבו "אי אפשר לדעת אם רוב הפאות מהודו", האם לפי הידע שלך זה נכון?

תשובה: ההיגיון והמציאות בשטח אומרים ששיער באופן מסחרי שטוב לביזנס, אפשר להשיג רק בהודו. ולכן פשוט שרוב השיער שנמצא במפעלים בסין מקורו מהודו. אני יגיד לך עוד משהו: **כולם מודים שבהודו יש גזיזה מתמדת של כשמונים עד מאה אלף ראשים ביום!! ואף שערה לא נזרקת, הכל נמכר!! אז בבקשה אם זה רק מיעוט קטן מכל העולם, תביא לי עוד מפלצת אחת כזו בגלובוס!! איזו מדינה מתקרבת לזה? למה אני וכל החברים שלי לא מכירים עוד מפלצת שמקיא שיער בכמות כזו... ולא ברבע כמות מזה... אז רק הרב שלך מכיר... שיגיד לי איפה... אני סוחר בשיער כשמתקשרים אלי ומבקשים ממני: "אהרון אני צריך דחוף 400 קילו שיער אירופאי, אני אומר לו "אין דבר כזה!" צריך לחפש בנרות עד שמוצאים ומגרדים. אבל אם מתקשר מישהו ושואל אותי: אני צריך 400 קילו שיער הודי איכותי מה שנקרא מהמקדשים, אני אומר לו: יש כמה שתרצה אפילו 4 טון. אז ברור לך כבר מה זה הודו. עכ"ל.**

כתב הרב שם: "שמעתי מן המומחים שאף השיער הבא ממדינת הודו, רובו הוא דלא מהני של הנ"ל (ר"ל לא מהטמפלים). ואף את"ל שיש לחשוש לדין קבוע, לא גרע מספק השקול, וא"כ משנמכר ונשלח לשאר מקומות מתערב פעם ב' עם שערות המקום", עכ"ל.

יש להעיר: כתב הרמב"ם הלכות עבודה זרה פ"ז ה"י (מה שבכתב מוקטן, הוא חלק מהמקור אלא שאינו נצרך לענייננו): "ספק עבודת כוכבים אסור ספק ספיקה מותר, כיצד כוס של עבודת כוכבים שנפל באוצר מלא כוסות כולן אסורים מפני שעבודת כוכבים וכל משמשיה אוסרין בכל שהן, פירש כוס אחד מן התערובת ונפל לכוסות שנים הרי אלו מותרין, טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה בכמה טבעות, ונפלו שתיים מהן לים הגדול הותרו כולן שאני אומר אותה הטבעת היתה בכלל השתים, נתערבה במאה ונתחלקו ארבעים למקום אחד וששים למקום אחר, ונפלו הארבעים כולן לטבעות אחרות, כלן מותרות, שאני אומר אותה הטבעת האסורה ברוב היא. **נפלו הששים לטבעות אחרות כולן אסורות**". (מבאר הכס"מ דבנפלו לים הגדול אפשר לתלות כיון שנאבדו מן העולם ושמה האיסור אינו

בעולם, ממילא אתה יכול לנהוג בספיקו ככל שאר איסורים, משא"כ בנפלו לחבית אחרת **שהאיסור נמצא**, ומכיון שהוא ע"ז צריך אתה להחמיר בספיקו, יותר משאר איסורים)

נמצא - מה שהותרו אלו שנתערבו פעם שניה, זהו באופן שנחלקו המיעוט מן התערובת (40 טבעות) לצד אחד, והרוב (60 טבעות) לצד אחר, ורק אחרי שהמיעוט (40 טבעות) יפלו לתוך חבית **אחרת** של היתר, אז כיון שהאיסור נתערב פעמיים - פעם א' בתוך החבית הראשונה של המאה טבעות, ופעם ב' בחבית האחרת, אז החבית השניה מותרת, כיון שכל טבעת יש עליה ב' ספיקות. **והחבית הראשונה שיש בה 60 טבעות אסורה לעולם.**

ולנידו"ד - כאשר הסוחר ההודי מוכר את השיער למפעל, וכי הוא מפריש בצד 'רוב שיער כשר' ומוכר רק את המיעוט? ...

הלא הסוחר מוכר בסתמא, וכתב הרמב"ם **"נפלו הששים לטבעות אחרות כולן אסורות"**! א"כ על מה נסמוך שבעל המפעל קיבל רק את השיער הכשר, הלא יתכן שקנה ממנו את רוב הסחורה שאצלו, ואיסורא ברובא איתא?

ואפילו אם נניח שהקונה קנה את המיעוט, וכי הסוחר מתייחס אל הרוב שנשאר אצלו כאיסור, וישרפנו? הלא הוא מוכר את **כל** הסחורה שלו לבעלי המפעלים! ממילא כל השיער שבמפעלים נחשב 'תערובת ראשונה' ולא תערובת שניה. **דהמציאות הברורה** היא שיש במפעלים שיער של תקרובת שאינה בטלה לעולם - וכל פאה היא **בספק אחד**, ולא בשתי ספיקות כיון שהכל נקרא בשם **'תערובת ראשונה'** כנ"ל.

במילים אחרות, כיון שהסוחר מוכר את **כל** הסחורה שלו ללא חילוק בין שיער מהודו לשיער אחר, וכן בעל המפעל קונה הכל ללא חילוק, על מה יש להשען שאין שיער הודי במפעל?

בטבעות של ע"ז הנ"ל אמרו, שכיון דשישים טבעות נחלקו לצד אחד, תלין שהאיסור הוא שם **והם אסורות לעולם**. אך אם הכל הפקר, והמיעוט והרוב כולם באים אל התערובת, מה שייך לדון את שיער המפעל כ'תערובת שניה'? הלא אף אם איסורא ברובא איתא, הרוב גם נמכר לקונה כמו המיעוט בדיוק...

כל זאת מלבד דברי הר' שלזינגר שאמר שבפאה אחת מעורב שיער של 50 ראשים, דע"י כך אפילו ספק אחד אין לך. דמספיק שיהא שעה אחת של תקרובת והפאה אסורה.

זאת ועוד, כתב הגר"מ שטרנבוך דלא שייך לדון בכל דפריש כאשר יש סיבה דוקא לקחת את המיעוט. נניח גוי שקנה בשר, והטרף יותר זול, ועתה יהודי יקח מהגוי, אינו יכול לומר כל דפריש... כיון שהגוי יש לו סיבה לקנות את הטרף שהוא יותר זול.

כך נמי בדידן, הרי גם אם השיער ההודי היה המיעוט בשוק, יש לבעלי המפעלים אינטרס לקנות אותו, כיון שהוא יותר זול, מלבד מה שהוא טוב מאד לפאות, ודאי אית לן למתלי שהם רוצים את השיער ההודי הזול והטוב כעדיפות ראשונה, ואזיל דין תלייה ד'איסורא ברובא איתא', כיון שיש לו ענין במיעוט.

כתב הרב שם: "המון ראשונים ס"ל להלכה דבשביל שבירת מקל ותלישה כעין זביחה לא נאסרה שום תקרובת, דלא נקטינן להלכה כמ"ד דס"ל הכי, הלא המה הרמב"ן ותלמידיו והרא"ש והר"ן ועוד".

יש להעיר: הקדמה להבין את הטענה הנ"ל להיתר, יש להקדים כי בנידון תקרובת ע"ז יש שלושה מושגים: א. תקרובת שהיא 'כעין פנים'. ב. תקרובת שהיא 'כעין זביחה' (או 'כעין זריקה', ואינו נצרך עתה לענייננו). ג. תקרובת שהיא לא כעין זביחה ולא כעין פנים.

לקמן נראה שאין כאן ג' מושגים אלא ב': 'כעין פנים', ו'לא כעין פנים'. והגדרת 'כעין פנים' נבחנת בכל יראָה לפי חוק עבודתה. אך לא נקדים את המאוחר).

'כעין פנים' פירושו כל דבר שכמותו נכנס לביהמ"ק כקרבן. 'כעין זביחה' פירושו כל חיתוך שהוא (רמב"ן, מאירי), גם אם לא נכנס לביהמ"ק כדוגמתו לקרבן. 'לא זה ולא זה' היינו שאין נכנס כדוגמתו לקרבן, וכן אין בו חיתוך. כמו אבני מרקוליס (נ ע"א).

טוען המתיר, שלכמה ראשונים תקרובת נאסרת רק אם היא כעין פנים. וגילוח השיער כיון שנעשה בו חיתוך, הוא רק 'כעין זביחה' ולא כעין פנים, שהרי לא מקריבין שיער בביהמ"ק. ממילא לאותם ראשונים, השיער לא יאסר.

עוד נקדים: בדף נ ע"ב אמר רב, ע"ז שעבודתה במקל ושבר מקל לפניה, המקל נאסר משום תקרובת. בהמשך הגמ' (בעמוד הבא, ללא קשר לדברי רב), אמר ר' יוחנן שהזובח בהמה מחוסרת אבר למרקוליס, פטור. יש ראשונים הנוקטים שר' יוחנן חולק על רב ומצריך 'כעין פנים' ולא סגי ב'כעין זביחה'. ויש הנוקטים שאין כאן מחלוקת, אלא מחוסרת אבר גרע ממקל.

להלכה, יש שפסקו כר' יוחנן ויש שפסקו כרב (רוב ראשונים, רמב"ם וטושי"ע פסקו כרב, וכן פשוטות הש"ס בסנהדרין). א"כ טוען המתיר הנ"ל, לאלו שפסקו כר' יוחנן, שיער אינו כעין פנים, וניתן לצרפם כסניף להקל.

תשובה: א. הרמב"ן והרשב"א אכן למדו שר' יוחנן חולק על רב (והשובר מקל בפני ע"ז שעבודתה לקשקש במקל, אין המקל נאסר). בדברי הר"ן אין הכרע כמי הוא נקט. (מש"כ הרב בתוכם גם את דעת הרא"ש, אין הדבר כן, דהרא"ש פסק את רב ואת ר' יוחנן יחד, משמע דס"ל שאין ביניהם מחלוקת, ומחוסרת אבר גרע ממקל).

אולם ראשונים אלו מדברים רק על אין עבודתה בכך!!

ביאור קצר: מן הש"ס ופוסקים מתבאר יסוד אחד פשוט.

מנין יודעים שתקרובת אסורה בהנאה? ת. ממש"כ "ולא ידבק בידך מאומה מן החרס" (רמב"ם ע"ז ז, ב). א"כ למה משמש הפסוק "ויאכלו זבחי מתים"? ת. פסוק זה בא לומר שבניגוד לע"ז שמועיל בה ביטול, - הרי שבתקרובת לא מועיל ביטול, ואסורה לעולם כמת שאסור לעולם (ע"ז כט ע"ב). וכן שע"ז מטמא באהל (חולין יג ע"ב), או במגע, ולא נוגע לדין.

האם **כל** תקרובת אסורה בהנאה? גם אם לא נעשה בה שום חיתוך? ת. זו מחלוקת בדף נ ע"א לגבי אבני מרקוליס שביטלום נכרים וחיפו בהן דרכים. המתיר אומר דשרי ללכת עליהן כיון שתקרובתן אינה 'כעין פנים'. וכך נפסק.

מה הכוונה 'אינה כעין פנים'? האם הפשט שיראָה **שחוק עבודתה** לשחוט לה צבי, אין הצבי נעשה תקרובת כיון שאינו כעין פנים?

התשובה היא, ודאי שהצבי נעשה תקרובת ונאסר בהנאה. א"כ מהו שאמרו שצריך 'כעין פנים'? **התשובה היא כך:**

ה'אב' של תקרובת זה **זביחה** של בעל חי. כמ"ש 'ויאכלו זבחי מתים' (מאירי). על כן, יראָה שחוק עבודתה הוא שבירת מקל, **אז אנו רואים את המקל כבהמה של זו** (רמב"ן, ריטב"א, מאירי ועוד), ואם הוא שובר לה את המקל, חייב (וזה נלמד מ'איכה יעבדו וכו'), והמקל נעשה ע"י כך תקרובת ונאסר. **וזה נקרא כעין פנים!**

כל מה שדיברו הראשונים על 'כעין פנים ממש' - זהו רק בנוגע ליראָה **שאינו כד חוק עבודתה!** שהיה מקום לומר שהזובח בהמה לפעור פטור, כיון שאין זו עבודתה והוא כזובח להנאתו, - **על זה בא הפסוק** "זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו", להזהיר על אותן עבודות השייכות לה' (זיבוח, השתחוואה, ניסוך וזריקה) **דיש לעשותן רק לה', ולא לע"ז, אף שאין עבודתה בכך.**

על כן הזובח צבי לפעור פטור!! (-לאותם ראשונים בדעת ר' יוחנן) כיון שאינו דרך עבודתה, וכן אינו כעין פנים.

נמצא שטענת המתיר, לצרף את הרמב"ן והרשב"א כסניף להקל, אינה נכונה כלל!! כיון שגילוח השיער של דת ההינדו - **דרך עבודתה בכך!** והוא תקרובת **לכל השיטות**, כפי שזובח צבי ליראָה **שכך חוק עבודתה**, דהוא תקרובת.

כלל הדבר הוא, שאכן צריך 'כעין פנים' לכל תקרובת, **אלא שהגדרת 'כעין פנים' נבחנת אצל כל יראָה לפי חוק עבודתה.** אם חוק עבודתה לעובדה בשבירת מקל, אזי זה כעין פנים דידה. ואם אין דרך לעובדה בשבירת מקל, אז כעין פנים פירושו כעין פנים ממש.

הערה: מה שכתבנו דצריך שדרך אותה יראָה **לשבור** לה מקל - כדי להאסר, זה לסיעת הרמב"ן הנ"ל שפסק כר' יוחנן (שהמקל נעשה 'בהמה' לדידה רק כשכך חוק עבודתה כנ"ל), אך לסיעת הרמב"ם שפסק כרב, אפי' אם דרך לעובדה במקל **בענין אחר** כגון לקשקש לפנייה, ולא בשבירה, הרי שעכ"פ המקל חשיב 'כבהמה' לדידה (כיון שעבודתה במקל), ואם שוברו לה הרי זה כעין פנים.

ראיות לכך שכעין פנים ממש מיירי רק באין עבודתה בכך - אף שהוא מוכח מעצם הפסוקים והסוגיות כנ"ל, נביא בע"ה ב' ראיות מהראשונים:

א. הרמב"ן (דף נא) מדגיש כמה פעמים את המשפט הבא: **"ולא נתרבו עבודות משום כעין פנים** אלא זיבוח קיטור וניסוך והשתחוואה כדאיתא...". כלומר, כל החידוש

של רבי יוחנן דבעי 'כעין פנים ממש' כדי לאסור (ולא מספיק כעין זביחה), זה רק על 'עבודות שנתרבו משום כעין פנים' - היינו העבודות שנלמדו מ'זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו', כנ"ל. שהכתוב מזהיר על עבודה שהיא רק לה' (זיבוח, השתחוואה כו'), **שאותה** לא יעשה עבור ע"ז. (וכאמור, זה קאי על לא כדרכה).

ב. על דברי רב "ע"ז שעבודתה במקל שבר מקל לפנייה חייב..." , מכריח רש"י (נ ע"ב) שלא מדובר שעבודתה בשבירת מקל, **דאז זה פשיטא!** וק', אם החולק על רב סובר דאפי' בדבר שעבודתה בכך בעי כעין פנים, מה פשיטא? הלא יש מי שסובר לא כך, ואנו נאמר פשיטא!! ואין לומר דכוונת רש"י דחייב אבל אינו תקרובת, כיון דמה דחייב הוא משום דהוי כעין פנים כמבואר ברש"י שם (דלרב ב'כעין זביחה' מתקיים 'כעין פנים', גם אם אין זו חק עבודתה, מספיק מה שעובדים לה בדבר זה), ממילא הוי תקרובת.

אלא ודאי כדאמרן, בדבר שהוא חק עבודתה כו"ע סברי שהחיתוך או השבירה הוא ה'כעין פנים' דידה, כנ"ל.

הערה חשובה: כתב הרשב"א (נא ע"ב ד"ה 'ונראה לי'): "אבל אם שחט לפנייה בהמה בעלת מום שחסרה אחד מאיבריה פטור, ואינה נאסרת דלאו כעין פנים היא... שנאמר 'זובח לאלהים יחרם' לא אסרה תורה אלא כעין פנים, ותקרובת שאינו כעין פנים ולא ראוי למזבח כגון אבנים ומקל וחגב וצואה וכיוצא בהן, אע"פ ששבר לפנייה המקל או ששחט לה החגב וזרק לפנייה הצואה והיא ליחה, דאיכא תקרובת המשתברת אע"פ שדרכה בכך הרי אלו מותרין, דכעין פנים ממש בעינן ולא כעין זביחה, דהלכתא כחכמים דפליגי עליה דר' יהודה בשחט לה חגב".

מה שכתב הרשב"א "אע"פ שדרכה בכך", אין כוונתו **שכך חק עבודתה**, אלא פירוש 'דרכה בכך' כפי המבואר בסוגיא שדרכה באותו ענין אבל הוא עבד בענין אחר - כגון שדרכה בקשקוש מקל, והוא שבר את המקל. אבל אם עבודתה בכך, כגון **לשבור** לה מקל, ודאי הוי תקרובת אף דאינו כעין פנים, וכנ"ל.

דבר זה מוכח ממה שכתב באותו משפט "דהלכתא כחכמים דפליגי עליה דר' יהודה **בשחט לה חגב**" - והלא התם מיירי שאין זה חק עבודתה, כמבואר שם בסוגיא.

כמו כן, דבר זה מוכח ברשב"א דף נא ע"ב, וז"ל: "ואומר רבינו הרב נ"ר דהיינו טעמא דמתני' דשרי הני (ר"ל מעות וכלים שנמצאו עליו דרך בזיון) אפי' למאן דאמר דאבני מרקוליס אסורין מדין תקרובת, ולא בעינן זריקה המשתברת, משום דמעות וכסות וכלים אינם בכלל תקרובת ואף על פי שדרכה בכך (גם כאן מוכח שמילים 'דרכה בכך' אין הכוונה 'שכך חק עבודתה', דהמשנה לא מיירי בע"ז שעבודתה ע"י מעות וכלים. **אלא שכך דרכן להביא לה מעות וכלים**, אך עבודתה במשהו אחר), שאינה נקראת תקרובת אלא דבר שאוחזין בחוקי הע"ז שלהן שהיא חפצה בכך, בזריקתן לפנייה או בהעמדתן לפנייה, כגון אבני המרקוליס שיש בחוקי המרקוליס שהיא חפצה בתקרובת זריקת האבנים. ולפיכך היינו סבורים לומר **שאע"פ שאינן תקרובת המשתברת** יאסר, כיון שיש כאן תקרובת הע"ז מיהא, אבל הכלים והמעות אינם תקרובת שתהא הע"ז חפצה בגופן של מעות ושל כלים".

ממה שכתב "ולפיכך היינו סבורים לומר שאע"פ שאינן **תקרובת המשתברת**", ולא כתב "שאע"פ שאינן **תקרובת כעין פנים**" מוכח כדאמרן, שבמה שהוא חק עבודתה הרי שאותו דבר הוא ה'בהמה' דידה, ובכל הדומה לזביחה מתקיים בה 'כעין פנים'. וטעמא כדאמרן לעיל, דאיסור של עבודתו בכך **לא** נלמד מיזובח לאלהים אלא מיאיכה יעבדו, וממילא אין הלימוד משועבד לכעין פנים ממש, אלא רק בעינין שיהא לזה דמיון ל'אבי' של תקרובת, שזה זביחה, או זריקה.

לסיכום:

א. ההבדל של הרמב"ן הרשב"א מהאחרים הוא **באין** עבודתה בכך, אך בעבודתה בכך **אין הבדל כלל**. וכולם שוים שמספיק כעין זביחה כנ"ל.

ב. הרי"ף, רמב"ם, ראב"ד, יראים (סי' קא), מאירי (נא ע"א "בשקצעה מתחילה לכד"), רא"ש, טור, שו"ע וכו' נוקטים בהדיא כרב **שאף בלא דרכה בכך** (אך דרכה להעבד באותו חפץ, כגון, שדרכה בקישקוש מקל, והוא שברו), ועשה 'כעין זביחה', נאסר, אף שאינו 'כעין פנים'. (וכן סתמא דסנהדרין סב).

ג. יש הסוברים שרב ור' יוחנן לא חולקים כלל. כגון הרמב"ם שפסק גם את רב וגם את ר' יוחנן, וכן הרא"ש שפסק את שניהם. דס"ל שאין סתירה ביניהם. וביאור לזה נמצא ברשב"א, שלהקריב מחוסרת אבר גרע משובר מקל, כיון שכשעבודתה לקשקש לפניה במקל והוא שובר את המקל, **הוא לא עשה פעולה שהע"ז לא רוצה**, אלא אדרבה הוא השתרש בחטא. שעבודתה בקשקוש מקל, והוא אף 'שבר' לה את המקל. משא"כ להקריב מחוסר אבר, **את זה היא לא רוצה**, ואיך שייך להחשיב זאת תקרובת מחמת שהוא 'כעין זביחה'. וכך נוקט החת"ס (ח"ז סי' מ) שרבי יוחנן לא חולק על רב (ולכן נקיט שהלכה כרבי יוחנן במחוסרת אבר, ובשבירת מקל כרב, דמביא את הרמב"ם ע"ש).

כתב הרב בסע' 6, בשם יבואנית מהודו: "מי שיעלה על הדעת שמקריבין שיער באיזה צורת קרבן או הקדשה, אם הוא מהם הוא בודאי שוטה גמור, כי השיער אצלם דבר טמא ונבזה, ולכך מגלחים אותו להשפיל הגאווה ולעקור אהבת היופי, וח"ו להביא איזה שיער לתוך הלפני ולפנים שלהם".

יש להעיר: כפי שכתב הרב - היא **יבואנית מהודו**, צריך לקחת בשיקול שסוחרי השיער מודעים להסתייגות של היהודים מעבודה זרה, וודאי שעליהם לשמור על הלקוחות שלהם (היהודים הם 7% מהלקוחות של פאות משיער טבעי). זאת ועוד, יש בידינו עדויות, תחקירים, הקלטות, תמונות וסירטונים, המעידים בצורה **ברורה** שהשיער ניתן לאליל.

זה שנלווה בתוך פעולה זו מחשבה של הורדת היופי, **הוא דבר נלווה!** (כעין מה שאצלנו, להבדיל, בעת הקרבת הקרבן האדם מחשב על שפלותו, ושהיה אמור להעשות לו, ואף זה חלק עיקרי בקרבן), אבל האמונה שלהם היא שהאליל ראה רועה שרוצה להכות את הפרה הקדושה, והוא הגן עליה בגפו, וקיבל את המכה ונתקרח בחלק מהראש, והנסיכה ריחמה עליו והשתילה לו בכישוף מהשיער שלה, והוא הבטיח לה שכל השיער הניתן לו ע"י עובדיו, יעבור אליה.

כתב הרב אחרי התשובה של הגריש"א זצ"ל: (הרב אלישיב כתב לרב בעלסקי שאין מה לדבר על רוב שיער כשר, כיון שהמסמך מהשגרירות מעיד כי 75% מהשיער היוצא מהודו הוא מהמקדשים. - השיב על כך הרב בעלסקי) "בענין מה שמסרו השלטונות ש-75% מהשערות המובאות מהודו הן מאלו שהתגלחו מבית ע"ז שלהם, אמת שכן מסר פקיד אחד, וכבר בדקו אחריו ושאלוהו מנין לו, והלה אמר כי כן ראה באינטרנט וזיהה מאיפה לקח, והביטו שם ומצאו להיפך ממש".

יש להעיר: המסמך המקורי נמצא בידינו, וכתוב כגירסת הגריש"א. עוד צריך לדעת, שזה לפי המסמכים של הרשויות, אולם יש בידינו מסמכים של סוחרי שיער גדולים המעידים כי לפחות 95% מהשיער בעולם יוצא מהמקדשים שבהודו (ואין זה פלא, מאחר שמתגלחים שם 100,000 איש ביום).

כתב הרב שם: "עוד בדקנו במקורו מה שציטט הרב י"א מכתבי הרב חיד"א וייס מאנטוורפן, ונתברר שמעולם לא הודיע שרוב השיער מהמקדשים כמו שטען הוא, גם דיברנו עם הרב חיד"א עצמו והוכיח אצלנו כל זה באופן בלתי מסופק".

יש להעיר: השליח של החיד"א וייס חזר עם עדויות ברורות כי הרוב המוחץ של שיער הפאות בעולם יוצא מהמקדשים. אותו שליח מספר כי החיד"א וייס התקשר אליו וביקש ממנו שלא להעיד את עדותו בארה"ב.

כתב הרב שם: "עוד בררתי שרוב השיער הכי מעולה היוצא מן המקדשים הנקרא 'רמי' מיוחד דוקא לראשי השחורים ולא לפאות בכלל".

יש להעיר: כל סוחרי השיער מעידים באופן ברור, ששיער ההודי הוא מעולה לפאות. ובענין הצבע, מובא בתחקירים שבידינו כי הוא נכנס לאמבטיה עם כימיקלים שמורידים לו את הפיגמנטים, ונעשה לצבע הרצוי. לכל הדברים הלו יש בידינו עדויות ברורות, מסמכים, סרטונים ועוד.

כתב הרב שם: "מה בכך שאצל כמוש הוה העברת שיער דרך עבודה, מאחר דאינו כן הכא... ולא שמענו מעולם שמקדשים השיער לכבוד פסיליהם", - עי"ש דמביא שהכמרים אומרים שאין שיער זה לאליל, וממילא אין לנו להתחשב במתגלחים שאומרים שהשיער כן ניתן לאליל.

יש להעיר: כמה גורמים חקרו את הדבר היטב אצל פקידי הטמפל המרכזי, ללא שרמזו שהם יהודים, אלא הציגו עצמם כסטונדט העושה עבודת דוקטורט, ונצרך לדעת כמה פרטים. להלן אחד מהראיונות (ניתן גם לשמיעה בטל' 9179798800 ואז ללחוץ 49)

עובד: איזה מידע את רוצה גבירתי?

מראיינת: רציתי לדעת דבר ראשון האם הם אומרים איזה מילים מיוחדות של דקלום לאלילים?

עובד: בזמן הגילוח?

מראינת : כן, בזמן הגילוח

עובד : "גובינדה", אנחנו צריכים להתפלל (א.ה. מעתה נכתוב זאת בחילוף אותיות "לתיפלל" להבדיל בין הטהור לטמא) לאליל "גובינדה" בזמן הגילוח

מראינת : הם אומרים "גובינדה"

עובד : כן. מראינת : האם זה נחשב קרבן לאלילים כשגוזזים את השיער?

עובד : כן גבירתי, אם אני מתיפללת לאליל לעשות משהו בשבילי ואז הוא פתר את זה בשבילי. אז אחר כך אני נותנת את הגילוח שלי לאליל

מראינת : אז הם נותנים את השיער לאלילים

עובד : אם יש לך בעיה מסויימת, ניסית מלא דברים, יש לך קשיים, את מתיפללת לאליל "אם הבעיה הזאת תיפתר אני נותנת לך את השיער", אז אחר כך אני נותנת את הגילוח לאליל, אחרי פתרון הבעיה את נותנת את השיער לאליל. זה קרבן, את נותנת את השיער לאליל. מראינת : אז השיער זה קרבן לאליל? עובד : כן

מראינת : האם הרבה נשים באות להתגלח או זה רק גברים

עובד : שניהם עושים גילוח

מראינת : אוקיי, שניהם עושים הגילוח, תודה רבה

מראינת : האם נשים גם מגיעות או גברים או עוד נשים או שניהם

עובד : כן, כל אחד יכול לעשות את זה אפילו ילדים.

מראינת : ההודים שמגיעים לגילוח האם הם מתיפללים לאליל כשמגלחים את השיער? האם הם אומרים משהו "גובינדה"? עובד : כן כן גובינדה. מראינת : מה פירוש גובינדה? עובד : זה הלורד באלאגי. מראינת : אהה, אז הם מתיפללים. הם אומרים גובינדה.

השתי שאלות האחרונות שלי הם חוץ מ"גובינדה" האם הם אומרים עוד איזה תיפלה או רק גובינדה?

עובד : כל אחד מיתפלל בדרך שלו.

מראינת : אהה, כל אחד מתיפלל בדרך משלו וזה מחשב מנחה לאליל או קרבן לאליל? כשהם גוזזים את השיער האם זה נחשב קרבן דתי?

עובד : כן, גבירתי. מראינת : כשההודים וההודיות באים לגלח את השיער למה הם מקריבים את השיער לאליל

עובד : הם בתיפלה, גבירתי, בדרך כלל כל אחד יש לו משקל בראש, הם מכופפים את הראש לפני האליל. הסרת השיער הכוונה שהם מכופפים את הראש לפני האליל, נכון? לפני האדם השני. מראינת : אהה, אז הכוונה שהם כורעים את הראש לפני האליל

עובד : כן כן גבירתי, הם מכופפים את הראש והסיבה של הגילוח [לא ברור המילה אחר כך]. מראינת : אבל השיער עצמו הוא מתנה לאליל? השיער עצמו. עובד : כן כן גבירתי. מראינת : האם אתה יודע כמה אנשים מגיעים לטמפל כל יום. עובד : כן בערך 80 אלף. מראינת : 80 אלף כל יום? עובד : כן

מראינת : והאם יש עוד הרבה טמפלים שעושים גילוח? האם זה היחיד? או האם יש עוד טמפלים שעושים גילוח. עובד : יש הרבה, גבירתי.

מראינת : וואו, יש 80 אלף כל יום, זה לא יאומן. זה יהיה המון כל שנה.

עובד : כן כן. מראינת : וכשהם מגלחים, האם הספרים גם אומרים גובינדה?

עובד : כן גבירתי. מראינת אה, הם גם אומרים גובינדה וואו. עובד : כן

מראינת : עוד שאלה אחת. למה ההודים וההודיות מגלחים את השיער? האם אתה יודע למה? עובד : שיער זה היופי של היופי האנושי. האם אתה מאמין לזה.

מראינת : כן, זה בהחלט יפהפה

עובד : כן, שיער זה בהחלט יופי של אנושות, ע"י נתינת הגילוח אנחנו נותנים את היופי שלנו ללורד. אנחנו מקריבים את היופי לברכת האליל.

מראינת : אז אתם מקריבים את השיער.

עובד : על ידי הקרבת השיער הכוונה "האליל אנחנו מוכנים לתת אפילו היופי שלנו לברכה שלך". מראינת : וואו, אז אתם מוותרות על היופי בשביל ברכת האליל. והאם השיער נחשב קרבן לאליל? האם זה הולך לאליל?

עובד : כן זה היופי שלנו. השיער זה היופי, אנחנו מקריבים אפילו השיער לברכת האליל. מראינת : וזה הכל לברכות? עובד : הכל ברכות מהאליל

מראינת : ואיזה ברכות האליל נותן, כל מה שהבן אדם צריך?

עובד : כל או איזה שהוא ברכה, אם אנחנו חושבים לפני האליל אם זה יקרה, אנחנו מגלחים. אוקיי? אם תקבל קידום, או אתה רוצה רכב או כל דבר כזה, אם זה קורה אנחנו צריכים לגלח את השיער. זה שבועה. אליל אם אני אקבל את זה אני אגלח. או אם הילד בריא אם הוא נהיה בסדר באמצע בעיות בריאותיות.

מראינת : מתי הם אומרים גובינדה? לפני הגילוח או באמצע הגילוח?

עובד : כל הזמן, "גובינדה" זה מן מלמול או מנטרה

מראינת : אה, זה מנטרה. האנשים אומרים כל הזמן בזמן הגילוח גובינדה

עובד : כן גבירתי. מראינת : זה מאוד עוזר לנו, תודה רבה על כל העזרה. עכ"ל.

יש עוד להאריך, ונסתפק בזה. מיכאל ניר, צפת.

החיד"א וויס, אנטוורפן

כתב הרב בסע' א: "העכו"ם בהודו שרוצים לקבל איזה טובת הנאה מהאליל, מגדלים שערותיהן וכו'", עכ"ל.

יש להעיר: לפי העדויות, תחקירים, תמונות, סירטונים, שיש בידינו הסוגדים גוזזים את השיער **עבור האליל**. הם בהמוניהם מספרים כי האליל בלאגי (נכתב בשינוי קצת משום 'לא ישמע על פיד') ראה רועה צאן שהולך להכות את הפרה הקדושה, והוא בא בגופו להציל את הפרה, וקיבל את המכה של הרועה בראשו, ונעשה קרח בחלק של הראש. הנסיכה דייבי ראתה זאת, והיא השתילה לו שער משלה ע"י כישוף. בעבור זאת הוא הבטיח לה שכל השיער שהסוגדים שלו (סוגדי דת ההינדו) יקריבו עבורו, זה יינתן לה. **הם אומרים לך בפה מלא שזה מנחה וקרבתן עבור האליל.**

כאן המקום לציין, שכמה מכמרי דת ההינדו הגרים בארצות המערב, דואגים לייפות את הדת שלהם, ומסבירים את מעשה הגילוח באופן התואם לרוח המערבית. קבלת ישועות, הורדת הגאווה וכו'. הם לא רוצים להראות בעיניהם כשוטים, בפרט שהם נתמכים על ידם. אך הסוגדים, הספרים, והכמרים הנמצאים בטמפלים שבהודו, אומרים לך את אמונתם המלאה כפי סיכלות לבבם ללא נפתול ועיקש, כפי שניתן לראות בתחקירים ובסירטונים. (רא' קובץ מצורף מס' 61).

לגבי הטענה שרוצים לקבל טובת הנאה מהאליל, **מה זה סותר שזה עבודה לאליל?** וכי יש איזה גמ' בע"ז האומרת שאם העובד מצפה לישועה עקב עבודתו, אין זה ע"ז? האם לא כתוב עשרות פעמים בפרק 'לפני אידיהן', שהגוי הולך ומודה בפני הע"ז עבור הישועה שעשתה עבורו? **לפי הבנתו - למה היא עשתה לו את הישועה, אם לא בעבור שהוא הקטיר בפניה ועבד לה?** האם נאמר שמשום כך הקטרתו אינה 'עבודה' כיון שהוא רצה ישועה? הס מלהזכיר.

לסיכום, אין זה נכון. הם מקריבים את השיער לאליל, **כיון שזו עבודתו**. והצפייה לברכות, או הורדת הגאווה - אלו דברים נלווים. כשם שאצלנו, להבדיל אא"ה, האדם מקריב קרבן ויחד עם זה מצפה לישועה וברכה ואין בכך כלום.

כתב הרב שם: "נכנסים לבית הע"ז הגדול כמליון עכו"ם בכל שבוע, ורובא דרובא מהבאין אין מתגלחין כלל".

יש להעיר: אם כוונת הרב לרמוז על כך שכמות השיער הבאה מן המקדשים היא רק מיעוט מכלליות שיער הפאות בעולם - יש להעיר, דאכן יש ימים שהרוב אינם מגלחים, אבל עם זאת, המיעוט שכן מגלחים מספרם מגיע ל 100,000 ביום!! (בכל המקדשים). עוד יש לציין כי בחגים **רובם** מתגלחים. צריך לזכור שהרבה פוקדים את הטמפל לעיתים תכופות, ואינם רוצים לגלח בשיער קצר.

עוד יש לציין כי הנהלת הטמפל בטירופטי מקיימת מכירה פומבית של שיער כל חצי שנה, ובראיון בטלוויזיה ההודית, הודיעו כי בשנת 2011 למניינם, מכר המקדש במכירה הפומבית 1,578 טון של שיער. צא וחשוב, אם זו כמות שיער היוצאת מן הטמפל של טירופטי - בחצי שנה, כמה יוצא בשנה בצירוף שאר המקדשים. ראי' קובץ מצורף מס' 62.

כתב הרב שם: "המגלחים אינם כמרים, רק ספרים אומנים, ואדרבה הם מהשפלים באומה זו", עכ"ל.

יש להעיר: טענה זו תמוהה במיוחד, הלא מי נותן את השם כומר? האם מנהל הטמפל, או מה שנקרא 'כומר' לפי גדרי חז"ל?

ודאי לפי גדרי חז"ל. ומה הפירוש כומר? מי שהוא **אדוק** בע"ז ופועל בשבילה! ולא דוקא שהוא המגיש את הקרבן לע"ז, אלא מה שפועל בשבילה באדיקות נקרא 'כומר' לע"ז. ראי' בב"ב קט ע"ב "ראיתם בן פוטי זה **שפיטם עגלים לע"ז**", ומפני כך נקרא כומר. כמובא ברשב"ם שם שהוא "פוטיפרע **כהן** און". ואין לך מי שפועל בשביל הע"ז יותר מן הגלחים.

נעיין מעט בחייהם של הגלחים. כל גלח במשמרתו אין לו מנוחה, לא מנוחה פיזית ולא מנוחה נפשית. לא כל אחד מתקבל להיות גלח בטמפל, ואפי' שמחכים שעות רבות בתור, לא יוצא מישוהו מקהל הממתינים להצטרף אל הגלחים להקל מעליהם את העומס - **גם אם הוא ספָר במקצועו**. זה עובר מאב לבן בלבד, והם אדוקים מאד בעבודתם **עד שלא נרתעים מכך שסחוסי הרגליים שלהם נשחקים וכואבים ושורשי כפות הידיים נהרסים**. ודאי שזה נחשב אדוק לע"ז, וממילא חשיב כומר, ופשוט.

זאת ועוד, עד כמה שגילוח השיער חשיב עבודת האליל, **הרי שהמגלח הוא משרת את האליל בזה**. א"כ מה הפרש בין הגלח שמגלח לאליל ההינדו, לבין המגיש את היין לפני הפסל, או למעביר את הילדים במדורות המולך (שקרוי כומר, כמ"ש יעד שימסרנו לכמרים), **זה וזה משרתים את האליל** וחשיבי 'כמרים' משום כך.

כתב הרב שם: "בתוך התגלחת לא נמצא שום אליל או תמונה, חוץ בחדר אחד קטן המיוחד לפולחן", עכ"ל.

יש להעיר: לפי התמונות וסירטונים שבידינו יש בכל אולם פסל או תמונה של אותו אליל. ראי' קובץ מצורף מס' 63. ואליבא דאמת אין צורך בזה, כיון שהם רואים את כל המקום שסביב הטמפל (בטירופטי) - **שייך לאליל**, והוא קדוש בטומאת האליל.

כתב הרב שם: "אמנם בשעת התגלחת בערך 40% מהמתגלחים מזכירין שם הע"ז, ועוד בערך 40% מהמתגלחים חושבים שם האליל בלבם", עכ"ל.

יש להעיר: לפי דברי הרב 20% מהמתגלחים אפילו לא חושבים אותו בלבם. דבר זה לא מוזכר בשום ראיון עם עובדי הטמפל/כמרים/מתגלחים, ואדרבה בראיון עם עובדי

הטמפל נאמר כדבר פשוט, **שהם אומרים את שם האליל לאורך כל הגילוח**, כך גם רואים בסירטון. רא' קובץ מצורף מס' 64. ואם כדברי הרב, הרי זה דורש הסבר למה להם ליסוע מס' ימים, ולחכות בתור של שעות רבות, אם בסופו של דבר הם לא עושים את העבודה כראוי... לכן יש לבדוק את המקור למידע זה. (וכבר הובא בהקדמה כי נודע לנו על בעלי אינטרסים שגנבו את דעת הרבנים, והכניסו לפנייהם נתונים שקריים).

כתב הרב שם: "יש בכל קומה שני כלים האלו (כלי ההינדו) עבור השערות שמקפידין מתחילה ליטלם מן הרצפה וליתנם לתוך כלי זה דייקא, **(כי הם מאמינים שבתחתית כלי זה יש כח השפעת ישועה של הפסל)**", עכ"ל.

יש להעיר: לפי המידע דבידינו, **אין זו הסיבה** שמניחים בכלי ההינדו. הסיבה היא משום שזה כלי ההגשה לאליל, **וכך הם מוסרים את השיער לאליל**. רא' קוב"מ מס' 66. מה שהם מאמינים שיש מכך השפעה עבורם, זה לא משום היכלי לבדו, **אלא משום שהגישו על ידו לאליל את הקרבן**, וממילא יושפע להם שפע...

כתב הרב שם לגבי העשירים. - הסוגריים במקור: "בחדר התגלחת (במלון) יש תמונה של העי"ז על הקיר, (תמונות עי"ז נחשבות להם כעין פסלים, ויש להם תמונות כאלו בכל מקומות מושבותיהם... ולפעמים אף מקטירים לפניהן, **אך אין שום קשר בין הקטרה לשעת הגילוח**), וגם שם יש כלי קטן הונדי שמניחין שם השערות אחר הגילוח וכו'", עכ"ל. מדברי הרב מובן שאמנם ההקטרה בפני הפסל היא הקטרה לאליל, אך הגילוח לא, אלא הוא כמו כל גילוח בעלמא.

יש להעיר: לפי המידע שבידינו, מתגלח שמתאפשר לו להתגלח ממש מול הפסל, הוא נשאר מולו לאורך כל הגילוח, גם כאשר הספך מגלח לו את החלק האחורי של הראש, אין המתגלח מסתובב, **אלא הוא מתכופף יותר ויותר**, כדי להיות לכל אורך הגילוח כנגד הפסל. וכן מוקלטת שיחה של אשה מארה"ב מראינת עובדת של הטמפל המרכזי שבטירופטי, **ואומרת לה שהם מכופפים את הראש בפני האליל בעת הגילוח**. רא' קוב"מ מס' 67.

זאת ועוד, הרי אותו מתגלח נסע מס' ימים להגיע לטירופטי, והוא אומר את שם האליל לאורך כל הגילוח, שוב ושוב (עד שקשה מאד לשמוע את זה!), והוא עושה זאת מול הפסל. - אחר כל זאת, היאך נוכל להחליט שאין לו טעם באליל בעת הגילוח...

כתב הרב שם הסוגריים במקור: "חלק קטן מהמתגלחים (5 או 10 אחוז בערך) לוקחים איתם כמה שערות משער ראשם שנתגלח, ונותנין בכלי ההונדי המונח שם, וגם אלו השערות מובאין בחזרה לבית התגלחת עבור הביורור והייבוש, **אבל אין מקטירין מהשערות כלל וכלל**", עכ"ל.

יש להעיר: הקרבת השערות לאליל ההינדו **אינה** תלויה בהקטרה כלל. עצם הנחת השיער בכלי ההונדי, **זה ההקרבה לאליל**. כפי שהרשב"א כתב אודות כיכרות האובלי"ש, שהם היו מונחות לפני האליל, לכן הוּו תקרובת, אף שאח"כ זה הולך לכמרים.

כתב הרב בסע' ג': היות שהנכרים הבאים להתגלח לשם ע"ז... (א.ה. כאן כתב הרב כמה דברים אשר כבר הערנו עליהם לעיל, ואין לכפול הדברים) וכל מעשה הגזיזה עושין בדרך אומנות, ואין מזכירין שם ע"ז, ואין עושין שום תנועה עבור ע"ז, עכ"ל.

יש להעיר: לעיל הרב כתב ש 40% מזכירין שם האליל לאורך הגילוח (ונתבאר שם שלפי המידע שבידינו משמע דכולם אומרים את שם האליל), ו 40% חושבין אותו בלבם, ועתה הרב כותב שאין מזכירין שם הע"ז, נמצאו דברי הרב סותרין אהדדי!!

מש"כ "ואין עושין שום תנועה עבור הע"ז" (כלומר המתגלח לא עושה שום תנועה, הוא רק יושב), לא מובן כוונתו? הלא זו דרך עבודתה לבוא ולגלח עבורו את השיער... ואיזה תנועה עושה הפוער עצמו לפעור? או המוסר בנו לכמרי הי'מולך?! ואף אם תאמר שאין כאן מעשה מצד המתגלח, הרי ברור שנעבדה הע"ז כפי רצונה, ממילא השיער אסור בדין תקרובת - גם אם לא נתת לו גדר של 'עביד מעשה'. (כפי העדויות שבידינו, גם הספר מכווון לע"ז, רא' קוב"מ מס' 68, ואין בזה גריעותא מה שגם חושב על פרנסתו).

ביאור: לדון על חוטא האם הוא 'עביד מעשה' או לא - זה מתאים כשאתה דן על האדם מה גדרו לענין עונש וכיו"ב. אבל אין הפשט שאם אין לו גדר של 'עביד מעשה', אין כאן כלום והכל מותר...

לדוגמא, אדם שאומרים לו 'אל תשב שם, שאם תשב שם אנו ניקח אותך ונזרוק אותך על תינוק', וכי הוא יכול ללכת לשבת שם, משום שכשיקחו אותו משם ויזרקוהו על התינוק הוא לא יעשה שום מעשה? ודאי שלא. גם אם לא תטיל עליו עונש ככל רוצח, ודאי שהוא נקרא מאבד נפש. וכל כיו"ב.

דוגמא ב': כתוב בחז"ל שאסתר אמרה 'כאשר אבדתי אבדתי' לומר שנאסרת למרדכי, כיון שעתה זה ברצון. וקי' וכי היא רוצה את מעשה החטא? היא סה"כ הולכת לבקש מהמלך שיבוא לסעודה... הרי על מעשה החטא עצמו היא עדיין בגדר אנוסה!! בכ"ז הגמי' קוראת לזה 'רצון', כיון שהיא עשתה עד אותו שלב שממנו והלאה ברור מה יהא ההמשך.

ה"נ בענינינו, מה סיבה יש להתיר השיער? האם מכיון שהוא לא עושה פעולה חשיב אנוס, והגילוח לא מתייחס אליו?! וכי קוף הביא לכלי ההונדי את השיער הזה, עד שתדון שאין כאן תקרובת?

הלא כשהוא הולך לאולם הגילוח, ומחכה בתור, וכשמגיע תורו הוא יושב את הישיבה הנצרכת לכך, ומטה ראשו כלפי הגלח וכו', פעולות אלו מכשירות את השיער להיות בשם 'תקרובת', גם אם אינו נקרא 'עביד מעשה'!

כלל הדבר, לא רק 'מעשה' העומד בקריטריון של 'חיובי עונשין' מקשר את התוצאה אל האדם!!

לשם המחשה, בחלבים ועריות (כשאני אנוס על החטא) מתחייב אף ללא שיעשה מעשה, כיון שההנאה היא האיסור. נמצא שהמקשר את החטא אליו זה ההנאה מהאיסור. בנידו"ד המקשר את הפעולה אליו, זה מה שעושה את חוק עבודתה! גם אם עשייתו לא עומדת בקריטריון של גדרי עונשין.

נמצא שבשני תחומים אלו, חייב ללא שעושה מעשה. בחלבים ועריות החיוב בא ממה דנהנה, ובע"ז החיוב בא ממה שעושה את חוק עבודתה.

לסיכום, ודאי שיש איסור לקבלו עליו באלוה ולעובדו, גם אם 'מעשה העבודה' נעשה בעיקר ע"י הספך, וחשיב 'עבודה זרה' גמורה. אלא שאתה יכול לדון האם להקל בגדרי העונש המוטל עליו, כיון שס"ס לא עשה מעשה. אבל זה לא נוגע להגדרת הפעולה כע"ז.

כלומר, בנידו"ד איננו דנים על המתגלח האם הוא חייב מיתה או לא, אלא האם לשיער שלו יש דין תקרובת. ודין זה תלוי בשאלה אחת בלבד - האם הוא עשה את החלק שלו עבור אותה יראה!!

התשובה היא כן. כיון שדרך עבודתה לגלח עבורה את השיער, וזה מה שהוא עשה (היינו, הוא עשה את מה שנצרך מצידו למלאות רצון זה של היראה) ממילא השיער הוא תקרובת, גם אם בגדרי 'מעשה' לענין עונשין לא חשיב מעשה.

כתב הרב שם: "וכן לא הוזכר לא בפי הכמרים ולא בספריהם (אשר שם מבואר כל סוגי עבודתם) שיש ענין של פולחן במלאכת החיתוך... נמצא דאין כאן עבודה בעצם מעשה הגילוח", עכ"ל.

יש להעיר: לפי דברי הרב יש לשאול, מדוע הם מגיעים עד לשם לגזיזת השיער? שיגזזו בבית וישלחו לאליל ע"י שליח! יותר מזה, אלו שכבר שם בטירופטי, מדוע הם נכנסים לאולם צפוף ומחכים בתור שעות רבות כדי לזכות לגילוח כזה - שכל ספך מצוי (או אפי' המתגלח עצמו) יכול לעשות בחדר נוח ללא שהייה בתור. ואף אם תרצה לחכות בתור, מדוע לעשות זאת במקום קדוש? בלי נעלים, ואסור לצלם וכו', הלא זה רק פעולה טכנית להורדת השיער...

לבד מזאת, גם אם נניח שאין ענין בגזיזה, וכל החשיבות היא רק הבאת השיער, היאך זה ישנה את הדין?

לשם המחשה, כאשר אדם קורע את עור הפרה ומוציא את הלב להקטירו לע"ז נוע"י כך הוא כל הבהמה באיסור תקרובת, ראי' ע"ז כ"ט) האם גם שם יש מקום לחקור 'אולי הבהמה אינה תקרובת כיון שאין ענין פולחן בקריעתה', כיון שכל הצורך הוא בלב שלה? ודאי שלא. אלא כלל הדבר כיון שרוצה לעבוד את האליל, והוא עושה את החיתוך לשם כך, הוי 'עבודה' גמורה. ולא צריך שיהא כתוב בספריהם שיש ענין פולחן בקריעת הפרה.

דוגמא נוספת, בפרכילי ענבים **שאין חוק עבודתה בכך**, אמרו שאילו בצרן מתחילה לכך, הוי כעין זביחה ואסור משום תקרובת. היינו, הולך אדם לגפן וחותרך אשכול עבור האליל, **ללא שיש ענין פולחן כזה**, והדין הוא שזה תקרובת רק בגלל שנתקיים בזה 'כעין זביחה' (זו לא חוק עבודתה, ובגלל שהוי 'כעין' זה תקרובת). ק"ו בנידו"ד **שזו חוק עבודתה** להקריב השיער עבור האליל, שיאסר משעת החיתוך משום תקרובת - גם אם לא כתוב בספריהם שיש ענין פולחן בגזיזה.

זאת ועוד, לפי המידע שבידינו, הם גוזזים את השיער **במקום של האליל** הנבנה לצורך זה, ולטענתם המקום קדוש בטומאת האליל, והם אומרים את שם האליל **לאורך כל הגילוח**, נתונים אלו שוללים את האפשרות לומר שהגזיזה היא מעשה טכני.

INDIAN
HAIR
UNCOVERED

table of contents

- 1** Indian Hair Uncovered
- 2** In India
- 3** Raw Indian Hair
- 5** Tirumala's gleaming scalps spell shining prospects for hair business
- 7** Russian Hair Company
- 8** The surprising source of some celebrities' hair extensions
- 9** Shear devotion:
The barbers of Tirupati
- 10** Brazil & South America are saturated with Indian hair too
- 11** Indian Hair Hoax
- 13** Hebrew letter by Rabbis
- 14** English Letter by Rabbis
- 15** Conclusion

It is my professional opinion that 98% of the hair sold worldwide is originally sourced from Indian Temple hair.

VINCE SELVA

IT HAS BEEN 13 YEARS since a group of Orthodox Jewish Rabbis in Israel declared wearing wigs made with even one strand of ritually tonsured hair from India as taking part in idolatry. It was ruled that such wigs were forbidden to be worn. This very dramatic incident was put to rest when the sheitel companies managed to procure raw hair from sources other than India under Rabbinic supervision. This supervision spared Jewish women from the very serious transgression of idolatry through wigs and permitted the use once again.

Unfortunately, recent investigations have exposed that the majority of hair currently being used in the wig and extension industry is and always has been Indian Temple hair. This hair is being bought and re-labeled as European, Brazilian, Mongolian, Russian, Chinese, Peruvian, and Uzbek Hair. The human hair trade is unregulated and has no oversight. Importers, wholesalers, suppliers, manufacturers, and merchants are able to label the hair at their own will. This fuels a lucrative and deceptive industry. Vince Selva is a 75-yr old Indian importer and owner of Indo Asian Human Hair in Inglewood, CA who has been in the hair industry for close to 30 years. "It is my professional opinion that 98% of the hair sold worldwide is originally sourced from Indian Temple hair," Vince says. "Because big money is involved, there are many lies in the industry. China, which is the biggest manufacturer of wigs today, buys their hair in huge quantities from Indian Temples because of the copious supply and reasonable price and then re-label it."

With a population of roughly 1.3 billion people, just over 600 million are women. With those demographics India certainly has the capacity to supply human hair at a global level. According to documentary Hair India, Hindu pilgrims have donated their hair at holy temples throughout Southern India for centuries in an attempt to purify themselves, and repay debt to their gods. As legend has it,

Vishnu — an avatar of God and the Preserver of the World — took out a loan in order to pay for his wedding. But Vishnu's loan was so large that it would take him thousands of years to pay off his debt. Now many devout Hindus help pay off Vishnu's debt by offering the only thing they have: their hair.

AT THE TEMPLES, an estimated 700 barbers sit in lines on the concrete floor and tie the women's hair into ponytails before cutting it off. Once the large portions of hair are removed, the barbers use a razor to shave each pilgrims head. On average, each woman donates about 10 oz. of hair. Baskets filled with hair are collected every six hours and stored in a vast warehouse where it is piled knee deep. After temple tonsuring, the hair gets washed by hand in giant baths, then pulled through long beds of spikes by hand to smooth and separate lengths before being tied into neat bundles of 200 strands each. At this stage hair is often chemically soaked to remove pigment to be sold as blonde hair or ready for recoloring.

BLEACHED AND PIGMENT STRIPPED INDIAN HAIR

Indian hair is very versatile and hardy. The raw hair can be stripped of pigments to look and feel like natural blonde hair without diminishing its quality. Indian hair is naturally silky and is usually not treated with artificial dyes. The hair is fine and thin, and as stated earlier has a texture similar to European hair. In most cases, the hair has never been subjected to anything more abrasive than coconut oil and herbal soap, and has often never been cut before. The cuticle layers have not been chemically altered and care has been taken to keep roots and tips from running in opposite directions. The hair is of high quality, feels and looks natural, retains dye colors and perms better than other hair. The hair lasts longer through normal wear and tear because the cuticles act as a protective layer for the rest of the fiber.

It's estimated that each year India exports 4,000 tons of temple hair. The hair is sold in yearly auctions. The hair goes to the highest bidders. According to the merchants, one ton of hair is equal to donations from about 3,000 women. Since the shaving ceremony and sale of hair is not limited to one holy site, and 85 percent of the people in India are Hindu, those companies that export India's human hair don't foresee a shortage of temple hair anytime soon.

Swatches of bleached hair

The hair is fine and thin, and has a texture similar to European hair.

In India

1.21 Billion Indians
85% Hindus
652 Million Women
28 Temples

Tirumala Temple

IN JUST **ONE** OF THE TEMPLES, TIRUMALA:

- ▶ 85,000 heads shaved daily in holiday season, 40,000 otherwise
- ▶ 1,800 barbers in holiday season, 700 otherwise
- ▶ Each barber shaves 60-70 heads during a six-hour shift

HINDUS PRACTICE TONSURE (shaving the hair from the head) at least once per lifetime and many perform this ritual multiple times. They typically grow their hair very long and have it ritually shaved as an offering at the temple.

100,000 Indians come daily to the temples to ritually tonsure their hair in order to offer it as a sacrifice to their idol.

The Kalyana Katta is the largest location for tonsures. The pilgrims are required to remove their shoes and leave them outside the tonsure hall. They utter or think the idol's name while receiving their tonsure and they all sit in a prescribed position.

100% Indian temple hair

to adulterate light colored premium quality hair by industrially dyeing it dark. The color will almost always oxidize and will not retain the dark shade for long. Indian hair having similar texture and density to European hair is also naturally dark and will not fade or oxidize the way dyes will. This makes Indian hair extremely preferable for natural dark wigs. Conversely, Indian hair can indeed be bleached to a blonde shade or stripped of all its naturally dark hue and re-colored to any shade necessary without diminishing its value or quality. Essentially, Indian hair can easily and efficiently be processed to look and feel almost exactly like European or Russian hair.

Some vendors play tricks on customers by maintaining several seemingly independent websites offering an array of differently labeled hair. One site sells "Russian Hair" and another sells "Other Hair". One company in Dublin, Ireland which sells processed "Made in China" hair, shamelessly advertises it as "Spanish Hair", and then offers the same products as "Russian Hair" on another site. Images of hair supplies in Moscow on yet another site deceive buyers into the belief that this same vendor is selling virgin Russian hair.

Raw Indian Hair

Do other countries contribute enough measurable supplies of hair to the global market to actually substantiate a labeled claim of European, Brazilian, Russian, Peruvian, or Mongolian hair? Don't they have enough of their own hair supply?!

According to Vince Selva, they may have a very minuscule amount, but nowhere near enough to supply the hair market. "Although there are some women in poor villages who will sell their hair, this is a very small minority, making up about 1% of the hair industry. It's more likely that the agents are being dishonest about the hair's origin." Looking more closely at the "European" and "Russian" hair markets it is logical to conclude that hair isn't freely donated, thus the supply much smaller and more costly than Indian Temple hair. It is also important to note that Ukrainian and Russian hair is usually lighter in shade than Indian hair which is almost entirely dark brown to black in color. European women don't generally have naturally black hair, making it almost impossible to have large supplies of naturally dark hair available to the market. Industrial dyes may be used to darken blonde hair into mid brown hair, however it would be illogical

Great Lengths

With so many long wigs readily available at reasonable prices on the Jewish market today, it should raise questions as to where a large enough supply of such long hair comes from. As mentioned, Indian women generally keep their hair very long and refrain from cutting it except for ritual sacrifice purposes. This ensures a steady supply of free and long hair to the temple for auction to the hair industry. Where in the world other than India can a supplier find consistently long hair at consistent pricing? A European woman selling her hair would not shave her head to do so. Therefore she would still need to retain at least 10"-12" of her own hair after cutting to maintain hair on her own head. One can reasonably conclude that in order to successfully make a standard long wig of 16"-24" (with an additional 3" for processing) a woman would have to have hair to her mid thigh before cutting it. Hair grows at about 1/4"-1/2" a month. At that rate it would take approximately 8 years to grow hair long enough for the fashionable wigs of today. Furthermore it is important to note that one wig requires an average of hair from five women. An average of five women growing their hair for approximately

Snapshot of kosher certified hair, sold as "European Hair"

8 years for one wig suggest the need for tremendous amounts of a constant hair supply in order to keep up with just the Jewish wig niche of the market. The only logical source for enough hair at those lengths and quantities would be from India.

Hair Today, Gone Tomorrow

Where does all of the hair go once purchased by global buyers for wig production? Are wigs made locally in the country of origin? Nearly all wigs in the Jewish market are processed and sewn into a cap by Chinese factories. These factories produce wigs efficiently and at low costs. They have the best processing tools, cheap labor, and an eagerness to please the customer. These factories also operate almost entirely free of regulation or supervision. They have been known to provide false labeling in their products origin, and switching or diluting hair shipments from customers with their own cheaper, processed, and unwanted hair. Since Chinese factories buy an enormous quantity of Indian temple hair, it is highly likely that many Chinese manufactured wigs contain Indian hair. A customer sending their own virgin hair to China, should highly suspect that the virgin hair may be mixed with unidentified (Indian temple hair) or missing completely. There is no guarantee that hair will not be tampered with. It is nearly impossible to say with certainty if a wig is free of Indian hair. Relying solely on the word a trusted supplier isn't enough. Aside from the possibility of the supplier providing misleading information, the manufacturers also have to be trusted implicitly. According to investigators, the only possible way to verify with complete certainty the origin of hair in any given wig is to watch the process first-hand from step A to Z. This would require a constant watch from the moment the hair is cut from the head, washed, cleaned, separated, and bundled. Then with hair in hand at all times travel to China to oversee the coloring, silicone coating, blending, wefting, ventilating, and packaging process. Such a venture would be extremely arduous and cost prohibitive. Therefore the wig industry relies solely on "trusting" the supplier and manufacturer to deliver a product free of all Indian hair. Without a regulatory and supervision system, this creates open opportunity for corruption. Furthermore, once hair is colored, silicone coated, and blended it is nearly impossible for even an expert or Mashgiach to

ascertain the country of origin. Wig brands and kosher supervisors who proclaim that their wigs do not contain any Indian hair whatsoever may be victims themselves of dishonesty and misrepresentation. While they may have very good intentions, they are most likely being duped from the very beginning by a corrupt industry! The exploitation begins at the source. The Indian hair is being labeled and sold as European, Russian, Mongolian, Brazilian, Peruvian, Uzbek, and Ukrainian hair from the suppliers. The wig companies believe they are not buying any Indian hair, however what they may not realize is that the "Brazilian Hair" and "European Hair" they are buying is most likely coming from the Indian temples! The Kosher supervision and Kosher certification may therefore be very questionable. Telling consumers that a wig is Kosher based solely on the hair having been bought in Europe isn't sufficient and is problematic. Since a large majority of the hair supply in Europe is intentionally mislabeled Indian hair, the wig companies themselves don't really know the origin of the hair they are buying. Saying "we buy only European hair," cannot and does not constitute a Kosher certification.

Ask the Expert: What's the Difference Between Brazilian & Indian Hair?

“ 99% of the time Brazilian hair, Peruvian Hair or Malaysian hair is actually hair from India or China that has been processed. For instance, when I go to India I am often buying large amounts of hair alongside Brazilians who purchase the curly Indian hair and process it with steam to deliver tighter curls and remarket it as Brazilian hair with a premium price tag put on it. Malaysian hair is often Chinese Hair blended with Indian Hair for sleeker and shinier appearance. Give me a country and I could go on and on; but I won't”

*Dafna Nya Smith,
Owner and Creative Director
for Sunny's Hair & Wigs*

Tirumala's gleaming scalps spell shining prospects for hair business

TONSURING TO PLEASE THE LORD IS A CENTURIES-OLD RITUAL AT THIS VAISHNAVITE TEMPLE.

By: **GS Radhakrishna**

This season we achieved a 45% hike in tonsuring, an all-time record! Around 5,000 people could be tonsured in one shift of six hours. During festivals, the number goes up to about 45,000 heads per day.

Head to the famous temple at Tirupati in Andhra Pradesh and you are likely to find a lot of bald men and women, propitiating Lord Balaji with a vow of tonsure. Gleaming scalps are everywhere, some smeared with sandalwood to keep the head cool, especially in the summer heat.

Tonsuring to please the Lord is a centuries-old ritual at this Vaishnavite temple. As devotees flocked to shear their locks for divine intervention, the management of the temple realized that there was money to be spun from these tresses.

In the past two years, the temple management, the Tirumala Tirupati Devasthanams (TTD), has unleashed corporate processes to cash in on the global demand for human hair. Cash registers were ringing during Brahmotsavam at Tirumala, a nine-day festival held every October. This year's Brahmotsavam saw 1,500 barbers, including 277 women, working round the clock to shave off the pates of 3.4 lakh devotees, of which 1.7 lakh were women.

"This season we achieved 45% hike in tonsuring, an all-time record," says Sri Venkataiah, deputy executive officer of the Kalyana Katta, the massive tonsuring platform at the hill shrine of Tirumala. "One of every two devotees who came to Tirumala for the Brahmotsavam offered the hair," he says. A total of seven lakh (700,000) devotees visited the temple for the event this October.

The credit for the bumper offering of hair to Lord Balaji goes to the initiatives by TTD's executive officer, Sambasiva Rao, and KS Srinivasa Raju, joint executive officer. Understanding the potential of the sale of

hair, Rao introduced various measures that have made tonsuring easy for devotees. In collaboration with Tata Consultancy Services (TCS), TTD has introduced online tokens. The platforms for tonsuring play soothing, devotional music while television sets beam mythological movies and bhajans. CCTVs have been put in place to ensure that devotees are not cheated by cut-throat barbers.

Since the commencement of the Brahmotsavam this year, the TTD also provides breakfast for devotees awaiting tonsuring at the Kalyana Katta. The main Kalyana Katta has been turned into an air-conditioned hall. Around 5,000 people could be tonsured in one shift of six hours. There are three other mini Kalyana Kattas. "The platforms are cleaned every two hours and the hair is sent for washing and drying," says a TTD official overseeing the Kalyana Katta.

The revenue generated from tonsuring is hair-raising. It crossed Rs200 crore in 2012. That was when bulk auctioning of human hair was done once in six months to selective bidders. TTD officials have now woken up to the potential of online auctions every month. In 2011, when TTD began e-auctioning of human hair, it sold 1,578 tonnes for Rs618 crore. This massive sale was of hair that had been stored for two years and the backlog flew off the shelves. The biannual e-auctions in 2015-16 yielded Rs200 crore, with monthly auctioning done at MSTC (Metal Scrap Trading Corporation, a small Kolkata-based PSU). "What was just a whiff of income has now skyrocketed to 15-18% of the annual revenue of TTD," says a senior TTD official.

Bang for the Bucks

India is one of the biggest players in the human hair industry and its annual exports are about 4,000 tonnes (8,818,490 lbs), earning \$800 million annually, according to the commerce ministry. China is the biggest importer of human hair, followed by Brazil, Hong Kong, Italy and the US. The Tirupati Hair has become a major brand in the global hair trade circuits and hair extensions made

of Tirupati Hair are sought after.

On average, around 35,000 heads are shaved every day at Tirumala, yielding almost 500 kilograms of hair. Each barber is trained to shave 60-70 heads during a six-hour shift. During festivals, the number goes up to about 45,000 heads per day. An estimated 12 million devotees go for tonsuring at the hill temple, say TTD officials. Five years ago, tonsuring cost the devotee a fee of Rs10. In 2011 it was made free of cost — this was because the TTD began to take the sale of hair seriously and projected it internally as a major source of revenue, after collections from hundi, sale of darshan tickets, laddoos and

accommodation charges.

The TTD has also ensured that hair is harvested in a hygienic manner. Every devotee is given a fresh blade and a tablet of sandalwood paste with the tonsuring token. Barbers are given antiseptic solutions.

The hair collected in Tirumala is cleaned and dried at controlled temperatures and stored in categorised bins at a warehouse in Tirupati. It is broadly divided into six grades, depending on the length and texture. Remy hair, which is long and uniformly trimmed, has a big market in Europe and the US, where it is woven into wigs.

THE ECONOMIC TIMES

India is one of the biggest players in the human hair industry and its annual exports are about 4,000 tonnes, earning \$800 million annually.

Daily activity in Chennai, leading exporting port of India Nov 26, 2016

Date	HS Code	Product Description	Foreign Country	Foreign Port	India Port	Value(INR)	Value(USD)	Std Qty	Std Unit	Qty	Unit	Mode
26-Nov-2016	67030010	HUMAN HAIR	United States Of America	New York	Delhi Air	3287.9	49	1	Nos	1	Pcs	Air
26-Nov-2016	67030010	100% HUMAN HAIR PRODUCTS 08" - 24"	Netherlands	Amsterdam	Hyderabad Air	68778.9	1025.02	1.67	Kgs	1.67	Kgs	Air
26-Nov-2016	67030010	16" BODYWAVY HUMAN HAIR WEFT	United States Of America	San Francisco	Madras Air	35418.7	527.85	1	Kgs	1	Kgs	Air
26-Nov-2016	67030010	100% HUMAN HAIR PRODUCTS 10" - 28"	Switzerland	Zurich	Hyderabad Air	666515	9933.16	15.63	Kgs	15.63	Kgs	Air
26-Nov-2016	67030010	12" BODYWAVY HUMAN HAIR WEFT	United States Of America	Atlanta	Madras Air	4674.49	69.66	0.2	Kgs	0.2	Kgs	Air
26-Nov-2016	67030010	HUMAN HAIR	United States Of America	New York	Delhi Air	9394	140	2	Nos	2	Pcs	Air
26-Nov-2016	67030010	16" BODYWAVY HUMAN HAIR WEFT	United States Of America	Atlanta	Madras Air	3541.28	52.78	0.1	Kgs	0.1	Kgs	Air
26-Nov-2016	67030010	HUMAN HAIR	United States Of America	New York	Delhi Air	6441.6	96	1	Nos	1	Pcs	Air
26-Nov-2016	67030010	100% HUMAN HAIR PRODUCTS 14" - 26"	Italy	Milano	Hyderabad Air	1606100	23935.95	38	Kgs	38	Kgs	Air
26-Nov-2016	67030010	HUMAN HAIR	United States Of America	New York	Delhi Air	7112.6	106	2	Nos	2	Pcs	Air
26-Nov-2016	67030010	HUMAN HAIR	United States Of America	New York	Delhi Air	6575.8	98	2	Nos	2	Pcs	Air
26-Nov-2016	67030010	18" BODYWAVY HUMAN HAIR WEFT	United States Of America	Atlanta	Madras Air	7932.47	118.22	0.2	Kgs	0.2	Kgs	Air

SOURCES: www.infodriveindia.com

China is the biggest importer of INDIAN hair, followed by Brazil, Hong Kong, Italy and the US.

There is no shortage of long hair to supply the wig industry.

Russian Hair Company®

The supply of real Russian hair is not sufficient for an industrial coloring

You can find websites with most ridiculous hair products advertised as "Russian Hair". Be careful with vendors who sell "Mercedes" and "Yugo" on the same lot, you might find "Yugo" parts in your new "Mercedes". Mixing "Mercedes" and "Yugo" parts makes an "affordable Mercedes". If a vendor sells "Remy" hair and "Russian" hair, most likely all of it is just a processed "Indian Temple" hair.

Why it's not Russian hair? Because the supply of natural, real Russian hair is extremely limited, so it is impossible to color process it in the industrial way similar to huge quantities processing of Indian/Asian hair. Not to mention that during the color processing there is a 30% loss of hair. Imagine the cost of the final product if that would be real natural Russian hair industrially color processed? Only cheap hair in huge quantities can be acid processed and colored that way. Besides, why would someone process and pre-color

this very limited, precious, most expensive natural Russian hair if the only reason why it is so expensive is because the availability of this hair in its natural state is extremely limited. Vendors who sell real Russian hair would never pre-color it before the customer evaluates the hair in its natural condition. The supply of real Russian hair is not sufficient for an industrial coloring and the cost of such process with already very expensive raw hair cost would be astronomical. That is why well-known hair extensions corporations with retail or "via hairdresser classes" distribution systems simply don't carry real natural Russian hair, although they are pretending to. So, if you see someone offers pre-colored "Russian Hair", you can be sure that the hair you will get is not real Russian hair.

Real natural Russian hair is so expensive and rare for a reason - it supposed to be 100% natural at the start point.

Great Lengths®

Up to four tons (8,000 lbs) of raw hair arrives in Nepi, near Italy's capital, from India every month. Here the hair undergoes very time consuming and elaborate processes, primarily by hand, to ensure hair is treated as gently as possible.

This requires specially trained employees for the hair bundles to become the extensions women around the world are delighted to have added to their hair.

Before immersing the hair in the osmosis bath for 10 to 20 days for depigmentation, workers sew each strand to white strips of fabric to ensure the cuticles of the hair all follow the same direction during subsequent production steps.

No other genetic structure is as similar to European and North American hair as that of Indian hair. Asian hair, for example, is noticeably thicker. To modify it to the texture of our hair, the surface would need to be treated with acid. The consequence: The cuticles are destroyed; the natural shine as well as the elasticity and resilience are lost.

The secret of the composition of the osmosis baths which gently remove the hair pigments from the raw hair in 15 to 20 days is guarded similarly to the Coca Cola formula.

Only a few Great Lengths employees know the actual recipe which eliminates treating the surface of the hair with chemicals, which would damage the outer texture, i.e. the cuticles. Instead, osmosis baths slowly, hence very gently, remove the dark color pigments from inside the hair.

This gentle process – without any harsh chemicals – preserves the natural cuticles of the hair. And so the hair also keeps the shine and the elasticity of high-quality extensions.

The time the hair remains in the bath essentially depends on the desired color: The lighter the extensions, the longer they undergo depigmentation.

Great Lengths®

The raw hair can be stripped of pigments to look and feel like natural blonde hair without diminishing its quality.

The surprising source of some celebrities' hair extensions

BY NINKA MBAYE AND HUIZHONG WU @CNNMONEY

AT A SMALL TEMPLE IN CHENNAI, INDIA, DOZENS OF HINDU WOMEN SIT ON WOODEN CHAIRS, WAITING FOR THEIR HAIR TO BE SHAVED. It's an act of complete devotion to their gods, and the first step in an extraordinary journey that sees their long, dark locks woven into the hair of women thousands of miles away.

Each year, the Sri Bhavani Amman Temple collects more than three tons of hair from the heads of pilgrims. At one time the hair was burned, but these days it's put to a more pragmatic use: It's sold to processing plants, which treat it then export it around the world.

The open secret to some celebrities' full, lustrous hair is that it's not always their own. And the trend for celebrities to wear hair extensions has helped grow the global market for wigs and weaves.

Multimillion dollar trade

Extensions can be made from synthetic hair, but many salons use human hair because it can be lightened and heat treated. Global exports of human hair are dominated by China and Russia, but Indian hair has a reputation for quality and its exports are worth \$300 million a year.

Selling hair earns the Sri Bhavani Amman temple \$150,000 a year, and this is only a fraction of the millions that larger temples earn. Devotees don't receive any money; they are instead rewarded with food and religious serenity.

"The temple cannot have [the hair] lying around and we can't just throw it out in the dustbin," explained Anjan Lokamitra, the temple's managing trustee. Instead, at the end of the year the hair is sorted and auctioned to the highest bidder.

"Companies come from different places and they bid for it, and those funds are used [for the] temple in terms of various buildings that we are planning in the next two years," said Lokamitra.

There are so many women who shave their heads at temples that hundreds of hair processing factories have emerged in Chennai.

Among them is Shanmuga. Here, dozens of workers meticulously disentangle, categorize, delouse, wash, dry and color the hair.

Around 1,000 kilograms of hair are processed by hand each month. Weaves are sold for \$500 per kilo; extensions go for \$900 per kilo. The factory's annual turnover is close to \$3 million.

"Indian hair is somewhat similar to European hair in texture," said Murali Krisna, CEO of Shanmuga. "It's not as hard as the Chinese but not as soft as European. So when we prepare hair extensions, the final product exactly matches with European hair."

Different countries favor different styles, said Jyothi Krsna, Shanmuga's managing director of quality control. "In France, people like straight hair and they want extensions mainly," she said. "In other countries like South Africa and America, they like curly hair. Curly is for the African market, straight is for European market. The American market is cosmopolitan -- they like all the textures."

Blonde ambition

Shanmuga targets its offerings accordingly, exporting a third of its hair to Asia and a fifth to the United States. But its biggest market is Europe, where it sells through retail partner Hair Luxury, based in Paris.

"The biggest market and the biggest customer in Europe is Italy," explained Remi Chinta, CEO of Hair Luxury. "And now we are trying to expand also in Norway, in Sweden, for all the blonde extensions because there is a big demand for blonde extensions there." Shanmuga specializes in dyeing its hair blonde. Hair Luxury can sell the hair for more than \$2,000 a kilo. Its customers are hairdressers, like Paris-based Ebtissen Tekouri. She buys the hair every three to four months both for her clientele and her own personal use. She pays \$360 for a bundle -- around 150 grams.

"I love using this hair on my head because of the length and the quality," said Tekouri.

Her salon is a long way from Chennai, and the women whose hair she wears on her head.

"When you buy it and it is beautifully packaged you forget that this hair was once someone else's," she said. "You don't see the background story, you only see what is here in front of you."

B.K. Murali Krisna, CEO of Shanmuga

Shear devotion: The barbers of Tirupati

HEAD TONSURING AT TIRUMALA VENKATESWARA, ONE OF THE WORLD'S MOST VISITED PLACES OF WORSHIP, IS A TURNING POINT IN THE LIVES OF MILLIONS. ROSHNI NAIR TALKS TO ITS BARBERS TO GET A SENSE OF THEIR EVERYDAY LIVES

DNA
DAILY NEWS & ANALYSIS

Eight years before his death in 2012, Rabbi Yosef Shalom Elyashiv left many scampering for synthetic wigs. Israel's arbiter of Jewish law had, in 2004, banned wigs made from Indian tresses. The hair was associated with idolatrous Hindu rites, he said, making it off-limits for Orthodox Jews. Most women from the community, who'd use hairpieces to cover their hair out of modesty, then opted for synthetic products after burning the real hair wigs.

But the edict created no dent in the business of Tirumala Tirupati Devasthanams (TTD), the trust managing approximately 28 temples in India. Almost all TTD temples offer chudakarana (hair tonsuring) services, but the jewel in the crown – Tirumala Venkateswara temple – fetches Rs.250-275 crore from annual e-auctions of hair donated by devotees. On June 12 alone, a whopping 85,518 heads were shaved at Kalyanakatta, a building outside the temple dedicated solely for the purpose. Although thousands are also tonsured at TTD's guesthouses, Kalyanakatta is perhaps ground zero of the global wig industry, its gears oiled by the likes of M. Subba Rayudu.

"Around 80 on holy days, weekends and the holiday season. 40 otherwise," says Rayudu, referring to his daily workload. The second-generation barber has tonsured heads at Tirumala for three years running. Before that, he had his own salon. "But unke pita ka late ho gaya," chips in Rayudu's brother-in-law T Siva Kumar, alluding to the demise of the former's father, who'd worked there for 34 years. Rayudu was then absorbed into the Kalyanakatta fold as permanent TTD employee.

Head tonsuring at Tirumala is an epoch-making event in the lives of millions, a metamorphosis upon having a wish fulfilled, a miracle witnessed, a loved one pass away or the ego tamed. And the barbers are central, yet largely overlooked in this narrative.

Reports peg the number at around 600 full-timers, but Rayudu estimates that the total workforce is some 1,800 strong – of which around 700 are permanent and the rest, 'piece-rate' (part-time) and sevak (volunteer) barbers. While piece-rate employees work six-hour shifts, Rayudu – a full-timer – works eight hours, seven days a week for 15 days a month. The first shift kicks off at 2 a.m. before Suprabhatam seva or the first aarti (2.30-3.00a.m.), and the last at midnight.

Siva Kumar's father worked 15 years at the temple as a piece-rate barber. Back in the day, the rate was Rs.2 per person, he informs. Today, it's Rs.7 for a full tonsure and Rs.3 for a partial one. All barbers must wear white sampradaya vastra or traditional clothing and a tilakam on the forehead. And only those from the Nayee Brahmin (a term sometimes used interchangeably with Nai) caste can work at TTD temples. Barbers from other castes won't find a way in.

The skill of the temple barber lies not just in big tonsure counts. It's about being able to do clean mundans of wailing, flailing tots. A nick is like a teacher's red ink on one's report card – particularly in the case of infants aged 3-9 months as their scalps are tender. "It can be tough," Rayudu smiles. "Children get agitated, so we don't rush if parents have a hard time holding them still." Dealing with senior citizens and the differently-abled too can be challenging, he says. Although they form separate queues for darshanam (worship), there's no such provision at the Kalyanakatta. Their fatigue, as also that of thousands who spends hours in the queue, makes them cranky and irate. Because of the swelling numbers, the barbers' lunch break lasts barely 10 minutes.

A job as demanding as this is bound to have repercussions. Being constantly seated and having no breaks after overworking the arms results in sore legs, wrists, shoulders and a bad back. "But you get used to it. In fact you can't use a barber chair after shaving heads this way. What takes several minutes in a chair is done in half the time here," Rayudu stresses.

Brazil & South America are saturated with Indian hair too

There is only one company in the world dispensing a hechsher on human hair for the use in wigs. Several years ago, this company located in Israel, ascertained that it is extremely difficult to source authentic European and Russian hair because of an incredibly small supply of raw hair indigenous to the region. Therefore, this hechsher company began sourcing its hair from Brazil and neighboring South American countries under the notion that the copious supply of hair found there was authentic South American hair unmixed with Indian hair.

Approximately 10 years ago, a prominent Jewish Brazilian businessman initiated a venture in the wholesale human hair trade with the intent of supplying the Jewish market with "kosher certified" 100% non Indian hair. This businessman quickly determined through market insiders and hands on research that Brazil was completely saturated with Indian hair. It was close to impossible to secure large amounts of hair verifiably free of Indian hair. Rabbi Serial Rosenberg, Raave" of Bais-din Bnei Brak, worked closely with this businessman to determine a viable way to obtain totally authentic South American hair and provide a reliable hechsher. Rabbi Rosenberg determined that it was impossible to prove the origin of the hair therefore making it impossible to dispense a hechsher. At another opportunity, the businessman asked R' Landau of Bnei Brak to supply a hechsher. Rabbi Landau, who was in Argentina at the time for other kashrus transactions, traveled to Brazil to inspect the human hair market. After laborious and intense research, Rabbi Landau adamantly refused to give a hechsher on the grounds of the market being flooded with Indian hair in a most unscrupulous fashion. He would take no part in overseeing a kosher certification in such a corrupt market. It was impossible to certify any hair "kosher" in South America.

Much of South American hair is sourced from Paraguay, a country bordering Brazil.

Dark Indian hair is processed into every possible shade

The following is a snapshot from the Indian customs - India exports hair to Paraguay and to 55 other countries.

#	Date	Indian Part	CTH	Description	Quantity	UQC	Unit USD	Total Value USD	Destination Part	Country
1	01-Nov-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn	100	605	615.35	61535.39	asuncion	paraguay
2	01-Nov-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn	100	605	606.91	60691.30	asuncion	paraguay
3	01-Nov-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn	80	605	639.40	51194.05	asuncion	paraguay
4	19-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	15	605	492.55	7388.18	asuncion	paraguay
5	19-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	15	605	453.91	6808.72	asuncion	paraguay
6	19-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	80	605	605.63	48458.78	asuncion	paraguay
7	18-Aug-2016	delhi air cargo	67030010	"remy human hair-"a" grade size 16"-28"	126.5	605	532.83	67339.75	asuncion	paraguay
8	02-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	100% indian human hair,natural virgin, washed and cleaned in different sizes,colour black cartons made of cardboardpack	30	605	524.86	15741.86	asuncion	paraguay
9	02-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	100% indian human hair,natural virgin, washed and cleaned in different sizes,colour black cartons made of cardboardpack	20	605	694.53	13890.56	asuncion	paraguay
10	02-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	100% indian human hair,natural virgin, washed and cleaned in different sizes,colour black cartons made of cardboardpack	70	605	455.74	31901.91	asuncion	paraguay
11	02-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	100% indian human hair,natural virgin, washed and cleaned in different sizes,colour black cartons made of cardboardpack	70	605	623.26	43508.09	asuncion	paraguay
12	02-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	100% indian human hair,natural virgin, washed and cleaned in different sizes,colour black cartons made of cardboardpack	50	605	629.69	31494.27	asuncion	paraguay
13	02-Aug-2016	chennai air cargo	67030010	100% indian human hair,natural virgin, washed and cleaned in different sizes,colour black cartons made of cardboardpack	40	605	123.02	4932.90	asuncion	paraguay
14	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -grey hair	10	605	165.06	1650.58	asuncion	paraguay
15	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -grey hair	80	605	121.83	9748.83	asuncion	paraguay
16	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -grey hair	10	605	188.99	1889.90	asuncion	paraguay
17	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	10	605	689.95	6899.46	asuncion	paraguay
18	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	80	605	451.52	36145.58	asuncion	paraguay
19	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	80	605	609.49	48764.56	asuncion	paraguay
20	01-Jul-2016	chennai air cargo	67030010	human hair remi single drawn -black hair	20	605	426.63	8532.62	asuncion	paraguay

Indian Hair Hoax

THE HUMAN HAIR TRADE IS A GROWING, AND VERY LUCRATIVE INDUSTRY

By: Vince Selva

THE HUMAN HAIR TRADE is a growing, and very lucrative industry. With sales exceeding 12 billion dollars a year, customers should look out for scams and unethical manufacturers and suppliers. My name is Vince Selva. I am a Los Angeles based hair importer sourcing hair from three locations in INDIA. (a) Hindu Temples (b) Christian Churches, (c) Direct Donors at Village level. The hair from the Hindu Temples and the Christian churches are bought directly from the sources by contracting direct with them or buying from those who have contracted with them. The village level is more labor intensive, expensive and it is difficult to harvest a consistent predictable quantity. I am the owner of the Indo Asian Human Hair Int. Inc. in Inglewood, Calif., and IndoHair.Com and I've been in the industry for nearly two decades. Originally from South India, I began my career as an importer of wholesale raw hair. I began selling retail about thirteen years ago. We started

manufacturing many products with the temple hair. This includes Wefted Hair, Wigs, partials, closures, 360 and so on. We also sell Raw human hair from direct donors to the temples and sellers at village level. Raw and processed hair is a billion-dollar industry saturated with scams and corruption. People ask me – Where does the majority of hair for wigs and extensions come from today? The only place in the world that has organized commercial quantities of hair is from India where approximately 617 million women ritually donate to the Hindu temple or the Christian Churches. Hindu pilgrims have donated their hair in ritual purification for centuries. It's a symbol of religious devotion and surrender of the ego. All of this hair has become an extraordinary economic resource for the temple and its custodians. There is no shortage of free hair from the pilgrims for the temples to auction off to exporters. It's simple economics, supply and demand. Indian temples have a huge free supply of "sacrificed" hair, and the world has a huge demand. For wholesalers, it makes the most sense to buy where the supply is high and the price is reasonable. It would be impossible for enough hair to be cut in European countries to provide for the world. There are some temples around the world that shave hair like the huge ones in India. Some of these countries are Indonesia, Bangladesh, etc. However, the volume from

these countries is miniscule in comparison to India. There are women in Europe that cut their hair to sell for a price, but again this is a very small minority and it would never provide enough hair for all the wigs being sold on the market today.

The hair in wigs labeled "European Hair" or "Asian Hair," most likely all contain hair from India and are being fraudulently labeled. Other labels include Mongolian Hair, Brazilian Hair, Peruvian Hair, and Uzbek Hair. It is impossible to know where the hair is coming from or

Indo

HAIR

to trace the origin of all the hair since advanced processing techniques disguise the natural feel and look of the hair, and often may destroy all recognizable DNA. Another industry known secret is that hair which comes from Russia may at times come from cadavers. There is no way of knowing if the hair came from a live person or a dead one.

China, which is the biggest manufacturer of wigs today, buys their hair in huge quantities from Indian Temples because of the copious supply. Even hair purchased from Europe is often sourced from India. Because big money is involved, there are many lies in the industry. I personally know people in Los Angeles who buy Indian hair and then sell them to Jewish businessmen claiming the hair is “kosher” and is from European countries. People have even advised me to lie about the origin of the hair from India, as this would financially benefit my company. Unfortunately, this is the norm in the industry and I refuse to take part in this.

It is my professional opinion that 98% of the hair sold worldwide is originally sourced from Indian Temple hair. The Temples have become an extremely efficient source of hair. Tirupati is the richest Indian temple. Here, tens of thousands of people donate their hair. There are huge rooms where hundreds of pilgrims are shaved at the same time in a sort of assembly line. They want to make a sacrifice to God and wouldn't take any money for it. Indian hair is considered the best stand in for European hair in the market for its quality and length. Indian women take exceedingly good care of their hair and don't use any chemicals, bleaches, or dyes. They wash and comb it frequently, curl the ends with their fingers, and use coconut oil on their hair for nourishment. They generally keep their hair long. There were instances when I have received and sold 42” hair. The long hair and extra curly hair is now becoming more expensive and rare as the demand for it rises. After a customer purchases hair, they then usually send it to China or Europe for wig, extension, toupe's and to manufacture an array of other products required by the hair industry. The most popular destination being China as they

posses the skills and mass low wage labor. Once the hair is out of the supplier's hands it becomes a matter of immense trust between supplier and manufacturer. The trust factor with most Chinese manufacturers is very low. They are known to switch the supplier's hair for their own

lesser quality, processed, or unidentified hair. This has been my general experience over the years.

I would like to reiterate the basic economic principles relevant in the hair trade, supply and demand. India has a huge supply of free quality hair, and the world is currently demanding large quantities of hair for wigs and extensions. Most hair used in wigs today has originated in India, and are not labeled as such.

Vince Selva

Indo Asian Human Hair Int.Inc.
355 East Manchester Blvd
Inglewood, California 90301

I would like to reiterate the basic economic principles relevant in the hair trade, supply and demand.

In conclusion, I'd like to highlight the following:

- 1 98% of all human hair in the world originates from Indian hair. That includes all colors, dark hair, light hair, as well as color treated blonde hair.
- 2 With a population of roughly 1.3 billion people, of which just over 600 million are women, India certainly has the capacity to supply human hair at a global level.
- 3 There are no regulations whatsoever in the hair industry. Thus, many countries will re-label Indian hair as their own, and that includes: Russia, Europe, Brazil, Peru, China, Bolivia, Malaysia, Italy, Indonesia, Ukraine, and many more.
- 4 Once hair has been processed, no expert can tell where the original hair has come from. There's no way to feel the hair, and ascertain its origin.
- 5 Most wigs are processed in China. The Chinese manufacturers operate within a market which lacks oversight or regulation. They have been known to provide false labeling in their products, and hair switching. China buys an enormous amount of Indian temple hair. A customer sending their own virgin hair to China, should highly suspect that the virgin hair may be mixed with unidentified (Indian temple hair). There is no guarantee that hair will not be tampered with.
- 6 Although there are some women in poor villages who will sell their hair, this is a very small minority, making up about 1% of the hair industry. It's more likely that the agents are being dishonest about the hair's origin.

להסיר מכשול עבו"ז ממחננו

נדרשנו לאשר שאלונו: בדבר פאות נכריות אשר יש עליהם איזה-שהוא הכשר שאין בהם שיער מתקרובת עבודה זרה, האם ניתן לסמוך עליהם?

תשובה: כידוע, בשנת תשס"ד נדרשו רבותינו גדולי הפוסקים שבדורנו לבירור שאלת תקרובת עבודה זרה בפיאות נכריות המעורב בהם שיער אדם שהובא מהודו, מרן הגר"ש אלישיב ומרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל, ולהבחיל"ה מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, והרבנים הגאונים חברי הבד"צ העדה החרדית, ובראשם הגאב"ד רי"ט ווייס שליט"א.

והעלו כולם לאסור פאות כאלו בלבישה.

וכתב מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל (בתשובתו מיום ה' סיון תשס"ד):

אסור להשתמש בפיאות נכריות העשויות משיער אדם שהובא מהודו, עכ"ל.
ובמכתב נוסף (מיום י"א סיון תשס"ד כתב בתו"ד, ובקובץ תשובות ח"ג סי' קיח) וז"ל: "הדבר פשוט שאומרים בזה סתם עכו"ם לעבודה זרה שהרי עצם מטרת המתגלחים הוא לעבודה זרה, עכ"ל. ומרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל כתב במכתב, וז"ל: **מי יודע אם גם זה גרם להרבה מקרים גופניים ונפשיים בבתי ישראל, עכ"ל.**

וכבר התברר בזמננו שבתעשיית השיער בעולם מצוי ריבוי גדול מאד של שיער אדם שמקורו ממאות מקדשי עבודה זרה בהודו, וקשה ביותר לברר מקור השיער שבשווקים,

על כן אסרו רבותינו כל שיער - שאין בירור גמור מהיכן הוא מגיע.

וכפי שעלה בידינו בבירורים, **אי אפשר לסדר בשום אופן השגחה על דבר זה, ואפילו שיער הבא ממדינות הרחוקות מהודו, יכול להיות מקורו בהודו.** וכמוכן שאי אפשר לסמוך על המפעלים, היבואנים והסוחרים האומרים שהם בעצמם גזזו את השיער במקומם. וחייבים ע"פ הלכה שיהיה פיקוח צמוד של משגיחים יהודים יראי שמים משעת גזיזתו ועד סוף, דבר שאינו אפשרי כלל.

ועל כן דעתנו דעת תורה שכל ההכשרים שניתנו בזה אין בהם ממש ואין לסמוך עליהם, ושומר נפשו ירחק מהם.

והננו מרגישים חובה בעצמינו למחות על כך שניתן הכשר מאיסור ע"ז על פאות האסורות ע"פ הלכות צניעות (ארוכות ופרועות ובמראה טבעי), ואשר כל גדולי ישראל אסרו לתת הכשר לפאות כאלו. וכשם שלא יעלה על הדעת לתת הכשר על בשר שהתבשל בחלב ולומר כי לכה"פ הוא נשחט 'כהלכה', כך אי אפשר לתת הכשר מעבודה זרה לדבר הנוגד את דיני הצניעות ואסור בלבישה, והרי זה גורם לביטול הצניעות של בנות ישראל.

ובזכות שבנות ישראל יזהרו ממכשולים חמורים אלו, נזכה במהרה לגאולה שלמה בב"א.

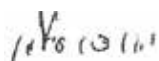
ועל זה באנו על החתום להציל רבים מעון, בין המצרים תשע"ז לפ"ק

 משה מרדכי קארפ

דומ"צ ורב הגבעה הדרומית
מודיעין

 שמעון בעדני

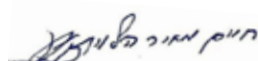
חבר מועצת חכמי התורה

 יהודה סילמן

אב"ד בני ברק

 שריאל רוזנברג

ראב"ד בני ברק

 חיים מאיר הלוי ואזנר

רב אב"ד זכרון מאיר

Removing the obstacle of **Avodah Zara (idol worship) from our camp**

We were presented with the following halachic question: There are some wigs on the market which have a hechsher (kosher certification) claiming that they do not contain hair from avoda zara (idol worship) sacrifices. Can we rely on this hechsher?

Our answer: As is well known, in the year 5764, the *rabbanim* and great *poskim* in our generation, among them: *MaRan HaGaon HaRav Yosef Shalom Elyashiv zt"l*, *MaRan HaGaon HaRav Shmuel HaLevi Vosner zt"l*, *yb"l MaRan HaGaon HaRav Nissim Karelitz shlit"l*, and the *rabbanim* and *gaonim* of the *Beis Din Tzedek Ha'eida Hachareidus* lead by *HaGave"n HaRav Y. Tavya Weiss shlit"l*, ruled that wigs which contain any human hair from India that was sacrificed for *avoda zara*

are unequivocally forbidden and may not be worn.

MaRan HaGaon HaRav Elyashiv zt"l wrote, (בתשובתו מיום ה' סיון תשס"ד)

"It is forbidden to use wigs which are made from any human hair which come from India."

In a subsequent letter the *Rav* added, ובקובץ תשובות ח"ג סי' קי"ח, "There is a general halachic rule that, ע"כ לע"ז, - any act that a non-Jew performs which is an act that could be done for *avoda zara*, (even if his intention is not known), it is accepted that his intent was for *avodah zara*. Indeed, *MaRan HaGaon HaRav Vosner zt"l* stated the following: **"Who knows if the use of these wigs has also been the cause of the many physical and emotional tragedies in Jewish homes, I"א."**

It has become known that within the worldwide industry of manufacturing wigs, the majority of human hair originates from the hundreds of idol worshippers in India. It was confirmed that it is extremely difficult to track down where the hair on the market originates from. For this reason, our *rabbanim* have ruled that

It is forbidden to use any human hair that does not have an absolute verification of its origin.

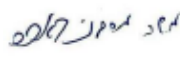
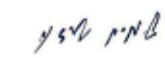
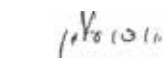

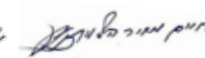
It has come to our attention that it is clearly impossible under any circumstances to oversee this process. Even hair that comes from countries which are far away from India can still originate from India. As is known, one cannot trust or rely on the manufacturers, merchants, or distributors of hair who claim that they themselves cut off the hair in their home towns. It is obligatory according to *halacha* that a group of Jewish *mashgichim* (supervisors) who fear Heaven must oversee the process - from the time that the hair is cut until it is woven into a wig. **This is something which is not possible at all.**

Thus our opinion, the daas Torah is that all hechshelrim that have been given on the wigs are invalid and one cannot rely on them. And one who guards his soul should distance himself from them.

We also feel obligated to protest against the giving of a *hechsher* on wigs which are nonetheless forbidden according to the laws of modesty (e.g. long, loose flowing, and natural-looking wigs), upon which all *gedolei yisroel* have prohibited. One would never consider giving a *hechsher* on meat that was cooked in milk claiming, "Well at least it was slaughtered according to 'halacha.'" So too, it is impossible to give a *hechsher* from *avoda zara* on something which is against *tznius* and is therefore forbidden to be worn. Indeed, these wigs cause the erosion of *tznius* among Jewish daughters.

In the merit that *Bnos Yisroel* will guard themselves from such severe transgressions, we will be zoche to the *geula shleima b'korov*.

Thus, we undersign in order to save the public from sin. Tammuz 5777

 Rabbi Moshe Mordche Karp <small>Rav of Southern Modiyin</small>	 Rabbi Shimon Badani <small>Member of Moezes Chochmei HaTorah</small>	 Rabbi Yehuda Silman <small>Head of Bais-din Bnei Brak</small>	 Rabbi Seriel Rosenberg <small>Raave"d of Bais-din Bnei Brak</small>	 Rabbi Chaim Meir Vosner <small>Rov of Zichron Meir</small>
--	---	--	---	---

IN CONCLUSION, it is imperative to reiterate that the wig and hair industry is completely unregulated and lacks moral oversight. Therefore anyone engaging in any form of buying, selling, or production in this market should be aware that it is almost impossible to verify if Indian Temple hair has been used in their wig hair or extensions. It is also crucial to emphasize the overwhelming evidence of Indian Temple hair usage worldwide. The basic economic principle of supply and demand affirms the large probability of India's dominance in the hair market, with Indian Temple hair being the main commodity. The worldwide wig and hair industry needs good quality hair in many lengths and textures, and Indian Temples have it in abundance at very reasonable prices. Having the closest resemblance to the finest European hair, Indian hair becomes the most economical choice for industry insiders. With a continuous reliable supply of hair being sacrificed and cut in the Indian Temples, Indian hair is the secret hair of choice for suppliers. The European, Brazilian, and Russian hair markets are predominantly supplied by Indian hair. It is likely that Indian Temple hair is being used everywhere, even by those who don't know it is there.

אגללה לשמים

בענין תקרובת עבודה זרה בפאות

ופרטים בדבר הונאת הכשרות בנידון

יוצא לאור ע"י מכון בקודש פנימה

אגלחך לשמים

הקדמה

הקדמה

לפניכם סיקור ענין הע"ז בפאות שנערך ע"י סיכום של שו"תים, מחקרים, סקרים וראיונות רבים שנלקטו בידינו. ניתן לקבלם במלואם, ולהווכח בנקל באמינות הדברים. להבנת חומרת הענין נביא כאן מעשה המובא בספר "אבני אש" תשובה מאת ר' צחק זילברשטיין הקשורה לנידון דידן -

"לאחר הסערה הגדולה שפרצה בציבור, עקב הפסק האוסר לבישת פאה נכרית הבאה מהודו כיון שמקריבים את השערות לע"ז, וכפי שפסקו גדולי הדור בחודש אייר תשס"ד, אירע מקרה במורה אחת שהגיעה לבית הספר [של בנות מתחזקות] עם מטפחת במקום הפאה, וסיפרה לתלמידות על איסור הנאה מהפיאות המגיעות מהודו. קמה אחת מהתלמידות ופשטה מעליה את הפאה הנכרית, וגילתה בזה שהיא חולת סרטן ועוברת טיפולים כימותרפיים, ושערה נשר, ובכך גילתה סודה לרבים שהיא חולה, וגם ישבה בכיתה כשהיא מקורחת ומתביישת.

ויש להסתפק האם היתה חייבת לעשות זאת כשהדבר כרוך בבזיון גדול, ובגילוי סוד לא נעים העלול לפגוע בשידוכים לכל המשפחה?"

תשובה

ולמעשה אמר לי מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א שאין כל היתר לא להוריד את הפאה, משום שנאמר "ולא ידבק בך מאומה".

מזה נסיק עד כמה לקח הגרי"ש את הנידון בכובד ראש וברצינות, ולא רק החמיר בזה כחומר בעלמא.

לקבלת חומר רב בנושאים אלו, וביירוים. ותרומות
0533199434 0533153226
838832@gmail.com
קו מידע בנידון - 0795951596

העבודה שאגלחך לשמים

הגמ' במסכת נדרים דף ט: מביאה מעשה בנזיר שנדר נזירותו באופן מופלא ביותר, עד ששמעון הצדיק התפעל ממנו במיוחד. ואלו דברי הגמ' שם -

"אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה **העבודה** (-לשון שבועה) **שאגלחך לשמים!** מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו בני כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר לה:".

ההודים (להבדיל) מנהגם להכניע עצמם לפני גילוליהם ולהוריד מאדרת ראשם לפניו, זהו בשבילם מעשה גבורה ומסירות לפני שיקוצם.

אנו העם הנבחר, בני אברהם יצחק ויעקב, בני בכורי ישראל - כאשר בוראינו מצווה עלינו להסתיר את פארינו מזרים בשבילו, זוהי גאוותינו לעשות זאת ביד רמה, להראות מסירותינו לפניו, ובזה להגדיל אהבתו אלינו ואהבתינו אליו.

אגלחך לשמים

העבודה שאגלחך לשמים

תוכן ענינים

- ב.....הקדמה
- ג.....העבודה שאגלחך לשמים
- ה.....סיקור היסטורי בענין חבישת הפאה
- ה.....התעוררות ראשונה בשנת תשס"ד
- ז.....דעת זקנים
- ח.....הרוב לא קובע
- ט.....מעמד שריפת הפאות ההמוני
- י.....לידת ה"הכשר"
- יא.....ותשקוט הארץ ארבע עשרה שנה
- יג.....תעשיית שיער האדם
- יד.....סדר צורת התגלחת
- טז.....עיבוד השיער
- יז.....חלוקת השיער לפי איכות
- יז.....כושר השיער ההודי
- יח.....אספקת שיער משאר המקומות
- כא.....ה"הכשר"
- כב....."אֲדָרְתְּ שֵׁעַר לְמַעַן פְּחֹשׁ" (זכריה יג ד)
- כד.....גילוי דעת בענין הע"ז
- כו.....הכתובת היתה על הקיר

סיקור היסטורי בענין חבישת הפאה

לפני כמאה חמישים שנה, בעקבות גזירות הלבוש וההתדרדרות הקשה בצניעות מחמת השפעת ההשכלה והאופנה¹ החלו רבות מבנות ישראל לילך בפאה נכרית.

באותו הזמן תעשיית הפאות היתה מצומצמת בעיקר עבור בעלי מום (קרחות) מחד, וציבור היראים מאידך (בעיקר בארצות אשכנז), ואספקת השיער הגיעה בעיקר מנשים עניות שמכרו שערותיהן או משיער שנלקח ממותים (דבר שעורר פולמוס רב בהרבה מספרי השו"ת מחמת איסור הנאה ממת, ע"י יו"ד שמ"ט פרטי הדינים בכך).

עברו השנים והפאה הפכה ממוצר מגושם, למותג אופנה יוקרתי לכלל ציבור הנשים בעולם, וכלשון הגר"ש ואזנר זצ"ל בהקדמתו לשו"ת שבט הלוי ח"ב אות כ"ה וז"ל **"והא ראייה שאינו דת יהודית דהא גם הגויות בזמן הזה [תשל"ג] הולכות כן לשם נוי שלהם אם כן מה דת יהודית בזה, ונתקיים בדרך מליצה פאה – נכרית",** ומיום ליום ייצור הפאות השתכלל עד שרמת הפאות עלתה על איכותו ויופיו של השיער הטבעי, וממילא הביקוש גדל בהתאם.

וכעת החלו יצרני הפאות לתור אחר מקור אספקה לשערות הדרושות להם, מקור תמידי, זמין יותר, וזול יותר.

באופן רגיל, אשה אינה גוזזת את שערה סתם כך ואפילו תמורת סכום הגון, וגם משפחות שמגלחות את יקיריהן אחר פטירתם אינן מצויות בנקל.

בהודו, לעומת זאת, ישנו מסחר בין לאומי של שיער טבעי - בעז"ה בהמשך נבאר כיצד דוקא שם צמח לו עסק זה, על אף שבשאר התחומים מדינה זה אינה מהמובילות.

התעוררות ראשונה בשנת תשס"ד

כבר בשנת תש"ל עורר הגר"מ שטרנבוך לראשונה על שיער הפאות המגיע מהודו,

---

א וגודל הפירצות שהיו בתקופה זו אנו רואים מגדולי אותם דורות כשהם צועקים על המצב בדורם. נביא לצורך המחשה כמה דוגמאות - מכתב החפץ חיים (מאיר עיני ישראל עמ' ק"ו) וז"ל "בעונותינו הרבים, נפרץ הדבר מאד מאד,

אגלחך לשמים

התעוררות ראשונה בשנת תשס"ד

ודבריו לא התקבלו בקרב הציבור, ולכן לא היה מי שיברר את הנידון מבחינה מציאותית.

והיצר הרע מפתה את הנשים ללכת פרועות ראש, בלי שום כסוי, וגם ללכת בזרועות מגולות, ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלב וכחי גנא - הכל מגולה, כדי שבכל מקום שביט שם האיש יהיה נגד הערוה". ע"ל. וכעין זה מובא בערוך השולחן (אורח חיים סי' ע"ה ס"ו) "ועתה בואו ונצווה על פרוצות דורינו בעונותינו הרבים, שזה שנים רבות שנפרצו בנות ישראל בעון זה והולכות בגילוי הראש, וכל מה שצעקו על זה הוא לא לעזר ולא להועיל וכו'". וכעין זה מובא ב"אפיקי מגינים" סי' ע"ה בחלק הביאורים וז"ל "ועכשיו בעוה"ר נתפרץ מאד מדת הצניעות בנשים שהולכות בפרהסיא בפרועי ראש עד שא"א למחות בהן שבודאי לא ישמעו לנו לפחות יש ללמדן שישימו על שערן סבכה קלועות מחוטין דקין של משי או של שערות מפאה נכרית כנ"ל דזה מועיל לסלק האיסור דאורייתא וגם עי"ז יהי היתר קצת לומר דבר שבקדושה כנגדן כמש"ל דבזה אפשר שישמעו" ע"ל. וכתב הבן איש חי (פרשת בא אות י"ב) "הנשים בערי אירופה שדרכן לילך תמיד פרועי ראש וכו'". וכן המהרש"ם כתב (סי' קכו) "ולא אחזד כי מכמה שנים אינני רוצה לברך ז' ברכות תחת החופה, בגלל פרצת הנשים היוצאות פרועי ראש" ע"כ. ועוד כתב בענין זה (ח"ד סי' קלח כ) "ואם כי היה ראוי לייחד בשביל זה מודעה מיוחדת באריכות דברים, אבל יען שידעתי שכבר נפרץ הגדר בגליל הזה ונתפשט מאוד, וכמעט אבדה כל תקוה לבלי להועיל, לזאת ידי עצורות וכו'". וכן בספר 'דברי בן שלמה' (להגב"ז יעקובון זצ"ל עמ' שו) "הייתי בעיר גדולה בלטיה, וביקרתי שם את הרב, ואשתו כיבדה אותי בכוס יין, ולא רציתי לשתות מפני שעה המגולה, והרב גער בי מאד, ואמר לי שרבות מנשי רבני ליטא הולכות כן". וכנ"ל בשם החזון איש (מתוך הספר 'פאר הדור' ח"ג עמ' י"ח) "רבינו הק' [החזו"א] נתן את הסכמתו לשידוך עם משפחה מיהודי ליטא, למרות שהאם לא כסתה את ראשה, ולא הסכים לשידוך במקרה דומה עם משפחה מיהודי הונגריה, אע"פ שהאם הבטיחה לכסות את שערותיה בעתיד, והסביר כי אצל יהודי ליטא נפוצה קלקלה זו [של גילוי הראש] גם בקרב שומרי תורה ומוצאות ואילו יהודי הונגריה שפרץ אותו גדר צניעות סימן שהוא מיקל ראש גם בשאר גופי תורה" וכן בספר 'לעבדו בלבב שלם' (תולדותיו של הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל עמ' 90) מסופר שכ"כ היה קשה אז לבני הישיבות למצוא שידוך שתסכים לכסות את ראשה (אפילו בפאה) עד ש"גדולי הדור וראשי הישיבות הנהו את התלמידים שכיון שאין ברירה שלא יעשו מכך תנאי ויסיכמו להנשא עם אשה שתלך בגילוי ראש!" וכן במנחת שבת סי' פ"ד סקכ"ח "פשטה המספחת בעוה"ר בין הרבה נשים שבזמנינו שאפילו הנשואות הולכות פרועי ראש ר"ל". וכן בשו"ת "משיב שלום" (סי' ל"ד נדפס בשנת תרצ"א) כתב וז"ל "בעוה"ר או לנו שכך עלתה בימינו שגם נשואות נשא"ר ראו'ש בגלוי ובפרהסיא יוצאות בשוק פרועות לשמחה וכו', בקמיהם שאפילו בנות הערלים לא הצופות כל כך. וזה עיקר דת משה ויהודית ביד רמה פור'ע ר'אש ולענה. ונלאו חכמי הדור ודורשיו וסופרי ורבני למצוא עצה נכונה לעצור בעד רעה חולה זאת ולגדור פרצה כי בעוה"ר שומע להם לא נמצא וכל כך גברה החוצפה עד אשר אין תרופה כי בת קמה באמה וכלה בחמותה וכולנה הצניעות פרצו גדר התורה בעשותן כמזמתה ואפילו הכשרות שבהן המעטות בטלה דעתן ובושות כמעט ראש לעטות כי התיינה לשחוק וללעג הרבה ולבוז וחורפות בין הרוב הניכר רובן ככולן החצופות וכו'". וכן כתב הגאון רבי רפאל זילבער זצ"ל, אב"ד פריימאן, בספרו "מורפא לנפש" (חלק ב' סי' כ"ח נדפס בשנת תש"י) ובזמנינו זה פשתה המספחת בעוה"ר שגם הרבה מיראים מקילים בגילוי שיער באשה דהוה איסור דאורייתא ומפרש בזה עונש חמור ומר ולא שמים על לב השם ירחם וכו', וב"משפטי עוזיאל" (ה"ט סי' ט"ו) מובאת שאלה בזה"ל "דין בהבלעזיר קלויך בעיר ליבטשוב שלא יתפלל לפי העמוד איש אשר אשתו נושאת אפילו פאה נכרית (שייטעל) רק בשטרנטיכל או מטפחת וברוב השנים לא היה מי שיתפלל לפני העמוד יען שרוב נשי עירנו הלכו כבר בשערותיהם ומיעוט שבמיעוט נושאים שייטלים וכו'".

אגלחך לשמים

דעת זקנים

בשנת תשס"ד יצאו פרסומים נוספים ומדויקים יותר על כי השיער המגיע מהודו, מקורן מבתי עבודה זרה, אשר שם מקדישות הנשים את שערן לאמונתן. ואז נתעורר הציבור מחמתן, ויצאו רבים מגדולי הפסק לזון האם ע"פ האמור השערות אסורות מדין תקרובת אי לאו, כמה וכמה תשובות נכתבו בנושא, כאשר למעשה בהעדר נתונים מהשטח כל הדיונים נסובו סביב השערות וספקות. **אולם למרות חוסר ברירות הענין מבחינה מציאותית פסק הגריש"א לאסור את חבישת הפאות.**

דעת זקנים

עפ"י בקשת הגרי"ש אלישיב נשלח הג"ר אהרון דוד דונר (דינר) שליט"א, דיין בלונדון, לבדוק את המצב בהודו, בתחפושת של כומר מהוותיקן ובסיוע גורמים ממשלתיים בכירים, חדר הגרא"ד דונר למקומות הנסתרים ביותר, וקיבל אינפורמציה ברורה בנידון (לקמן נביא סיקור מן הנעשה שם), הדברים הורצו קמי מרן הגריש"א זצ"ל, אשר מיד פסק ששיער הודו הינו כדין תקרובת ממש, וכל פאה שאין עליה בירור גמור לגבי מקור השיער חייבת בביעור.

לפסק זה הצטרפו הגר"נ קרליץ, הגר"ש ואזנר, הגר"מ שטרנבוך, והגר"מ בראנסדארפער.

ע"פ כל הנ"ל פסקו כל גדולי הרבנים ששיער זה אסור בהנאה, וחייב בשריפה, ואסור להשהותו בבית - מדין "לא תביא תועבה אל ביתך" שנאמר גם על תקרובת (ועי' ברמב"ם פ"ז מע"ז ה"ב).²

לכל בני ובנות ישראל בארץ ובגולה

דעת תורה ופסק הלכה

מרבנותי שדי התורה פוסקי ורדני ומנהגי ישראל

הנהגת חב"ד	הנהגת אשכנז
הנהגת אר"ק	הנהגת ספרד
הנהגת אר"ק	הנהגת אר"ק
הנהגת אר"ק	הנהגת אר"ק

הפיאות הנפוצים בעולם נפרט מומדית הודו

הן תקרובת ע"ז רח"ל

הנהגת אר"ק

הנהגת אר"ק

הנהגת אר"ק

הנהגת אר"ק

ב היו מן הרבנים שבתחילה סברו להיתר מצד צירוף ספיקות, אבל אחר שנתבררו הדברים למעלה מכל ספק, לא נשארו צדדים להתיר.

ואלו הם ההשערות שהעלו קודם התברר הענין, הטענות והדחיות:

- **אולי רוב השיער לא מגיע מהודו, וא"כ כל דפריש מרובא פריש. תשובה - ולפי מה שנתברר זהו דבר שלא ניתן להסתפק בו וודאי שרובו מהודו, וגם לו יצוייר שאין זה רוב - יש לזה דין של כל קבוע כמחצה על מחצה, כיון שהספק נוצר אצל הספקים היהודיים שהולכים לשם, ולא רק אצל הקונה. (תשובת הגריש"א והגר"מ שטרנבוך קובצן אור ישראל ל"ו).**

אגלחך לשמים

הרוב לא קובע

הרוב לא קובע

על אף שלקמן יתבאר שמהנראה בשטח הרוב המוחלט של שיער האדם בתעשיית הפאות העולמית מקורו בהודו – מ"מ חשוב לציין שדעת גדולי ישראל בנידון היתה שבעניין זה אפילו אילו מיעוט השיער היה מהודו, עדיין כל הפאות מחוייבות בביעור (אלמלא בירור גמור משעת גזירה). וכדברי הגריש"א במכתב תשובה ארוך שכתב לרב מארה"ב לגבי הנידון האם רוב השיער בהודו הוא מע"ז, וז"ל – "לפי מסמכים רשמיים ממדינת הודו 75% מהשערות המיובאות מהודו הם מבתי הע"ז שלהם. וגם אם זה להיפך דין קבוע להם וכו'" - שנאסר גם אם זה לא הרוב. (נתפרסם לראשונה בקובץ אור ישראל ג"ה, ומובא בקובץ תשובות ח"ג)

פאות בהירות מותרות כיון שבהודו שערם כהה. **תשובה** - לפי מה שנתברר ישנם עוד כמות גדולה מאוד של עובדי ע"ז משאר ארצות המגויעים להקריב שערם בהודו (וכמות זו על אף שהיא המיעוט שם, אבל ודאי שהיא רוב השיער הבהיר שנמצא בעולם, כיון שעוד הרבה פחות נשים רגילות עם שיער בהיר, מגלחות את שערם תמורת כסף - כנ"ל). וכן השיער הנמכר מהודו אפי' גולמי הינו אחר הוצאת הפיגמנטים (ואינו חימצון רגיל שפוגם את השיער, אלא הוצאת הפיגמנטים ב'אוסמוזה' שזה פנטס סודי שאינו מוזיק לשיער כלל, ואינו ניכר בו כלל), כך שגם השיער הכי כהה - נהפך ברגע לבהיר אפי' שעדין הוא נשאר גולמי ומשם לכל שאר הצבעים.

אין זה תקרובת ע"ז אלא דורון. **תשובה** - לפי מה שיבואר לקמן זהו ממש תקרובת. (תשובת הגריש"א הנ"ל ע"פ עדות הגא"ד דונר שליט"א)

גזיזת השערות אינה כעין פנים. **תשובה** - נפסק להלכה כאותן ראשונים שגזיזת השערות דומה לשבירת מקל, שהגמ' אומרת שזה נקרא כעין פנים. וז"ל השו"ע יו"ד קל"ט "אבל דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר אלא א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת והוא דרך לעובדה באותו דבר, אע"פ שאין דרך לעובדה בזה הענין. כיצד, ע"ז שעובדים אותה שמקשקים לפניה במקל ושיבר מקל לפניה נאסר מפני ששבירת המקל דומה לזביחה". (תשובת הגריש"א הנ"ל, והגר"מ שטרנבוך הנ"ל, ועוד תשובות רבות בקובץ הנ"ל).

גזיזת השערות אינה לפני הע"ז אלא באולמות בהר סביב לע"ז, וא"כ אינה תקרובת. **תשובה** - הגזיזה נעשית דוקא לפני הע"ז או לפני תמונתו. (ע"פ חקירת בי"ד ההגוי"ק המובאת בקובץ הנ"ל).

אין עבודתה בכך לפי דברי הכמרים, וא"כ הוה כשבר מקל לפני ע"ז שאין עבודתה בכך שדינה שאינה עבודה כלל. **תשובה** - כך עבודתה לפי העובדים, והם אלו שמקריבים בפועל ולא הכמרים, לכן רק הם הקובעים את צורת עבודתה. (בתשובת הגריש"א הנ"ל)

רק הנשים חושבות לע"ז, אבל הספר שהוא העובד אינו חושב אלא לממון. **תשובה** - כאמור הספרים גם חושבים לע"ז זהו כבודם, ולא לממון! (ע"פ הכרעתו של הגריש"א והוסף שסתם מחשבת עכ"ם לע"ז, מובא בקובץ הנ"ל).

ומ"מ תמיהא רבתי על ציבור יראים שמתבוסס לו בסברות והשערות וחיפוש עיקש סביב צידי ספקות בנושא כ"כ חמור, בעוד שאין בנמצא מי מציבור היראים שהיה מיקל באופן כגון זה, אפילו בנידוני כשרות מהקלים ביותר. וכבר אמר על זה הגר"נ קרליץ שליט"א ש"עפ"י הלכה אין ראוי לסמוך על היתרים של שעת הדחק בנושא זה, כיון שניתן לכסות את הראש במטפתה וכדו' (דברי שלום עמי קיט).

אגלחך לשמים

מעמד שריפת הפאות ההמוני

גם הגר"נ קרליץ הכריע לאיסור (במכתב המובא בחוט שני ח"ג).

ואף הגר"ש ואזנר זצ"ל החמיר בזה למעשה (על אף שבתחילה אמר שרק ראוי להחמיר, אבל אחרי בירורו ופסקו של הגרי"ש א - הצטרף לאיסור), ובמכתב לבנו כתב בהאי לישנא "מי יודע אם גם זה גרם להרבה מקרים גופניים ונפשיים בבתי ישראל". וטען בזה לרוב מיאוס עניין הע"ז לא שייך להתיר עניין זה במה שנוגע לכלל ישראל, ואפילו אלמלא היה בזה איסור מדינא.

כמו"כ הרבנים המפורסמים של התאחדות הרבנים דארה"ב וקנדה ועוד בתי דין רבים בארץ ישראל ובחו"ל, פרסמו במכתבם את הכרעתם ששיער מהודו אסור מדין תקרבות ע"ז.

מעמד שריפת הפאות ההמוני

אחר פסקם הברור של כל גדו"י, עם ישראל קדושים קמו מיד ועשו מעשה.¹
ביאר ר' ישראל סלנטר את הגמ' בסוטה מד: המביאה מעשה שר"א בר צדוק

פאות סינטטיות

מן הענין להביא שיש שטעננו ששיער סינטטי הוא בוודאי לא מגיע מהודו ואין מה לחשוש בזה עוד. ולכאז' טענתם נראית, אולם הפאניות טוענות שלצורך חיזוק השיער פעמים רבות מכניסים שיער אדם לחיזוק השיער וכדו', ולצורך בירור הענין נשלחו 7 פאות סינטטיות לבדיקות מעבדה (של בדיקות שעטנו) והתברר שבשלוש מהפאות עם הכיתוב 100% סינטטי נמצא שיער אדם בפוני, ובחיבורים של השערות לרשת וכדו'. הבדיקות שנעשו לצורך הענין היו בדיקות מזדגמיות בלבד שכן כדי להבטיח שאין בפאה הסנטטית שיער הודו יש לבדוק שיערה שיערה, והדבר הינו כמעט בגדר בלתי אפשרי. וכיום נעשה הרבה מן השיער הסינטטי ע"י בישול והמסה של שיער אמיתי, ויציקתו לשיער סינטטי.

אגלחך לשמים

לידת ה"הכשר"

התפעל מאדם שכאשר התברר לו הדין שהוא אינו עושה כדין - רץ מיד לשנות מעשיו ולהמנע מהאיסור, שהתפעלות של ראב"צ היתה שהוא לא השתתה וניסה לחפש להקל, אלא רק אחרי שנמנע מהאיסור בא שוב לשאול מה כן ניתן לעשות.⁷ כן הוא בנידון זה, שעמך ישראל קדושים הם, ומיד כאשר התברר הדין, עשו מעשה ושרפו את תקרובת הע"ז. נשות ישראל קידשו שם שמים, ובמשך ששה ימים הפאות כבר לא נראו ברחובות, וכבר היה נראה שתופעת הפאות כבר חלפה לה מן העולם עד ש...

לידת ה"הכשר"

קם לו גוף כשרות אשר נותן הכשר על מקור השיער שאיננו מהודו, ומרגע לרגע החלו לצוץ בעוד ועוד חנויות תעודות הכשר, ולימים היתה כל הסערה כלא היתה.

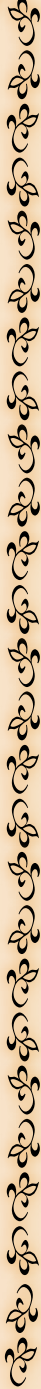
אחר נתינת ה"הכשר" נשא דבריו הגר"מ שטרנבוך בעצרת בכיכר השבת וז"ל (תרגום

מאידיש מדבריו בעצרת ט"ו סיון תשס"ד)

"היתה לנו שמחה גדולה ועצומה על הקידוש ה' הגדול, שאלפי נשים הורידו את הפאות לקיים רצון הבורא. כזה קידוש ה' לא מצוי, כל בית ישראל ממש במסירות נפש הסירו הע"ז. לדאבוננו השמחה הפכה לתוגה. לאחרונה נותנים הכשרים על פאות פרוצות! עד היום היה נקרא שפרוצה עושה זאת, ועכשיו יש לזה הכשר רבנים, הכשר לפריצות. וזה כבר גרם לנשים שלנו שכשרואות הכשר מרבנים מהסוג שלנו הן חושבות שאין עוברים בפאות אלו על שום איסור. לא רק ע"ז אסור, פריצות שהיא אביזריהו דגילוי עריות ג"כ אסור. כשנותנים הכשר על זה עלולים ח"ו לגרום לקטרוג גדול על כלל ישראל. היתה לנו כזו זכיה של קידוש ה' וצריך להחזיק בזה.

"ויש להעיר על עצם ההכשר לעבודה זרה. כולם יודעים כמה ע"ז חמורה, חמץ בפסח נלמד מעבודה זרה, והנה בחמץ בפסח כולם יודעים על כל מיני הידורים

ד ז"ל הגמ': "אמר אייבו הוה קאימנא קמיה דרבי אלעזר בר צדוק אתא לקמיה ההוא גברא אמר ליה קרייתא אית לי כרמיא אית לי זיתא אית לי ואתו בני קרייתא ומקשקשין בכרמיא ואוכלין בזיתא אריך או לא אריך אמר ליה לא אריך הוה קא שביק ליה ואזיל אמר כדו הוית דיירי בארעא הדא ארבעין שנין ולא חמית בר אינש מהלך בארן דתקנ כדין הדר ואתי ואמר ליה מאי מעיבד אמר ליה אפקר זיתא לחשוכא ותן פריטיא לקשקושי כרמיים."

אגלחך לשמים

ותשקוט הארץ ארבע עשרה שנה

וחומרות, מחפשים הכשר יותר טוב ויותר טוב, ופתאום בעבודה זרה ביום אחד הכל נהיה מותר?! ההכשרים בזה הם פירצה גדולה בכלל ישראל.

צריכים כולם לדעת שזה היה ניסיון מריבונו של עולם. הקב"ה בודאי היה לו נחת רוח מהנשים היהודיות ובעליהן, שהראו את הנאמנות שלהם לקב"ה, וכפי הנראה השטן לא יכל לסבול זאת, ומצא פה ושם כמה רבנים שמתירים, מצא רבנים שנותנים היתר לפריצות. אבל אנחנו צריכים להחזיק בחזוק ובעוצמה. בכל נידנדו של עבודה זרה ובכל נידנדו של פריצות צריך ללחום עם כל הכוחות שלנו.

אנחנו קוראים לכל הציבור לא להסתכל על היתרים מדומים, כל הנשים תלכנה בצניעות ותתעוררנה גם נשים אחרות ללכת בצניעות, ואז יהיה עת רצון מלמעלה, ובזמן כזה שצריכים כל כך הרבה רחמים, נזכה לרחמים אם נחזיק עצמנו חזק. וה' יעזור שנזכה שהקידוש ה' הגדול שהיה ימשיך, ובזכות קידוש ה' זה נזכה בקרוב לקבל פני משיח צדקנו, אמנ."

ובתשובות והנהגות (ח"ה ס"ר רס"ה) שנה דבריו "וראיתי מאמר על טיב ההכשר שנתנו רבנים גדולים על הפאות, ומוכיח שם בבירור שאין בהכשר זה ממש, היות וסמכו על מה שהציגו בפניהם מסמכים של הזמנת הסחורה וכדו', המפורט בהם מהיכן מגיעה הסחורה, על אף שאפשר בנקל לזייף או להעלים מהם חלק מהמסמכים, וכו'. ובזמן האחרון הותר לגמרי האיסור על שיער המיובא מהודו, ולא דורשים אפילו הכשר, ואין פוצה פה למחות, רק אחר שהתחילו להקל שלא כדין בהוראת המתירין, נפרץ הגדר בזה, ושערות אלו שמקודם שרפו אותם ברבים, כשהיה רק חשש איסור, היום כבר נתפשט ללובשם, ולא נוכל עוד ללחום ולה' הישועה!"

אולם שוב נפלו דבריו על אזניים אטומות ואיש לא עשה עם זה מאומה.

ותשקוט הארץ ארבע עשרה שנה

ארבע עשרה שנה חלפן, והסערה שוב מתעוררת, והפעם ע"י קול קורא של גדולי הרבנים, המעוררים על כי ההכשר המדובר אין בו ממש, ולמעשה המצב כיום זהה לחלוטין למצב שהיה בעבר.

אגלחך לשמים

ותשקוט הארץ ארבע עשרה שנה

וכה דברי הכרוז שנתפרסם בתחילת חשוון תשע"ח:

להסיר מכשול עבו"ז ממחננו

נדרשנו לאשר שאלונו: בדבר פאות נכריות אשר יש עליהם איזה-שהוא הכשר שאין בהם שיער מתקרבות עבודה זרה, האם ניתן לסמוך עליהם?

תשובה: כידוע, בשנת תשס"ד נדרש רבותנו גדולי המוסקים שבדורנו לכירוז שאלת התקרבות עבודה זרה בפיאות נוכריות המערב בהם שיער אדם שהובא מהודו, מן הגר"ש אלישיב ומן הגר"ש הלוי ואנו זצוק"ל, והבהל"ח מן הגר"ג קרליץ שליט"א, והרבנים הגאונים חברי הבר"צ העדה החרדית, ומראשם הגאב"ד ר"ט ווייס שליט"א.

והעלו כולם לאסור פאות כאלו בלבישה.

וכתב מן הגר"ש אלישיב זצוק"ל (מסופחו מס' ה סין תשס"ד):

אסור להשתמש בפיאות נכריות העשויות משיער אדם שהובא מהודו, עכ"ל.

ובמכתב נוסף (מס' י"א סין תשס"ד סוף כותב, וקובץ השמות ח"ג סי' קי"ח) וז"ל: 'הרב"ר פשוט שאמרום בזה סתם עכו"ם לעבודה זרה שהרי עצם טהרת המתגלחים הוא לעבודה זרה', עכ"ל. ומן הגר"ש הלוי ואנו זצוק"ל כתב במכתב, וז"ל: מי יודע אם גם זה נרם להרבה מקרים נופשנים בבתי ישראל, עכ"ל.

וכבר התברר בזמננו שבתעשיית השיער בעולם מצוי ריבוי גדול מאד של שיער אדם שמקורו ממות מקדשי עבודה זרה בהודו, וקשה ביותר לברר מקור השיער שבשוקים.

על כן אסרו רבותינו כל שיער - שאין בירור גמור מהיכן הוא מגיע.

וכפי שעלה בדיעבד בידועים, אי אפשר לסדר בשום אופן השגחה על דבר זה, ואפילו שיער הבא ממדינות הרחוקות מהודו, יכול להיות מקורו בהודו. ובמובן שאי אפשר לסמוך על המפעלים, היבואנים והמומחים האמריקאים שהם בעצמם נזו את השיער במקומם, וחייבים ע"פ הלכה שיהיה פיקוח צמוד של משגיחים יהודים דאג שמים משעת נדחתו ועד סוף, דבר שאינו אפשרי כלל.

ועל כן דעתנו דעת תורה שכל ההכשרים שניתנו בזה אין בהם ממש ואין לסמוך עליהם, ושומר נפשו ירחק מהם.

והגנו מרגישים חובה בעצמנו למחות על כן שניתן הכשר מאיסור ע"ז על פאות האסורות ע"פ הלכות צניעות (ארוכות והפריעות ובמראה בעני), ואשר כל גדולי ישראל אסרו לתת הכשר לפאות כאלו, וכשם שלא יעלה על הדעת לתת הכשר על כשר שהתבטל בחלב ולומר כי לכה"פ הוא נשחט 'מולכה', כך אי אפשר לתת הכשר שמעודה זרה לדבר הנוגז את דיני הצניעות ואסור בלבישה, והרי זה נורם לביטול הצניעות של בנות ישראל.

ובזכות שבנות ישראל יזרזרו מוסכשולים חמורים אלו, נזכה במהרה לנאולה שלמה כב"א.

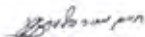
ועל זה באנו על החתום להגיד רבים מסין, בין המגורים תשע"ז לפ"ק

משה טורדיק קארפ
חבר ועד הפיקוח החרדי

שמעון בעני
חבר מועצת חכמי התורה

יהודה סילמן
אב"ד בני ברק

שריאל רבנות
ראב"ד בני ברק

חיים מאיר הלוי ואנו
רב בני ברק וראש

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

וכאשר באו קבוצת אברכים אל הקודש פנימה קמי מרן הגר"ק ומרן הגר"ש **איוערבך**, הזדעזעו נורא, ואמרו שאכן המצב חזר להיות זהה לשנת תשס"ד, ופסק הרבנים על ביעור הפאה עומד בעינו.

אמת היא שהדברים מרעישים ומביכים כאחד, אך האמת ניתנה להאמר, והיא - שמי שחיפש את האמת בנידון - יכול היה למוצאה בקל, וכמו שיתבאר בס"ד לקמן.

ומ"מ ע"מ לתת מעט מושגים, ולחדד את הדברים האמורים נפרוס כעת בפני הקורא כמה נתונים מן הקורה היום בשוק שיער האדם העולמי ותעשיית השיער שסביב המקדשים בהודו.

תעשיית שיער האדם

הנתונים שלפניכם הינם מתוך מקורות רבים¹ שניתן לקבלם אצלנו.

במדינת הודו ישנם יותר מ-1,000,000,000 (מליארד) נפש, כאשר 85% מתוכם מאמינים בדת ההינדו. בנוסף לכך, בעולם כולו מפוזרים לפי ההערכה עוד כ-2 מליון אנשים המאמינים בע"ז, זו, אשר נוסעים להודו לגלח שערות ראשם ככל שאר מאמיני ההינדו שבמדינת הודו עצמה.

סמוך ממש לעיר טירופאטי שבהודו באזור הנקראת טירומולה קיים מרכז טומאה גדול של "דת" ההינדו. מדובר בבנין בן 4 קומות, אשר מעליו פסל בגובה שלוש קומות. ועוד ישנם 600,000 בתי ע"ז קטנים מפוזרים בעולם.

'עולי רגל' הודיים מקריבים שערותיהם ב"מקדשים"

בדרום הודו כבר מאות שנים כדי "לטהר את עצמם" ולהחזיר את חובם לאילים. על פי אגדה 'נאמנה' איזה אליל 'עשיר' אחד הסתבך בחובות עקב הוצאות מופרזות על חתונתו, המדובר הוא בסכומי עתק בפריסה לכמה אלפי שנים, הסוגדים של המסכן הנ"ל 'עוזרים' לו לשלם את החוב על ידי הקרבת שערם לפניו...

ה ה בריר בענין זה, אינו פשוט כלל, מדובר בשוק עולמי פרוץ ביותר ללא שום פיקוח משום גורם שהוא, אעפ"כ כל המקורות היינו - כתבות, ראיונות, שו"תים, שיחות עם סוחרים, מחקרים, דו"חות או"ם, סחר, ושגרירות, כולם מראים את אותם נתונים כלליים למעט שינויים קלים שאינם משמעותיים לעניינינו. וכל זה ללא השוק השחור, שהוא הסחר העיקרי בשיער - כפי שמעידים כל העוסקים בתחום.

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

מסביב לבנין הע"ז ישנם בתי תגלחת שבו הם מגלחים שערם להקריבו לפני הע"ז שלהם. בנוסף לפסל הגדול העומד במרכזו בין בתי התגלחת, קיים גם בכל בית תגלחת בקומה התחתונה - בית תיפלה ושאר פסלים, כאשר המתגלחים והמגלחים מכוונים להם. (ניתן לראות בהרבה הסרטות איך שהם אומרים את שם הע"ז בזמן הגילוח, ומבקשים ממנו או בקשותיהם.)

ישנם כאלו המגלחים שערותיהם גם בבתי המלון שסביב לבית התפלות, וזאת דוקא כאשר יש שם תמונה של הפסל, קטורת וכדו'...

בבתי התגלחת יושבות מאות נשים וממתינות לתהליך גילוח השיער. בעבורן זהו מעשה של גבורה ו"מסירות נפש" לאלילים.

גזיזת שערות בטירומלה היא דבר שעושה רושם רציני על מליוני 'כסילים', לאחר שרואים כביכול שמשאלתם התמלאה, התרחש נס כלשהו או שאחד מיקריהם נפטר, הם באים להקריב את שערותיהם.

הגר"מ שטרנבוך כתב עוד בשנת תש"ל (בספרו דת והלכה סימן א') "היום נמצא בשוק שערות מהודו שהן באסור חמור מאד דתקרובת עבודה זרה". עוד שם "והיצוא דשערות אלו גדל והולך מדי שנה". ההיקף המדובר אז היה כ-25,000 ליום, ואכן במחקר שהתפרסם לאחרונה נכתב כי מדובר בהיקף של 40,000 ביום, וביום אידם היקף המתגלחים מגיע לכ-80,000 ליום!

סדר צורת התגלחת

בכל יום יושבים על רצפת הבטון באולמות הגילוח (מדובר באולמות ענק המכילים עשרות אלפי איש) כ-700 ספריים, ומגלחים במהירות ובמיומנות גדולה 60-70 ראשים ביום, במשמרת של 6 שעות.

כל הספרים חייבים ללבוש בגד לבן או ביגוד מסורתי עם סמל כלשהו על מצחם. רק בעלי יחוס או פרוטקציה יכולים לעבוד בבתי ע"ז, ספרים ממשפחות אחרות לא ימצאו את מקומם שם (כלומר שגם בשבילם זה 'עבודה' ולא רק ענין של כסף).¹

1 מתוך מחקר שהתפרסם כיום באמריקה - מ. טובה מספר על כך שהוא מגלח בערך 80 ראשים בימים עמוסים, סופי שבוע וכדומה, ו-40 ראשים בימים רגילים.

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

מנהג כל אשה שם הוא להתגלח לפחות פעם אחת בחייה. הן מגדלות את השיער ארוך מאוד למען הע"ז, ומגלחות אותו בטקס גילוח כשהן יושבות בתנוחה מסויימת ואומרות או חושבות את שם האליל בזמן הגילוח.

במשך שנים משרתי הע"ז היו שורפים את השיער, אולם עם התפתחות תעשיית הפאות כאשר ראו סוחרים סינים בהונג קונג שישנו ביקוש עצום לשיער אדם - השפיעו על השלטונות שבהודו למנוע איבוד השיער, מאחר שהוא יכול לשמש מקור למטבע זר. ומיד קמו כמה אנשי מעשה והחלו לצבור שיער זה, ולשווקו בעולם. וככל שספקו יותר סחורה ברחבי העולם כך התפרסם שםם וגדלו מספר הפניות מכל העולם אליהם בבקשה להשיג מוצר מבוקש זה.¹

הספר 'דור שני' הזה כבר גוזז שערות בטירומלה במשך 3 שנים, ולפני זה היה לו סלון לבד. אבא שלו עבד 34 שנה. לאחר מות אביו הוא נהיה ממלא מקומו.

כאשר עובדים זמניים עובדים במשמרת של 6 שעות, הספר 'רידוד' עובד עד 8 שעות, 7 ימים בשבוע. האבא של סובה עבד 15 שנה בבית הע"ז בתור עובד זמני, והוא קיבל 2 רופי לבנ"א. היום הוא מקבל 7 לתגלחת מלאה ו-3 לחלקי. הספרים המומחים יכולים אפילו לגלח תינוקים בוכים. אם פצעו ראש של מישהו זה כמו דיו אדום של המורה על התעודה. בפרט אצל תינוקים שהקרפת שלהם היא מאוד עדינה.

זה יכול להיות קשה, אומר רידוד, תינוקים מתעצבנים והספרים לא ממהרים אם להורים קשה להחזיקם רגוע. להתעסק עם קשישים ונכים גם יכול להיות אתגר. אפילו שיש תורים מיוחדים לסגידיה, לתגלחת אין את האפשרות הזאת. העיפות של הקשישים והנכים חוץ מהאלפים שמבזבזים שעות בתור גורם להיות עצבניים וקוטים. בגלל כמויות המסתפרים שהולכים וגואים הפסקת האוכל שלהם היא בקושי 10 דקות. עבודה כ"כ תובענית כמו זה יש לה תוצאות קשות. לעבוד בישיבה בלי שום הפסקה אחרי עבודה כ"כ מאומצת בידיים זה גורם לרגלים מושפפות וגם פצועות. שורש כף הידים, הכתפים והגב כואבים אך הם התרגלו לזה. אחרי שהם גלחו קרקפות בכזו דרך הם כבר לא יכולים להשתמש עם כסא ספר. כי בבית הע"ז עושים את זה בחצי מהזמן.

2 הפרסום המעורר הראשון בענין היה בירחון "קול תורה" מחדוש ניסן תשכ"ח (שנה לט חוברת ז' עמ' ה) שם כותב הר"א רבינוביץ מטורונטו וז"ל: "בזמן האחרון בגלל האופנה החדשה עלה הביקוש לשיער אדם לפיאות נכריות עד להפליא. היוקר גרם לכניסת חדוד לשוק זה. שם ישנם אלפים ורבות שנהגים לגדל פרע, וליום איד ידוע מתגלחים ומקריבים את השיער הע"ז. לפנים היו שורפים את השיער המתקבץ שם לקמצים אחרי טקס ההקרבה, אולם כאשר ראו הסוחרים בהונג קונג שהשיער שווה כסף, השפיעו על השלטונות למנוע איבוד השיער, מאחר שהוא יכול לשמש מקור למטבע זר."

(מתוך תרגום המחקר האמריקאי) "מנהג הגילוח לרצות את האלוהים" הוא טקס של מאות בשנים בבית הע"ז 'אישנו'. אם תגיעו למקדש המפורסם בתיופתי באנדרה פרדש, תמצאו הרבה נשים וגברים מגלחים ש'מפייסים' את האלהים 'בלאג' עם נדר הגילוח, הקרקפות המבריקות נמצאים בכל עבר, חלק מרוחים בשרף של עצי אלגום על מנת להשאיר את הראש קריר במיוחד בחום הקיץ. עובדי העבודה זרה באים בהמונם לגלח את שערותיהם על מנת לקבל "עזרה אלהית".

מנהלי המקדש הבינו שאפשר להרוויח הרבה כסף מהטקסים הללו. בשנתיים האחרונות המנהלים של המקדש

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

אחרי עיבוד

שיער מקדשי הע"ז

עיבוד השיער

בממוצע כל אשה מספקת כ-280 גר' של שיער. כל 6 שעות מתמלאות סלסלאות ואותם מביאים למחסנים ששם השיער נמצא בעומק של עד גובה הברך.

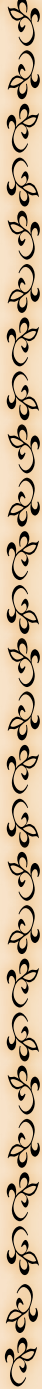
אחרי שמגלחים את השיער, שוטפים אותו באמבטיות ענקיות ומסרקים בפסי ברזל מיוחדים. לאחר מכן מודדים את האורך ואוגדים את השיער לפי אורכים באגד של כ-200 שערות בכל אחד.

בטירומולה יצרו תהליכים עסקיים לאפשר להם להרוויח הרבה מזומנים מהביקוש הגלובלי לשיער טבעי, הקופות לא הפסיקו לצלצל מושך כל תשעת ימי הטקס בטירומולה - שקורה כל חודש אוקטובר בשנה הזאת, השתתפות 1,500 ספרים שמתוכם 277 נשים שעבדו סביב השעון לגלח את הקרקפות של 340,000 ראשים שמהם 170,000 נשים". (נ"כ מתוך המחקר האמריקאי)

סרי ונקטיה שהוא מנהל הראשי של טקס הגילוח ההמוני בטירומולה אמר: "בעונה הזאת השגנו עליה של 45% בעבודת הגילוח הישג שעוד לא היה קודם לו בהיסטוריה, אחד מכל שתי מאמינים שהגיעו לטירומולה לטקס נידבו את שערותיהם, 700,000 עובדים ביקרו במקדש באוקטובר שעבר, הקרדיט לעליה בציבור המתנדבים לאלוהים בלאג'י, הוא תוצאה מהמאמצים הרבים של סמבה סיווה ריעו, וסרניווסה ראג'ו מנהלי ה'טמפל', והם הבינו את הפוטנציאל במכירת השיער, ריעו הציג נוהלים חדשים שיקלו על המתנדבים התורמים את שערותיהם. חלק מהשיכלולים הינם סרטים דתיים עם מוסיקת רקע מורגיעה סביב משטחי הגילוח על מנת שאנשים יארו תחת פיקוחם בתור ולא ילכו למגלחים זרים. מהתחלת הטקס שבשנה זו, ההנהלה גם סיפקה ארוחת בקר לכל המאמינים הבאים להקריב, המחכים לגילוח. האולם הראשי של קרליאנה קטה הוא אולם ממוזג שבו אפשר לגלח כ-5,000 איש לפרק זמן של 6 שעות, ויש עוד 3 אולמות קטנים הדומים בקרליאנה קטה. את המשטחים מנקים כל שעותיים ושולחים את השיער לטיפול וייבוש.

ההכנסה שמכניסה עבודת הגילוח עברה את ה-30 מילון דולר, זה היה בזמן שמרכזי השיער היו פעם בחצי שנה, עכשיו מנהלי המקדשים התעוררו לרעיון שאפשר לעשות מכרזים חודשיים אונליין. ב-2011 למינ' התחילו לערוך מכרזים אונליין של שיער טבעי ומכרו 1578 טונות ברווח של 100 מיליון דולר. המכירה ההמונית הזאת היתה של שיער שאוכסן למשך שנתיים, וכל אחסון יתר זה נגמר מהמדפים. המכרזים באונליין הדו-שנתיים בשנות 2015-2016 הכניסו 30 מילון דולר. המארגנים אומרים מה שפעם היה הכנסה מקסימלית עכשיו נהפכה ל-18%-15% ממהכנסה השנתית". לפני 5 שנים העובד עובדה זרה היה צריך לשלם עבור הגילוח RS10 בשנת 2011 הם הרשו לגלח בחינם, מאז שההנהלה התחילה לקחת את עניין מכירת השיער באופן רציני והעריכה שזה יכול להיות הכנסה ענקית עבור ההנהלה. ההנהלה גם דאגה שהשיער יטופל בצורה הגיינית. לכל מגלח נותנים סכין חדשה יחד עם טבלה של משחת שרף עץ אלגום, תמורת מטבע, ולספרים נותנים כלים וחומרי אנטי ספטי.

את השיער בטירומולה שוטפים ומייבשים בטמפרטורות מופקחות ומאוחסנות לפי קטגוריות במחסן בטירופתי. בכללית מחלקים אותם לשש דרגות שתלויות באורך ומרקם, יש שוק גדול באירופה וארה"ב ששם אורגים אותם לפיאות.

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

מחסני ענק של שיער הע"ז לאחר הוצאת הפיגמנטים

בשלב הזה משרים חלק מהשיער בכימיקלים מיוחדים (שהן סוד מקצועי) למושך מספר ימים, ע"מ שיצאו הפיגמנטים של הצבע לאט לאט, ובכל יום נוסף שהשיער מושרה בכימיקלים אלו, יורד הצבע יותר ויותר, כך שניתן להפיק ממנו את כל גווני השיער הנדרשים לפי משך ימי ההשריה. ולאחר מכן מערבים כמה גווני בלונד ע"מ שיראה טבעי. (צורה זו של הוצאת הפיגמנטים אינה פוגעת כלל בשיער, לא בגמישותו ולא בברקו, והשיער נראה אינו מעובד ואינו ניתן לזיהוי).

חלוקת השיער לפי איכות

כמויות עצומות של השיער נלקח עבור תעשיית הפאות בשל גודלו וצורתו האיכותיים, חלק מהשיער שהוא ברמה נמוכה יותר נמכר במחירים מוזלים, ומשמש גם לפאות אבל בעיקר לתוספי שיער.

וקיים גם אחוז מסוים של שיער שאינו מתאים כלל לתעשיות הפאות, והוא נמכר לתעשיות כימיות המשתמשות בשיער, כגון תעשיית המזון והבשמים.

כושר השיער ההודי

השיער ההודי גמיש ועמיד במיוחד. ניתן לשנות את צבעו מבלי לפגוע באיכותו, והוא שומר על הצבעים שצובעים אותו. השיער ההודי הוא דק ועדין ורך כמשי ויש לו מבנה הדומה למבנה השיער האירופאי, וכבר העיד מי שעמד בראש ועדת הכשרות המדוברת כי לא ניתן להבחין בין שיער הודי לשיער אירופאי אחר העיבוד.

עיבוד השיער

בד"כ השיער קודם הגזיזה אינו מעובד בעיבודים מלאכותיים ולא מטופל אף פעם ביותר משמן קוקוס וסבון טבעי, ברוב המקרים גם לא נחתך מעולם. ניתן גם לתלתל אותו טוב יותר מכל שיער אחר. בנוסף לכך, השיער

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

תפירת השיער

נשמר זמן רב יותר בבלאי טבעי מפני ששורשיו החזקים הם כשכבת מגן לשאר השיער.

עקב התנאים המשופרים של השיער ההודי המגיע מהמקדש הטמא, מתרכז המסחר הגדול של השיער לפאות בעיר טירופאטי. לא לחינם לכמה עשרות מהחברות הגדולות בעולם לייצור פאות, יש מרכזי ענק

למסחר בשערות בסמוך לפסל הגדול, והמסחר בשערות אלו פורח ומשווק לכל העולם.

בית מסחר לשיער הודי

מרקמו של השיער ההודי מתאים יותר לשרוד את תהליך העיבוד הקשה בחום גבוה וחומרים קשים וזאת מפאת היותו לא רך מדי כשיער האירופאי, וגם לא קשה

כשיער הסיני. בגמר תהליך העיבוד הופך השיער ההודי למוצר מושלם עבור כל מי שחפצה לחבוש לראשה שיער "אירופאי אמיתי"...

אספקת שיער משאר המקומות

כמו שעוד יתבאר, לא שייך מבחינה טכנית לספק השגחה למקור השער עוד משעת הגזיזה, הסיבה לכך הינה שבשום מקום בעולם, אין מציאות של נשים העומדות בתור במרוכז במקום אחד וממתינות למסירת שערותיהן - המקום היחידי בעולם שתופעה זו קיימת הינו אך ורק במקדשי הע"ז שבהודו. בכל שאר חלקי העולם, איסוף השיער הינו מליקוט ארעי בכפרים נידחים, זעיר שם זעיר שם, וכן משיער מתים.

גם מקור שיער זה מצטמצם ממילא לאור אספקת השיער ההודי, וזאת מסיבה פשוטה - כל אחד מבין שאין זה קל לאשה ואפילו עניה במיוחד למכור את שערותיה ואפילו בעבור כסף, וכנ"ל אין זה נוח למשפחה למכור את שערות יקיריהם שמתו, אך מ"מ הכסף עושה את שלו. אלא שעד כמה שישנו תחליף זמין וזול בשוק השיער

אגלחך לשמים

תעשיית שיער האדם

סוחר הודי מציג סחורתו

העולמי - והיינו שיער המקדשים אותם מסירים העובדים להמוניהם בחינם אין כסף, ממילא המחיר שמוכנים לשלם הסוחרים עבור שיער שאר נשים, יורד בהתאם, ובמקביל עם ירידת מחירי השער גם אלו המוכנים למסור שערותיהם כנ"ל הופכים לאחוז זניח".

[ונחמד עוד את דברינו: סין הינה כידוע המדינה המרובה ביותר באוכלוסין בעולם, מילארדי סינים נתונים שם לשלטון עריץ, רובם חיים בעוני ופעמים אף ברמות מחפירות, ואעפ"כ אספקת השיער מסין ברובה אינה אלא מהודו.]

נתונים אלו מגלים את גודל יכולתה של הודו להוות ספקית השיער לפאות מס' אחד בעולם - כך ששום מדינה לא יכולה להתחרות ולא במעט ביכולת אספקת השיער שלה.

הנתון החשוב ביותר שעלה בידינו הוא מדו"חות המכס, והוא שבשנה האחרונה הגיע מהודו לארץ ישראל 2,500,000 (טון והציג) שיער !!! לערך כ-4500 פאות, ה' ישמור ויציל.

לפי כל המקורות נראה כי הודו הינה ספקית השער מס' אחד בעולם, ולא כתבנו את הדברים אלא לחידוד העניין, ולקמון נבאר את דעת גדולי ישראל שהורו באופן נחרץ שאפילו אם שיער הודו לא היה הרוב - עדיין האיסור במקומו עומד.^ט

ח ולחידוד העניין נבאר כי בכדי לעשות פאה באורך סטנדרטי של 40 עד 60 ס"מ עם עוד 7.5 ס"מ לעיבוד - תצטרך אשה לגדל את שערה עד המותניים לפני שהיא מוכרת אותו! (חאת ע"מ להשאיר לה מעט שיער עבור עצמה) אם שיער גדל באורך של בין 6 עד 12 מ"מ בחודש, יקח בערך 4-8 שנים לגדל שיער מספיק ארוך בשביל פאות האופנה היום! צריך בממוצע 4 ראשים לעשות פאה אחת, כך שארבע נשים שמגדלות שיער במשך 4-8 שנים - הכל בשביל פאה אחת, ותעשייה זו מצריכה אספקה תמידית של שיער באורך זה, וכל זה רק בכדי לספק לנשות ישראל את פאותיהן (שהן רק 7% מהפאות המיוצרות בעולם), היכן ניתן למצוא אספקה כ"כ גדולה של שיער כנ"ל אם לא במקדשי הע"ז שבהודו אשר שם בכל יום מתגלחות עשרות אלפי נשים עבור אמונתם הטפילה!

ט נביא כאן בירור קצר מתוך מחקרים שבידינו על שלבי שיווק השיער הנעשה בהודו -

אספקת שיער מהודו לכל העולם

(מחקר שהתפרסם באמריקה) וינץ סלווה (בן 75) - יבואן ובעלים של חברת שיער אנושי מהודו - באינגלווד בקליפורניה הנמצא בעסק כבר 30 שנה. - "דעתי המקצועית היא כי 98% מהשיער הנמכר בעולם מגיע במקור מהמקדשים בהודו, בגלל שכסף גדול מעורב פה - יש הרבה מאוד שקרים ורמאויות בתעשייה. סין שהיום היא היצרנית הגדולה ביותר של פאות, קונה את השיער בכמויות אדירות, בגלל הכמות הבלתי נגמרת והמחיר הסביר ולאחר הייצור של

אגלחך לשמים

ה"הכשר"

הפאה הם מייצאים את זה מבית החרושת עם תווית אחרת, כאילו שזה הגיע מארץ אחרת".

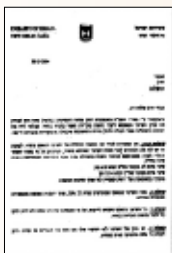
"כמעט כל הפאות בשוק היהודי מעובדות ונתפרות בתוך הרשת במפעלים הסיניים. כידוע המפעלים בסין מייצרים בעלויות נמוכות במיוחד, יש להם כלי עיבוד מובחרים, שכן עבודה נמוך לפועלים ורצון לרצות את הלקוח. המפעלים הללו עובדים כמעט לגמרי ללא כל השגחה. ישנם עדויות רבות על מקרים בהם ספקו תוויות מזויפות לגבי מקור המוצר, ועל מקרים בהם החליפו שיער מלקוחותיהם - עם השיער שיש להם שהוא יותר זול. המפעלים הסיניים קונים כמויות אדירות של שיער מה'מטפלים' בהודו."

"אין מחסור משיער חינם מהסוגים בבית ע"ז שיוכלו לעשות מכירה פומבית ליצואנים. זה כללי המסחר הפשוטים של היצע וביקוש. בתי ע"ז הודיים יש להם כמות עצומה של שיער מוקרב והעולם יש לו ביקוש עצום לסיטונאים, זה הכי הגיוני לקנות איפה שההצעה הוא גבוה והמחיר סביר. זה בלתי אפשרי לחתוך מספק שיער במדינות אירופה בשביל להספיק לדרישת העולם."

ייצוא שיער מהודו

"הודו היא אחת המדינות הפופולריות לשיווק השיער הטבעי עם ייצוא שנתי של אלפי טון בשנה. לפי משרד הכלכלה סין היא המייבאת הגדולה של שיער טבעי מהודו, לאחריה ברזיל, אטליה, וארה"ב. השיער הטירוטפי נהפך לסמל ענק בשוק השיער הגלובלי, בעקבות זה יש ביקוש גדול לסוג שיער זה."

במסמך של שגרירות ישראל בהודו נמצא כדלהלן:

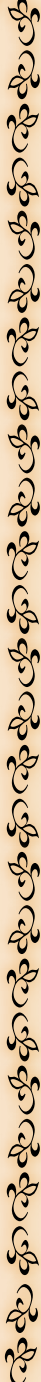
"אין אפשרות לברר את הכמות הכוללת של השיער הנאסף בהודו, לעומת זה יש לנו את הנתונים לגבי כמות השיער המיוצאת מהודו, הנתונים ע"פ משרד הסחר ההודי לשנת 2002/2003 : שיער אדם לא מעובד סה"כ יצוא 416 טון. שיער אדם מעובד סה"כ יצוא 1114 טון. מעובד משמעותו רחוף וממוזן לפי אורך ואיכות תואמת."
[מקילו שיער נעשים 3 פאות בערך, יוצא שכ-4,500,000 פאות מיוצאות מהודו בשנה.].
ראוי לציין שנתונים אלו משנת 2003 וכאמור המספרים רק הולכים וגדלים משנה לשנה.

רמאות הסוחרים

סוחרים מסוימים משחקים עם לקוחותיהם ע"י החזקת אתרים באנטרנט הנראים כשונים, ומציעים מגוון של שיער עם תוויות שונות. אתר אחד שיער רוסי והשני ברזילאי וכו'. חברת שיער בדבלין אירלנד שמוכרת שיער שמעובד בסין מפרסמת אותו בתור שיער 'ספרדי' ובאתר אחר בתור שיער 'רוסי'.

מחקרים שנעשו לאחרונה גילו שרוב המוחץ של השיער שהיום משתמשים בו בתעשיית הפאות ותוספי שיער הוא משיער בתי הע"ז בהודו. השיער הזה נקנה ונמכר תחת מותגים שונים של: אירופא, ברזילי, מונגולי, רוסי, סיני, פרובי ואזובקי. תעשיית השיער האנושי נעשית בלי רגולציה ואין שום פיקוח עליו. יבואנים, סיטואנים, ספקים, יצרנים וסוחרים יכולים לשים תווית על השיער שהם משווקים כאוות ליבם, ואין פוצה פה! וזה נתן פתח לרמאויות בשוק השיער.

"היעד הכי פופולרי הוא סין מכיון שיש להם את הכלים והידע וכח עבודה זול. כשהשיער יוצא מידי הספק הוא נהיה דבר של אמון מוחלט בין הספק ליצרן. האימוץ אצל רוב היצרנים הסיניים מוטל בספק רב. הם ידועים בהחלפת שיער מספק בשביל השיער שלהם, לפחות איכותי, מעובד או שיער בלתי ניתן לזיהוי אחר."

ה"הכשר"

וכעת נחזור ל"הכשר" שניתן עד לאחרונה לחנויות הפאות בכלל הציבור החרדי. עם השנים עוררו יותר ויותר על חוסר היכולת מצד המציאות לפקח על תעשייה פרועה כהנ"ל, ואכן בבירור עם הרב העומד בראש מערך הפיקוח בפועל של בד"ץ חניכי הישיבות, לענין כשרות הפאות, נמסרו נתונים המראים בעליל כי ה"הכשר" האמור לא מעלה ולא מוריד.

- לא ניתן להבחין בשער הודי אחר עיבודו.
- הבדיקות וההשגחה לשער נעשות במפעלי הענק ברחבי העולם, ומחמת שלא שייך להמצא שם כל ימות העבודה, ההשגחה הינה בביקורים תקופתיים בלבד.
- הבדיקות התקופתיות הנ"ל אינן אלא בדיקות מדגמיות בלבד, על ידי טביעת עין ומישוש.
- אין שום דרך ממשית לאכוף מציאות של שימוש בשער הודו עבור הפאות

המיועדות לציבור החרדי, והרבה מוההכשר מבוסס למעשה על האמון בין בעלי המפעלים, הסוחרים, המשווקים, וסוחרי הפאות, שרובם גויים או משוללי כל יראת שמים. למפעלים מקבלי ההכשר יש גם שיער הודי בכמויות מסחריות, וכל זמן שהמשגיח (שמגיע באופן תקופתי

פורסם ביתד סיון תשס"ה

השיער ההודי נמכר עם תווית בתור שיער אירופאי, רוסי, מונגולי, ברזילאי, פרובי, אובזקי ואוקראיני מהספקים. חברות הפאות לא מתימרות לדעת אם השיער הנקרא ברזילאי או אירופאי הוא בעצם מבתי ע"ז בהודו!

ראיון עם דפינה ניה סמיט, בעלים ומנהל היצירתי של 'סונים שיער ופאות'. "99% משער ברזילאי, פרובי או מלזי זה באמת שיער מהודו או מסין - מעובד מהודו. לדוגמא: כשאני הולך להודו וקונה כמויות גדולות של שיער אני רואה ברזילאים שקונים את השיער ההודי המתולתל ומעבדים אותו לתולתל יותר צפוף, ואח"כ משווקים את זה בתור שיער ברזילאי במחיר פרימיום. שיער מלזי זה פעמים רבות שיער סיני מעורבב בשיער הודי במראה יותר מבריק, תנו לי מדינה ואני יכול להמשיך." וכעין זה שמענו מעוד ספקים נאמנים העוסקים בתחום.

• את כל הדברים ניתן לשמוע בקו המידע 0795951596 שבו מובא הראיון עם בעל ההכשר, וטענותיו.

אגלחך לשמים

"אֲדַרְתָּ שֵׁעָר לְמַעַן פִּחַשׁ" (זכריה יג ד)

לבריכות מודגמיות) לא נמצא באיזור, בעל המפעל יכול לעבד את השער, ולהשתמש בו לליין ה"יהודי" בלי שום דרך "לתפוס אותו על חם" כיון שאחר העיבוד לא ניתן להבחין במקור השיער, אלא שכאמור הכל מבוסס על אמון הדדי...

• כל משלוחי הסחורה נעשים בלא שום הולגרמה, פלומבה, ושאר אמצעי אבטחה המקובלים בכל מערך כשרות, למנוע חילופין בין סחורה כשרה לאסורה (ובמיוחד בנד"ד הדבר הוא משמעותי לאור היותו של השער ההודי זהה לזה האירופאי אחר עיבודו, כאשר מחירו הוא זול בהרבה).

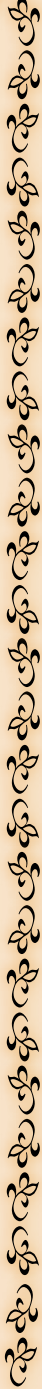
ואמנם אלו דברים שנאמרו מפורשות על ידי המשגיח הראשי בעצמו, והמעידים כאלף עדים³² שמצב השיער ההודי בפאות הינו כמות שהיה עוד בתשס"ד³³. אלא שגם בבירור עם רבים מהעוסקים בסחר הפאות נמסר לנו שוב ושוב, כי כל ההתקשרות בינם לבין נותני ההכשר הסתיים בתשלום הוראת קבע מחד וקבלת תעודת כשרות מאידך, חוץ מזה לא נעשה כלום בפועל!! וכל מי שירצה לעמוד על האמת ישאל ישירות כל מי שיש לו קשר לסחר בפאות וישמע מכלי ראשון דברים ברורים בנידון.

"אֲדַרְתָּ שֵׁעָר לְמַעַן פִּחַשׁ" (זכריה יג ד)

אחר הדברים האלה ראינו חוב קדוש להתייחס לעניין נוסף, אמרו חז"ל לא עבדו ישראל את העגל אלא להתיר להם עריות בפרהסיא (סנהדרין סג), כלומר שעל אף

יא וכאשר נשאלו בעלי ההכשר איך מלאם ליבם לתת הכשר להפקרות זו, לא ידעו להשיב בפועל איך "מעריך הפיקוח" שתחתם אכן מועיל למטרת הפיקוח, וסוף דבר ענו ואמרו שכל נהלי הכשרות היו לפני מרן הגריש"א והוא נתן להם את אישורו, ובאמת אין לך תימה גדולה מזו, אשר העומד בראש מערך הכשרות לא יכול להסביר כיצד השגחתו מונעת ממשלו באיסורים חמורים, וכל שיש בידו להשיב הוא שכך קיבל בפגישה בארבע עינים עם מרן הגריש"א זצ"ל, שהחמיר כ"כ בנידון לאבד הון רב של ישראל ולבערו אפילו מספק, ולבסוף סיפק אמצעי כשרות שאינם עוזרים אפילו לפיקוח בסיסי הניתן לשוק הפרות והירקות, ועיין יו"ד (רמ"ב סימן ל"ו) ברמ"א שם דאין מאמינים לת"ח דאמרו שמועיה בשם רבו באופן הדומה לנד"ד. וגם אם הוא יהיה נאמן, כל עוד שלא ביאר את טעם הדין בשם הגריש"א לא ניתן לפסוק על פיו, ועי' בכנה"ג (חו"מ סי' לד הגה"ט אות י"א) שכתב שנקרא מזיד אם שומע לרב כאשר יודע שזה טעות, ע"ש.

יב ואף גרוע מזה, דעל פי הנראה ממחקרים שפורסמו לאחרונה, שיער הודו תופס כיום מקום של למעלה מתשעים אחוז מכלל השער המצוי בעולם, וזאת לאור התעשייה הפורחת שם שגדלה יותר ויותר מיום ליום.

אגלחך לשמים

"אֲדַרְתָּ שֶׁעַד לְמַעַן פָּחַשׁ" (זכריה יג ד)

שהשכל מצד עצמו דוחה את כל הסברות האמורות סביב עניין העגל, אבל כאשר יצר העריות נמצא בתמונה - השכל כבר לא עובד...

וכבר כתב הרמב"ם דברים ברורים בעניין זה (איסורי ביאה פכ"ב הי"ז) וז"ל "אין דורשין בסתרי עריות בשלשה... שדעתו של אדם קרובה אצל עריות, אם נסתפק לו דבר ששמע מורה להקל". כלומר שאפי' שרק נסתפק ורק מדובר על שמועה, אפ"ה הוא כבר מורה להקל!!!

ונתחיל מהשורשים -

כמו שהבאנו בתחילת דברינו בהערה, בתקופת השפעת ההשכלה עקב חורבן הצניעות בקרב כלל הציבור, החלו נשות היראים לילך בפאה נכרית בחוצות קריה, למרות ריבוי האוסרים בנידון, מ"מ כאשר הצדדים היו בין גילוי ראש גמור לבין הליכה בפאה הכעורה משערות ראשה, וממילא החטאת הרבים שבה היתה פחותה - מובנת ביותר שתיקת הרבה ממנהיגי אותו דור לתופעה, ובחירת ברירה זו על פריצות החמורה ממנה².

חלפו הימים מצב ציבור היראים השתפר פלאים, החשש ליציאת נשואות בפרוע ראש כבר לא קיים כבעבר. אך הרגל נעשה שלטון, ונעשה טבע שני, והפאות הפכו לעובדה קיימת בתוככי ציבור היראים.

ודא עקא שלא רק מצב ציבור היראים השתפר, אלא גם טכנולוגיית יצור הפאות כבר לא כשהיתה פעם, והתוצר שהיה בו פחות החטאת הרבים מהשער עצמו, הפך ליפה בהרבה משער המקור עד שגם הגויות הבוחרות בפריצות, ששו על "כיסוי ראש" זה כמוצאות שלל רב.

יג כעין מה דאיתא בסוטה מ"ח, "זמרי גברי ועני נשי פריצותא, זמרי נשי ועני גברי כאש בנעורת" ופרש"י "כאש בנעורת. לפי שהעונה מטה אזנו לשמוע את המזמר לענות אחריו, ונמצאו האנשים נותנים לבם לקול הנשים, וקול באשה ערוה כדכתיב השמיעני את קולך (שיר ד) ומבעיר את יצרו כאש בנעורת. אבל זמרי גברי ועני נשי קצת פריצות יש דקול באשה ערוה, אבל אינו מבעיר יצרו כל כך שאין המזמרים מטים אזנם לקול העונים" וממשיכה הגמ' "למאי נפקא מינה - לביטולי הא מקמי הא" ופרש"י "לביטולי האי מקמי האי. אם אין שומעין לנו לבטל את שניהם נקדים לבטל את זה שהוא כאש בנעורת".

כלומר שיש רשות לפעמים לא למחות בכל הפירצות אלא רק בפרצה הגדולה, ומן הקטנה להעלים עין. ומעשה נורא מובא בשו"ת סתרי ומגני ח"ב סי' מ"ד, שכאשר רב אחד בפולניא צעק מרה על ששינו הנשים את כיסוי ראשן לפאה נכרית, מיד הורידו כולן את פאותין והלכו בגילוי ראש גמור, "באמרם אם גם זה לא טוב, למה לנו לסבול ללבוש פאה".

אגלחך לשמים

גילוי דעת בענין הע"ז

ומעת לעת נשמעו עוד ועוד התבטאויות של גדולי הדור אשר עוררו על העניין בין מצד הפריצות בנידון¹, ובין מצד הע"ז שבו. ואמנם אכשר דרא, ורבים זנחו את ה'מנהג', וכיסו ראשן כדין. אך מאידך לגבי שאר המוני בית ישראל נראה לומר שמעשה שטן הצליח, וכל הגיג והיתר שצץ לו בנידון, התקבל בקרב הציבור בשמחה ובטוב לבב, וממש כדברי הרמב"ם דלעיל.

גילוי דעת בענין הע"ז

כבר בשנת תש"ל כתב הגר"מ שטרנבוך בחיבורו "דת והלכה" כי יש חשש ע"ז בשער הפאות, תשובתו בנידון היתה מפורסמת ביותר, אחר והוא גם היה אולי הראשון שכתב (באותה תשובה) שיש צד עדיפות בפאה על מטפחת, דבר שאפילו בזמן השפעת השכלה בתוך מציאות של הליכה בגילוי ראש גמור לא היה מי שטען זאת² וגם הוא טען זאת רק כנגד אותן אלו שמגלות בכוונה תחילה חלק ניכר משערותיהן בקדמת ראשן, ועוד שברבות הימים כבר התריע רבות על פאות ימינו שאינן בכלל בגדר כיסוי³, אך אעפ"כ

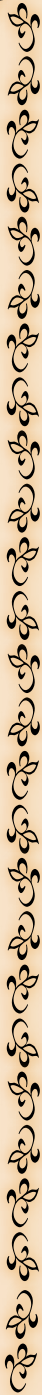
יד וכה דברי הגרי"א בשיעורו בדף היומי "כל הנידון הוא אם הולכים כמו הפאות שלפני מאה שנה זה ודאי מותר ואפילו קצת יותר יפה, אבל שלא יהיה כמו שהולכים היום!... אלה שהולכים היום זה ממש ערוה... ועל זה אין שום היתר שהתירו אז את הפאה נכרית".

ומרן הגר"ש וואזנר זעק בדרשה "איזה זיוף הוא זה, שמכסים השערות בפאה נכרית כזאת שעוד מגרה היצרים יותר משערות עצמן! איזה זיוף הוא זה!" ובשבת הלוי ח"ה סימן ר"ז א"ב כתב בזה"ל "וכבר ידוע מרבותינו גדולי הדורות שדעת שלטי הגבורים וכו' הם דעת מיעוט נגד רוב מחמירים, כו"מ במקומות שא"א להעמיד הדת על תלה בזה סמכו עצמם על המקילין בזה [וי"א גם המקילין לא כווננו לזה] וכו"מ גם זה בתנאים ידועים, ולא כאלה שמקילין לעצמן הכל בלי משען ומשענה להם". ובח"ב בסוף ההקדמה כתב "ופשוט אצלי שפאות נכריות המודרנים בזמן הזה (תש"א:) הם בגדר עוברת על דת יהודית לצאת כן ברחובות קריה בלי כיסוי ראש, והא ראייה שאינה דת יהודית דהא גם הגויות בזמן הזה הולכות כן לפני שלהם אם כן מה דת יהודית בזה, ונתקיים בדרך מליצה: פאה - נכרית..."

ובמכתב שחתמו עליו כל גדולי הדור נכתב בזה"ל "ישמחו לבנו על אשר שמענו שנשים קבלו על עצמן לדקדק בצניעות וחזרו למנהג ישראל מקדמת דנא לכסות ראשן במטפחת ולא בפאה נכרית כדי לצאת ידי דעת כל הפוסקים... ובפרט בעת כזאת (תשנ"ז) אשר הפאות החדשות ברובן הגדול אינן לפי גדרי הצניעות!" (מרן הגר"ש וואזנר שליט"א במכתב בציוון חתימתם של הגר"מי ליפקוביץ, הגר"נ קרליץ, האדמו"ר מוויז'ניץ, הגר"נ גשטטר. מובא בספר דברי שלום עמי שמי"ה).

טו עי' בגדר עולם של מרן הח"ח שהזכיר בתוך דבריו בפ"ב ובפ"ד שאשה בתוך ביתה צריכה לכסות את ראשה בכיסוי ראש או בפאה נכרית. וזאת על אף הפירצה הגדולה שבדורו כמבואר בספר גזר עולם זה, לא העלה על דעתו להביא את הפאה נכרית רק אחר המטפחת וגם זה רק בתוך ביתה, ד"ק.

טז שו"ת תשובות והנהגות ח"ד סי' רצ"ד "ראוי להעיר שהרבה פעמים העיקר אצלה בבחירת הפאה הוא שלא יהא ניכר כפאה אלא שיהא נראה כשערותיה והחתן הבן תורה נכשל בברכות לבטלה, ובאיסור פריצות, וחילול

אגלחך לשמים

גילוי דעת בענין הע"ז

דבריו בתשובה זו הפכו שגורים בקרב הציבור, וכל זעקתו על חשש הע"ז נשכח כלא היה.

ככל שעברו השנים, הפאה זכתה ליותר ויותר "ותק" בקרב הציבור, וכל אחד סמך על חבירו ועל ת"ח ושאר גדולים ומופלאים, שמסתמא כאשר מדובר על תופעה ציבורית בהיקף שכזה אזי פשיטא שהכל נבדק לאשורו, ואין בדבר חשש מכשול חלילה.

אלא שאז בשנת תשס"ד יצאו המוני בית ישראל ובראשם גדולי הת"ח וביערו את הפאות שבידיהם מחשש ע"ז שבהם, וגילו שעד אותו הרגע לא נעשה בנידון החמור הזה - דבר וחצי דבר, ונעלם דבר מעיני העדה להיות כלל ישראל נכשלים בעוון חמור זה של לא תביא תועבה אל ביתך, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.

ששה ימי חסד ירדו לעולם¹, והצללקת שנותרה בכלל ישראל עוד מזמן ההשכלה הוסרה מראשי כלל הנשים, באותם ימים לכאורה כלום לא היה חסר, נשות ישראל הראו כחם במסירות נפש עצומה עבור קדושת שמו יתברך, אלא שאז סופקו פתאום עוד ועוד תעודות "כשרות" לכלל חנויות הפאות בארץ ובעולם, וכל ההמולה שקטה לה.

השם רח"ל שחוטא ומחטיא ותורתו לא מתקבלת... אבל כשיש בזה פריצות לכ"ע איכא בזה איסור חמור, והמכסה ראשה בפאה נכרית שיש בה פריצות הוי כאילו לא מכסה כלל, ובמכתב שפירסם כתב "ולמעשה אין להיכנס כלל למקום שמוכרים פאות ארוכות ופריצות או קאסטם וכדומה, שנאסרו ע"י גדולי ישראל זצ"ל ויבלט"א החיים איתנו, וראוי להחרימם ולגדודם שגורמים לסילוק השכינה מישראל וצער שאין כמוהו". תשובות והנהגות ח"ה סי' רסא "הלבשת פאה פרוצה אינה מועילה לכיסוי השער, כיון שלא נעשה לכיסוי אלא להיפך, והוי כשערותיה מגולות שעוברת באיסור פרועת ראש, וכשבעלה מברך לנגדה ברכתו לבטלה, ואם היא אשת בן תורה האיסור חמור כמה וכמה, כיון שלומדים ממנה להתיר, וזהו חילול השם". וע"ע בתשובות והנהגות ח"ו סי' כב.

זי וכן נודע מפי רבים שבששה ימי חסד הללו המחלקות האונקולוגיות בבתי החולים היו ריקים מחרדים, (בעלון הכתר 46 מובאים כמה וכמה עדויות מפורטות עם מספרי טלפונים לבירור) וכמה הולמים דברי הנביא ישעיה (פ"ג ט"ז-כ"ד) שניבא עוד בזמנו על חטאי בנות ירושלים מעין אלו "הלוך וטפוף תלכנה וגו'" ופירש"י "ויונתן תירגם ובפתהן מקפן, היו קושרות פאות נכריות, קליעת שערות תלושין כורכות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפופות". והפורענות שהנביא מנבא עליהם שם הוא "תחת מעשה מקשה קרחה וגו'" ופרש"י "מקום שהיו עושות בו המעשה האמור למעלה הלוך וטפוף תלכנה והוא בגובה הראש, שם תהיה מקשה קרחה מכה המקרחת את הראש", רחמנא ליצילן.

וכן שמענו מהחברא קדישא בירושלים שבששה ימים אלו הם נותרו ללא עבודה כלל! (ניתן לשמוע עדות זו אצל משפחת קליצקין).

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

הכתובת היתה על הקיר

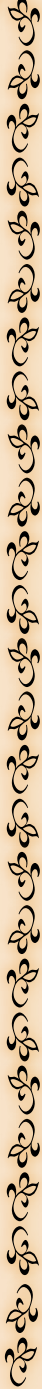
כמו שכתבנו לעיל, מי שרצה לידע את האמת בדבר הכשרות האמורה, יכל לעשות זאת די בקל. מה שנתפרסם כיום על ידי רבים מגדולי ההוראה, היה ידוע לרבים וטובים שרק עצרו לרגע וניסו לעמוד על טיב הדברים, ולשים לב לאותות האזהרה הרבים שזעקו על היות ההכשר האמור אחיזת עינים בלבד, עבור כל מי שרק רצה לשמר את אותה צלקת מתקופת ההשכלה.

- שום גוף כשרות נוסף לא לקח על עצמו אחריות זו של נתינת הכשר לפאות",
- וכל זה עשו תוך ששה ימים בלבד!! מערך כשרות המקיף את כל העולם כולו!!
- ויש לתמוה מאוד האיך נתינת ההכשר אינה סותרת את דברי הגאב"ד העומד בראשות ההכשר. שכתב וז"ל (אום אני חומה ח"ב עמ' ש"מ) "ודאי פאות של אותו זמן היה ניכר שאינן שערותיה, ורק כיום מחמת שכלול המכונות וכו' אפשר לעשותו כשערות ממש, ובמראית העין כגון דא לכו"ע לא הותר מלבד שהוא נוגד דרכי הצניעות וכו'... וטעם התוה"ק באיסור גילוי שיער לדעת רבים הוא משום הרהור של אחרים ותחליף פאה הנזכר לא מועיל לזה..." ובציון המצוינת (ח"א עמ' צ"ז אות תתקי"ד) כתב: "כל סוגי הפאות שאין לילך בהם, גם שאין לקבלם לתיקון או סידוק וכיו"ב, וכן אין למכרם או לסייע בפרסומם ובהפצתם!" עכ"ל. ואחר כל זאת, ההכשר שמתהדר בנשיאותו הינו המסייע הגדול ביותר לתופעת הפאות בימינו.

- ב"הכשר" האמור נוצר תקדים מהפכני, והוא נתינת הכשר למוצר אשר תוצאתו הסופית אסורה לחלוטין גם לדעת מספק הכשרות, והיינו פאות בכל הסוגים המינים והאופנים, וזאת בזמן שאפילו ה'רבנות' לא מוכנה לספק הכשר לגופים הפתוחים בשבת, ואפילו אם כל תוצרתם הסופית הינה כשרה למהדרין.

יח וכשם שמצינו במצה עשירה שעל אף שלספרדים עכ"פ מותר לאוכלה בפסח, מ"מ לאור מורכבות הפיקוח, שום גוף כשרות המוכבד את עצמו לא מוכן לקחת אחריות על הדבר. למעשה גם הרב לנדא, הרב רובין, ושארית ישראל, ניסו לייסד מערך כשרות עבור עניני הע"ז בפאות, אך שלושתם נוכחו די מוהר (כל אחד בשלב אחר) שהדבר לא שייך בפועל, וכמו שביארנו לעיל.

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

• עוד ועוד פרסומים¹ נפוצו בדבר גודל התרמית בהכשר האמור, אך אעפ"כ בקרב הציבור כמעט לא נמצא פוצה פה ומצפצף, וההתייחסות הכללית נותרה כביכול כל עניין הע"ז כבר הותר בהיתרא דר' הונא "עבר עבירה ושנה בה - הותרה לו"...

ארבע עשרה שנה של תרדמה עמוקה חלפו בכל הנוגע להכשר האמור - והנה קמו כמה וכמה מאלו הכואבים את הנידון, בדקו ביררו, התרוצצו וחשפו את הנעשה בשטח, ואף קיבלו חתימות רבנים בנידון, ואכן רבות בנות עשו חיל ולא מעט ביערו את הפאות שבאמתחתן.

אלא שלמעשה עוד לא עבר שבוע בלבד מתחילת פרסום הדברים להמון, ושוב נתפרסם לו כרוז נוסף לצינון כל ההתלהבות ועוד באופן קשה בהרבה יותר מאותו "הכשר" המדובר, ולתת לציבור מדד חדש של "פאה מוגנת" לחבישה.

וז"ל תורף דברי הכרוז שנתפרסם בכ"ה חשון תשע"ח-

"בפאות המיוצרות משער טבעי שמחירן זול ניתן להניח ולסמוך על רוב שאין מקורו של השער מבתי הע"ז שבהודו [ולפי הערכת בקיאים כל פאה שמחירה עד 3,000 שקל אינה עשויה משער הבא מבתי הע"ז שבהודו]."

בבירור עם כותבי המכתב התברר שכוונתם שמכיון שאין ראיות ברורות שהפאות במחירים הזולים רובן מהודו, סביר להניח שהרוב הינו מסין, וא"כ אחזוקי ריעותא לא מחזקינן.²

יט תשובות והנהגות בכמה מקומות שהובאו לעיל, קונטרס לשמור על קדושת המחנה, תבורך מנשים וכי

כ ובראש הכרוז שהובא בידך נכתב בה"ל "בדבר כיסוי הראש לנשים בפאה נמרית, ידוע דמין החזו"א זלה"ה התיך לכתחילה שגשים יכסו הראש בפאה נמרית ונראה נהרא ופשטא, וחיבים שיהיה בגדי הצניעות כיאה לבנות ישראל." חוץ מעצם הקישור בין הפאה שבזמן החזו"א לפאת ימינו, שכנודע לא קרב זה אל זה כלל, וכמו שצעקו כל גדולי הדור כל אחד בלשונו (ופלא הוא על הלמדנים הגדולים שיודעים להלק בכל מקום חילוקים דקים, ופה לא שתו ליבם לחילוק גם ובוסה כ"ס), עצם הדבר שתולים במון החזו"א זלה"ה כאילו מפיו יצא היתר "לכתחילה" בענין הפאה זהו שיבוש צורם במיוחד - וגם פליאה עצומה איך שבמצב ירוד זה שהגענו אליו בשיכלול הפאות, לא מובן מה ראו לבוא ולצנן את האמבטי הרתחת בזמן שחלה התעוררות בציבור להחזיר עטרה ליושנה. ונביא כאן כמה נקודות בנידון.

הנה ידוע שמרן זלה"ה כל דרכו בפסיקה היתה רק ע"פ העיין במקורות ההלכה, ולא התחשב כלל במנהג המקום או במה סברו קודמיו, ולא בסיפרי שמועות, ובמיוחד מכאלה עלומי מקור מלפני עשרות בשנים (ודוגמי לדבר מלחמתו בצד"ה הפוכה שלא התייחס כלל למה שהביאו לו מעשים מגדולים וטובים, אלא רק לראיית עם מקור נאמן מן הגמרא ומן

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

ובאמת דברים אלו נסתרים כמה וכמה כיוונים:

- הדבר סותר להדיא לדברי גדולי ישראל שהורו מפורשות בנידון דחייבים בכה"ג בירור גמור (כפי שהבאנו לעיל) ולא לסמוך על רוב, ובלא בירור גמור חייבים לבער

הפוסקים). והנה בנושא זה לא כתב מרן זל"ה דבר וחצי דבר, (והדבר היחיד שמביאים הם בשמו זה מ"דינים והנהגות" שכתב בשמו משהו בנידון ללא שום סברא וראיה). וכאילו זה פשוט בתכלית הפשטות ולא היה מעולם צד לאיסור... אלא איברא יהודיע יודע שכשם שמצווה לומר דבר הנשמך ככו', [וכעין שכתב האפיקי מגינים שאף שפסק שהפאה היא איסור כתב שצריך להורות ללבוש פאה שמפני מראה הכעור של הפאה שבזמנו - יורד חומרת האיסור] ולכן לא כתב רבינו בזה דבר. וכל הדרך הזאת לפסוק ע"פ מעשיות וע"פ אשתו של... ובתו של... זוהי דרך הנוגדת את כל דרכו של רבינו כידוע שעליה מסר נפשו.

ונביא כאן כמה ציטוטים חשובים בדרכו בפסיקת ההלכה "ואמנם חמורה היא ההלכה ולא ניתנה להקבע ע"פ סיפורים, אלא העיקר הענין **בגמרא ופוסקים ומסירת נפש להבין קשט אמרי אמת**" (חז"א א"ח ס"ס י"ט). "והריני מקדים שעל המתיר להביא ראיה ולבסס ההיתר על מקור נאמן **מן הגמרא ומן הפוסקים**, אבל האוסר די לו להראות שאין ההיתר מבוואר... וכל אלו הדברים אינם נקבעים על ראיות מכריעות, אלא נובעות מהעיקר היסודי שאין להתיר בוודאות וכל שאינו בוודאות היתר הוא אסור" (קוב"א ח"ב כ"ח). "ואם כתב גאון אחרון להמליץ על המקילים, אין זה הוראה לחקות את המיקלים" (קוב"א ח"ב מ"א). והנה בימינו כאשר צעקו גדולי ומאורי הדור על פירצות הפאה בין מצד הפריצות בין מצד הע"ז וישנם המחזקים בכל אופן את ההליכה בפאה בדרך תחתנים זו משל חיזור הוא להביא את דברי מרן זל"ה שדיבר על הרחקה מן האיסור בלבד וכה דבריו המובאים בספר מעשה איש (ח"ב עמ' קמ"א) כשנשאל מרן זל"ה ע"י אחד שאינו רוצה להדר ולהוסיף במצוה, ענה "הדבר דומה למי שלוקח סכין וחותך לעצמו את הסימנים שבצוואר קנה וושט, ובא לשאל את הרב האם עדיין לא הגיע לרוב הסימנים, ויכול הוא להמשיך לחתוך. כך גם כאן, הדבר ברור שכאשר מוזכר באיסור דא' אין נכנסים עד לגבול האיסור בדיוק, אלא מרחיקים מעט מן המקום כדי לצאת מן הספק."

ולגופו של ענין מרן הסתייפלער כשנשאל בענין הפאה החמיר בדבר, ולא הזכיר דבר וחצי דבר מגיסו מרן זל"ה, וכה דבריו בקריינא דאיגרתא (ק"ד) "ואם אמת שנמצא הוראה לאסור בספר הגאון רבי יהודה לייב דיסקין, עצתי הוא שיפרסם מעלת כבודו דברי הגאון ר' יהושע לייב ז"ל ככתבו כלשונו, ואם נמצא אחד מולאלפים אשר היה ציית, וכמובן לעשות מלחמה על זה לקול אחד מחכמי ורבי הדור, כל שכן וק"ו שיציתי לדברי הגאון ר' יהושע לייב דיסקין". וכה דברי המהרי"ל דיסקין בקונט"א אות ר"ג "ונראה לי דדוקא דניכר לכל שלא נעשה משייער של עצמה אבל בלאו הכי בוודאי אסור וכו' גם בלאו הכי יש לומר דשם רק לחצר אמרו ובאינה מעורבת אבל לרה"ר עדיין מנא לך".

וכן מובא בספר הכתר והכבוד לחי עולמים מכתב עדות בחתימת ידו של ר' יעקב בלוי ששאל את הסתייפלער האם לקחת שידוך לבנו שרוצים דווקא פאה, ותגובתו היתה בצעקה, "מה, יאמרו שהסתייפלער היתר פאה נכרית?!"

ואם בשמועות עסקינו הרי קמון שמועות הסותרות דברים אלו, בספר הכתר והכבוד לחי עולמים מובא עדות בשם הגר"ש קרליץ בזה"ל "מרן אמר לי ביחוד לגבי הליכה בפאה נכרית - ש'שמעקט מיט א דאורייתא!' (יש לזה ריח של איסור תורה). ועוד שהרי ידועה דעתו של תלמידו המובהק ר' גדליה נדל שהיה נלחם מאוד נגד הפאות, ופעם אמר בענין זה 'תשאלו כל ילדה בת ארבע האם פאה מותרת...' ואם יצא מפי רבו להתיר 'לכתחילה' כנ"ל איך כ"כ יתנגד לזה.

וכן ידועה דעתם של תלמידיו הגאון ר' שלום שבדרון, הגאון ר' משה יהושע לנדא (שכתב על הענין כמה מאמרים חריפים), הגאון ר' ניסים קרליץ (בחוט שני מביא ברכה ללבושות מטפחת, ולא הזכיר שלרוב זהו לכתחילה ללא שום חסרון) ועוד מתלמידיו המובהקים שלא זה ידם מתחת ידו, ואם יצא מפי להתיר 'לכתחילה' דבר זה, איך לא הביאו בשם רבם כלום. ומה נאים פה דבריו בקוב"א (ח"ג קמ"ב) "ראוי ליראה ה' ית' לנטות בלבושים ובשאר ענינים לדרך היתר צנועה". וא"כ לא יעלה על הדעת לומר ש'מרן זל"ה היתר לכתחילה" דבר שגם למתירים נוגד את כל המושג צניעות.

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

את הפאה. ותימוה גדולה שכותבי הכרוז לא טרחו לציין לכך שדעתם היא ההיפך מדעת גדולי ישראל, ואפי' לא ציינו שישנה דעה החולקת.^{כא}

- הדבר הינו חידוש מבהיל בעולם הכשרות אשר אפילו בתחומים קלים בהרבה, לא קובעים כללים ע"פ אומדנות של מחיר וכדו' כאשר הדבר נתון מקום לפירצות רבות בדבר.

- ההיתר הלז הינו ע"פ הנחת יסוד שבטווח המחירים של עד 3000 ש"ח רוב הפאות אין מקורן מהודו, והדבר מנוגד לחלוטין לכל שאר המסמכים בנידון שהובאו לעיל, שישנו ייצוא שיער אדיר מהודו גם במחירים הזולים ביותר, וודאי שגדול הוא בהרבה מהכמויות שנמצאות בסין.

- כפי המתברר בשיחה עם כותבי הכרוז, כל דבריהם מיוסדים הם על זה שלא מערבים שיער הודי (היקר) בסני (הזול), [כי אם מערבים אפי' שעה אחת - הכל יאסר, כיון שבתערובת זו לא אומרים שהדבר בטל כלל^{כב}]. וכבר סתרו דברים אלו בבירור הנמצא ב"פסקי בית הדין רבני ירושלים" שכתבו שדרכן של הפאניות לערב שיער הודי בשאר שערות. וגם התאמת אצלנו נתון זה ע"י הרבה פאניות. ובפרט שכל פאה עשויה מ-4 ראשים ממוצע, ולאחר העיבוד כל השערות נראות אותו דבר, כך שאין שום סיבה שלא יערבו לכתחילה. ועוד שהעיבוד נעשה גם במפעלים בסין וכדו' שמגיעים לשם כמה סוגי שיער ואת הכל מעבדים יחד באותם מיכלי ענק.

- ההוראה הינה לציבור בעוד שהדבר ידוע שאת הפאות בהודו ניתן להשיג גם ב-150-300 דולר, וממילא הפאניות יכולות לשחק במחיר ולהוריד את שיער הודו למחיר זה (ועדיין ישארו להן רווחים גדולים). [ואכן כבר פחות משבוע אחר פירסום הכרוז, פירסמה חנות פאות בעיתונות שכל הפאות שעד עכשיו עלו 6200, מעכשיו מחירן 2780!! ואחריהן נמשכו כל שאר הפאניות בכל שאר העיתונות

כא הדבר סותר גם את דברי החותמים עצמם שרק זמן מועט קודם לכן פירסמו ש"חייבים בירור גמור משעת גזירה". והוא זילותא דבי דינא.

כב ובכל תערובת כעין זו לא מתירים זאת כיון שזה נחשב מעמיד, וק"ו בע"ז שלא בטלה באלף. וז"ל השו"ע יו"ד סי' ק"מ ע"ז ומשמשיה ותקרובתה אוסרים בכל שהוא שאם נתערב אחד מהם אפי' באלף כולן אסורות".

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

במבצעים חסרי תקדים מעין אלה... וכדי בזיון וקצף. ואין לומר שהפאניות אינן חשודות על הדבר, שכן אחר והן רואות שההלך רוח הציבורי הוא להקל ראש בנידון, ואף בקרב בני התורה, מניחות הן שאי"ז אלא חומרא בעלמא. ועוד שאותן פאניות שיתפו פעולה בקשר של שתיקה במשך שנים רבות, עם הכשר זה שכיום נתברר שכל מי שמעיין קצת בנתונים יודע שאין בו כלום, וכדלעיל.²²

והנה בפרשיה דנן נראה בבירור איך שציבור שלם של יראים ושלמים המדקדקים בהלכה קלה כבחמורה, ותמיד חוששים לכל חשש קרוב או רחוק בעסק הכשרות, והנה בנושא זה נהפכו היוצרות ומחפשים להתיר להם את "הפאה העגונה" בכל דרך שהיא. ועצוב לראות עד כמה דברי הרמב"ם מתגשמים לפנינו בתחום היתרים אלו "שאם נסתפק לו ששמע מורה להקל"... ונתקיימו בנו דברי הגמ' (פסחים נב): "עמי בעצו

כג ונמנה כאן מספר ראיות שגם אם אכן רוב השיער לא היה מהודו - לא היה ניתן לסמוך על רוב.

• ידוע הדבר שגם מהודו מגיעות פאות זולות, אלא שכל דבריהם הם מתוך הנחה ש'יתכן' ו'אולי' במחיר זה אין כאן רוב, כיון שהסקרים והמחקרים שנעשו לא פירטו את מקור הפאות הזולות בנפרד, אז 'ניתן להניח' שאולי החלק שמהודו אינו הרוב...

• "ההכשר החדש" אינו מגביל כלל את החנויות, והמוכרות יודעות טוב מאוד, לא פעם, שסחורתן הינה שיער הודי משובח... ובכה"ג לא שייך בכלל להתחיל לדון מצד כל דפרישי, כיון שהמוכרת משקרת מטעמי מסחרה, והיא לעצמה על אף שהיא נמנית על עדת ה"יראים" אבל היא סומכת על המתירים שיער הודי... או שהיא מבינה את הזילזול בתחום מצד הציבור ומצד הרבנים, ולכן היא מתירה לעצמה לשקר. (וכבר הודו כמה וכמה פאניות שהן הולכות לקנות בצורה סדירה מהודו, או ממופעלים בסין שכל מקורם הוא רק מהודו, ואין פוצה פה ומצפצף.) [וגם לו יצויר שנאמנות, לא הזכר בשום כרוז שיש איזה עדיפות לקנות זוקא מפאנית מ"היראים" ש"נאמנים".] וא"כ כל סחורתה נאסרת לכי"ע גם אם נמצאת בחנותה פאה מהודו אחת מתוך אלף.

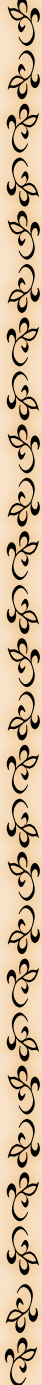
• אם תתערב לפאנית פאה יקרה (3100 ₪) שנאסרה מדין רוב, בתוך הפאות הזולות (3000 ₪) - גם לשיטתם כל סחורתה תאסר.

• וכן פאניות שקונות מספיק יהודי שקונה גם "פאות זולות" ממפעל שרובו ע"ז - אז גם הפאות הזולות יאסרו כיון שגם אם מיעוטן ע"ז הוה כל קבוע לכי"ע.

• והטענה העולה על כולנה היא - ש"ע"פ הר"ן בע"ז נט: גם לגוי תקרובת ע"ז נאסרה בהנאה, וא"כ הוה קבוע גם ביד הגוי לכי"ע. ועפ"ז אפי' אם רק מיעוט שיער בעולם הוא תקרובת, כל זמן שיש צד שהשיער הגיע משם אסור מדין כל קבוע.

• כל דבריהם הוא רק כאשר הן קונות מספיק גוי הקונה ממפעל אחד בלבד לא ידוע, וכל זה רק אם יודעים אנו בבירור שישנו מפעל אחד שכולו נקי משיער הודו - רק אז ניתן לומר את דבריהם. וגם זה כאמור דלא כשיטת ה"דברי יציב" שאוסר גם את זה, וכשיטתו פסק גם הגריש"א, ואותם בעלי הכרוז חלקו עליו.

• ופאניות שקונות מספק גוי שקונה מכמה מפעלים (שכן הוא בדרך כלל) גם לא אמרינן כל דפרישי אלא כל קבוע - והכל נאסר גם אם זה מיעוט. כל דינים אלו שהובאו כאן, מפורשים המה בשו"ע יו"ד סי' ק"י, ובש"ך יו"ד קי"ד סי' ק"י י"ט.

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

ישאל ומקלו יגיד לו - כל המיקל לו מגיד לו".

וכמה מתאימים פה דברי החזו"א בקובץ אגרות ח"ב פ"ו על דבר התקופה ברוסיא בה קנו גם החרדים - בשר ללא הכשר, מכיון שהמשיכו בהרגלם לאחר התקופה של הגזירה על השחיטה. ואלו הם דבריו -

"--- אקומה נא ואסובבה בערי היהודים, בשוקיה וברחובותיה..."

אמנם ארכו הימים האלה אבל בא קצם וחליפתם הגיענו, הננו חיים עדנה בתנאים קשים ומרים צרה ומצוקה, אך לא תעודת עמנו לעזוב שאר רוחו ולהסב ליאש לבו וכל אשר ימצא להשיב שללו ימחר בידיים חרוצות, אם מעט אם הרבה... עתה הגיע יומו ובידינו להשיב שבותו.

למה צעירנו תעמדו מרחוק איה איפה כחכם הגדול, ואן רוחכם הכביר. האמנם טעיתם לחשוב כי --- ולא הכרתם את נס עמכם אשר חרפתם נפשכם עליו מתמול שלשום או אספה רוחכם חלילה, וגלגלי ההרגל יעברו גם עליכם, מבלי רגש ובלי משים לב וכשיבת זקנים טל ילדותכם. עוצו עצה קראו עצרה השיבו כבוד העם למקומנו. אל לכם להקל בדבר זה בעת אשר מוסר עדתכם התמוטט. יאמר נא הבן הצעיר לאביו הישיש הכרוך אחר ההרגל... אל נא אבי לא נכון הדבר, לא תקח רק מהאנשים הנאמנים... יפקחו נא הבנים עיניהם על האבות ונצחון מלחמתם בטוחה. ישאירו נא צעירנו זכרונם לימים הבאים, ומבטח עמם לא יכזבו, לא יחשבו עוד כבודם לכלימה, ותפארתם לקלון נקומם נא עזרונו כי עליכם לעשות."

בכנס שהתכנסו בביתו של מרן הגרי"ש אלישיב כמה עסקנים ושאלתם בפיהם מה לעשות כדי למנוע את הצרות שבדור, ענה הגרי"ש"א ואמר "אבל הצרה של הפאות אינני יודע איך אפשר לתקן את זה, זה כבר מושרש עם גדולים וטובים... זה התחיל מהגדולים, לא סתם ממאן דהו ראשי ישיבות גדולים וצדיקים, כולם נכשלים בזה, מה אתם יכולים לעשות... זה פרוץ מאוד... זה לא סתם מן השוק נכשלים בזה ממש צדיקים גמורים, גם צדקניות גמורות. גם האשה היא צדקנית. אינני יודע איך מתקנים

אגלחך לשמים

הכתובת היתה על הקיר

את זה... " ובכל אופן כפי שאמר שם פעמיים באותה שיחה כל דבריו נפלו על אוזנים אטומות, וז"ל "אם רוצים שומעים ואם לא רוצים לא שומעים..." "נו יקבלו, מה שרוצים יקבלו..."

אחרי כל האמור, כל ערום יעשה בדעת, ובדבר ש"כולם נכשלים בזה" לא יכניס את עצמו להיות "כמו כולם", וכל מי שיודע קצת תנ"ך רואה איך שדברים מעין אלו חוזרים על עצמם במשך כל ההיסטוריה, שבאים דורות ש"כולם נכשלים" באחד מעקרי הדת, וה' מביא עליהם סיבה שיחזרו בתשובה. ולאחר מכן קם לו דור חדש מתקוק מאותו מכשול, ולימים שוב נופל באחד מעקרי הדת, וחוזר חלילה כך דור אחר דור.

ה' יתברך שמו ישמרנו ויצילנו מכל זה, ויערה עלינו רוח טהרה ממרום לשוב אליו באמת ובלב שלם.

תשובת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

הרב יוסף שלום אלישיב
ירושלים

תשובה בענין הפאות משערות הבאים מארץ הודו

לומר שמתערכים בשערות אחרים הלא כל מדינה ומדינה השערות הוא מסוג אחר ומחיר מיוחד לני"א ואחר, ואף גם ודמים מודיעים לדעת מאיזה סוג קוטה.

עוד כ"ו: "אי"א להתחמק מהבגן רבוחא רס"ל הולכה כשכיל שכירת מקל כעין זכיתא לא נאסרה — היה הרמב"ן הראש"ש והר"ן."

והנה הטור בס"י קליט סק"ו: "איל"א שצובין אותה במקל מירש שמקשקשין לפניו במקל ושבך מקל לפניו נאסר ששכירת מקל דומה לזכיתא", וכי"ב בשו"ת שכות יעקב בהשטמות לח"א סי' י"ב ולי"ש באשר שידוע ומסודרם הביאו המ"ש בדוכתא טובא — שכלל מקום שספק הטור נגד הראש"ש אביו צריך להביאור זאת ועוד בראש"ש שלפניו טוב"ב והוא רב"עין זדיק"א המשתכרת היינו בדבר שאין מקריבין ממנו במנים כגון שכירת מקל."

הר"ן הן בפירושו על הריף הן בח"י אמנם הביא דעת הרמב"ן אבל הביא גם דעת החולק עיי"ש.

אשר לטענה הראשונה למ"ד הרא"ד שליט"א עצם התגלחת עבודתה ככך, וכנראה זה עפ"י"ש הרמב"ם בהש"ס מ' ל"ח ה' — חל"ש: "יובחאי שיעבד כדרכה, כלומר בדבר שדרכה שתיעבד בו כמו פועל לפטר חורק אבן לפרקוליס ומעביר שערו לכמוש" — ובסגן התגלחת

כבוד הרב הגאון נודע למשגב מהר"ד ישראל הל"ן בעלפיק שליט"א
ברכה ושלוה רב

עברתי על מכתב כתיב בענין הפאות וכו' נאמר טענות, אי על עצם האיסור על הפאות הבאים מהודו, כי גם אם נימא שיש בהם משום תקרבות ע"ז אין מקום לאוסרם.

מקודם נרון על ה"ב, כתיב כותב: "שעתי מן המופתים שאף שעו הבא מדרודו רובו לא מתגלחת ע"ז ואף א"ת"ל ט"ש לחשוש לרין קבוע לא ברע מספק השקול אר"כ משנמכר תשלוח לשאר מקומות מתערב פעם כ"ב עם שערות המקום ולדעת הרמב"ם אף ע"ז נותרת מכ"ב תערובות ירד ק"י — למ"ד במקום שנתערב הוא מותר."

הנה לפי שספרו לי שבא מסקן משלטנות הודו שג' אחוז השערות המובאות מדרודו מאלו שתגלחת בבית ע"ז שלהם, גם אם זה להיפך ר"ן קבוע להם כמי"ב בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' נ"ו וחל"ש: כשהקונה כותב ומבקש ממנו [מן הגוי] שישלח לו כ"כ והוא שולח מביטו ככה"ג הי"ל בלקח מן הקבוע ולא יהלוק ע"ז זולת — והגוון של שני תערובות כחוב בשו"ע (סי' ק"ס"ח) נתערבו באחרים נמל מהתערובות הזאת א' לשנים אחרים כ"ו, ובצדק הדבר מה שידך כאן

הם מוכיחים שם האילול והמגלחים אמרו לו על אף שעובדים כשכיל קבלת שכר עבורי, התגלחת מי"ם אמרו הלא גם הם מאלה המתכונים בזה מרלחן לע"ז, ובכה"ג הדבר פשוט שאומרים בזה הם עושים לע"ז (ג"י חולק י"ג) שהרי עצם מטרת המתגלחים הוא לע"ז.

אמנם קי"ל השוחט בחוץ, הטאת העוף — לע"ז חייב משום ע"ז כיון ששוחט סי' א' — מתחב העסר הוא תאסר משום ע"ז, אף שאין לו שום זכות לקבוע וליתור את העוף לע"ז שהרי הוא הקדש אלא עצם מנסה השחיטה שהוא עושה לע"ז חל עליו ר"ן תקרבות.

הנה מן הראוי להאריך ובמקום שאמרו להאריך אך כגלל הסודות המוכנים אותו הוכרחתי להסתפק בה"ל.

בכרית התורה

יוסף שלום אלישיב

ג"מ"ש כתיב: "שנראה לו ברור מג"מ ומסבירא שא"א לעשות שום מעולה לקבוע על ידו כלפי איזה חסן שיהי עליו ר"ן תקרבות, אא"כ ייתר תחפץ מקודם לע"ז — לתורו עתיד לעשות ממנו תקרבות לע"ז — כי אין בשום עבודה מעבדת מי"ם שום חשיבות אא"כ ייעשו בדבר מוקדש מכבד."

אגלחך לשמים

תשובת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

לדרות

אגרות ריש"א רגלותא

כתבוני

שכ

- תל -

אין להשתמש בפאות הנעשות משיער אדם בהודו

בס"ד, אור לכ"ב באייר התשס"ד

לבקשת מרן שליט"א נסע הגאון רא"ד דינר שליט"א דיין בלונדון למדינת הודו
לברר את ההיבטים המעשיים של פאות נוכריות הנעשות משיער אדם בהודו.

לפי הבירורים שערך עולה, כי השיער הנגזז במתחם העבודה וזה בטירופאטי,
דינו כדין תקרובת ע"ז.

לפיכך הורה מרן עט"ר הגרי"ש אלישיב שליט"א, שאין להשתמש בפאות
העשויות משיער אדם שמקורו בהודו.

יוסף י. אפרתי

- תלא -

עוד בענין הנל

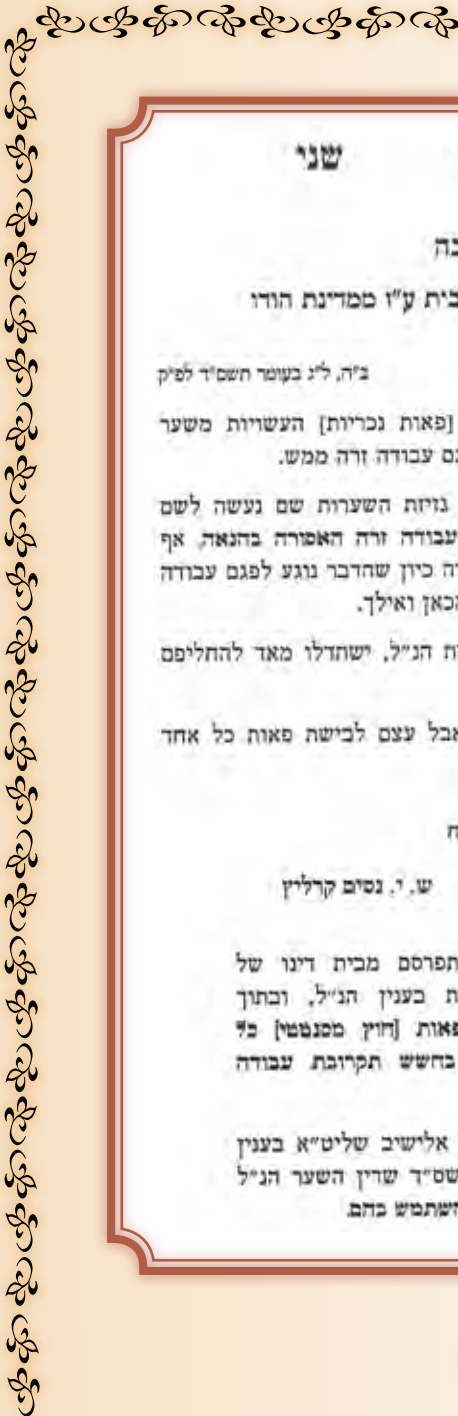
בס"ד, ה' סיון תשס"ד

לבקשתם של כמה מחשובי הרבנים בגולת אמריקא הגני שב לגלות דעתי
כי לאור העובדות המעשיות שהביא הגרא"ד דינר שליט"א דיין בלונדון, אין
להשתמש בפאות נכריות העשויות משיער אדם שהובא מהודו, כפי שפורסם
דעתי על ידי ידידי הגר"י אפרתי שליט"א ביום כ"א אייר תשס"ד.

יוסף שלוי אלישיב

רצד חומ מכתבים שני

פסק הלכה

בענין פאות נכרות משער מבית ע"ז ממדינת הודו

ב"ה, ל"ג בעומר חש"ס"ד לפ"ק

אשר נשאלנו מרבים אודות השייטלין [פאות נכרות] העשויות משער ממדינת הודו ויש עליהם חשש מפגם עבודה זרה ממש.

א. היות שע"פ הידיעות שהגיעו אלינו, גזירת השערות שם נעשה לשם עבודה זרה, ויש בזה ספק תקימות עבודה זרה האסורה בהנאה, אף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתנו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור על כן אין להשתמש בכאלה מכאן ואילך.

ב. אלו שיש להם פאות שבאים ממקומות הנ"ל, ישחדלו מאד להתליפם בפאות בלי חשש הנ"ל.

ג. מוכן שזה הנוגע לחשש ע"ז הנ"ל, אבל עצם לכישת פאות כל אחד יעשה כהוראת רבותיו ומנהג אבותיו.

ע"ז בעה"ח

שמואל הלוי ואזנר ש. י. נסים קרליץ

וביום כ"ב באייר חש"ס"ד נתפרסם מבית דינו של רבינו שליט"א הוראות בענין הנ"ל, ובתוך הדברים נכתב "וכ"ל שאר הפאות [חוק ממנטאן] כל זמן שלא נתברר הם עדיין בחשש תקימות עבודה זרה שאסורים בלבישה".

ובן נתפרסם משמיה דהגר"ש אלישיב שליט"א בענין זה כיום ה' כ"ב באייר חש"ס"ד שדין השער הנ"ל כדין תקימות עבודה זרה ואין להשתמש בהם.

"אמר (רבי) שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד.
פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב
רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית
את שערך זה הנאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי הלכתי למלאות
מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחזו עלי יצרי ובקש לטורדני
מן העולם, אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי
שהוא עתיד להיות רמה ותולעה

העבודה (-לשון שבועה) שאגלחך לשמים!

מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו בני כמוך ירבו נזירי נזירות
בישראל, עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה: "

אודות חשש איסור ע"ז בפאות נוכריות בזמנו

א. אודות הפאות הבאות מבתי הע"ז שבהודו, כבר נמנו וגמרו רבותינו גדולי הדור ובראשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שדינם כדין תקרובת ע"ז. ורבינו זי"ע שמע היטב כל טענות המפקפקין בזה בע"פ ובכתב, ועמד בתוקף על כך והשיב להם תשובות ניצחות במכתבו שנדפס בקובץ תשובות ח"ג סי' קי"ח.

וכבר התריע ע"ז מו"ר הראב"ד דירושלים עיה"ק הגאון הגדול הגר"מ שטרנבוך שליט"א בתשובות והנהגות ח"ה סי' ר"ס – רס"א באלו המקילין בפסק זה.

ב. דעת רבינו זצ"ל מבוארת היטב בתשובתו שם דאפילו אם היה הרוב לא מהודו, אין לסמוך בזה על רוב כדי להקל. זאת מאחר דהרוב הניכר של השערות של הפאות באות מבתי הע"ז שם.

ג. גם ביאר היטב שם דגם כשהרוב שלא מהודו הדבר אסור משום קבוע, ע"פ ה'דברי חיים' ח"ב סי' נ"ג דבישראל המזמין מהגוי דינו כנמצא ביד ישראל והוי קבוע. [ראה באורך בגלאט י"ב במאמרנו בענין חשש ערלה בפירות שבשוק].

גם יש לדון דאף הגוי מצווה בע"ז ובהנאה מתקרובת ע"ז ובביעורה, ומבואר בקצוה"ח סי' רצ"ב סק"ב דבאיסור שנוגע לגוי כגזל לא אמרי' נמצא ביד נכרי אלא הוי קבוע. וכ"כ בגליון מהרש"א סי' ק"י לגבי איסור אבר מן החי דבן נח מצווה ע"ז. ואף שהמזמין סי' תל"ו כ' דאין הגוי מצווה כבר הביא ה"צפנת פענח" ריש הל' ע"ז דהדבר מפורש ברמב"ם פ"ה ממלכים ה"ט "עד שיכפרו בע"ז ויאבדו את כל מקומותיה ויקבלו שאר המצות שנצטוו בני נח, שכל עכו"ם שלא קבל מצות שנצטוו בני נח הורגין אותו אם ישנו תחת ידינו". וכ"כ בחשוקי חמד ע"ז דף נ. בשם רבינו הגר"ק שליט"א דאף הגוי מצווה על איבודה.

וכן לענין תקרובת ע"ז, אף דהמזמין סי' תכ"ו כ' דאינו מצווה, מ"מ בחי' הרמב"ן סוף ע"ז [השלמות לדרך נט:]: וכן בחי' הר"ן ע"ז נט: מפורש דבן נח מצווה ע"ז וז"ל: "אבל כשנסכו לע"ז ממש מחייב בתשלומין דמקלא קלייה כיון דאסיק עלי' שמא דע"ז ואסריה בין לדידיה בין לאחרים שאיסורה של ע"ז אף בבני נח הוא נוהג". עכ"ל.

ועי' גם תשו' לבושי מרדכי בליקוטי תשו' סי' מ"ד שכיון לזה. [ובזה אף להנתיבות סי' רצב שב' דבגזל אינו מצווה על השבה, מ"מ כאן הרי מצווה על ביעורה וכדצידד בגבוי"א חגיגה יג. שהגוי מצווה על לא ידבק בידן]. ולפי"ז ברור דהוי קבוע דהאיסור מתחיל כבר אצל הגוי, [ולא שייך לומר דהגוי מכיר את האיסור, דהרי אינו מכיר מהו השער דתקרובת ע"ז] ואין מקום בזה לרוב כלל.

ד. וע"פ כל הנ"ל אין מקום להתיר כלל כל סוגי הפאות הניקנות על סמך רוב או על סמך אומדנא קלושה של מחירי הפאות דעדין לא יצאנו מחשש שער ע"ז או תערובתו.

ה. והנה זכינו שיש התערורות כעת בבנות ישראל להתרחק מחשש שער תקרובת עבודה זרה, ובכלל, גם אם אינו עבודה זרה ממש, הוא דבר מאוס ביותר לקנות שער נשים טמאות, ולחובשן על הראש ולהכניסן לבית שיש בו תורה ויראת שמים. וידוע דמרן בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל היה אומר דגם אם אינו ע"ז, הוא מאוס ביותר וריח ע"ז יש בו, ואין להכניסו לבית, ובוודאי לא על ראש האשה כי זה גורם הרבה היזקות לה ולביתה.

ו. כמו כן, היה דעת רבינו זצ"ל דאף הנהגות לילך עם פאה, זהו בתנאי שתהא הפאה צנועה מאד. (אמנם במקום שמונהג הוריו לילך עם מטפחת על זה אמר רבינו שגם הילדים מחויבים ב"אל תיטוש"). אבל הפאות הארוכות והפרועות והמתפשטות לצדדים אסור רבינו זצ"ל עם כל גדולי ישראל עוד לפני כשלושים שנה [קריאה נאמנה"א אדר תשמ"ז] כשהיה מדובר על פאות ארוכות מעט מתחת הצוואר. ואוי לנו שיותר מתשעים אחוז מהפאות כבר עברו גבול זה ופשה הנגף שהולכות עם פאות ארוכות הרבה ומתפשטות בצדי הראש, דבר שלא עלה על דעת מאן דהוא להתירו. וכבר התריע ע"ז רבינו הראב"ד דירושלים עיה"ק שליט"א במכתבו דפאות כאלו אסורות משום פריצות, ובוודאי שאינן מהוות כיסוי הראש ודינן כשער באשה ערוה.

ז. למוותר לומר דידוע דעת רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, דאף לדעת המתירים בפאה מ"מ עדיף לילך במטפחת, כמנהג נשות ישראל הצנועות מקדמת דנא, והיה מברך מעומק הלב כל אשה ששינתה למטפחת, ובעיני ראיתי איך רבינו השפיע על בעל נכה שרצה שאשתו תלך עם פאה, והרעיף עליו רוב ברכות ובלבד שלא תלך עם פאה.

ובודאי זכות עצומה היא לכל אשה אשר תמאס בכל ההיתרים הללו ותלך בדרכי אמותינו הצנועות בחבישת מטפחת המכסה כל הראש, וכבר עודדו מאד רבותינו גדולי ישראל על כך, במכתבם (מתאריך טבת תשנ"ו) ובראשם מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, ומרן הגרמ"י הגר זצ"ל [האדמו"ר מוויזניץ] (ראה ספר משבצות זהב לבושה עמ' קנד), וז"ל "המחזקים ומברכים את הנשים שחזרו למנהג ישראל מקדמת דנא לכסות ראשן במטפחת ולא בפאה נכרית לצאת דעת כל הפוסקים" ובזכות נשים צדקניות נגאלו ובזכותן עתידין להיגאל במהרה בימינו אמן.

בשאלת הפאות הנכריות

בשאלת רבים אם מותר להשתמש בפאות העשויות משער שבא מהודו, כי נודע ששערות אלה מקורן מנשים המתגלחות כשהן עולות למקום עבודה זרה שלהן, ויסוד השאלה אם שערות אלה תקרובת עבודה זרה ואסורות בהנאה

הנה תשובת שאלה זו, שני חלקים לה, האחד שאלה מעשית אם שערות אלה תקרובת עבו"ז הן, והשני אם אכן תקרובת הן האם אסורות הן בהנאה, ואשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון

ראשית אומר כי דרשתי וחקרתי היטב עד מקום שידי מגעת, וקראתי חומר רב אשר הובא לפני, ומתוך כל מה שראיתי, נראה ברור בעיני שאין כאן תקרובת עבודה זרה, דהלא אין שערות אלה מוגשות כלל לפני פסליהם, ועצם התגלחת נעשית בדוכנים רבים שמעמידים ספרים בבית גדול שלפני בית העבו"ז שלהם ואינו מיועד לפולחן כלל והתספורת נעשית שלא בפני העבודה זרה, אלא ענין גזיזת השערות לאמונתם אינה אלא השחתת יופיה של אשה למען האליל וזה שקוראים הם **קרובן**, ואין הכוונה למשמעות של קרבן שמקריבין ע"ג המזבח וכדומה אלא ענין ויתור על התענוג ועל היופי כמעין סיגוף למען האליל, ולהבדיל אלף הבדלות כונתם דומה לכונת הנזיר בגילוח שערותיו, ועוד שמעתי מגר צדק מומחה לדת שלהם, דלפי אמונתם השערות **טמאים** ולכן מסתפרים לפני הכניסה לבית התיפלה ולאחר התספורת טובלים ומתרחצים להטהר, וכיון שכן לכאורה אין כאן חשש כלל, וכ"כ מרן הגרי"ש אלישיב בקובץ תשובות ח"א סי' ע"ז אמנם הדגיש בסוף תשובתו שכל דבריו מסתמכים על מה שהעידו בפניו בשם מומחים שאין כאן תקרובת עבו"ז כנ"ל

ועכשיו קמו מעוררים לומר שיש בין הנשים המסתפרות שמכניסות את שערותיהן לתוך בית העבו"ז ומגישות אותן לפניו וא"כ הו"ל תקרובת, ועוד נתעוררו להחמיר משום שעצם התספורת שמא יש בה עבודה זרה שהרי הם עושים כן לכבוד אליליהם ובשעת התספורת יש מהם שמתפללים ומבקשים מהבליהם פרנסה וכדו'. ויש לדון בזה, מצד דין תקרובת ממש, ומצד איס"ה מכח עצם התגלחת לעבו"ז ואבאר בזה את הנלענ"ד בתפלה לא-ל דעות שלא אכשל חלילה בדבר הלכה

לענ"ד מצד דין תקרובת אין בזה חשש מכמה טעמים, אף אם נניח שאכן יש שמכניסות שערותיהן לעבו"ז, אין הכרח שכונתם לתקרובת עבו"ז דלא מסתבר שכל אחד יעשה כרצונו ושגעונו לפני האלילים שלהם ובודאי לא מסתבר ששינו מחוקיהם ומנהגיהם מימים ימימה, אלא נראה דמחשבתן ליתן ולהראות את מסירותן לעבו"ז ולהגיש לפניו את שער ראשן וכאילו לומר הנה מה שעשינו למענך, ונראה עוד דאף אם אותן מיעוט הנשים עושות כן לשם תקרובת עבו"ז אין זה אוסר כלל דאין דין תקרובת אלא בדבר שדרך עבודתה בכך כמבואר ביו"ד סי' קל"ט ס"ג, והרי ברור שאין עבו"ז זה דרך עבודתו בכך, דמצד עיקר דרך עבודתם הרי אין מקריבין את השערות לעבו"ז כנ"ל, ועוד בה שלישיה כיון דלכו"ע הרוב העצום של המסתפרות שם אינן מכניסות את שערותיהן לתוך בית העבו"ז כלל ואין כונתם כלל לתקרובת אזלינן

בתר רוב וסמכין על הא דכל דפריש מרובא פריש, ולהדיא מבואר בעבו"ז מ' ע"ב דגם בעבו"ז אזלינן בתר רוב דלגבי הלכה זו דין עבו"ז כדין שאר כל איסורי תורה, עי"ש

ב

והנה אף אם נניח שאכן יש כאן תקרובת עבו"ז, לכאורה עדיין אין לאסור שהרי מבואר בעבו"ז נ' – נ"א דאין איסור בתקרובת עבו"ז אלא באחד משני פנים, או בדבר שמקריבין בפנים כגון יין שמן וסולת, או כשהעבודה היא בזביחה או בזריקה המשתברת וכך נפסק בשו"ע שם סי' קל"ט ס"ג, והרי בני"ד אין כאן כעין פנים ואין כאן זריקה המשתברת

אלא שהש"ך שם בסק"ג הביא את דברי הבית יוסף שכתב דלפי"ד הרמב"ם בפ"ז מעבו"ז הט"ז דכל שמכניסין בפנים אסור משום תקרובת עבו"ז אעפ"י שאינו כעין פנים ה"ה דנרות שהדליקו בפנים אסורים, אלא שהבית יוסף פסק בזה שלא כדברי הרמב"ם, והב"ח והש"ך שם כתבו דבעל נפש יחמיר בזה עי"ש, וא"כ אם באנו לחשוש שאכן מקריבין שערות אלה לפני עבו"ז ראוי לבעל נפש להחמיר בזה. (ומדברי רש"י בכמ"ק משמע כשיטת הרמב"ם, עיין יבמות ק"ג ע"ב לגבי סנדל של עבו"ז ופרש"י שהקריבו את הסנדל, וסוכה ל"א ע"ב לגבי לולב של עבו"ז, ודו"ק)

אך בשער המלך פ"ח ה"א מהלכות לולב (ד"ה ואגב אורחין) הקשה קושיא עצומה על הבית יוסף דלפי הבנתו סתר הרמב"ם דברי עצמו שהרי מצד אחד כתב שם דפעור ומרקוליס כל הנמצא עמהם הוי תקרובת אף שאינו כעין פנים כנ"ל ובפ"ח הי"ב כתב דאבני מרקוליס יש להם ביטול וכיון דהוי תקרובת איך יש להם ביטול, ומכח קושיא זו כתב השעה"מ לחדש דאף שלדעת הרמב"ם יש דין תקרובת אף באינו כעין פנים מ"מ יש להם ביטול ורק תקרובת שכעין פנים אין לה ביטול, דדין זה דתקרובת אין לה בטילה עולמית הוי חידוש דילפינן מ"ויאכלו זבחי מתים" דומיא דמת שאין לו בטילה, ואין לך בו אלא חידושו דזבח כתיב בקרא, ומשו"כ אף לשיטת הרמב"ם כל תקרובת שאינה כעין פנים יש לה בטילה עי"ש, ולפי השעה"מ שיטת הרמב"ם בזה כדעת הראב"ד שהביא הריטב"א שם דף נ' ע"ב דתקרובת שאינה כעין פנים אסורה אלא שיש לה בטילה, והריטב"א חלק עליו ונקט דאין בזה איסור כלל, וגם המאירי בדף נ"א הביא שיטה זו ודחאה עי"ש

ולפי דברי השעה"מ פשוט דבני"ד אף אם נחשוש לשיטת הרמב"ם אין איסור בשערות אלה דמשעה שמכרום לסוחרי שערות הוי ביטול גמור, וכמבואר בסי' קל"ט סי"ב ובסי' קמ"ו ס"ח דנחלקו הראשונים אם מכירה הוי ביטול ובסי' קל"ט מיירי במשמשיין ודעת המחבר להקל כשיטה ראשונה שהביא בסתם ובסי' קמ"ו החמיר המחבר לגבי עבו"ז עצמה, והרמ"א הקיל לגבי משמשיין, ועכ"פ לכו"ע משמשיין ונוי וכדו' בטלין כשנמכרו לישראל ועיין בהגר"א קל"ט סכ"ה, ולדעת השעה"מ דין תקרובת זו כדין משמשיין וז"פ, ונראה עוד דבני"ד לכו"ע הוי ביטול דכל הטעם דמ"ד דלא הוי ביטול אינו אלא משום דכיון דדמיה יקרים

חושב הגוי שהישראל יחזור וימכרנו לגוי לעבו"ז, אבל בני"ד שיודעים המה בבירור שכל השערות הולכים לתעשיות שונות לכו"ע הוי ביטול זז"פ

ועיין עוד בחזון איש יו"ד סי' נ"ו אות ז' ואות י"א שכתב לתמוה על הב"ח והש"ך שכתבו דלשיטת הרמב"ם אף נרות שהובאו לפני עבו"ז אסורים דבאמת פשוט דאין איסור תקרובת אלא בכעין פנים או בזריקה המשתברת, וכל כונת הרמב"ם דכל שבפנים אסור אינו מדין תקרובת אלא מדין נוי, דכל שמקריבים לפני העבו"ז אף דברים שבעצם אינם נאים יש בהם נוי לעבו"ז בעצם העובדה שמקריבים לפניה, וכיון שכל האיסור אינו משום תקרובת אלא משום נוי, פשוט דיש לה ביטול, ומאחר שכיבו את הנרות הרי ביטולן ויצאו להיתר וכדברי החזו"א כתב גם הגרי"ש שנטנזן בהשמטות לסו"ס יוסף דעת עי"ש

ולשיטתם ג"כ פשוט דאין איסור בשערות אלה מאחר שמכרו אותם וביטולן מלהיות נוי לעבו"ז

ג

אלא שעדיין יש לעיין בזה מצד אחר דאפשר דהשערות אסורים משום עצם התגלחת לשם עבו"ז ולא משום דאח"כ מקריבין אותם, דהנה שם (עבו"ז נ"א ע"א) הקשו בגמ' ממה דתנן דאם מצא בראש העבו"ז פרכילי ענבים אסורים "והא לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה המשתברת איכא אמר רבא כגון שבצרון מתחילה לכך "וברש"י פירש "שבצרון מתחילה לשם עבודת כוכבים ובבצירותן עבדה לעבודת כוכבים דהוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה" וכ"כ הר"ח שם דמשעת בצירה נאסרו הפירות והוי כעין זביחה, הרי לן דבצירת ענבים מחיבורם הוי כשבירת מקל והוי כעין זביחה. ויש לעיין לשיטתו אם גזיזת השערות הוי נמי כעין שבירת מקל וכעין זריקה המשתברת.

הנה לכאורה יש לחלק בין בצירה דהוי דומה טפי לשבירת מקל שהרי שובר עץ מעץ ובין תספורת שלהן שמגלחין שערות הראש סמוך לבשר ואין כאן שבירת דבר לשנים אלא גזיזת שערות משרשן, אך כבר כתב המאירי בר"ה כ"ח דקציצת קרן בהמה לעבו"ז אוסרת דהוי כעין זביחה המשתברת, עי"ש, ולכאורה ה"ה בשער אף שיש לחלק, ודו"ק בזה.

ונראה לכאורה דאף לשיטת רש"י אין איסור בבצירה אא"כ בצרון לפני עבודה זרה דלעולם אין דין עבודה ותקרובת אלא בפני העבו"ז וכלשון חז"ל שבר מקל לפניה, וכ"ה לשון השו"ע הניח לפניה עי"ש, משא"כ בני"ד שמסתפרין מחוץ לבית עבו"ז שלהם, ולכאורה נראה דרק בניסוך היין נחלקו בעבו"ז (נ"ט ע"ב) ובחולין (מ' ע"א) אם יש ניסוך שלא בפניה. ועיין עוד בעבודת עבודה להגרש"ק שנסתפק בזה ואף הוא נטה שאין איסור כלל אלא במה שעבדו לפני העבו"ז.

אך באמת מה דמספק"ל להגרש"ק כבר דנו בו הראשונים, דהנה בחולין מ' ע"א מבואר דהשוחט לשם הרים לשם ימים וכדו' הוי תקרובת עבו"ז ובגמ' שם חילקו בין השוחט לשם הר שאינו נאסר לשוחט לשם "גדא דהר" (רש"י מלאך של ההר) שנאסר והרמב"ן הביא שם בשם ר"ת דהשוחט לפני הר מסויים נאסר

אבל השוחט לשם הרים סתם אינו נאסר כיון שאין ההרים אלהיהם, אבל לשם גדא דהר נאסר בכל ענין דבודאי כונתו לעבו"ז והרמב"ן כתב דלא מחוור, ולכאורה משמע מדברי ר"ת דאם ידענו שכונתו לשם עבו"ז אסורים התקרובת אף שלא עבדו בפניה, אף שיש מקום לטעון דמיירי בעומד בין ההרים ושוחט לשם הרים סתם, ויש סברא עוד לומר דהעומד מול הר ושוחט לשם גדא דהר חשיב לפניה, מ"מ מפשטות הענין נראה טפי מדברי ר"ת דאסור אפילו שלא בפניו, ואף שהרמב"ן כתב דלא מחוור לא ידענו מה לא מחוור לשיטתו בדברי ר"ת והרמב"ן סתם ולא פירש.

וע"ע ברשב"א עבו"ז נ' ע"א שכתב על פת מסויימת שלשים לשם עבו"ז דאסור אף שאין לשין אותה בפני עבו"ז והוכיח כן מהשוחט לשם הר דנאסר אף שלא בפני ההר עי"ש, וע"ע בשו"ת הרשב"א ח"ג סי' שע"ה וח"ד סי' ק"פ שביאר למה חוששין לנסך שלא בפני עבו"ז ואין חוששין כן בשאר עבודת כוכבים, ובדברי תשובתו מבואר דמשום שדרך לנסך אפילו שלא בפניה נאסר משא"כ בשאר עבודות שאין דרכן אלא בפניה, ומחד למדנו מדבריו דאין חילוק בעצם בין יין נסך לשאר העבודות ואף בשאר עבו"ז אם דרכן בכך נאסר אף בעבודה שלא בפניה, ומאידך כתב דלעולם אי"צ לחשוש שדרכן לעבוד שלא בפניה, וע"ע בפרי תואר יו"ד סי' ד' סק"ט שכתב דנחלקו הראשונים אם יש איסור הנאה בשוחט לשם הר שלא בפניה, והכריע להלכה דהוי ספק עי"ש, וא"כ יש כאן עוד ספק בשאלתנו.

ד

אמנם בעיקר החשש מצד עצם הגזיזה לשם עבו"ז, צריך להקדים את גוף הסוגיה ושיטות הראשונים כדי לעמוד על שרשי הדברים ומסקנתם להלכה.

הנה נחלקו שם (עבו"ז נ'נ"א) אמוראי בתקרובת עבו"ז לדעת ר' יוחנן אין דין תקרובת אלא בכעין פנים ממש דהיינו דברים שקרבים ע"ג מזבח כגון בשר לחם ויין, לאפוקי אם שחט חגב או בעלת מום אף דעביד זביחה אין דין תקרובת כיון דאינה כעין פנים וה"ה זרק בה צואה וכדו' אף דהוי זריקה המשתברת אין כאן איס"ה דתקרובת, ולדעת רב כל דעביד כעין זביחה או זריקה המשתברת אסור ומבואר שם דכבר פליגי בזה תנאי עי"ש. והקשו שם בגמ' ממה דתנן דאם מצא בה פרכילי ענבים אסורים, והא לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה המשתברת איכא, אמר רבא כגון שבצרן מתחילה לכך.

ונחלקו הראשונים גם בביאור דברי רבא, וגם במסקנת ההלכה. בביאור הסברא יש כמה דרכים, מדברי רש"י והר"ח מבואר דעצם הבצירה הוי כזביחה המשתברת ואוסרת, אך לא ביארו איך יתיישבו הדברים לר' יוחנן דצריך דוקא כעין פנים, ולכאורה נראה דלשיטתם באמת לא תירץ רבא אלא למ"ד דכל שעשה כעין זביחה וזריקה אסורה התקרובת.

הרמב"ן שם כתב דלכאורה משמע מלשון הגמ' דרבא מתרץ אליבא דכו"ע ולכן כתב דפרכילי ענבים חשיבי כעין פנים וכאשר בצרן מתחילה לכך נאסרים התקרובת וז"ל "ומיהו הא דתנן (לקמן ע"ב) מצא

בראשו פרכילי ענבים ועטרות של שבילים, ההיא כעין פנים ממש היא, שהרי דבר הקרב ממש לגבי מזבח הוא כגון ביכורים ובשבצן מתחילה לכך כדאוקימנא. תדע דהא אמרינן מאי כעין פנים איכא ומאי כעין זריקה המשתברת איכא, כלומר תקשי לתרווייהו, ומפרקינן להו בשבצן מתחילה לכך. אלמא כעין פנים נמי הוא, דשבירה ודאי היינו כעין זביחה וכיון דקרב לגבי מזבח הוא כעין פנים "ע"כ אך הרמב"ן לא ביאר למה צריך בצרן מתחילה לכך ומה בכלל היתה קושית הגמ' "לא כעין פנים איכא" כיון שבאין ענבים ביכורים, ולכאורה צ"ל באחד משני דרכים. א' כמ"ש הרשב"א והמאירי דלולי שבצן מתחילה לשם ביכורים פסולים הפירות לביכורים לכתחלה והוי כבהמה בעלת מום דאינה כעין פנים וכל כונת רבא דבצרן מתחלה לכך היינו להכשירן לביכורים וממילא הוא כעין פנים ואסורים כאשר מקריבין אותן לפני העבו"ז ולא משום עצם הבצירה. ב' כתב הר"ן דאף שדעת רש"י דשבירת מקל אינה אוסרת אלא בעבו"ז שעובדין אותה במקל מ"מ בצירת ענבים אוסרת משום דחשיב כעין פנים כיון שהפירות ראויים לביכורים, ונראה לכאורה בכונת הר"ן והרמב"ן דאף דביכורים לא חשיבי ממש כעין פנים דאינם קרבים ע"ג מזבח מ"מ חשוב קצת כעין פנים וממילא נאסרים הם בבצירה דהוי כעין זביחה.

מדברי הרא"ש שם (פ"ד סי' א') מבואר דפרכילי ענבים נאסרים משום תקרובת משום שעושין מהם יין והוי כעין פנים, ולכאורה תימה שלא הביא את דברי רבא שנאסרים רק בבצרן מתחלה לכך, וכן יש לדייק גם בדברי הרמב"ם ושו"ע שהעלימו הלכה זו שחידש רבא ולא מצינו בדבריהם דבעינן בצרן מתחילה לכך, וכבר פלפל האבנ"ז עם אביו הגדול בשו"ת יו"ד סי' קט"ז בהשמטת הרמב"ם ולענ"ד לא העלו בזה דרך מתקבלת.

ואפשר שפירשו בדברי הגמ' דאין עצם הבצירה אוסרת וגם אי"צ שיהא דוקא **בצירה** אלא צריך הכנה והקדשה של התקרובת לעבו"ז לפני שמקריבין אותה, כעין הקדשה לגבוה ורק בזה הוא כעין פנים דאף שאין הקדש לעבו"ז היינו דאין ההקדשה לעבו"ז אוסרת, אך צריך מעין ייחוד לעבו"ז כדי שיחול איסור תקרובת דבלא"ה לא הוא כעין פנים, ותירצו דבצרן מתחילה לכך וממילא הוא כעין פנים ושוב לא צריך כעין זביחה לכו"ע דכל שהוא כעין פנים שוב לא צריך זריקה המשתברת, וא"כ הרי תירוץ זה בכלל דברי הרמב"ם שם בפ"ז הט"ו דאין תקרובת נאסרת ע"י הכנה בלבד עד שיקריבו אותה לפני עבו"ז.

למסקנת הדברים לדעת רש"י והר"ח הבצירה אוסרת משום דהוי כעין זביחה, ולשיטתו צ"ע איך יפרשו למ"ד דצריך כעין פנים, ואפשר דלדברי רבא קאי רק למ"ד דבכעין זביחה סגי ולמ"ד בעינן כעין פנים באמת אין איסור בפרכילי ענבים.

לדברי הרשב"א והמאירי ע"י הבצירה מתחלה לכך הוא כעין פנים אבל אין הבצירה אוסרת כלל ואין ראייה דהוי כעין זביחה.

לדברי הרמב"ן והר"ן הוא כעין פנים דביכורים, ומ"מ בעינן כעין זביחה דאף בכעין פנים בעינן דרך זביחה אם אין עבודתה בכך.

הרמב"ם הרא"ש והשו"ע לא הביאו כלל הא דבצרן מתחלה לכך, אלא הרא"ש כתב דפרכילי ענבים ושבולי חטין נאסרים משום דראוי לעשות מהן יין וסולת וכן נראה לכאורה מדברי הרמב"ם שכתב שם (פ"ז הט"ו) **(בשר יין ופירות** בחדא מחתא ולכאורה הוציא כן מהא דפרכילי ענבים הוי תקרובת, ואף שלא נתברר לן ביאור סברתם ופירושם בדברי רבא בגמ' מ"מ חזינן שלא נקטו להלכה דבצירה אוסרת.

והנה הרמב"ן פסק להלכה דצריך דוקא כעין פנים והר"ן פסק דאף בכעין זביחה יש דין תקרובת והרמב"ם סתר דברי עצמו כמבואר בדבריו פ"ג ה"ד ובהשגת הראב"ד שם.

וא"כ להלכה נחזי אנן. לדברי הרמב"ם הרא"ש והשו"ע לכאורה אין מקום לחשוש לגבי **גזיזת השערות** לדין תקרובת, שהרי לא הביאו כלל הא דבצרן מתחילה לכך, אף לדברי הרשב"א והמאירי אין חשש דלשיטתם אין הבצירה אוסרת כלל, לדברי הרמב"ן והר"ן יש לעיין דלכאורה אין האיסור לשיטתם מצד עצם הבצירה אלא מצד הקרבת הפירות דהוי כעין פנים לעבו"ז אלא דצריך בצירה מתחלה לכך שיהיה כעין זביחה, אך אפשר דלמ"ד דלא צריך כעין פנים אלא כעין זביחה בלבד, אף עצם הבצירה אוסרת.

אמנם לדברי רש"י והר"ח לכאורה גזיזת השערות אוסרת כמו בצירת הענבים וכמו קציצת הקרן למאירי כנ"ל.

אך באמת נראה עיקר דאף לרש"י אין כאן איסור כלל, דהנה כתב רש"י בסוכה ל"א ע"ב "לולב של עבו"ז, ששמשו בו לע"ז לכבד לפניו קרקע אי נמי שעבודתה בלולב להעבירו לפניו או לזרקה בו" ולכאורה תמוה דאם הוי תקרובת איך אמרו שם דיש להם בטילה הלא אין ביטול בתקרובת עבו"ז. וע"כ צ"ל כדברי החזו"א ביו"ד סי' ס' אות כ' "ואפשר דאין כונת רש"י שזורקין לשם תקרובת אלא זו עבודתה והוי הלולב משמשין" ויסוד הדברים דשאני דין תקרובת מדין עבודה דעיקר גדר תקרובת כשמה, מה שמקריבין לעבו"ז כדורון לצרכיו כאילו לאכילתו ולהבדיל בין הטהור ובין הטמא כהקרבת קרבנות על מזבח ה', אך יש חפצא שעובדין עמו לעבו"ז ואינו נעשה תקרובת וכשם שהמשתחוה לעבו"ז יש בו עבודה ללא תקרובת כך יש שעובדים עבו"ז עם חפץ מסויים ואין החפץ נעשה תקרובת, וזה כונת רש"י בלולב שעובדים בה לעבודה זרה אך אין בה דין תקרובת אלא דין משמשין, ודרך זה מוכרחת בדברי רש"י.

ולפי"ז נראה בני"ד דאף אם נאמר דיש בגזיזת השערות עבודה זרה ממש, ולא ענין של הכנעה והטהרות כנ"ל, מ"מ אין כאן **תקרובת עבו"ז** ואף שנתבאר לעיל דיש מן הראשונים שנקטו דיש דין תקרובת אף שלא בפני עבו"ז, מ"מ נראה ברור דאילו היו שערות אלה תקרובת עבו"ז היו מכניסים אותם בפני הפסלים ולא מוכרים אותם בחוץ, ובפרט דבבית העבו"ז מקריבים הם לפני פסליהם כסף ותכשיטים ודברי מאכל וא"כ מוכח דהשערות שאינם נכנסים באמת אינם תקרובת כלל.

ובאמת נראה בדרך זה דגם עצם התספורת אינה **עבודה** דא"כ היו מסתפרים בפני עבו"ז, אלא נראה דתקרובת אין כאן, וגם עבודה אין כאן, אלא מעין הכנה הכנעה והטהרות ע"מ להכנס לעבו"ז כמבואר, הרי לן דגם מצד עצם הגזיזה מסתבר דאין כאן איסור.

ה

ועוד יש לדון בזה לפי מש"כ הרמ"א בסי' קכ"ג ס"א לענין מגע גוי בין דבזה"ז דלא בקיאי בעבו"ז אינו אסור אלא באכילה ולא בהנאה, ולכאורה היה נראה דכל כונתם לסתם מגעם של גויים שבקרבו שאינם עובדי עבו"ז, אבל בהני שהם עובדי עבו"ז בעליל ונגעו בדרך ניסוך ממש לא נאמרה קולא זו, אבל עי"ש בב"ח ובש"ך סק"ג "דאפילו שפכי ליה קמי עבו"ז כדרך ניסוך פנים מותר" כיון דלא בקיאי בטיב עבו"ז ומנהג אבותיהם בידיהם עי"ש, (וע"ע בש"ך בסי' קכ"ח סקי"ג דאף במגע אינו אסור אלא בשתיה). ולכאורה צ"ל בביאור הדברים בדרך שכתב הרמב"ם בפיה"מ בריש חולין וז"ל "ואשר הביאנו שלא נאמר עליה אסורה בהנאה כמו תקרובת עכו"ם כפי מה שבארנו במסכת עבו"ז, לפי שהעובדי עכו"ם נחלקים לב' חלקים האחד מהן היודעים לעשות אותן ר"ל להביט אל המזלות הצומחין לצורך מלאכתן להוריד הרוחניות בהן ושאר אותן שטויות שמטנפין השכל כמו שמאמינים בעלי האמונה היא וזאת עבודת כוכבים ממש והחלק השני הן שעובדים לאותן הצורות הידועות כפי מה שלמדו מחכמיהם בלבד וכן הם רוב עכו"ם והחלק האחרון עליו אמרו החכמים הענין בלשון הזה עובדי כוכבים שבחוצה לארץ לאו עובדי כוכבים הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם ועל אלו אמר שחיטתן מטמא במשא בלבד ואינו אסור בהנאה" ע"כ.

הרי מבואר להדיא בדברי אדוננו הרמב"ם דאף אלו העובדים לפסלים ממש כיון שאינם מבינים בטיב פנימיות עבודתם הנפסדת אין תקרובתן אסורה בהנאה וה"נ בני"ד. ואף שאין זה דעת כל הפוסקים, והרי הרמ"א אוסר מגען בהנאה, הלא בודאי דברי אדוננו הרמב"ם והב"ח והש"ך חזי לאצטרופי לכל הני ספיקי לקולא.

והנה ברור לכו"ע שרוב השערות בתעשיית הפאות אינם מהודו וכיון שקשה מאוד לברר אלו שערות אסורות (לשיטת האוסרים) ואיזה מותרות לכאורה מיעוט האסור בטל ברוב היתר, ולענין ביטול ברוב לא צריך תערובת מסויימת ומוחשית לפנינו אלא כל שנכנס לכלל הספק מהני לבטל, אלא שעבו"ז אוסרת בכל שהוא כמבואר במשנה עבו"ז (ע"ד ע"א), אך עצם הלכה זו אינה אלא מדרבנן ושוב הוי כל ספיקות אלה ספק דרבנן. (אמנם זה תלוי במה שנחלקו בספיקא דאורייתא המתגלגל לדרבנן אם לחומרא או לקולא ונחלקו בזה הפוסקים ואכמ"ל)

וביותר נ"ל דבפאות שיש חשש שיש בהם רוב שער אירופאי או רוב סינטטי ואפשר שיש בהם תערובת שער הודי אין להחמיר, דהלא נחלקו הראשונים במה דעבו"ז אוסר בכל שהוא אם זה דוקא בדבר חשוב או בכל דבר עיין תוס' זבחים (ע"ב ע"א) ונחלקו בזה המחבר בסי' ק"מ שהחמיר והרמ"א בסי' קל"ד ס"ב

שהקל, הגר"א בסקל"ד כתב להחמיר כשיטת המחבר, אך החזו"א בערלה סי' י' אות ז' כתב להקל כיון דאיסור כ"ש דרבנן וספיקו לקולא עי"ש, והרי מעט שערות שמערבין בפאה אינו דבר חשוב ומסתבר דבטל ברוב. ואין לטעון דכיון שניכר אינו בטל, דבאמת אין היכר כלל בין שער לשער ואף שמומחה לדבר יוכל בקושי להבחין בין זה לזה, אין זה נחשב דבר הניכר ובטל ברוב. ואף דביבש ויבש קיי"ל שאסור לאדם אחד לאכול את כל התערובת, הלכה זו שנויה במחלוקת הראשונים כמבואר ביו"ד רי"ס צ"ח, ולכו"ע אין האיסור אלא מדרבנן ואין להחמיר בו בספק, ודו"קועוד יש לדון בזה לפי מש"כ החזו"א שם סי' ס"ב אות כ"א – כ"ב בעיקר גדר עבו"ז דרק בעובד לכח שבאמת קיים בעולם כגון שמש וירח או אף העובד לפסל ומאמין שיש בו אלהות הוי עבו"ז, אבל העובד לכח שבדה מלבו ולא היה ולא נברא אין זה עבו"ז אלא מינות, ואנשי כת זה שבהודו אינם מאמינים שעצם הפסל הוא אלוה, אלא שבאולתם מאמינים שהוא מסמל כח אלוהי שלא היה ולא נברא ואינו אלא משל, ולדברי מאור עינינו החזו"א אין זה עבו"ז וממילא אין בו איסור תקרובת

I

למסקנה דמילתא נראה דיש להקל בני"ד, דהלא אף אם היה ברור דכל השערות שמהודו תקרובת הן לעבו"ז הלא לדעת השו"ע אין בזה איסור כלל, ואף לדעת הב"ח והש"ך מותרים הם מעיקר הדין אלא **שבעל נפש יחמיר** כיון שלדעת הרמב"ם אסורים, ולשיטת השער המלך והחזו"א אף לדעת הרמב"ם מותר בני"ד כיון שביטולן ואף בתקרובת ממש אין להחמיר. ואף מצד הגזיזה לרוב הראשונים ולפשטות השו"ע אין כאן איסור

וכל זה אף אם בודאי היה תקרובת עבו"ז, אך באמת נראה דאין כאן תקרובת עבו"ז כלל כמבואר לעיל, ואף אם נחשוש לחומרא בודאי אין כאן אלא ספק תקרובת וא"כ הו"ל ס"ס (ואף אם אמרו בעבו"ז דאף באלף אינו בטל מ"מ בס"ס מקילין כמבואר להדיא בסי' ק"מ ובש"ך שם ודו"ק), ובאמת יש כאן עוד ספק עצום דקשה מאוד לברר איזה שערות באים מהודו ואיזה באים משאר מדינות העולם (ורוב השערות אינם מהודו אלא מסין ושאר מדינות המזרח הרחוק ורוסיה) וא"כ ספק אם בא מהודו וספק מיעוט שערות מהודו שהן תקרובת, ואף מיעוט זה ספק תקרובת הוא, ואף בודאי תקרובת ספק אם נאסר כנ"ל, והרי מבואר בש"ך יו"ד סי' ט"ז סק"ז ובפמ"ג שם דבג' ספיקות אין צריך אפילו לשאול וק"ו שאי"צ לטרוח טירחא גדולה לברר. ובני"ד יש לפחות ה' ספיקות עצומים. (ועוד כתבו האחרונים דבס"ס אין צריך לברר אא"כ אפשר לברר את שתי הספיקות כ"כ בנובי"ק יו"ד סי' נ"ז, בשו"ת רעק"א סי' ע"ז ובחות דעת בית הספק אות ל"ה עי"ש, וא"כ בני"ד אין צריך לברר כלל כיון שמקצת הספיקות בהלכה א"א לברר וז"פ)

וע"ע בט"ז סי' קמ"א סק"ב שכתב בספק עבו"ז אף דהוי ספיקא דאורייתא מ"מ כשיש סברא להחמיר ולהקל במדה שוה אזלין בה לקולא דלא מחזיקין איסורא ורק כשיש יותר נטיה לחומרא מחמירין עי"ש, ובני"ד יש חזקת היתר ממש דגם שער ראשם אין בו איסור עד שנולד בו ספק זה (וגם הפאות הוחזקו

בהיתר עד שנולד הספק, ואף שהספק אם נאסר מעיקרא דעת התבו"ש בסי' י"ח סקכ"ט דהוי חזקת היתר כידוע וכ"כ בבאר יצחק יו"ד י"ח). ויש עוד לצרף דעת התוס' בב"ק ע"ב דכל איס"ה דתקרות דרבנן הוא, והתבואות שור בסי' ד' סק"ח כתב כן בדעת הטור והקיל בספק תקרות במקום הפסד עי"ש, וק"ו בני"ד שיש ספק ספק ספיקא בדבר ואף לדעת המחמירים הוי חומרא לבעלי נפש, וכולי האי אין להורות חומרא לרבים

ז

הדרינן לקמייתא, מלבד מה שנראה לענ"ד ברור דאין כונתם כלל בגזיזת שערותיהם לא לעבודה ולא לתקרות אלא להסיר טומאה מעליהם ולותר על יופיין לשם אליליהם ואין בזה דין איסור הנאה כלל, נראה דאף אם ננקוט בזה כדעת החוששין לתקרות עבו"ז אכתי איכא ספיקי טובא ולא מחזקינן איסורא ובג' ספיקות אף אי"צ לשאול כמבואר, ובפרט בזה"ז דלא בקיאי בטיב עבו"ז, ומשו"כ נראה דאף אם יש מקום לבעל נפש להחמיר לעצמו בפאות שידוע ששערותיהן מהודו אין להורות בזה איסור לרבים והתורה חסה על ממונם של ישראל

ח

וראיתי שוב נימוקי האוסרים שביסוס דבריהם על שהעידו שליחים לטירופטי מקום עבו"ז שלהם שבאולם התגלחת יש תמונות של אליליהם והנכנסים שם להסתפר חולצים נעליהם ובשעת התגלחת ממלמלים תפילות ובקשות וגם מקבלים את השערות בכלי מיוחד שקוראים לו הונדי ומכ"ז הוכיחו דיש עבו"ז בעצם גזיזת השערות

והנה שוב בא לפני גר צדק הודי שבקי בכל פרטיה ודקדוקיה של עבו"ז זו, והאיר את עינינו בדברים ברורים ושאלתי אותו לפרש ענינים אלה, והסביר דבהודו אין חליצת נעלים קשורה דוקא לקדושת המקום כמו בארצות האיסלם אלא חליצת נעליים הוא ביטוי לכבוד ולהכנעה והנכנס לבית של אדם חשוב או זקן ואפילו במסעדות יוקרה חולצים נעלים ואין כאן שום ענין של קדושה, ובענין תמונות קיר הסביר דכמעט בכל בית, בין פרטי ובין ציבורי יש תמונות של אלילים כיון שהמוני העם אדוקים מאוד באמונתם והעובדה שיש תמונות קיר שם אינה משום שמסתפרים כעבודה לתמונות אלה, ההונדי שבו מקבלים השערות אינו אלא כלי קיבול מעין קופת צדקה ואין בו לשיטתם שום קדושה, בשוני מכלי ההונדי שב"טעמפל" שבו מכניסים תקרות לעבו"ז כגון כסף ותכשיטים ודברי מאכל לאלילים

ועיקר ענין התספורת במקורו אינו נוהג אלא באלמנות כאות אבילות, ובמי שבה לעשות תשובה ולבקש כפרה, ומשמעות התספורת הוא משום שהשערות טמאים וכשהוא גוזז שערותיו כאילו הוא זורק את חטאיו וטומאתו, להבדיל בין הקודש ובין החול כמנהג תשליך דידן, והספרים האלו שמתעסקים בשערות הם מכת הטמאים שהם הכת הנמוך ביותר, ואין מכניסים שערות אלה למקום העבודה זרה כלל כיון שיש

טומאה בשערות ולאחר התספורת מתרחצים וטובלים לטהרתם, ואין פלא כלל שמתפללים בשעת גזיזת השערות כיון שענין התספורת לשטותם הוא ויתור על יופי חיצוני ופרישה מן הטומאה והכנעת היצר, ותמורת הקרבה זו מבקשים הם מן האלילים טובה ושפע. ועוד הסביר גר צדק זה שרק בעשרים השנים האחרונות לערך התפתח עליה המונית של אלפים רבים למקום הזה, וההמון הנבער מדעת ובהמה רבה אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ואינו יודע קרוא וכתוב עושים מעשה קוף ללא טעם וסיבה וחלק מהם מסתמא חושבים שהאליל רוצה בשערותיהם ואפשר שחלקם אף מכניסים שערותיהם ל"טעמפל" שלא ברשות אנשי הדת

ונראה לפי"ז כמו שנתבאר לעיל, הרי לפי חכמיהם וכהניהם הרי אין כאן לא עבו"ז ולא תקרובת עבו"ז, ומנהג ההמון ודאי שאינו אלא בגדר לא בקיאי בעבו"ז שאינו נאסר בהנאה

ומ"מ ברור לדבריו דאין כאן לא תקרובת ולא עבודה, אלא הכנה והכנעה ובאמת כבר כתבתי לעיל דאף דיש איסור תקרובת ועבודה אף שלא בפני עבו"ז לפוסקים רבים, ודאי מסתבר דלא שייך עבודה ותקרובת במה שאסור לעשותו בפני העבו"ז אלא עושים **דוקא שלא בפניו**

The source of this Teshuva is

[/https://en.tvunah.org/2018/06/12/sheitels-from-india](https://en.tvunah.org/2018/06/12/sheitels-from-india)